วชิราวุธานุสรณ์สาร ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๒ ๙ เมษายน ๒๕๕๕ ISSN 0125-7056

พระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง

วันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

วชิราวุธานุสรณ์สาร

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๒

พิมพ์สนองพระกรุณาธิคุณ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโสภาพัณณวดี
พุทธศักราช ๒๔๖๘ - ๒๕๕๔

โดยรับสั่ง

วังรื่นฤดี
๖๙ ซอย ๓๘ สุขุมวิท

16 สิงหาคม 2522

ถึง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ด้วยหอวชิราวุธานุสรณ์ ที่ฉันได้วางศิลาฤกษ์ เมื่อ พ.ศ. 2520 นั้น บัดนี้ คงจะสร้างเกือบเสร็จแล้ว ฉันจึงคิดว่า น่าจะจัดตั้งมูลนิธิวชิราวุธานุสรณ์ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของหอวชิราวุธานุสรณ์ และเผยแพร่พระเกียรติคุณของสมเด็จพระบรมชนกนาถของฉัน

เพราะฉะนั้น ฉันจึงขอมอบให้ หม่อมหลวงปิ่น เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งมูลนิธินี้ขึ้น โดยที่ฉันจะให้เงินเป็นทุนประเดิมจำนวนหนึ่ง ขอให้เชิญพระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา และพระองค์เจ้าวรานนท์ธวัช เป็นกรรมการกิตติมศักดิ์ ส่วนกรรมการรุ่นแรกที่จะร่วมมือกับหม่อมหลวงปิ่น นั้น ฉันขอตั้งให้ท่านผู้หญิงกุษฎี มาลากุล คุณหญิงศรีนาท สุริยะ พลตรีประพัทธ์ กุวานนท์ และขอผู้แทนกระทรวงศึกษาสักหนึ่งคน ช่วยกันคิดร่างตราสาร และไปจดทะเบียนตามกฎหมายด้วย.

เพชรรัตน ราชสุดา

ลายพระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาโปรดให้ก่อตั้ง มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์

วชิราวุธานุสรณ์สาร

วารสารราย ๓ เดือน

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๒ ๖ เมษายน ๒๕๕๕

ISSN 0125-7056

บรรณาธิการแถลง

วันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ เป็นวันสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกวันหนึ่ง ด้วยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง เป็นโอกาสสุดท้ายที่พสกนิกรทั้งหลายจะได้กราบถวายสักการะพระศพของสมเด็จเจ้าฟ้าพระราชธิดาในรัชกาลที่ ๖ และเป็นวาระที่สุดที่ชาวมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะได้ใกล้ชิดบูชาพระสรีรรูปของสมเด็จประธานกรรมการมูลนิธิ ผู้พระราชทานกำเนิดองค์กร ทรงเป็นที่พึ่งพำนักในยามปัญหาและอุปสรรคบังเกิด ทั้งทรงเป็นหลักชัยอันล้ำเลิศในยามที่ต้องการการทำนุบำรุงให้รุ่งเรือง สรรพกิจทุกเรื่องทั้งน้อยใหญ่ ล้วนอยู่ในข่ายแห่งพระบารมี นับแต่นี้ จะเหลือความทรงจำรำลึกถึงพระองค์ ซึ่งจักยังคงสถิตเสถียรเป็นแรงบันดาลใจให้มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ฯ มุ่งมั่นดำเนินตามรอยพระยุคลบาทสืบไปอย่างไม่หยุดยั้ง

วารสารวชิราวุธานุสรณ์สารฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเป็นพิเศษ มีเนื้อหารวบรวมบทความจากนิตยสารต่างๆ ซึ่งบันทึกการสัมภาษณ์เรื่องราวอันเกี่ยวเนื่องกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ในเชิงประวัติศาสตร์บอกเล่า นำเสนอให้ท่านผู้อ่านได้ทราบถึงพระประวัติ พระจริยวัตร และพระเกียรติคุณของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ในอรรถโวหารที่สอดแทรกเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย เพื่อร่วมกันจดจารึกภาพพระจริยวัตรและพระคุณูปการของเจ้านายราชนารีพระองค์สำคัญแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ให้บันทึกอยู่บนแผ่นดินนี้ตราบนานเท่านาน ทั้งนี้ มูลนิธิได้จัดพิมพ์เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล สำหรับมอบเป็นที่ระลึกแก่ผู้มาร่วมงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ โดยธนาคารออมสิน สนับสนุนทุนจัดพิมพ์ ร่วมสนองพระเดชพระคุณอย่างเต็มกำลัง สมกับเป็นองค์กรที่ได้รับพระราชทานกำเนิดจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเคยได้รับพระกรุณาจากสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ให้จำเริญวัฒนาย่างสู่เวลาศตวรรษ กองบรรณาธิการฯ ขออนุโมทนากตเวทิตาธรรมของธนาคารออมสินมา ณ โอกาสนี้

กองบรรณาธิการวารสารวชิราวุธานุสรณ์สาร ขอพระราชทานถวายปฏิญญาว่าจักมุ่งมั่นสืบสานพระปณิธานในการเผยแผ่องค์ความรู้ในรัชกาลที่ ๖ เพื่อประโยชน์แก่มหาชนทั้งปวงสืบไป ให้สมกับพระกรุณาบารมีแห่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ที่ทรงชุบเกล้าชุบกระหม่อมให้ผองข้าพระบาทได้มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญา สนองพระมหากรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามาได้นับแต่ต้นตราบจนทุกวันนี้

วิลาวัณย์ ทรัพย์พันแสน

ข้อคิดเห็นตามที่ปรากฏในบทความเป็นของผู้เรียบเรียง มิใช่ของคณะกรรมการกองบรรณาธิการ
หากมีข้อสงสัยโปรดติดต่อสำนักงานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยตรง
สำนักงาน : หอวชิราวุธานุสรณ์ ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๘๒-๒๘๘๖
พิมพ์ที่ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐

เรื่องในเล่ม

บทประทานสัมภาษณ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ*

"นรุตม์"

เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุครบ ๗ รอบ (๒๔ พฤศจิกายน) ในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี นับเป็นพระกรุณาธิคุณยิ่งที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ประทานบทสัมภาษณ์แก่นิตยสารแพรวเป็นพิเศษ

พระองค์หญิงฯ ย้อนรำลึกถึงเรื่องเล่าและความทรงจำในอดีตเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอว่า

"คุณพ่อ (หม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ กิติยากร) เคยเล่าให้ฟังบ้าง แต่ไม่มาก เสียดายไม่มีการจดบันทึกไว้ ว่าท่านเคยเข้าเฝ้าประมาณสามครั้งสมัยที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ประทับกับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ที่เมืองไบรตัน ประเทศอังกฤษ ไปเฝ้าพร้อมเสด็จปู่ (พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ) กับคุณย่า (หม่อมหลวงบัว กิติยากร) สมเด็จพระนางเจ้าฯ และคุณอา (ท่านผู้หญิงบุษบา สธนพงศ์) ในฐานะที่ตอนนั้นเสด็จปู่เป็นเอกอัครราชทูตประจำที่ราชสำนักเซนต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ

ทรงพระเมตตากับครอบครัวเรามาก พระนางเจ้าสุวัทนาฯ มีรับสั่งถึงเรื่องเก่าๆ และเรื่องทั่วไป พร้อมกับทรงขับร้องเพลงพระราชทานและทรงเปียโนเพลงพระราชนิพนธ์ต่างๆ เช่น เพลงสายฝน อย่างทรงเป็นกันเอง

ส่วนทางฝั่งเสด็จตา (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล) กับท่านแม่ (ท่านผู้หญิงพันธุ์สวลี กิติยากร) เคยเข้าเฝ้าที่อังกฤษสี่ครั้งและที่เมืองไทยบ้าง โดยเฉพาะตอนที่จะกลับเมืองไทยไปเข้าเฝ้ากับท่านหญิงตัด (หม่อมเจ้าหญิงอุบลพรรณี วรวรรณ) บ่อยๆ ตอนนั้นท่านแม่ศึกษาอยู่ต่างประเทศยังไม่ได้แต่งงานกับคุณพ่อ พระนางเจ้าสุวัทนาฯ เคยรับสั่งฝากท่านแม่ว่า "ฝากสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ด้วย เพราะตอนนั้นประชวร"

** นิตยสารแพรวรายปักษ์ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๗๒๕ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒*

แล้วท่านผู้หญิงพันธุ์สวลีเคยเล่าถึงการเข้าเฝ้าสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ไว้อย่างไรไหมเพคะ

ท่านแม่เล่าว่า สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ท่านโปรดคนสวย แล้วท่านแม่ก็หน้าคม รับสั่งชมว่า "สวย น่ารัก" กับที่รับสั่งบ่อยคือ "ท่านปิ๋มมาเฝ้าฟ้าหญิงหน่อย" หรือ "แล้วมาเฝ้าฟ้าหญิงอีกนะ"

สำหรับพระองค์หญิงเองตอนอยู่อังกฤษไม่มีโอกาสเฝ้าเพราะยังเล็กมาก เพิ่งสองขวบเอง มาได้เข้าเฝ้าเจ้าฟ้าเพชรฯ หลังจากแต่งงานแล้ว เฝ้าพร้อมสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ครั้งแรก ทรงพระเมตตาเสด็จมาเยี่ยมที่พระที่นั่งอัมพรสถาน ตอนนั้นพระองค์หญิงเพิ่งคลอดพระองค์ภา (พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา) ท่านรับสั่งว่า "ขอฟ้าหญิงเยี่ยมหน่อยนา อยากเห็นหลาน"

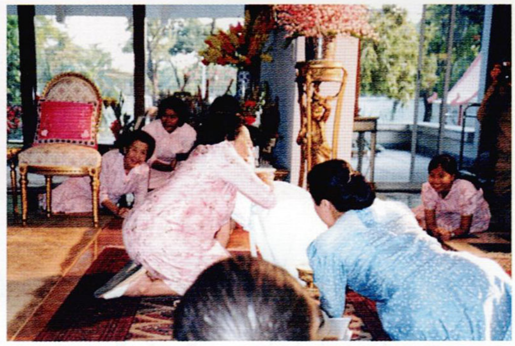
ตอนนั้นพระองค์หญิงมีเรื่องกังวลอย่างหนึ่งว่า พระองค์ภายังเล็กมาก แล้วเจ้าฟ้าเพชรฯ ท่านไม่ชอบเด็กร้องไห้ ไม่โปรดเลย ยังปรึกษากับสมเด็จพระบรมฯ ว่าจะทำอย่างไร เพราะลูกยังแบเบาะ จะร้องขึ้นมาเมื่อไหร่ก็ได้ จึงตกลงกันว่า ถ้าเห็นลูกทำท่าจะร้อง ให้รีบอุ้มออกไปก็แล้วกัน ปรากฏว่า แปลกมาก พระองค์ภาไม่ร้องเลย เจ้าฟ้าเพชรฯ ท่านเมตตา เอ็นดูพระองค์ภามาก ทรงอุ้ม กอดอยู่นาน รับสั่งว่า พระองค์ภาน่ารัก วันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทรงเมตตาพระองค์ภาแล้วก็ยาวนานตลอดมา"

ได้พระราชทานสิ่งใดรับขวัญพระองค์ภาหรือไม่เพคะ

พระราชทานสร้อยข้อมือเป็นเพชรไพลินพระองค์ภา ทรงเมตตาลูกมาก ครั้งหนึ่งในงานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการยิงสลุตเสียงดัง พระองค์ภาไม่เคยได้ยินก็ตกพระทัยกันแสงมากอดพระองค์หญิง พระองค์หญิงต้องปลอบลูกให้นิ่ง เจ้าฟ้าเพชรฯ ท่านรับสั่งว่า "ไม่เป็นไร ฟ้าหญิงไม่ว่า ฟ้าหญิงเองก็ตกพระทัยเหมือนกัน" เราก็โล่งอกที่พระองค์ท่านไม่กริ้ว แล้วยังทรงกอดปลอบพระองค์ภาอีกด้วย

ตอนพระองค์ภาเรียนที่โรงเรียนราชินีก็เคยได้เฝ้า ได้รำถวาย จากนั้นพอพระองค์ภาโตก็เสด็จไปเรียนต่างประเทศ ตอนหลังไปเฝ้าแล้วคล้ายกับว่าทรงจำไม่ได้แล้ว พอบอกว่าพระองค์ภามาเฝ้าทรงมองแบบงงว่าใคร เพราะทรงจำได้แต่ตอนทรงพระเยาว์ พอเห็นตอนเป็นสาวทรงจำไม่ได้ ก็คงทรงงงว่า ทำไมพระองค์ภาตัวโต (แย้มสรวล)

พระองค์หญิงเองได้เข้าเฝ้าท่านอยู่เนืองๆ งานวันประสูติบ้าง งานพระราชพิธีบ้าง และช่วงหลังได้ช่วยออกงานแทนพระองค์ท่านด้วย”

ทรงใช้คำแทนพระองค์กันอย่างไรเพคะ

“พระองค์หญิงเรียกแทนตัวเองว่า “หม่อมฉัน” เรียกท่านว่า “สมเด็จเจ้าฟ้า” ตามพระยศท่าน ส่วนท่านแทนพระองค์เองว่า “ฟ้าหญิง” จะรับสั่งถึงพระนางเจ้าสุวัทนาว่า “แม่ก๊ะ” ย่อมาจาก “แม่เพคะ” และเรียกพระองค์หญิงว่า “พระองค์โสม”

พระจริยวัตรในสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ เป็นอย่างไรบ้างเพคะ

“ครั้งหนึ่งพระองค์หญิงไปเฝ้าที่โรงพยาบาล ตอนนั้นรู้ว่าพระองค์ท่านไม่รับสั่งนานแล้ว พอท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ (ผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ) ทูลว่า พระองค์โสมเสด็จฯ มาเฝ้า มาทำงานถวาย ท่านลืมพระเนตรโตทันที แล้วทรงออกเสียงเหมือนจะรับสั่ง แต่ไม่เป็นคำพูด คงพยายามจะรับสั่ง แต่ทำไม่ได้ ทรงรับรู้และทรงแย้มสรวลอย่างดีพระทัย เพราะพระองค์หญิงก็ไม่ได้ไปเฝ้าท่านนานแล้ว แต่ท่านจะพระราชทานเงินมาให้เนื่องในวันเกิดพระองค์หญิงบ้าง และข้าในพระองค์ท่านก็มาช่วยงานของพระองค์หญิงบ้าง

ขอกราบทูลถามถึงพระกรณียกิจในพระองค์บ้างเพคะ

"ตอนนี้มือเป็นระวิงกับงานของมูลนิธิเพื่อนพึ่งภาฯ ถ้าตัวเองไปไม่ได้ ติดงานก็ให้เจ้าหน้าที่ส่งของไปช่วยประชาชนไม่ได้หยุดเลย ล่าสุดแถวเพชรบูรณ์ กำลังรอดูเรื่องอากาศ เพราะได้ฝุ่น (กิสนา) เข้ามาอีกลูก แถวหนองคายคงลำบาก เป็นห่วง

พระองค์หญิงเป็นห่วงทุกภาค วันก่อนลงใต้ ไปนครศรีธรรมราช ช่วงนี้เดินสายบ่อย ไปฟังชาวบ้านเล่าเรื่องป่วยเจ็บ เรื่องทำมาหากิน เรื่องความเดือดร้อนในการขาดเครื่องอุปโภค เพื่อนพึ่งภาฯ จะนำของไปช่วยประชาชนที่เดือดร้อน ไปถวายพระ แล้วก็ดูเรื่องบ้านเรือน สุขาลอยน้ำเวลาน้ำท่วม ทำบ้านน็อกดาวน์ที่ถอดประกอบได้ พยายามทำให้ครบวงจร ไม่ได้แจกแต่ของ อย่างเรื่องการเกษตร เพื่อให้เขาพึ่งพาช่วยเหลือกันเองได้ ไม่รอแต่ความช่วยเหลือ

พระองค์หญิงเน้นเรื่องการเกษตรให้เขามีรายได้ เช่น เลี้ยงปลาดุกเพราะโตเร็ว ใช้เวลาน้อย มีคนถามว่าทำไมไม่เลี้ยงปลาช่อน ปลาช่อนต้องเลี้ยงในน้ำลึกและใช้เวลานาน"

ทรงศึกษาอย่างละเอียดนะเพคะ

"ต้องศึกษาจะได้รู้ ปลาพวกนี้ชาวบ้านสามารถกินและขายได้ เรายังช่วยเลือกที่ดินดอนให้เขาปลูกบ้าน แล้วใต้ถุนปลูกพืชสวนครัวให้เมล็ดพันธุ์ผักไป ทำมาประมาณ ๔ - ๕ ปี เน้นเรื่องเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการปลูกข้าวด้วย เคยไปเกี่ยวข้าวที่ลพบุรี สุพรรณฯ มีชาวบ้านบริจาคที่ดินมาทำแปลงสาธิตปลูกข้าวโดยไม่ใช้สารเคมี ความจริงชาวนารู้เรื่องปลูกข้าวดีอยู่แล้ว เราเพียงแต่เติมทฤษฎีเรื่องเกษตรอินทรีย์เข้าไป เพราะตอนหลังที่ดินใช้สารเคมีมากจนเสื่อมหมด ผลผลิตไม่ดี พอเราบอก เขาก็ฟัง

ตอนนี้พระองค์หญิงจึงเป็นชาวไร่ตัวจริง ปลูกผักไฮโดรออร์แกนิกที่วังเทวะเวสม์เล็กน้อย กับที่ปากช่อง นี่ก็เพิ่งกลับจากดูไร่เพราะพายุเข้าโรงเรือนปิดหมดต้องซ่อม"

ทรงปลูกอะไรบ้างเพคะ

"มีทั้งมะเขือเทศ ข้าวโพด คะน้า ผักบุ้ง ผักชี ผักสลัดหลายอย่าง ผลผลิตที่ได้นำไปจำหน่ายที่ตลาดไท และกำลังจะขึ้นห้างใช้ชื่อว่า "ไร่ Highness" หมายถึงพระองค์หญิงปลูกเอง ผักที่ไม่ใช้สารเคมี อย่างการไล่แมลงใช้ "น้ำส้มควันไม้" ที่ได้จากการเผากลั่นสกัดจากไม้ต่างๆ มีพวกสะเดาด้วย เพราะแมลงไม่ชอบความขม เป็นการใช้ธรรมชาติจัดการ ตอนนี้พระองค์หญิงทดลองทำอยู่ที่อ่างทอง

ความจริงเริ่มมาหลายปี แต่ผลผลิตมาออกจริงจังปีนี้ เดี๋ยวเดือนธันวาคมนี้จะมีผักมาขายในงานเพื่อนพึ่งภาฯ เชิญมาซื้อกันนะคะ แล้วมีอีกหลายโครงการทางการแพทย์ที่พระองค์หญิงทำอยู่ เช่น มูลนิธิกัลยาณกิติ์ เกี่ยวกับปอด หัวใจผู้ใหญ่ คุณลุง (หม่อมราชวงศ์กัลยาณกิติ์ กิติยากร) เป็นศัลยแพทย์ด้านหัวใจ สมัยที่ท่านมีชีวิตอยู่เงินเดือนไม่เคยเหลือ เพราะนำไปช่วยคนจน ช่วยนักเรียนแพทย์จนถึงคนไข้ ค่าผ่าตัดหัวใจรายหนึ่ง เป็นแสน แต่ท่านช่วย แล้วท่านเก่งเรื่องลิ้นหัวใจ ทำเรื่องหัวใจมาตลอด รวมทั้งทรวงอก มีชื่อเสียงไปถึงอังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น ครั้งก่อนไปญี่ปุ่นมีเหมือนญี่ปุ่นถามถึงคุณลุง ก็บอกว่าเสียแล้ว แต่พระองค์หญิงสานต่อ ทำเรื่องมะเร็งเด็กของโรงพยาบาลรามาฯ ด้วย (มะเร็งเม็ดเลือดต้องถ่ายไขกระดูก) ต้องหาทุนช่วยเยอะ เพราะค่าใช้จ่ายต่อรายเป็นแสน

คนไทยเป็นโรคหัวใจมากขึ้น ต้องดูเรื่องอาหาร ความเครียด ชอบอาหารฟาสต์ฟู้ด แล้วยังเครียดกันมากขึ้น นานวันก็มีปัญหาแน่ งานอีกอย่างที่อยากพูดถึงคือเรื่องเอดส์"

สถานการณ์เป็นอย่างไรบ้างเพคะ

"ตอนนี้เหนื่อยหน่อย เพราะเริ่มกลับมาเป็นกันมากขึ้นอีกจากกลุ่มวัยรุ่น น่าเป็นห่วงว่าด้วยความเข้าใจผิด ด้วยค่านิยมรักสนุก เปลี่ยนคู่นอน บางคนเสพยาร่วมด้วย เรื่องนี้แก้ลำบาก แล้วยังมีกลุ่มพ่อบ้านรักสนุกนำเชื้อไปติดแม่บ้านอีก การเผยแพร่ความรู้เรื่องเอดส์ในบ้านเรามีจริง แต่ไม่ต่อเนื่องแล้วคนไทยลืมง่าย อย่างหวัด ๒๐๐๙ ตกใจกันอยู่แป๊บเดียวเท่านั้น

พอต้องมาทำเรื่องเอดส์รู้เลยว่า การไม่ต่อเนื่องนี่ทำให้เหนื่อย ขึ้นอยู่กับรัฐบาลด้วย รัฐบาลไหนช่วยก็ง่ายหน่อย ถ้าไม่ช่วย เราก็ต้องช่วยตัวเอง อะไรทำได้ก็ทำ พระองค์หญิงทำในส่วนของสภากาชาดซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในเรื่องเอดส์ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข

แต่โชคดีที่ตอนนี้ประเทศไทยเก่งมากที่เภสัชกรผลิตยารักษา เอชไอวี หรือที่เรียกว่า ค็อกเทล (ยา AZT) ได้ในราคาถูก สมัยก่อนยาเม็ดละเป็นหมื่น แต่ตอนนี้เหลือพันกว่าบาท คนจนจึงยังพอจะยืดชีวิตตนเองออกไปได้บ้าง คนที่ติดเชื้อเอชไอวีตอนนี้อายุจะยืนขึ้น แต่ยังไม่มียารักษาถึงขั้นหาย ทำได้เพียงไม่ให้เชื้อแพร่กระจาย"

จากการเสด็จเยี่ยมผู้ป่วย มีเรื่องราวใดที่กระทบพระทัยหรือหนักพระทัยบ้างเพคะ

"เอดส์นี่ถ้าเชื้อขึ้นสมองแล้วต้องใช้ยาแพง รักษายาก คนไข้ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายไหว แล้วคิดดูว่าต้องรักษาไปตลอดชีวิต พอเขามาขอให้ช่วย พระองค์หญิงก็เครียดเหมือนกัน ต้องขอให้กระทรวงสาธารณสุขช่วยด้วย ซึ่งแล้วแต่รัฐบาล เข้าใจว่าเขาก็มีงานของเขาเยอะ

ถ้าถามว่าหนักใจเรื่องอะไร ต้องบอกว่าหนักทุกเรื่อง (แย้มสรวล) เพราะมีปัญหาทั้งนั้นเลย อยู่ที่มากหรือน้อย จะแก้ไขอย่างไร ต้องใจเย็นๆ ค่อยๆ คิดไป คนไข้เอดส์บางคนคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งไม่ช่วยแก้ปัญหา เพราะถ้าไม่ตายก็ต้องกลับมาให้รักษากันอยู่ดี ไหนจะปัญหาที่อยู่ข้างหลังอีกมาก พระองค์หญิงต้องนิมนต์พระท่านมาช่วยเทศน์ เราเครียดพระก็เครียด ทำอย่างไรไม่ให้เขาทำร้ายชีวิตตัวเอง เข้าใจคนป่วยว่าต้องทรมาน เวลาโรคกำเริบ การรักษาบางอย่างแพง แถมบางคนแพ้ยามากๆ อีก จะไม่ให้ก็ไม่ได้

ถ้ามีโอกาสพระองค์หญิงพยายามคุยกับคนป่วย มีรายหนึ่งที่ขอให้ช่วยเรื่องการศึกษาลูก ถามไปว่ามีลูกกี่คน เขาบอกมี ๔ คน พอถามชื่อปรากฏว่าลูกแต่ละคนมีนามสกุลไม่เหมือนกันเลย พระองค์หญิงงง เขาบอกว่าคนละพ่อทั้งหมด แล้วแม่อายุยังน้อยแต่เป็นเอดส์ ลูกบางคนติดเชื้อด้วย พระองค์หญิงบอก ต้องหยุดแล้วนะ เขาก็ยิ้มแหยๆ พระองค์หญิงไม่ดุ แต่พูดให้ฟังด้วยเหตุผลว่า อย่าไปแค้นเขานะ บางคนแค้นคนที่ทำให้ติดเอดส์แล้วแก้แค้นต่อไป บางคนน่าสงสารที่ติดจากมีดโกนร้านตัดผม”

ทรงงานหนัก แล้วมีวิธีจัดการเรื่องเครียดอย่างไรเพคะ

“ต้องบอกตัวเองว่ารู้จักปล่อยวาง ช่วยเท่าที่ช่วยได้ พระองค์หญิงรับปากใครว่าจะทำอะไรก็จะทำตามนั้นให้สำเร็จ ทำอย่างนี้มาตลอด เรียกว่ามีสัจจะในคำพูด ถือศีล ๕ โดยเฉพาะข้อมูล อะไรที่รับปากไม่ได้ จะใช้วิธีไม่พูดเลย

ที่บอกว่ารู้จักวางคือต้องคิดอย่างนี้ เครียดไปได้อะไร บางคนเครียดจากงานแล้วนำกลับมาบ้านด้วย เสร็จแล้วนอนไม่ได้ สุขภาพก็ยิ่งแย่ เราควรฝึกคิดว่าแก้ไขในเรื่องที่แก้ได้ ถ้าสิ่งนั้นยังแก้ไม่ได้ก็วางไว้ก่อน แต่ไม่ใช่วางทิ้งนะคะ วางเพื่อจะหาทางอื่นลองแก้ดูอีกที คือถ้าเรามีความพยายามเป็นที่ตั้ง ความสำเร็จย่อมต้องมีแน่นอน อาจจะช้าหน่อย โดยเฉพาะถ้าเรายึดเรื่องความจริงใจกับทุกเรื่องที่ทำ”

ขอกราบทูลถามถึงพระพลานามัยบ้างเพคะ

“เรื่องนี้โดนหมอดุบ่อย คุณหมอให้หาเวลาไปตรวจบ้าง บอกว่าต้องรักพระองค์เอง ก็บอกคุณหมอไปว่า พระองค์หญิงก็รักนะ แต่ไม่มีเวลาเลย ประชาชนให้งานมาทุกวัน บางวัน ๓ - ๔ งาน พระองค์หญิงบอกว่าไม่ว่าง บางคนขอรอ เลื่อนรอต่อไปเรื่อยๆ จึงไม่ค่อยได้หยุด ถ้าถามว่าเหนื่อยก็เรียนตรงๆ ว่าเหนื่อย แต่พระองค์หญิงทำงานด้วยใจสนุกกับงาน บางคนถ้าไม่มีใจให้ อาจจะเหนื่อยด้วยความเบื่อ เครียดเพราะไปบังคับร่างกายให้ทำ แต่เวลาทำงาน พระองค์หญิงใจสบาย จึงทำงานได้ตลอด ถึงป่วยเป็นไข้ก็ไป ยกเว้นไม่ไหวจริงๆ ขณะเดียวกันก็พยายามจะรักษาตัวเองอยู่ รู้ว่าอายุมากขึ้น สมัยก่อนสามารถลุก - นั่ง เวลาไปเยี่ยมราษฎรได้สบายมาก แต่เดี๋ยวนี้ไม่ไหว ถ้าเดินต้องเดินไปอย่างเดียว แต่ถ้านั่ง ต้องคลานไปตลอดแถว

ชีวิตพระองค์หญิงไม่ค่อยมีคำว่า “ว่าง” เพราะมีงานรอเป็นแฟ้มๆ หากมีเวลาว่างบ้าง พระองค์หญิงจะทำการฝีมือ เดี๋ยวเดือนธันวาคมนี้จะออกตำราเล่ม ๓ มีสูตรอาหารจาก หม่อมหลวงเนื่อง นิลรัตน์ คุณชายถนัดศรี คุณหมึกแดง และอาจารย์ยิ่งศักดิ์ ช่วงไหนพอมีวันว่างจริงๆ จะไปพักต่างจังหวัด ที่บ้านพัทยา ที่ปากช่อง คราวก่อนตั้งใจไปพักที่กาญจนบุรี แต่อดไม่ไหวต้องไปทำงานด้วย แจกของให้เด็กชาวเขาที่ไม่มีหนังสือเรียน

ดีหน่อยว่าช่วงกลางเดือนตุลาคมที่ผ่านมา พระองค์หญิงขอลาประชาชน ไปหาลูก พระองค์ภาท่านไปประชุมที่บาร์เบโดส แล้วเลยชวนให้แม่ไปเที่ยวด้วย (แย้มสรวล)”

พระองค์ภาก็ทรงงานหนักเช่นกัน ถวายคำแนะนำอย่างไรเพคะ

“ตอนเรียนหนังสือ ลูกอยากเรียนสัตวแพทย์ เพราะลูกรักสัตว์มาก พระองค์หญิงบอกว่าเรียนได้ แต่ห้ามพา “อาจารย์ใหญ่” มาบ้าน ให้อยู่ที่หอพักพอแล้ว เดี๋ยว “อาจารย์ใหญ่” มาทักทายแม่ด้วยไม่ไหวนะ (ทรงพระสรวล) ตอนพระองค์ภาไปเรียนที่อังกฤษก็มุ่งสายวิทย์ซึ่งทรงเรียนได้ดี แต่ตอนหลังกลับมาเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร ท่านรับสั่งว่า “ภาขอกลับเถอะเป็นห่วงทูลกระหม่อมปู่ ขอไปอยู่ดูแลทูลกระหม่อมปู่” จึงกลับมาเรียนที่เมืองไทย

ทีนี้การศึกษาบ้านเรากำหนดให้เด็กเรียนแบบเก็บทุกอย่าง ไม่เรียนเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องแบบเมืองนอก พระองค์ภาจึงต้องตะลุยเรียนใหม่หมด คิดดูว่าลูกไปเรียนที่อังกฤษสามปี แต่ต้องเก็บทุกวิชาให้ได้ในหนึ่งปี จึงต้องเรียนกวดวิชาที่จิตรลดา พระองค์หญิงเตือนลูกว่า ไม่ไหวหรอก เรียนทางศิลป์ดีไหม แต่ท่านรับสั่งว่าไหว ทรงเบื่อภาษา พระองค์หญิงก็บอกท่านว่าอย่างไรก็ต้องใช้ภาษา แล้วลูกมีพื้นภาษาอังกฤษอยู่แล้ว

ตอนนั้นท่านทรงเรียนตั้งแต่หกโมงเช้ากลับสองทุ่มแล้วยังทำการบ้านต่อ เป็นอย่างนี้สามเดือน สุดท้ายท่านมาหาพระองค์หญิงบอกว่า “เด็จแม่อยากเห็นลูกสติดีหรือสติแตกจ๊ะ” ตอบไปว่าอยากเห็นสติดีสิ ท่านบอก “ภาไม่ไหวแล้ว ที่เด็จแม่พูดถูกหมดเลย” ที่สุดจึงต้องปรับแผนการเรียนใหม่เปลี่ยนเป็นหมอความแทน

ไปๆ มาๆ พระองค์ภาจึงเรียนแบบคุณตา คุณตาก็ดีใจใหญ่ ตอนท่านป่วย พระองค์ภาไปกราบขอพรเพื่อสอบเนฯ แล้วท่านเสียไปก่อน พอสอบเสร็จพระองค์ภาก็จุดธูปบอกว่า “ภาสอบเนฯ ได้แล้วนะคะ” แต่ถ้าคุณตาอยู่ตอนนี้ ท่านต้องบอกว่าทำไมไม่เป็นผู้พิพากษาเหมือนตา (แย้มสรวล) แต่ที่พระองค์ภามาทางอัยการเพราะท่านชอบทางอาญา และการเป็นอัยการก็ดี เพราะต้องชงเรื่องไปถึงผู้พิพากษา พระองค์หญิงเตือนลูกว่าลูกทำงานนี้ต้องรอบคอบ ชีวิตคนทั้งชีวิต ถ้าผิดจริงก็ว่าไปตามผิด แต่ถ้าเขาไม่ผิดแล้วถูกประหารชีวิตเพราะเรา จะบาปมาก พระองค์ภาบอกว่า เวลาตำรวจทำงานไม่เรียบร้อยก็ส่งกลับไปแก้ไข”

เคยเสด็จเยี่ยมเวลาพระองค์ภาทรงงานไหมเพคะ

“เคยไปเยี่ยมลูกที่ทำงานที่จังหวัดอุดร เห็นแฟ้มเป็นตั้ง ลูกก็แกล้งบอกว่า “เดี๋ยวแม่ช่วยภาทำงานหน่อยนะ” พระองค์หญิงบอกว่า แม่ทำไม่เป็นหรอกลูก ก็ท่านแกล้งจะให้คัดลอกเรื่องคดีน่ะ

มาตราโน้นมาตรานี้ ตอนขึ้นศาลครั้งแรก ท่านก็ขอให้ไปดูหน่อย ปรากฏว่าจำเลยไม่สลดเลยยิ้มตลอดเวลา (แย้มสรวล) ดีใจที่เจ้านายเห็นถึงสองพระองค์ รู้สึกว่าจะเป็นคดียาเสพติด ตอนนี้คงยังอยู่ในคุก

ลูกชอบแกล้ง เวลาขับรถไปด้วยกันจะทรงบอกว่า ตรงนี้นะแม่มีคนถูกฆ่าตาย ถูกปาดคอ แต่ละอย่างแม่หวาดเสียวทั้งนั้น แต่ไม่ทรงกลัวเลย แต่ละรูปในแฟ้มนะ อย่างฆ่าหั่นศพ ลูกดูได้เฉยๆ แต่พระองค์หญิงกลัว

งานของท่าน เวลามีคนถูกยิงตาย ท่านต้องไปดูศพ หาวิถีกระสุนว่าเข้าอย่างไร ตรงไหนอย่างละเอียด ไปดูสถานที่จองจำนักโทษ ท่านจึงเห็นว่ามีนักโทษหญิงคลอดลูกในคุก แล้วเด็กที่เกิดมาก็ต้องอยู่ในนั้น คิดดูว่าสภาพที่ผู้ต้องขังคดีโหดๆ อยู่รวมกัน เด็กต้องดึงดูดแต่สิ่งไม่ดี แล้วจะเป็นเยาวชนที่ดีได้อย่างไร แม่เด็กก็เครียด พระองค์ภาเห็นก็อยากช่วย จึงทรงทำ “โครงการกำลังใจ” อย่างต่อเนื่อง ตอนพระองค์ภายังเล็ก คุณตาเป็นอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชน พระองค์หญิงจึงมีโอกาสพาท่านไปดูเด็กที่ทำผิด พาไปเลี้ยงอาหาร ให้ของ บางที่ทำห้องสมุด ท่านก็คงซึมซับมา พระองค์หญิงจะสอนท่านว่าเป็นเพราะเด็กพวกนี้ทำไม่ดีนะ

และก่อนที่จะทรงเป็นอัยการก็บอกท่านว่า แม่ไม่ว่าอะไร ลูกจะเรียนหรือทำงานอะไรก็ได้ ขอให้เป็นประโยชน์กับบ้านเมืองเท่านั้นพอ”

มีเรื่องใดที่ทรงเป็นห่วงพระองค์ภาเป็นพิเศษไหมเพคะ

“ตอนนี้คงเหมือนแม่ทั่วไปที่ห่วงเรื่องคู่ครอง (ทรงพระสรวล) ท่านไม่ปิดแม่ แต่รู้สึกว่ายังไม่ทรงถูกพระทัยใคร ขอทำงานก่อน งานท่านเยอะ ทุกวันนี้ใช้โทรศัพท์คุยกัน นานๆ ไปเที่ยวกันบ้าง ลูกชอบพาไปที่ที่เขาไม่ค่อยไปกัน เช่น อลาสกา นอร์ทโพล นั่งเครื่องบิน ๒๐ กว่าชั่วโมง แม่แทบแย่ แต่สนุกดี ไปถึงก็ขำกันว่าเห็นแต่น้ำแข็งกับดินและมะพร้าวปลอมหนึ่งต้น ยังถ่ายรูปไว้เลย ถ้าให้เทียบว่าระหว่างอากาศร้อนกับหนาว ชอบอย่างไหน พระองค์หญิงชอบแบบหนาว แต่หนาวขนาดนั้นก็ไม่ไหว

แต่สังเกตว่าพอเที่ยวกลับมาจะมีงานรออยู่เพียบเลย อย่างเดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้จะมีงานฉลองวันคล้ายวันประสูติของเจ้าฟ้าเพชรฯ จัดเป็นงานใหญ่ที่พระราชวังพญาไท ส่วนจะมีอะไรบ้างนั้น ต้องติดตามข่าวกันต่อไป”

เฉลิมพระเกียรติเจ้าฟ้า
(สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี)*

ท่านผู้หญิงดุษฎีมาลา มาลากุล ณ อยุธยา

ในมงคลวโรกาสที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี “เจ้าฟ้า” ของเราจะเจริญพระชันษาครบ ๕ รอบ ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เตรียมการที่จะจัดให้มีการแสดงเฉลิมพระเกียรติของพระองค์ และพลตรี ประพัทธ์ กุวานนท์ ราชองครักษ์ประจำพระองค์ ซึ่งเป็นกรรมการมูลนิธิ และมาร่วมประชุมด้วยได้เสนอให้ข้าพเจ้าจัดให้มีการแสดงขับร้องเพลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ด้วยทำนองเพลง ปลาทอง อันเป็นเพลงที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้าได้ทรงพระราชนิพนธ์ และตั้งพระราชหฤทัยที่จะให้เป็นเพลงกล่อมพระบรรทมสำหรับสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ซึ่งทรงเป็นพระทายาทพระองค์เดียวของพระองค์ ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติที่จะได้สนองพระเดชพระคุณสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ของเรา จึงได้ขออนุญาตประธานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เขียนบทความเฉลิมพระเกียรติสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ผู้ทรงวางศิลาพระฤกษ์หอวชิราวุธานุสรณ์ และทรงตั้งมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นในงานนี้ด้วย ดังสำเนาลายพระหัตถ์ที่ทรงมีมาถึงหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งจะขออัญเชิญมาไว้ในบทความนี้ด้วย ดังนี้

---

* *จากหนังสือเฉลิมพระเกียรติเจ้าฟ้าในมงคลสมัยเฉลิมพระชันษาสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ห้ารอบปีนักษัตร ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘*

วังรื่นฤดี

๖๙ ซอย ๓๘ สุขุมวิท

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙

ถึง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ในการสร้างหอพระสมุดวชิราวุธานุสรณ์ ซึ่งเป็นงานที่สำคัญชิ้นหนึ่ง จำเป็นจะต้องมีผู้ที่เอาใจใส่และเข้าใจความมุ่งหมายเป็นอย่างดี

ฉันเห็นว่าหม่อมหลวงปิ่น เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมกับงานนี้ จึงขอแต่งตั้งให้หม่อมหลวงปิ่นเป็นประธานดำเนินงานให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

หวังว่าจะรับหน้าที่นี้ด้วยความเต็มใจ

(ลงพระนาม) เพชรรัตนราชสุดา

(ลงพระนาม) สุวัทนา

เรื่องเดิมของการสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ เป็นเพราะหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้กราบทูลสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไว้ล่วงหน้าถึง ๑๐ ปี ว่าใน พ.ศ. ๒๕๒๔ จะถึงวาระที่วันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะครบ ๑๐๐ ปี และรัฐบาลมีพันธะที่จะต้องจัดการฉลองพระบรมราชสมภพครบ ๑๐๐ ปี ตามข้อตกลงที่ได้แจ้งไว้แก่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ด้วยความร่วมมือของหอสมุดแห่งชาติ จึงได้รวบรวมพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ในหอสมุดแห่งชาติ และขออนุญาตกระทรวงศึกษาธิการ ใช้ห้องหนึ่งเป็นห้องสมุดพระมงกุฎเกล้าฯ โดยเฉพาะ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จพร้อมด้วยพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีไปทรงเปิดห้องสมุดนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ และเมื่อมีกิจการที่จะต้องใช้เงินในเรื่องนี้ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็พระราชทานทุกครั้ง ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๑๙ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาอุปการะมาตั้งแต่บิดาถึงแก่อสัญกรรม ขณะนั้นเป็นข้าราชการบำนาญของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๙ อ้างถึงพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมอบพระราชมรดกทางปัญญาไว้ให้แก่ชาติไทยเป็นอเนกประการ ขอให้รัฐบาลสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ ไว้เป็นที่รวบรวมผลงานของพระองค์ในวาระฉลองรอบ ๑๐๐ ปี และใน พ.ศ. ๒๕๒๐ จะเป็นวันครบ ๘ รอบพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้ ๒๖.๒ ล้านบาท โดยตั้งให้รัฐมนตรีศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการเพราะถือว่าค่าก่อสร้างนั้นเป็นงบประมาณแผ่นดิน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง การสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ก็ถูกกระทบกระเทือนไปด้วย ทำให้การดำเนินงานล่าช้างบประมาณแผ่นดินที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอ รัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีถึง ๕ คน ต่อจากนั้นรัฐมนตรี ๓ คนหลัง คือนายก่อ สวัสดิพาณิชย์ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน และนายสิปปนนท์ เกตุทัต จึงขอตัวต่อรัฐบาล และเสนอขอให้หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นประธาน โดยรัฐมนตรีเป็นเพียงที่ปรึกษา หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ต้องการสนองพระมหากรุณาธิคุณให้สำเร็จ จำเป็นต้องบริจาคทรัพย์ส่วนตัวสมทบประมาณ ๕ ล้านบาท

และบอกบุญขอให้ประชาชนบริจาคสมทบได้เงินอีก ๙ ล้านบาท รวมเป็นราคาค่าก่อสร้าง ๔๐ ล้านบาท ได้เชิญเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไปทรงวางศิลาฤกษ์หอวชิราวุธานุสรณ์ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ ซึ่งเป็นวันสำคัญที่สุดในพระราชประวัติเพราะตรงกับวันพระบรมราชสมภพครบ ๘ รอบนักษัตรและในวันนั้นตรงกับวันเสาร์ที่ ๑ มกราคม ปีมะโรง อันเป็นวันที่ตรงกับวันที่ทรงพระบรมราชสมภพเมื่อ ๙๖ ปีมาแล้ว ซึ่งวันเช่นนี้คือตรงกันทั้ง วัน วันที่ เดือน และปีที่ทรงพระราชสมภพ มีเพียงครั้งเดียวในรอบ ๑๐๐ ปี การสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ใช้เวลา ๔ ปีเต็ม จึงมีพระราชพิธีฉลองพระบรมราชสมภพครบ ๑๐๐ ปี และเปิดหอวชิราวุธานุสรณ์ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกำลังอยู่ในระหว่างเสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จแทนพระองค์ ทรงประกอบพิธีเปิดหอฯ ส่วนสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ประทับเป็นประธานในพิธีนั้นอยู่ตลอดงาน แสดงว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงทราบด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์ว่า ผู้ที่จะเป็นประธานดำเนินการสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ได้สำเร็จ คือ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ในระยะที่หอวชิราวุธานุสรณ์สร้างจวนจะเสร็จ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้กราบทูลสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ให้ทรงทราบ และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ได้มีลายพระหัตถ์มาถึงหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อีกฉบับหนึ่งว่า

วังรื่นฤดี

๖๙ ซอย ๓๘ สุขุมวิท

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

ถึง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ด้วยหอวชิราวุธานุสรณ์ ที่ฉันได้วางศิลาฤกษ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้น บัดนี้คงจะสร้างเกือบเสร็จแล้ว ฉันจึงคิดว่า น่าจะจัดตั้งมูลนิธิวชิราวุธานุสรณ์ขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของหอวชิราวุธานุสรณ์ และเผยแพร่พระเกียรติของสมเด็จพระบรมชนกนาถของฉัน

เพราะฉะนั้น ฉันจึงขอมอบให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งมูลนิธินี้ขึ้น โดยที่ฉันจะให้เงินเป็นทุนประเดิมจำนวนหนึ่ง ขอให้เชิญพระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา และพระองค์เจ้าวรานนท์ธวัช เป็นกรรมการกิตติมศักดิ์ ส่วนกรรมการรุ่นแรกที่จะร่วมมือกับหม่อมหลวงปิ่นนั้น ฉันขอตั้งให้ท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ พลตรี ประพัทธ์ กุวานนท์ และขอผู้แทนกระทรวงศึกษาสักหนึ่งคนช่วยกันคิดร่างตราสาร และไปจดทะเบียนตามกฎหมายด้วย

(ลงพระนาม) เพชรรัตนราชสุดา

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์นี้ พระองค์สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ และพระราชทานเงินเป็นทุนประเดิมการดำเนินงานต่อมาจนปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้าของชาวไทย ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครไว้มากมาย แต่ละครเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับพระองค์สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัณณวดี โดยตรงนั้น คือ บทละครดึกดำบรรพ์ เรื่องพระเกียรติรถ ซึ่งได้ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลง

ขับร้องสำหรับกล่อมพระกุมารไว้อย่างไพเราะจับใจ ซึ่งบรรดาผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทย่อมทราบทั่วกันว่า ทรงพระราชนิพนธ์ไว้สำหรับกล่อมพระบรรทมสมเด็จพระราชกุมารของพระองค์

ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ นั้น พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีกำลังทรงพระครรภ์ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรารถนาอย่างยิ่ง และทรงหวังพระราชหฤทัยด้วยว่าจะได้พระราชโอรส เพื่อทรงสืบราชสันตติวงศ์แทนพระองค์ต่อไป ครั้นถึงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ได้มีพระประสูติการสมเด็จเจ้าฟ้าเป็นพระราชธิดา ที่บนพระปรัศว์อันเป็นพระที่นั่งองค์เล็กสำหรับพระมเหสีประทับ อยู่ในหมู่พระมหามณเฑียร เพราะขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกำลังเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมที่พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในเรื่องการประสูติพระองค์สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ของเรานั้น สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงพระมหากรุณาจัดพระราชทานทั้งหมด เพราะขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกำลังทรงพระประชวรหนัก เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ประสูติได้วันเดียว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงได้เถลิงถวัลยราชสมบัติสืบแทนพระองค์ ได้พระราชทานพระนามสมเด็จเจ้าฟ้าฯ พระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า "สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี" ส่วนบทกล่อมพระบรรทมที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ และทรงกำหนดให้ขับร้องด้วยทำนองเพลง ปลาทอง นั้น ยังมิได้มีการจัดให้ขับร้องอย่างเป็นทางการเลย บทพระราชนิพนธ์มีดังนี้

บทขับลำทำนองปลาทอง

พระเอยพระหน่อนาถ
งามพิลาศดังดวงมณีใส
พระเสด็จจากฟ้าสุราลัย
มาเพื่อให้ฝูงชนกมลปรีดิ์ฯ

ดอกเอยดอกจำปา
หอมชื่นจิตติดนาสา
ยิ่งดมยิ่งพาให้ดมเอยฯ

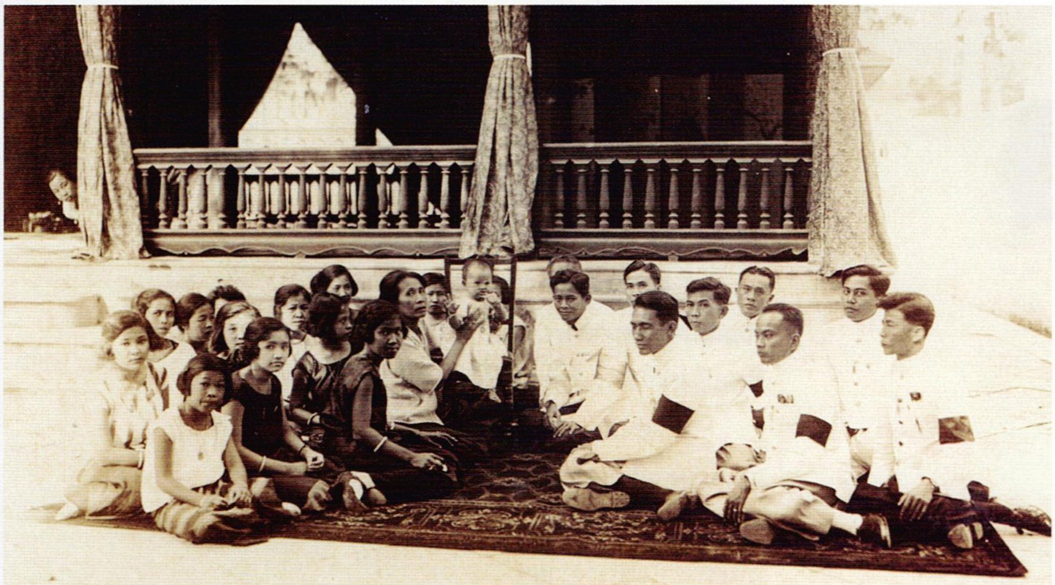
หอมพระเดชทรงยศโอรสราช
แผ่เผยผงาดในแดนไกล
พึ่งเดชพระหน่อไท
เป็นสุขสมใจไม่วางวายฯ

รูปละม้ายคล้ายพระปิตุราช
ผิวผุดผาดเพียงชนนีศรี
ขอพระจงทรงคุณวิบุลย์ทวี
เพื่อเป็นที่ร่มเกล้าข้าเฝ้าเทอญฯ

ดอกเอยดอกพุทธิชาติ
หอมเย็นใจใสสะอาด
หอมบ่มิขาดสุคนธ์เอยฯ

หอมพระคุณการุญเป็นประถม
เย็นเกล้าเหมือนร่มโพธิ์ทอง
เหล่าข้าทูลละออง
ภักดีสนองพระคุณไทฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จำเป็นต้องย้ายที่ประทับ สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าจึงทรงจัดให้ประทับที่พระตำหนักสวนหงส์ ซึ่งเป็นพระตำหนักของพระองค์ในพระราชวังดุสิต เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเจริญพระชันษาได้ประมาณ ๑๐ ปีพระนางเจ้าสุวัทนาพระวรราชเทวี ได้ขอพระราชานุญาตนำเสด็จไปประทับที่วังรื่นฤดี ถนนราชสีมา และทรงสังเกตว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ มีพระอนามัยไม่สมบูรณ์นัก จึงได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าเรียนพระราชปฏิบัติว่า ถ้าได้นำเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไปประทับ ณ ประเทศที่มีความเจริญทางการแพทย์มากกว่าประเทศไทยในขณะนั้น เพื่อให้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ได้ทรงรับการอภิบาลโดยคณะแพทย์ผู้ทรงความรู้สูง อาจช่วยให้พระอนามัยของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ดีขึ้นก็ได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากรนำเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และพระมารดาไปทรงเปลี่ยนพระอิริยาบถในประเทศใกล้เคียงก่อน

กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากรทรงนำเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไปประทับเปลี่ยนพระอิริยาบถในประเทศอินโดนีเซีย เพราะขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้านิภานภดล กรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี ซึ่งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ และสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กำลังประทับอยู่ในประเทศนั้น เมื่อสมเด็จพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ทั้ง ๒ พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นพระองค์สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ซึ่งทรงเจริญพระชันษาประมาณ ๑๐ ปีเศษ เป็นครั้งแรก ก็ทรงพระเมตตาเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ประทับอยู่กับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอทั้งสองพระองค์ระยะหนึ่ง แล้วจึงขอพระบรมราชานุญาตกราบถวายบังคมลาออกไปประทับ ณ ประเทศอังกฤษ พร้อมด้วยพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ผู้เป็นพระมารดา โดยมีข้าราชบริพารซึ่งส่วนมากเคยรับราชการอยู่ในพระองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตามเสด็จไปพอสมพระเกียรติยศ เพื่อทรงพระอักษร และเมื่อได้รักษาพระองค์เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ก็มีพระอนามัยดีขึ้นเป็นลำดับ ในระหว่างนั้น พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ได้ทรงซื้อบ้านขนาดใหญ่ที่เมืองไบรตันอันเป็นเมืองชายทะเลของอังกฤษจากเจ้าของเดิมไว้เป็นที่ประทับของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เพราะอยู่ในทำเลงดงาม มีอากาศโปร่งสบาย ทั้งตัวตึกก็ใหญ่โตสมพระเกียรติยศ มีบริเวณกว้างขวาง อยู่ใกล้หาดทรายชายทะเลด้วย อนึ่ง สมควรที่จะจารึกไว้เพื่อเป็นพระเกียรติยศแด่พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ว่า ขณะเมื่อประทับอยู่ในต่างประเทศนั้น พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีได้ทรงรักษาพระเกียรติยศของพระบรมราชจักรีวงศ์ไว้อย่างดีที่สุด นอกจากข้าราชบริพารที่ตามเสด็จไปจากประเทศไทยแล้ว ข้าคนในตำหนักเมืองไบรตันมีแต่สตรีทั้งสิ้น เช่น ได้ทรงจ้างสุภาพสตรีอังกฤษเป็นพระอภิบาลของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ สตรีอังกฤษเป็นข้าหลวงปฏิบัติงานต่างๆ หลายหน้าที่ เช่น เป็นคนทำเครื่องเสวย เป็นคนทำสวน เป็นคนทำความสะอาด และเป็นคนขับรถพระที่นั่ง เป็นต้น ทุกคนที่ได้เคยไปเฝ้าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ตำหนักเมืองไบรตัน ซึ่งรวมทั้งตัวข้าพเจ้าด้วยนั้นรู้สึกเลื่อมใสในพระจริยวัตรและพระอัชฌาสัยอันงดงามของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

เป็นอย่างยิ่ง การถวายพระอภิบาลต่อพระองค์สมเด็จเจ้าฟ้าฯ และการถวายพระเกียรติยศแด่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้านั้น พระนางเจ้าสุวัทนาได้ทรงปฏิบัติอย่างไม่มีข้อบกพร่องเลยแม้แต่น้อยอยู่ตลอดเวลา สมควรยิ่งนักแก่การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระมหากรุณายกย่องและสถาปนาให้ทรงดำรงพระยศเป็นพระนางเจ้าฯ พระวรราชเทวี

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ประทับอยู่ในประเทศอังกฤษในระหว่างเวลามหายุทธสงครามโลกครั้งที่ ๒ และเสด็จกลับประเทศไทยในราว พ.ศ. ๒๔๙๙ ขณะนั้นข้าพเจ้ากำลังจัดงานหาทุนสร้างสถานพักฟื้นให้แก่สโมสรวัฒนธรรมหญิง ข้าพเจ้าจึงได้เชิญเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทอดพระเนตรละครเรื่อง ศกุนตลา ซึ่งขอให้โรงเรียนสวนสุนันทาจัดแสดงเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อคืนวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๐๐ และได้เชิญเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ พร้อมด้วยพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี มาทอดพระเนตรละครนั้นอีกครั้งหนึ่ง ในเวลากลางวันวันที่ ๑๐ ธันวาคม ที่หอประชุมวัฒนธรรม ซึ่งบัดนี้ทางราชการได้นำไปดัดแปลงใช้เป็นกองบัญชาการทหารสูงสุด ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็ได้เชิญเสด็จไปในงานต่างๆ อีกหลายครั้ง เช่น ในการหาทุนโดยเสด็จพระราชกุศลหารายได้ปราบโรคเรื้อน ที่สวนอัมพรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งได้อัญเชิญเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนนีเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานที่สวนอัมพร ในวันที่ ๑๕ มีนาคม และเชิญเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ พร้อมด้วยพระนางเจ้าสุวัทนาเสด็จในงานวันต่อมา คือ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๐๑ ในวันนั้น หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล บันทึกไว้ในสมุดรายวันว่า **"สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงและพระนางเจ้าเสด็จทอดพระเนตรตามร้านแล้ว เสด็จลงเรือ ป.ม. (คือ เรือยนต์เล็กส่วนตัวของ หม่อมหลวงปิ่น) เรา (หม่อมหลวงปิ่น) ขับถวาย เจ้าฟ้าประทับข้างคนขับ ขับถวายรอบสระน้ำ ๕ รอบ"**

ในระยะหลังนี้ พระนางเจ้าฯ พระวรราชเทวี ได้ทรงสร้างตำหนักวังรื่นฤดีขึ้นใหม่ ที่ถนนสุขุมวิท ๓๘ ตลอดเวลาที่ประทับอยู่ในพระนคร สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพระกรุณาต่อผู้สนใจไปเฝ้าพระองค์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในวันเกิดของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และข้าพเจ้านั้น ถ้าทรงทราบว่ามีการทำบุญ ก็ทรงพระเมตตาเสด็จมาพระราชทานพรแทบทุกปี ในยามว่าง พระองค์ทรงถักไหมพรมเป็นเสื้อกันหนาว อย่างที่เรียกว่าพระหัตถ์ไม่ว่าง เพื่อพระราชทานไปยังสภากาชาด ส่วนในเวลาที่ทรงพักนั้น

โปรดทรงเปียโนและทรงฟังเพลงต่างๆ จากแถบบันทึกเสียง ที่ข้าพเจ้านึกนิยมเป็นที่สุดนั้น คือ พระอัชฌาสัยของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ซึ่งเพียบพร้อมด้วยความสัตย์ซื่อ และความเที่ยงตรง เช่น ทรงตรงต่อเวลา และตรงต่อพระวาจาอย่างสม่ำเสมอ แม้ทางธรรมะ ก็ทรงศึกษาได้ และถึงกับเคยทรงสอนข้าพเจ้าได้ด้วยว่า **โทสะนั้นเหมือนไฟ เช่น ตะเกียงที่จุดไฟ ถ้าเกิดขึ้นรุนแรงเมื่อใด ก็ให้ระงับเสีย เหมือนเราดับตะเกียง คือ ค่อย ๆ หรี่ตะเกียงลง และโทสะก็จะดับหายไปเอง**

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์ สะอาดทั้งพระกาย พระหฤทัย และพระวาจา ไม่มีใครเคยได้ยินพระวาจาอันก้าวร้าวหยาบคายออกจากพระโอษฐ์ของพระองค์เลยสักครั้งเดียว ถ้าเมื่อใดทรงพระพิโรธมาก และมีพระประสงค์จะทรงบริภาษผู้ใด ก็จะรับสั่งได้เพียงคำว่า "ซีด" เท่านั้นเอง เพราะพระองค์ได้ทรงรับการถวายพระอภิบาลมาอย่างเป็นสมเด็จเจ้าฟ้าแท้ๆ ทำให้ไม่ทรงรู้จักคำที่ไม่สุภาพทุกประเภทกล่าวโดยย่อก็คือ พระองค์ทรงปฏิบัติตามหลักธรรมะประจำตัวของผู้ใหญ่ โดยมิได้ทรงเสแสร้ง หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า โดยมิได้ทรงรู้สึกพระองค์เลย ว่าพระจริยวัตรที่ทรงปฏิบัติอยู่นั้น คือ ทรงปฏิบัติตามหลักแห่งทศพิธราชธรรมนั่นเอง

เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงคุ้นกับความเป็นอยู่ของประเทศไทยมากขึ้นแล้ว ข้าพเจ้าได้ขอพระกรุณาให้ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์ คณะเนตรนารี สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทย และโรงเรียนสายน้ำผึ้งใน พ.ศ. ๒๕๐๒ บางครั้งก็ได้เชิญเสด็จมาสำราญพระอิริยาบถที่บ้าน และถ้าเมื่อใดข้าพเจ้าจัดละครเวทีก็ได้เชิญเสด็จไปทอดพระเนตร ถ้าเป็นละครทางโทรทัศน์ ก็ทรงพระกรุณาพระราชทานเงินสนับสนุน เมื่อความปรากฏว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพระกรุณาเสด็จไปในงานต่างๆ ตามคำกราบทูลขอพระกรุณา คณะบุคคลต่างๆ ก็ได้มาเฝ้าและขอพระกรุณาพระองค์อย่างมากมาย สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ได้เสด็จไปพระราชทานของที่จำเป็นในถิ่นที่ต้องการความช่วยเหลือหลายแห่ง รวมทั้งแก่เด็กในสถานพินิจด้วย สำหรับกิจการสาธารณสงเคราะห์ที่ทรงอุปถัมภ์นั้นเท่าที่จำได้ก็มี

- โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ จังหวัดปราจีนบุรี
- โรงพยาบาลศิริราช
- โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
- โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- โรงเรียนราชินี
- โรงเรียนสายน้ำผึ้ง
- โรงเรียนสยามธุรกิจ
- มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- มูลนิธิเพชรรัตน - สุวัทนา (ซึ่งทรงเป็นประธานกรรมการด้วย)
- มูลนิธิพิจิตรจิราภา
- มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ และทรงเป็นประธานกรรมการด้วย
- สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทย
- สมาคมสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน
- สมาคมศิษย์เก่าเซนต์โยเซฟ
- สามัคคีสมาคม
- สโมสรเนตรนารี
- กองอาสากาชาด สภากาชาดไทย

ตำแหน่งพิเศษ ที่ได้รับพระมหากรุณาทรงแต่งตั้ง คือ พันโทหญิง ผู้บังคับการพิเศษ กองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๕ ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงมีพระอัชฌาสัยประกอบด้วยความกตัญญูกตเวทีอยู่เต็มเปี่ยม อาทิเช่น ทรงกตัญญูกตเวทีต่อพระราชบุพการี และทรงประกอบคุณงามความดีอย่างสุดพระกำลัง ซึ่งเป็นการเชิดชูพระเกียรติยศแด่สมเด็จพระบรมชนกนาถของพระองค์เป็นอย่างยิ่ง สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงถวายสักการบูชา และตั้งเครื่องเสวยทูลเกล้าฯ ถวายที่หน้าที่บูชาพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเวลา ๑๑ นาฬิกา ทุกวันเป็นกิจวัตร ด้วยพระหฤทัยอันเปี่ยมด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

แม้สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงเป็นสมเด็จพระอัยยิกาโดยตรงของพระองค์ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็ทรงสนองพระมหากรุณาธิคุณอย่างเต็มพระกำลัง เช่น ทรงพยายามช่วยเหลือโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถพระราชทานกำเนิด และทรงบำเพ็ญพระกุศลน้อมเกล้าฯ ถวายในวโรกาสที่สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถมีพระบรมราชสมภพครบรอบ ๑๐๐ ปี

ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงตนเองว่า ในระหว่างที่เป็นประธานฝ่ายวัฒนธรรม ในคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า ยูเนสโกนั้น ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เสนอนามและจัดฉลองรอบ

๑๐๐ ปี ของบุคคลสำคัญที่ทำคุณประโยชน์แก่ชาติของตนและแก่โลก จึงได้เสนอนามบุคคลสำคัญไปยังองค์การยูเนสโกประมาณ ๕๐ ท่าน แต่ยูเนสโกขอร้องให้ประกาศแต่เพียงประเทศละ ๕ ท่าน ที่ประชุมคณะกรรมการแห่งชาติได้ลงมติเลือกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และสุนทรภู่โดยมีเหตุผลว่าถ้าจะเสนอพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไป จะทำให้นานาชาติตำหนิได้ว่าประเทศไทยมีการกีดกันสามัญชนมิให้เล่าเรียน จึงมีผู้ทรงความรู้ความสามารถแต่ผู้เป็นเจ้าเป็นนายทั้งสิ้น รัฐบาลต้องอนุโลมตามเหตุผลนั้น และเสนอนามสามัญชนไปคนหนึ่งคือ สุนทรภู่ ขณะนั้นได้ฉลองรอบ ๑๐๐ ปี ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์แล้ว ข้าพเจ้าได้ใช้ความคิดอยู่เป็นเวลาช้านานในเรื่องนี้ ว่าไม่เป็นการยุติธรรมต่อพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชของชาวไทย ด้วยพระองค์ทรงพระคุณอย่างใหญ่หลวงแก่ชาติไทย สมควรที่จะได้รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลกเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าจึงจัดให้คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมจัดการบำเพ็ญกุศลอุทิศน้อมเกล้าฯ ถวายที่วัดเบญจมบพิตร ในนามคณะกรรมการแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ อันเป็นวาระครบ ๑๐๗ ปี ของพระองค์ ทั้งเป็นปีที่ ๕๐ แห่งการเสด็จสวรรคตด้วย ข้าพเจ้าได้ไปกราบทูลเจ้านายหลายพระองค์ ทั้งได้กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วย ในเรื่องนี้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล บันทึกไว้ในสมุดรายวัน เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ว่า "วันนี้ดุษฎีจัดงานทำบุญถวายพระพุทธเจ้าหลวงในนามของคณะกรรมการแห่งชาติฯ ที่วัดเบญจมบพิตร ในหลวงพระราชทาน ๑,๐๐๐ บาท เรา (หม่อมหลวงปิ่น) ไปรับพระราชทานที่วัดเบญจมบพิตร แล้วไปงานตอนเย็นมีสวดมนต์ เทศน์และสดับปกรณ์" แสดงว่าในวันนั้นทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินตอนเลี้ยงพระเพล ตามคำกราบบังคมทูลขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จของข้าพเจ้า

เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และพระนางเจ้าสุวัทนา ได้ทรงทราบเรื่องการฉลอง ๑๐๐ ปีของบุคคลสำคัญนี้แล้ว ก็รับสั่งให้หาข้าพเจ้าไปหารือว่า ใคร่จะทรงบำเพ็ญพระกุศลฉลองรอบ ๑๐๐ ปี ถวายสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ สมเด็จพระอัยยิกาโดยตรงของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยจะใช้เงินส่วนพระองค์ในการจัดงาน ข้าพเจ้าได้กราบทูลขอให้มีรับสั่งกับ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ด้วยเพราะขณะนั้น หม่อมหลวงปิ่น เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงจะสามารถสั่งงานต่างๆ ได้อย่างเป็นราชการ ส่วนการเชิญเสด็จพระราชดำเนินนั้น ข้าพเจ้าเป็นผู้ทำหนังสือขอพระมหากรุณา และทรงพระมหากรุณาเสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา

หม่อมหลวง ปิ่น บันทึกไว้ในสมุดรายวันเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๗ ว่า “สมเด็จเจ้าฟ้า เสด็จพระนาง ดุษฎี และข้าพเจ้า (หม่อมหลวงปิ่น) รอรับเสด็จ มีพระราชดำรัสกับดุษฎีว่า วันนี้เอาลูกมาแทนแม่คงไม่ว่าอะไรนะ พระนางตรงเข้ากราบพระบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีและสมเด็จพระราชชนนีก็เสด็จด้วย ข้าพเจ้า (หม่อมหลวงปิ่น) อ่านคำกราบบังคมทูล หม่อมราชวงศ์เทวาธิราช ป. มาลากุล บรรยายพระราชประวัติสมเด็จพระศรีพัชรินทราฯ หน้าพระที่นั่ง ดุษฎีทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือที่พิมพ์เฉลิมพระเกียรติ แล้วเสด็จทอดพระเนตรงานในโรงเรียนเสาวภา แล้วเสด็จเข้าโรงเรียนสวนกุหลาบ เสด็จกลับทางประตูถนนตรีเพชร”

ในงานนี้ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ พระราชทานทุนให้จัดงาน ๕ หมื่นบาท และทรงซื้อหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระราชทานไปยังโรงเรียนต่างๆ ทำให้มีทุนสมเด็จพระศรีพัชรินทราฯ ในระยะแรก ๒ แสนบาท สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์กองทุนเพื่อพระราชทานทุนสมเด็จพระศรีพัชรินทร์ฯ แก่นักเรียนหญิงที่เรียนดีและความประพฤติดี ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอมายังคณะกรรมการจัดหาทุนทุกปี คณะกรรมการนั้น สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงตั้งพระองค์เจ้าหญิงสุทธสิริโสภา เป็นประธาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรองประธานแต่พระองค์หญิงทรงถ่อมพระองค์ และขอให้หม่อมหลวงปิ่นจัดแทนทั้งหมด ในเรื่องทุนสมเด็จพระศรีพัชรินทราฯ ที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ พระราชทานแก่นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีสุดท้าย ถึงปัจจุบันมีผู้รับพระราชทานทุนแล้วเป็นจำนวนกว่า ๔๐๐ ทุน ทุนละประมาณ ๒,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐ บาททุกปี

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพระอุตสาหะ เสด็จไปในงานที่หน่วยราชการและหน่วยงานเอกชนต่างๆ เชิญเสด็จทุกครั้ง พระภารกิจที่ทรงปฏิบัติพระองค์ตามหลักทศพิธราชธรรมนี้ เมื่อยังทรงเยาว์พระชันษาอยู่ก็ยังทรงปฏิบัติไม่ได้ครบถ้วนแท้ แต่เมื่อเจริญพระชันษาขึ้น ก็ทรงสามารถปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนโดยไม่บกพร่อง เฉพาะอย่างยิ่งในทศพิธราชธรรมข้อที่ ๙ และที่ ๑๐ นั้น ทรงปฏิบัติได้ในภายหลังโดยมิได้ทรงเสแสร้ง หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ โดยมิได้รู้สึกพระองค์ ทั้งยังทรงสามารถสอนตัวข้าพเจ้าให้ปฏิบัติธรรมได้ด้วย

ในศุภวาระที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ของเราจะเจริญพระชันษาครบ ๕ รอบ ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ ข้าพเจ้าขอน้อมเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ในนามแห่งคณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยคำกลอนเฉลิมพระเกียรติ ดังนี้

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าบรรดา ผู้รับพระกรุณาล้นเกศี
ของสมเด็จพระเจ้าภคินี เจ้าฟ้าทรงพระนามมีเพชรรัตน
ราชสุดาพระมหาธีรราช พระจอมปราชญ์จอมกวีวีรกษัตริย์
ล้วนมีจิตชื่นชมโสมนัส พร้อมใจจัดงานถวายพระพรชัย
ในวาระพระสมภพครบ ๕ รอบ ทรงประกอบกรณีย์สมสมัย
สมพระเกียรติกษัตรีศรีเมืองไทย จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้แทนพระองค์
หากพระองค์ทรงสมภพเป็นบุรุษ พระเดชจะสูงสุด สุดสูงส่ง
เมื่อทรงเป็นขัตติยานีมีจำนง แผ่พระคุณโดยตรงสู่ประชา
พระทรงโฉมโสภาหาไหนเหมือน ยามแย้มเยื้อนพระเนตรฉายประกายกล้า
เหมือนพระเนตรองค์สมเด็จพระรามา ธิบดีศรีสินทร์มหาปิตุรงค์
อันสมเด็จเจ้าฟ้าพระองค์นี้ แม้ทรงมีพระยศอันสูงส่ง
แต่ก็ทรงประนอมถ่อมพระองค์ ผู้ประสงค์เฝ้าแหนจึงแน่นวัง
สามสิบปีที่ประทับในประเทศ ทรงโปรดเกศผู้ที่มีใจหวัง
พึ่งพระคุณอุ่นศิรามาประดัง เชิญเสด็จไปยังงานงามงด
ไม่เคยทรงปฏิเสธองค์การใด ซ้ำยังโปรดประทานให้ซึ่งเงินสด
ผู้จัดงานปลื้มใจได้เกียรติยศ เพราะทรงช่วยคนทั้งหมดเสมอกัน
เหตุใดถวายพระนามว่า "เจ้าฟ้า" เพราะเมื่อพระเสด็จมาจากสวรรค์
มีเจ้าฟ้าพระองค์น้อยนี้เท่านั้น ทรงเป็นเจ้าฟ้าขวัญประชาไทย
ขอเดชะพระไตรรัตน์จรัสหล้า พระสยามเทวาธิราชได้
อภิบาลเจ้าฟ้าขวัญตาไทย ให้ทรงพระเจริญไป ๑๐๐ ปีเทอญฯ

ข้าพระพุทธเจ้า

(ท่านผู้หญิงดุษฎีมาลา มาลากุล ณ อยุธยา)

กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

จัดพิมพ์ทูลเกล้าฯ ถวาย

พระจริยาวัตรงามของ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี [๑]

ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ [๒]

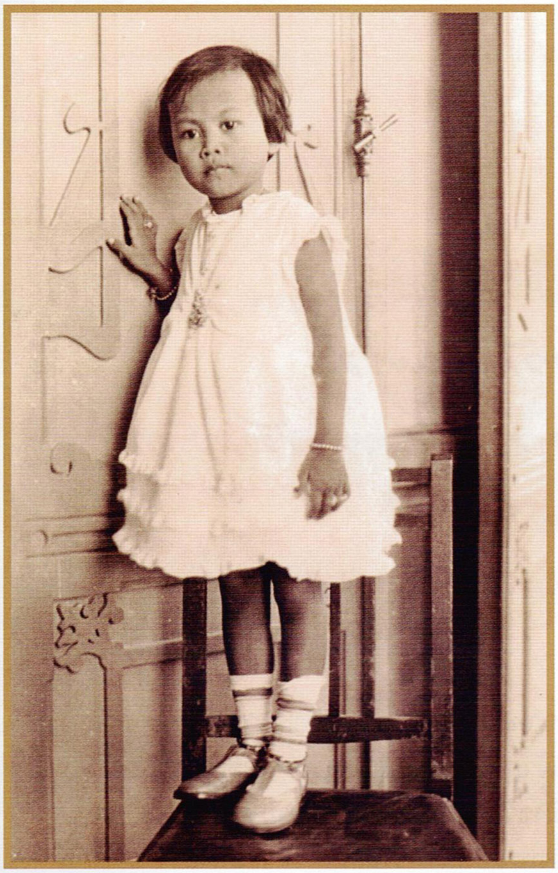
วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้ากรุงสยามได้เสด็จสวรรคต แต่ได้ทรงพระมหากรุณาพระราชทานสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระหน่อนาถราชธิดาในพระองค์ให้ทรงเป็นพระมิ่งขวัญแห่งมหาชนชาวสยาม ครั้นจำเนียรกาลผ่านไป องค์สมเด็จพระหน่อนาถ พระเจ้าลูกเธอแต่เพียงพระองค์เดียวในสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าก็ได้ทรงเจริญพระชนมายุขึ้นเป็นลำดับ ทรงประกอบพระกรณียกิจต่างๆ ด้วยพระอุตสาหะเป็นคุณประโยชน์อันมหาศาลแก่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทยตลอดมา ได้ทรงดำรงพระองค์มั่นอยู่ด้วยพระจริยวัตรงามทั้งทางโลกและทางธรรม เปี่ยมด้วยความกตัญญูในองค์สมเด็จพระบรมชนกนาถของพระองค์ เป็นประดุจดวงประทีปส่องนำทางอันชอบอันควรแก่ปวงข้าบาทเหล่าราชบริพารอยู่เป็นนิจ และในกาลบัดนี้วันประสูติได้เวียนมาบรรจบครบรอบ ๖๙ ปี จึงขอน้อมนำเสนอบทความเรื่อง **"พระจริยาวัตรงามของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี"** ต่างเครื่องราชสักการะถวายบังคมมาแทบเบื้องพระยุคลบาท

ดิฉันถวายพระอักษรสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๙ ตลอดเวลาที่ผ่านมาสมเด็จหญิงยิ่งมีพระชนมายุสูงขึ้น พระปรีชาสามารถก็ยิ่งเจริญยิ่งขึ้น เป็นต้นว่าทรงจำเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สูตรคำนวณปฏิทินเดิมก็ทรงพัฒนาให้คิดจำนวนปีให้ได้มากกว่าเดิม ท่านทรงมีความสามารถในการคิดเลขจำนวนมากๆ ในพระทัยได้อย่างรวดเร็ว แต่ต้องเป็นตัวเลขเกี่ยวกับปฏิทิน เมื่อทูลถามท่านว่า วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ตรงกับวันอะไร ท่านจะทรงตอบอย่างรวดเร็วว่า **"วันศุกร์"** วิธีการคิดของท่านไม่ต้องมีตารางเทียบ ไม่ต้องใช้กระดาษขีดเขียน ทรงบวกลบอยู่ในพระทัยสักครู่เดียวก็ได้ผลที่ถูกต้องทุกครั้ง ขณะนี้ทรงคำนวณได้ถึง ๖๐๐ ปีแล้ว ท่านรับสั่งว่า ต้องคิดนานหน่อยบางทีอาจต้องเขียน แต่ถ้าไม่จำเป็นก็โปรดคิดในพระทัยมากกว่า แสดงว่าพระปรีชาสามารถยังก้าวหน้า

---

๑ *วชิราวุธานุสรณ์สาร ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๔ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๗*

๒ *ปัจจุบันถึงแก่อนิจกรรม*

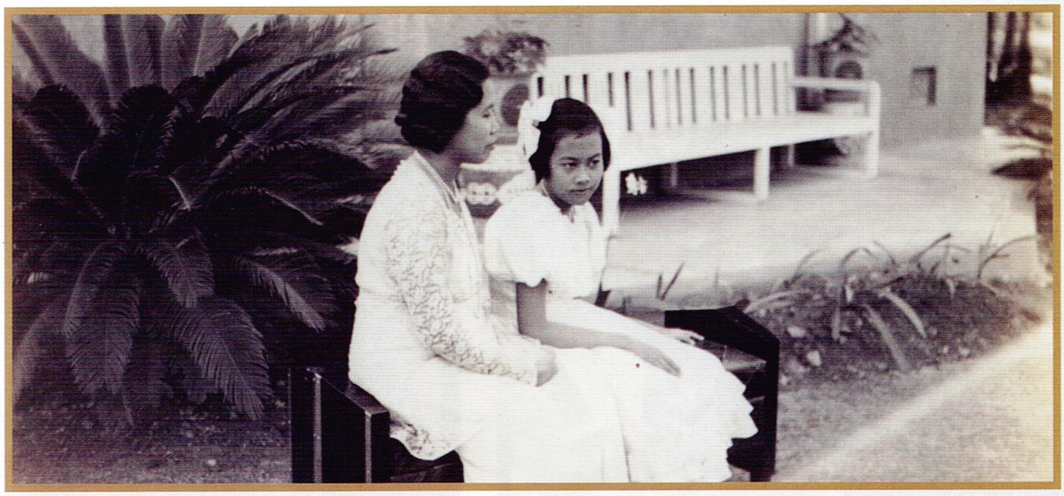

อยู่ถึงแม้จะมีพระชนมายุเลย ๕ รอบไปแล้ว สมเด็จหญิงนอกจากจะทรงมีความจำอย่างแม่นยำแล้วยังทรงมีความชำนาญในการทรงสังเกตและจดจำเรื่องทิศทาง เวลาเสด็จไปต่างจังหวัด เมื่อเสด็จกลับมาแล้วหลายๆ ปี ยังทรงจำได้ว่าที่ที่เคยประทับ เช่น ที่ประทับแรมหันด้านหน้าไปทางทิศใด ก่อนเสด็จไปต่างจังหวัดมักจะรับสั่งถามว่าจังหวัดนั้นๆ อยู่ทิศใด

เมื่อประมาณ ๒๐ ปีมาแล้ว ท่านเสด็จไปเชียงใหม่โดยทางรถไฟเป็นครั้งแรก ดิฉันได้ตามเสด็จด้วยขณะที่ประทับในรถไฟ เมื่อใกล้จะถึงสถานีลำปาง สมเด็จหญิงรับสั่งถามดิฉันว่า **"เราจะไปเชียงใหม่ทางทิศเหนือ ทำไมรถไฟแล่นลงทางทิศใต้"**

ดิฉันนิ่งอึ้งด้วยความประหลาดใจ ไม่ทราบว่าจะทูลตอบอย่างไร เคราะห์ดีที่ดิฉันมีนิสัยชอบนำแผนที่ประเทศไทยติดตัวเวลาเดินทางไปต่างจังหวัด จึงรีบคลี่แผนที่ออกดู ปรากฏว่า **"จริง"** ดัง

เช่น ที่สมเด็จหญิงรับสั่งถาม ถ้าจะดูทางรถไฟจากกรุงเทพฯ จะเห็นว่าตรงขึ้นทางทิศเหนือมาตลอดทาง จนถึงพ้นทางเขตจังหวัดแพร่เข้าเขตจังหวัดลำปาง ทางรถไฟจะอ้อมไปทางทิศตะวันตก และเอนลงทางทิศใต้เล็กน้อย เมื่อใกล้จะถึงสถานีลำปางทางรถไฟจะเลี้ยวหักลงทางทิศใต้ในระยะสั้นๆ แล้วจึงหันขึ้นทางทิศเหนือ ทางรถไฟจะมีลักษณะเช่นนี้อีกครั้งเมื่อใกล้จะถึงจังหวัดลำพูน

ดิฉันนำแผนที่ถวายให้ทอดพระเนตรแล้วถวายคำอธิบายว่า คงจะเป็นเพราะตรงนั้นมีภูเขาใหญ่ขวางอยู่ ทางรถไฟจึงต้องอ้อมลงทางทิศใต้เป็นระยะสั้นๆ

สมเด็จหญิงโปรดการสังเกตเงาแสงแดด จึงทรงทราบทิศทางได้แม่นยำ นอกจากนี้ยังทรงจำกำหนดเวลาของการขึ้นลงของน้ำทะเล ทรงจำเวลาที่ดวงจันทร์จะขึ้นเวลาเท่าใดในเวลาข้างขึ้นและข้างแรม ทรงจำวันที่ควบคู่กับข้างขึ้นข้างแรมอย่างแม่นยำ ในเวลา ๑๒ เดือนทรงจำได้หมดว่าวันที่ ๑ ของเดือนตรงกับวันอะไร

สมเด็จหญิงนอกจากจะทรงช่างสังเกตยังทรงมีความละเอียดถี่ถ้วน ทรงรู้คุณค่าของเงินในเรื่องการประหยัด การใช้พัดลม ท่านจะต้องเปิดเองปิดเองทุกครั้ง การใช้ไฟฟ้าก็เช่นเดียวกัน เมื่อเสด็จเข้าห้องใดจะทรงเปิดเอง ไม่ต้องเปิดถวายล่วงหน้า เมื่อเสด็จออกจากห้องใด ไม่มีผู้ใดอยู่แล้วจะทรงปิดไฟด้วยพระองค์เอง ไฟฟ้าตามเฉลียงหรือเหนือบันไดจะรับสั่งให้เปิด เมื่อทรงเห็นว่าควรเปิด เมื่อหมดธุระแล้วต้องปิด ไม่โปรดให้เปิดไฟทิ้งไว้ตามห้องที่ไม่มีผู้ใดใช้

ฉลองพระองค์อยู่กับตำหนัก ถ้าเกิดชำรุดหรือคับไปจะทรงเลาะออก แก้ไขด้วยพระองค์เอง โปรดการทำงานด้วยพระองค์เอง

เงินใช้จ่ายส่วนพระองค์ทรงลงบัญชีชัดเจนว่า ซื้ออะไร เมื่อใด ราคาเท่าใด เช่นซื้อถ่านไฟฉายกี่ก้อน ราคาเท่าใด ใช้เมื่อวันที่นั้นๆ ซื้อไหมพรม ๓ กลุ่ม ราคาเท่าใด เริ่มถักผ้าพันคอทหารใช้กลุ่มที่ ๑ วันที่นั้นๆ เป็นต้น สมเด็จหญิงโปรดสัตว์เลี้ยงมาก เช่น นกต่างๆ ปลา เต่า ไก่ และสุนัข สำหรับสุนัขนั้นมีพระเมตตาเป็นพิเศษ คือ ทรงจ่ายค่าอาหารจากเงินส่วนพระองค์ ผู้จ่ายจะต้องมารับจากพระหัตถ์ ทรงถี่ถ้วนมาก เดือนไหน ๓๑ วันก็จะได้เพิ่ม เดือนกุมภาพันธ์จะทรงหักออกให้เท่าวันจ่ายจริง

ของที่ทรงใช้ก็โปรดของทำในประเทศ เช่น รองพระบาท กระเป๋าทรงถือ ถึงแม้จะเคยประทับต่างประเทศเป็นเวลานาน และมีของที่เคยทรงใช้ แต่ก็ไม่โปรดมากเป็นพิเศษ ความนิยมไทยของท่านมีมากมาย

สมเด็จหญิงทรงวางระเบียบการปฏิบัติพระองค์ในแต่ละวันด้วยพระองค์เอง ซึ่งตรงกับหลักของแพทย์และปรัชญาของการมีอายุยืน คือ **"สภาพร่างกายที่ขาดระเบียบคือสภาพของโรค" "ระเบียบชีวิตที่ถูกต้อง คือการกินเป็นเวลา นอนเป็นเวลา ออกกำลังกายตามสมควรแก่กำลัง พักผ่อนให้เพียงพอ"**

อนึ่ง พระองค์ท่านโปรดทรงปฏิบัติตามแนวของจีนดังนี้

ตื่นแต่เช้า นอนหลับได้ดี
รับประทานอาหารอิ่มพอควร
ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ทำใจให้มีกังวล
ทำงานทุกวัน สิ่งเหล่านี้ทำให้อายุยืน

สอดคล้องกับความเห็นของแพทย์ทุกประการ

พระองค์ทรงปฏิบัติดังนี้

๐๖.๐๐ น. หรือก่อนเล็กน้อย ตื่นบรรทม เปิดวิทยุสถานีกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เทียบนาฬิกาข้อพระหัตถ์ และทุกๆ เรือน ทรงออกกำลังโดยแกว่งพระกร ๒๐๐ ครั้ง

เสร็จแล้วจะสรงน้ำ แต่งพระองค์ หรือทำธุระการงานด้วยพระองค์เอง ไม่เรียกผู้ใด เข้ามารับใช้ เช่น เก็บพระภูษา ฉลองพระองค์พับเรียบร้อย นับชิ้นใส่ถุงผ้าซัก เตรียมสำหรับข้าหลวง จะเข้ามาเก็บส่งซัก และเมื่อถึงเวลาบ่ายเชิญพระภูษาขึ้นมา จะทรงเก็บใส่ตู้เอง และทรงตรวจตรานับจำนวน ถ้าขาดหายไปสัก ๑ ชิ้นก็ทรงทราบ

๐๘.๑๕ น. เสด็จออกจากห้องบรรทมตรงไปที่ห้องพระ จุดธูปเทียนถวายเครื่องสังเวย พระกระยาหารเช้าแด่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

๐๙.๐๐ น. เสวยพระกระยาหารเช้า รายการพระกระยาหารทรงสั่งล่วงหน้า ๗ วันมีรายการ ต่างๆ ไม่ซ้ำกัน

๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น. ทรงงานแต่ลำพัง ไม่ต้องมีข้าหลวงเฝ้า ทรงถักผ้าพันคอทหารหรือ เย็บผ้า ฯลฯ

ถ้ามีบุคคลภายนอกมาขอเข้าเฝ้าก็จะเฝ้าได้ในระหว่างนี้

๑๐.๓๐ น. เสวยพระสุธารส เช่น กาแฟเย็นและน้ำผลไม้

๑๑.๓๐ น. เสด็จเข้าห้องพระ ถวายเครื่องสังเวยพระกระยาหารกลางวันแด่พระบาทสมเด็จ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

๑๒.๐๐ น. เสวยเครื่องกลางวัน ซึ่งทรงสั่งรายการล่วงหน้า ๗ วัน มีลักษณะอาหารและคุณค่า ต่างๆ กันไป

ตั้งแต่ประมาณ ๑๒.๔๐ น. ถ้าไม่ทรงมีพระธุระกับผู้ใด ก็จะประทับเงียบๆ แต่พระองค์เดียว หรือบรรทมพักผ่อนตามพระอัธยาศัย ไม่มีผู้ใดรบกวน

๑๖.๐๐ น. เสวยพระสุธารส

๑๖.๓๐ น. เสด็จพระดำเนินออกกำลังไปรอบๆ ตำหนัก ๖ รอบ หรือทรงพระดำเนินทางเรียบให้ได้ ๑ ชั่วโมง

เสร็จจากการออกพระกำลัง จะทรงพักผ่อนระยะหนึ่ง แล้วเข้าไปจัดของเครื่องใช้และจัดพระภูษา จัดฉลองพระองค์ที่ซักรีดแล้วเข้าที่เข้าตู้ด้วยพระองค์เอง ทรงเก็บของใช้เข้าที่ด้วยพระองค์เอง ถ้าจะเสด็จหัวเมืองก็ทรงจัดของเครื่องใช้ต่างๆ เอง โดยมีผู้คอยหยิบถวายเท่านั้น

ในระหว่างนี้ เมื่อเสด็จออกมาจากห้องบรรทมแล้วจะทรงถักไหมพรม ทอดพระเนตรโทรทัศน์ไปจนเวลา ๑๙.๐๐ น.

๑๙.๐๐ น. เสวยพระกระยาหารค่ำ ทรงสั่งล่วงหน้าบางวัน ถ้าไม่ทรงสั่งล่วงหน้าก็แล้วแต่ทางห้องเครื่องจะจัดถวาย

เสวยเสร็จแล้ว บางทีทอดพระเนตรโทรทัศน์ต่อ หรือทรงถักไหมพรม ทรงสนทนากับบุคคลภายในซึ่งเป็นข้าราชบริพารอยู่ที่ตำหนัก

๒๐.๔๐ - ๒๐.๔๕ น. เสด็จขึ้นห้องพระ ทรงบูชาพระด้วยดอกไม้ ธูปเทียน สวดมนต์ เสร็จแล้วถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระอัฐิพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีด้วยดอกไม้ธูปเทียน

สมเด็จหญิงถวายสักการะพระบรมราชชนกและพระชนนีถึงวันละ ๓ ครั้ง ยากที่จะมีผู้ใดทำได้เช่นท่าน

หลังจากนี้แล้วจะไม่ทรงรบกวนผู้ใด จะเสด็จเข้าห้องบรรทม ทรงงานส่วนพระองค์ เช่น จัดเครื่องทรง สรงน้ำ ฟังวิทยุ ฯลฯ จะไม่เสด็จออกอีกจนถึงเวลาตื่นบรรทมในวันรุ่งขึ้น

สมเด็จหญิงยังทรงมีกิจวัตรที่เป็นพระกุศลอย่างยิ่ง คือ ทรงถือศีล ๕ ได้อย่างบริสุทธิ์เป็นเวลาช้านานมาแล้ว

สมเด็จหญิงมีพระจริยาวัตรงามทั้งทางโลกและทางธรรม ปฏิบัติพระองค์ตามหลักการของแพทย์อย่างสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเครื่องที่จะน้อมนำให้มีพระชนมายุยิ่งยืนยาว และทรงประสบแต่ความสวัสดิมงคลตลอดกาลนาน

เนื่องในศุภมงคลสมัยวันคล้ายวันประสูติในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีได้เวียนมาบรรจบครบรอบปีอีกครั้งหนึ่งนี้ ปวงข้าพระพุทธเจ้าขอน้อมเศียรถวายสักการะแทบเบื้องพระยุคลบาท ขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน ทรงพระเกษมสำราญทุกทิพาราตรีกาล สรรพโรคาพยาธิ และอุปัทวันตรายทั้งหลาย จงอย่าได้มาแผ้วพานเบื้องพระยุคลบาท ขอพระเกียรติคุณปรากฏแผ่ไพศาลไปทั่วทุกทิศานุทิศ เป็นประดุจฉัตรแก้วปกเกล้าฯ ปวงข้าพระพุทธเจ้าสืบไปชั่วกาลนาน

ชีวิตใต้เบื้องบาทบงสุ์ ของคุณหญิงนิธิวดี อันตระการ*

"มินตรา"

เนื่องในปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ นี้ เป็นอภิลักขิตสมัยที่วันประสูติของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ ๖ ได้เวียนมาบรรจบครบ ๑๐๐ ปี และเป็นมงคลวโรกาสฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

สุภาพสตรีท่านหนึ่งที่ได้มีโอกาสถวายงานใต้เบื้องพระยุคลบาททั้ง ๓ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ ๖ และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี คือ คุณหญิงนิธิวดี อันตระการ

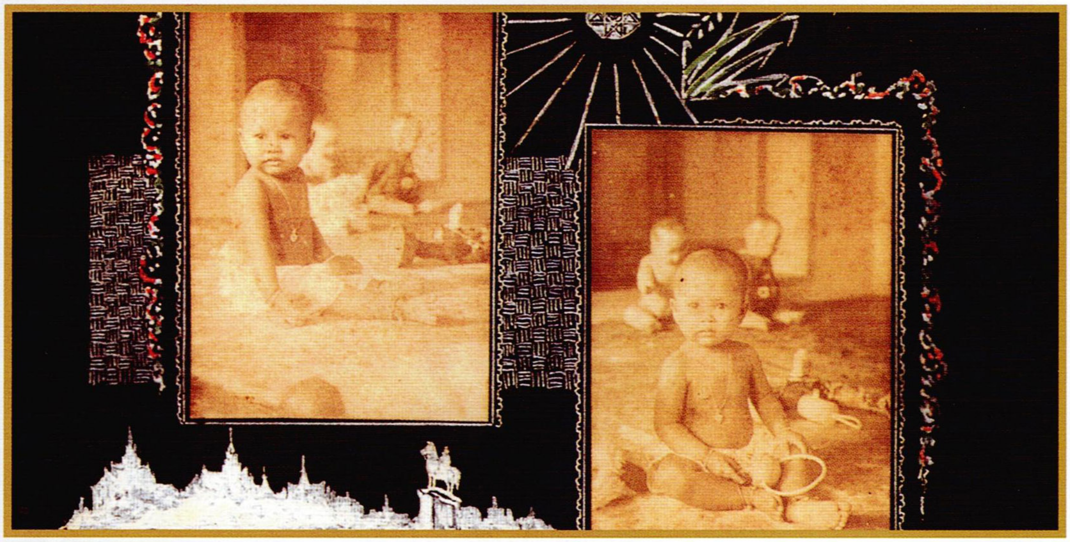
ในวันนี้คุณหญิงนิธิวดีมีอายุได้ ๙๔ ปีแล้ว แต่ความทรงจำของท่านในวันวานยังแจ่มชัด ด้วยความปลาบปลื้มในพระมหากรุณาธิคุณของล้นเกล้าฯ ทุกพระองค์ และถือเป็นชีวิตที่มีบุญสูงสุด

คุณหญิงเริ่มชีวิตชาววังตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี ก่อนที่จะเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในวัง คุณหญิงได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างเข้มงวด "คุณตามีเชื้อจีน" เข้าเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ และได้รับมหากรุณาแต่งตั้งให้เป็นหลวงภาษี เป็นคนออกหวย ก ข

"...พอคุณตาจะกลับเมืองจีน ก็จะเอาคุณแม่ไปด้วย คุณแม่ไม่ยอมกลับ คุณตาก็บังคับให้แต่งงานกับหลานคุณหญิงโป๋ซึ่งมีเชื้อจีนเหมือนกัน และคุณหญิงโป๋เป็นต้นเครื่องในรัชกาลที่ ๕

...คุณแม่เป็นคนขยัน คุณหญิงโป๋ก็รักหลานสะใภ้คนนี้มาก คุณแม่มีลูกคนแรกแต่ตายตั้งแต่เล็กๆ ลูกคนที่ ๒ เป็นผู้หญิง แล้วมาสามีตาย ก็เลยวังเวง พ่อก็กลับเมืองจีนแล้วคุณหญิงโป๋สงสาร ก็เลยเอาหลานสะใภ้คนนี้เข้าวัง คุณแม่ก็อยู่ในวังกับคุณหญิงโป๋เรื่อยมา

** นิตยสาร ดิฉัน ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๖๘๙ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘*

...จนกระทั่งคุณแม่แต่งงานครั้งที่ ๒ กับคุณพ่อ ดิฉันก็เลยห่างกับพี่สาวมาก อย่างกับแม่แน่ะ เขาอายุตั้ง ๒๐ กว่า ฉันถึงเกิด

...เมื่อแต่งงานแล้วคุณแม่ก็ออกจากวังมาเปิดร้านตัดเสื้อ คุณแม่ขยันมาก ไม่มีนิ่งเลย และทำอะไรเร็วมาก ธรรมะธัมโม ไม่พูดปด ไม่อย่างนั้นอบรมลูกไม่ได้ กับฉันนี้โดนกวดขันมาก ต้องตื่นตี ๕ ทุกวัน ไม่ให้นอนสาย

...ตื่นแล้วก็ต้องอาบน้ำทุกวัน พูดปดก็ไม่ได้ ผิดศีล จะหยิบอะไรกินก็ต้องขอแม่ก่อน เรานึกว่าแม่ไม่รัก ของอยู่ในตู้ขนาดจะกินก็ต้องขอทุกครั้ง

...ลูกกับหลานนอนมุ้งใหญ่ ทุกคนตื่นตี ๕ หมด แต่คุณแม่ไม่ลุก หนาวก็หนาวคุณแม่ก็ต้องให้อาบน้ำ หน้าหนาวให้เอาผ้าขนหนูใหญ่ๆ ออกมาแล้วก็ให้ห่มหน้าห้องน้ำ ให้ตัวแห้ง ไอตัวออกแล้วค่อยผัดแป้ง เปลี่ยนเสื้อ

...ทีนี้มันหนาว ฉันก็ไม่ถูสบู่ ก็ไม่คิดว่าท่านจะนอนฟัง อาบน้ำ ๓ ขัน จนตัวชาหมดเลย แล้วออกมาห่มผ้า จนกระทั่งไปจัดเชี่ยนหมาก จีบพลู เรียบร้อยแล้ว ๘ โมงรับประทานข้าวเช้า ท่านก็ทดสอบ เราไม่รู้

...ท่านถามว่าเมื่อเช้าอาบน้ำถูสบู่หรือเปล่าจ๊ะ เราจะบอกว่าเปล่า ก็กลัว จะบอกว่าถูก็บาป พูดไม่จริง ก็บอกตามจริงดีกว่า ว่าเมื่อเช้าหนาวมาก เลยไม่ได้ถู

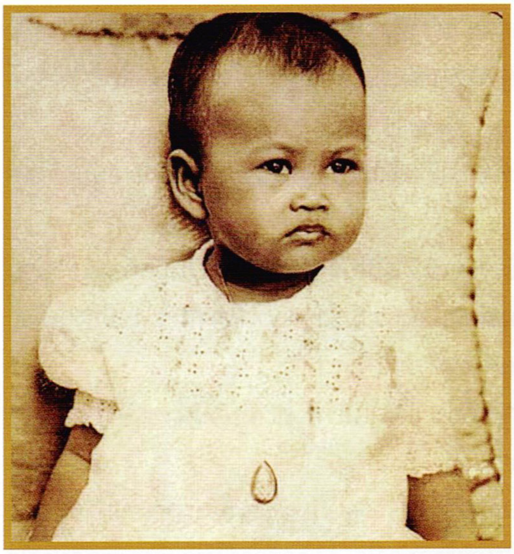
...แม่บอกว่ารู้แล้ว นอนฟังอยู่ ไม่ได้ยินเสียงน้ำหยุด ถ้าถูสบู่ต้องได้ยินเสียงน้ำหยุด แล้วรดน้ำใหม่ นี่ได้ยินน้ำ ๓ ขันแล้วเงียบไปเลย

...อายุ ๓ ขวบพี่เลี้ยงอุ้ม เขาบี้มด เราก็บี้บ้าง พอท่านเห็น บอกว่า เขามีชีวิตเหมือนเรานะจ๊ะ เขามีความเจ็บเหมือนเรา ห้ามบี้ บาป ตั้งแต่นั่นไม่กล้าบี้มดเลย ศีลห้าฉันได้มาแต่เด็ก

...ฉันทำงานตั้งแต่ ๖ ขวบ คุณแม่ระเบียบจัด เมื่อเข้าไปอยู่ในวังเราก็ไม่รู้สึกอะไร”

คุณแม่ของคุณหญิงได้รับการทาบทามให้เข้าไปอยู่ในวัง คุณหญิงจึงได้ตามเข้าไปอยู่ด้วย

“คุณย่าท้าวแก้ว ชื่อท้าวศรีสุนทรนาฏ (แก้ว พนมวัน ณ อยุธยา) เป็นยายเสด็จฯ (พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ ๖) คุณย่าท้าวแก้วกับคุณยายฉันเป็นเพื่อนรักกัน ฉันเคยเรียกเสด็จฯ ว่าพี่ติ๋ว ต่อมาเรียกคุณจอม

...เราก็ติดต่อเป็นพี่น้องไปมาหาสู่กัน แม่ฉันก็เรียกคุณยายเสด็จฯ ว่าป้า เพราะแก่กว่าคุณยายฉัน ๒ ปี

...ตอนที่เสด็จฯ ขึ้นเป็นเจ้าจอมแล้ว และย้ายจากพระราชนิเวศน์มฤคทายวันมาประทับที่พระที่นั่งบรมพิมาน ในวังหลวง คุณย่าท้าวแก้วท่านก็ขอร้องคุณแม่ให้ปิดร้านและให้เข้ามาอยู่ในวัง

...แม่ฉันตั้งร้านเย็บเสื้อใหญ่ ๓ คูหา อยู่ที่นางเลิ้ง ลูกค้าก็เยอะ ถ้าจะเลิกร้านก็เสียดาย กำลังเจริญ รายได้ดี แต่ก็ยอมเลิกร้านตัดเสื้อ เพราะเห็นแก่คุณย่าท้าวแก้ว

...คุณแม่อยู่มาตั้งแต่วังปารุสก์แล้วไปวังพญาไท ตามเสด็จแล้วแต่ท่านจะย้ายไปประทับที่ไหน

คุณหญิงได้เข้าไปถวายงานรับใช้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่ออายุได้ ๑๒ ปี

"ตอนเข้าไปถวายงานที่วังพญาไท ก็ไม่มีพิธีรีตองอะไร เป็นการส่วนพระองค์ ท่านเสด็จออกจากห้องบรรทม เราก็ขึ้นอัฒจันทร์ไปถึงพอดี ก็วางพานดอกไม้ธูปเทียน แล้วหมอบกราบ

...ท่านก็ทรงพระดำเนินมา แล้วทรงยืน เราก็ถวายพานดอกไม้ธูปเทียน ท่านทรงพระสรวลเห็นเราเป็นเด็ก ท่านรับสั่งว่า เป็นไง ได้ยินมาแม่ดุนักรึ เราก็งง ใครไปกราบบังคมทูลฯ ว่าแม่ดุ เราก็ไม่ได้กราบบังคมทูลฯ ตอนนั้นพูดไม่เป็นก็เฉยๆ ท่านรับสั่งว่า หนีมาอยู่กับเราก็ฉลาดดีนะ

...ประเดี๋ยวท่านก็เรียกของมาพระราชทาน เป็นผ้ายกดอก เขาเรียกว่าผ้าเกียรติยศ และมีเงินถุงหนึ่ง ฉันก็เก็บไว้

...พอพระองค์ท่านสวรรคต ก็เอาเงินนี้ทำบุญตลอด เป็นหัวหน้าทอดกฐินมาตลอด ตั้งแต่สาวๆ ไม่รู้ว่าปีนี้จะไปไหนหรือเปล่า ปีที่แล้วไปเชียงใหม่ เชียงแสน เชียงราย เขาหามไป เดินไม่ได้"

ปีนี้คุณหญิงนิธิวดีมีอายุได้ ๙๔ ปีแล้ว ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ท่านบอกว่ามีทั้งบุญทั้งกรรม ได้อยู่ทั้งในวังและในป่า และผ่านมาถึง ๔ แผ่นดินของพระมหากษัตริย์ไทย และได้ถวายงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ อย่างใกล้ชิด

"ทุกวันพวกเราจะต้องตื่นบ่ายสองโมง กว่าจะนอนก็ท้องฟ้าสาง กลางวันเป็นกลางคืน กลางคืนเป็นกลางวัน ไม่เหมือนอยู่บ้านเรา เข้าไปอยู่แรกๆ ทนไม่ไหว อยู่ไปก็ชิน กลางคืนไม่ได้นอน นอนกลางวัน ตั้งนาฬิกาปลุกไว้บ่ายสองโมง

...ตื่นแล้วต้องรีบอาบน้ำแต่งตัว รับประทานอาหารที่เขายกมาสำรับละคน ให้เสร็จภายใน ๑ ชั่วโมง พอฆ้องหนึ่งบ่าย ๓ โมงที่วังพญาไทก็ได้ยินทั่วไปหมดทั้งวัง พวกเราก็ออกจากห้อง ไปอยู่ที่โต๊ะเสวย

...พวกเรามี ๑๒ คนอยู่ในความดูแลของคุณท้าวนารีวรคณารักษ์ ท่านระเบียบมาก อยู่มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ล้นเกล้าฯ ให้มาอบรมพวกเรา

...คนเข้าใจผิดคิดว่าในวังมีครูสอนทำกับข้าว ขนม ไม่มีนะ แต่สมัยนี้มี สมัยก่อนเจ้านายแต่ละองค์ท่านขยัน ข้าหลวงก็เป็นลูกมือของท่าน แต่ละตำหนักมีความชำนาญต่างๆ กัน ไม่ใช่มีองค์เดียว พวกข้าหลวงต่อๆ มาก็เอาอย่างกันมาเป็นทอดๆ แล้วแต่ใครหัวดีก็ได้วิชา

...สมัยนั้นมีงานที เขาไม่เหมือนสมัยนี้ น้ำก็เลี้ยง แต่ไม่เสิร์ฟ เขามีป้านน้ำชาตั้งไว้บนโต๊ะ มีนวมปิดไว้เพื่อไม่ให้กาน้ำชาเย็น และเย็บฝาปิดสวยงาม

...แล้วต้องมีพานหมากพลูตั้งไว้ ตอนนั้นฉันอายุ ๑๓ - ๑๔ ยังทำไม่เป็น แต่ชอบช่วยผู้ใหญ่ ก็เลยเป็นที่รักของผู้ใหญ่ ที่ช่วยเพราะต้องการดูว่าผู้ใหญ่ทำอย่างไร อยากรู้ว่าผู้ใหญ่เจียนพลูอย่างไร โค้งอย่างไร ก็จำมาทุกระยะ แล้วเริ่มหัดทำจนกระทั่งมั่นใจว่าได้

...พลูจีบสำหรับงานศพกับงานแต่ง ไม่เหมือนกัน ถ้างานศพพลูยาวไม่ต่อยอด งานแต่งพลูยาวต่อยอด เอาฤกษ์นิดหน่อย

...เห็นผู้ใหญ่ทำอะไร ถ้าฉันออกเวรก็เข้าช่วยทันที ช่วยจนเสร็จงานเรียบร้อย ไม่หนีด้วย ก็เลยเป็นที่รักของผู้ใหญ่ อยู่ช่วยจนกระทั่งเขามารับของไป และช่วยเก็บของ

...อยู่ในวังไม่มีเวลาเรียนหนังสือ สมัยนั้นคนก็ไม่ได้จบปริญญา แต่ฉันก็อ่านออกเขียนได้ มันประหลาด คงติดมาจากอดีตชาติ

...พี่ชาย - สด กูรมะโรหิต เป็นพี่แท้ๆ มีกัน ๒ คนพี่น้อง กลับมาจากปักกิ่ง เขาเก่งหนังสือ ฉันไม่เก่ง เขามาเห็นลายมือฉันก็รู้ว่าน้องไม่ได้เรียน เพราะตอนเด็กๆ ไม่ค่อยสบาย เป็นทั้งไทฟอยด์ มาลาเรียอย่างแรง คนก็นึกว่าเด็กคนนี้อายุไม่ยืน แต่ทุกวันนี้ก็ยังไม่ตาย (หัวเราะ) มันก็แปลกนะ

...ตอนที่ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ยังไม่สวรรคต ฉันก็มีหน้าที่ตั้งเครื่อง แต่เขาจะกันเด็กๆ เพราะเชิญเครื่องแล้วหกหมด เพราะจานเปลเงินทั้งยาวและหนักใส่ปลาตัวใหญ่ๆ แล้วไม่ใช่เดินเสิร์ฟนะ

...ท่านประทับกับพื้น เราต้องคลานเข้าไป ถือมือเดียวแล้วหมอบตะแคงข้างเสิร์ฟ ความหนัก เด็กอายุ ๑๒ - ๑๔ ยกไม่ไหว เขาก็กันพวกฉัน ๓ คนให้ไปถวายงานพัด เพราะท่านประทับกับพื้น พระเก้าอี้ไม่โปรด

...สมัยนั้นไม่มีพัดลมไม่มีแอร์ แล้วร้อน ต้องพัดด้วยพัดขนนกขาวๆ ก้านยาวๆ ที่เขาพัดในเรือพระที่นั่ง การพัดให้ถูกวิธีต้องจับ ๒ มือ แล้วบิดข้อมือ ปุ๊บๆ ฉลองพระองค์ต้องปลิว คุณท้าวนารีวรคณารักษ์เป็นคนหัดให้ เรามีอยู่ ๔ คน เขาแบ่งให้พัดกันคนละ ๑๕ นาที

...คนอื่นเขาพัดแล้วก็นั่งคอย แต่ฉันหยุดจากพัดแล้วต้องไปเลี้ยงสุนัข ท่านมีสุนัข ๒ ตัว ชื่อแม่ตุ๊กับแม่นันทา ตอนนั้นย่าเหลตายไปแล้ว ต้องเรียกเขาแม่นะ เขาจะต้องตามเสด็จไม่ว่าที่ไหน เขาต้องนำหน้าท่าน ไม่ใช่ตามหลัง และเขารู้เวลานี้จะไปตรงนั้น ตรงนี้ เขาไปถึงก็หมอบอยู่ข้างพระแท่น

...ฉันมีหน้าที่เลี้ยงแม่ตุ๊กับแม่นันทา พัด ๑๕ นาที เสร็จแล้วกลับมาเลี้ยงสุนัข ๒ ตัว

เขาจะต้องหมอบห่างท่านไม่ถึง ๓๐ ซม. เราก็ต้องหมอบติดกับสุนัข ๒ ตัวนี้ แล้วมีจานใบหนึ่งสำหรับถวายท่าน

...ระหว่างท่านกำลังเสวย ท่านจะตักของท่านให้สุนัขก่อน ถ้าของสุนัขหมดแล้ว ท่านก็ตักมาเติมให้ เราก็ต้องยกจานถวาย ต้องหมอบนะ และต้องป้อนเขานะ เขาไม่กินเอง

...เราก็เอามือ ๒ มือหยิบไก่ทอด หมูทอด ใส่ปากเขา ไม่ถึงปากเขาก็หมอบเฉยๆ ถ้าเขาอิ่มเขาหุบปาก เราก็เอากระดาษทิชชูเช็ดทำความสะอาดให้เขา

...เราก็ไม่เคยเลี้ยงสุนัข ผู้ใหญ่บอกว่าเขาต้องกินน้ำแข็งใส่น้ำยาอุทัย ใส่ชามโต มีคนทำมาส่งให้เรา เราก็เอาไปที่ปากเขา เขาแลบลิ้นเหมือนสุนัขทั่วไป แต่ไม่เร็วเหมือนสุนัขทั่วไป นี่เขาเป็นผู้ดี มีมารยาท เกิดมาก็ไม่เคยเห็นสุนัขแบบนี้

...พอเลี้ยงสุนัขเสร็จแล้ว ก็ต้องเชิญเครื่องเสวยกลับเมื่อเสวยเสร็จ ก็ต้องไหว้เครื่อง เอางานแล้วถึงจะรับและคลานออกไป

...การเชิญเครื่องต้น ซึ่งเป็นโตกใหญ่ สูง จะคลานโขยกไม่ได้ คลานคู้ก็ไม่ได้ ไม่สวย ต้องคลานย้าย เหมือนละครออกจากฉาก แล้วแต่ที่ประทับเสวยเป็นห้องใหญ่แค่ไหน ต้องกะระยะ และแบ่งเป็น ๓ ส่วน ๓ คนเปลี่ยน

...เครื่องเสวยก็ใส่โตก มีฝาชีใหญ่ครอบสวยงาม และมีผ้าขาวใส่เชือกรูด มัดเชือกแล้วตีตราจากห้องเครื่องต้นใหญ่ คุณท้าวอินสุริยาเป็นหัวหน้า แล้วก็มาที่ห้องพักเครื่อง มีเจ้าหน้าที่เทียบเครื่อง ถ้าตายเขาตายก่อน ก็เอาฝาชีออก แล้วเทียบ หลังจากนั้นก็ไม่ครอบแล้ว ก็มาถึงเรา ต้องส่งต่อหน้าที่คุณท้าวนารีวรคณารักษ์ ท่านระเบียบมาก

...เครื่องเสวยก็มีหลายอย่าง ใส่โตกสำหรับพระองค์เดียว โดยมากเป็นกับข้าวฝรั่ง ไก่ทอด หมูทอด

...ฉันโชคดี มีอะไรที่เราทำผิดๆ หลายหน ก็น่าจะต้องถูกกริ้วอย่างมากมาย แต่ด้วยความไม่เดียงสาทำไปโดยไม่รู้ตัว

ต่อมาคุณหญิงได้ถวายงานในตำแหน่งคุณพนักงานพระภูษามาลา ซึ่งมีหน้าที่ดูแลฉลองพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

"เมื่อไม่นานมานี้ มีหนังสือพิมพ์เอาไปลงว่าฉันเป็นต้นห้องล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ซึ่งไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้อง ต้องเป็นมหาดเล็กห้องบรรทม เวรละ ๒ คน และต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น ฉันเป็นผู้ดูแลพระภูษามาลา

...ฉันมีหน้าที่ซักรีด เฉพาะของพระองค์ท่าน ไม่ใช่สำหรับทรงตอนเสด็จออกข้างนอก ไม่เกี่ยว ดูแลเฉพาะฉลองพระองค์ที่ประทับอยู่กับพระที่เท่านั้นเอง ซึ่งก็มีไม่มาก

...หากประทับอยู่กับที่ ล้นเกล้าฯ ทรงสนับเพลาแพรสีต่างๆ เขาเรียกกางเกงจีน ทั้งซักรีด อบร่ำทุกองค์ และทรงคาดท่านไม่ใช้รัดพระองค์ หรือเข็มขัด ท่านใช้แพรขนาดกว้าง ๓๖ ซม. ยาว ๒ เมตร ทบเป็น ๒ ชั้น แล้วพัน ๒ รอบ เหน็บไว้ และฉลองพระองค์เป็นผ้ามัสลินขาวธรรมดา คอกลม ผ่านิดเดียว มีกระดุมเม็ดเดียว ทรงอย่างนี้ทุกวัน และมีผ้าซับพระพักตร์

...ที่มฤคทายวัน ห้องพระภูษาขนาด ๒ เมตรครึ่ง เป็นสี่เหลี่ยมไม่กว้าง เพราะล้นเกล้าฯ

ท่านไม่มีตู้ที่จะใส่ฉลองพระองค์ ซักรีดเสร็จเรียบร้อยก็เอาเข้าหีบอบ เป็นหีบไม้สักไม่ใหญ่มาก แต่ยาว มีหลายใบสำหรับใส่พระภูษาของล้นเกล้าฯ

...ก่อนจะเข้าหีบอบต้องอบร่ำ ฉะนั้นใครออกเวรโมงเช้าต้องมีหน้าที่เก็บดอกไม้สำหรับอบพระภูษา ไปประทับที่ไหนเขาก็ปลูกดอกไม้เตรียมไว้สำหรับอบพระภูษา มีพุทธชาด มะลิ กระดังงาไทย นอกนั้นก็ไม่จำเป็น อย่างพิกุล ลำเจียก ที่จำเป็นมากที่สุดคือกระดังงา ต้องเผาก่อน ไม่เผาไม่หอม

...แล้วเอาผ้าโปร่งเย็บเป็นถุงแล้วเอาดอกไม้ผสมฉีดน้ำปรุงคลุกด้วยทำเป็นอ่างใหญ่ๆ แล้วใส่ถุงเย็บ

...ธรรมดาล้นเกล้าฯ เสด็จประพาสที่โน่น ๓ เดือน ที่นี่ ๓ เดือน ฉะนั้นตู้ที่จะใส่ฉลองพระองค์ไม่มี ใส่ไม้สัก ของเราก็ไม่มีตู้ ก็มีกระเป๋าคนละ ๒ ใบ สบายมาก

...พอจะเสด็จฯ ที่ไหน หมายกำหนดการมาแล้ว วันที่เท่านั้น เดือนนั้น เวลานั้น จะเสด็จฯ ไปประทับที่ไหนต่อ เราก็จัดเสื้อผ้าใส่กระเป๋า มีชื่อเขียนที่กระเป๋า แล้ววางไว้ในห้อง มีเจ้าหน้าที่มาขนไป ไปประทับที่ไหนเราก็ไม่รู้ว่าเขาให้อยู่ที่ไหนก็ไปหาตามห้อง ดูชื่อ

...เมื่อล้นเกล้าฯ สิ้น ก็เลิกประเพณีการอบร่ำ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในหมู่พระมหามณเฑียร พระบรมมหาราชวัง

“ล้นเกล้าฯรัชกาลที่ ๖ ก่อนสวรรคตท่านทรงสบายดีไม่ได้ประชวรกระเสาะกระแสะมาก่อน เพียงท่านเสวยไม่ได้ พวกเรานั่งเฝ้าอยู่พร้อม ท่านรับสั่งว่าใครเหม็นอะไรบ้างมั้ย ก็ไม่มีใครได้กลิ่น ทำไมฉันเหม็นล่ะ ท่านรับสั่ง

...คุณย่าท้าวแก้วท่านเป็นคนโบราณ ฉันเห็นท่านเย็บกระทงเยอะเชียว แล้วให้คนยกไปวางตรงทางสามแพร่ง ฉันเป็นเด็กก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเอาไปวางกลางถนน เราก็แอบดูกัน ท่านก็เอากระทงใส่หมู เป็ดไก่ แล้วจุดธูป พอธูปหมดก็เก็บไป

...เมื่อท่านสวรรคตแล้ว ทุกอย่างผิดกันมาก ทำให้เราเห็น เมื่อเล็กๆ ก็ยังไม่รู้สึก เมื่อประสบมามาก จนกระทั่งทุกวันนี้ก็เห็นว่าใครเด่นขึ้นมาก็โอ๋ ใครจบไปก็มองไม่เห็น เป็นของธรรมดา แต่ตอนนั้นไม่ได้มากเหมือนอย่างนี้ ฉันก็มานั่งนึกว่า คนเราก็เป็นอย่างนี้”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตหลังจากที่พระราชธิดาประสูติได้ ๒ วัน

“ล้นเกล้าฯ ประชวรทั้งหมด ๘ วันเท่านั้น รวดเร็วมาก

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯประสูติเวลาเที่ยง ๕๕ นาที วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ก็เป็นหน้าที่ของพยาบาลโรงพยาบาลจุฬาฯ ๗ คน เตรียมเครื่องสรงให้เรียบร้อย ขึ้นพระยี่ภู่แล้วก็ปรึกษากันว่าล้นเกล้าฯ ประชวรหนัก ควรเชิญเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เข้าไปเฝ้า ก็ตกลงกันว่าจะทำอย่างไร พระมารดาก็กำลังแย่ เพิ่งประสูติใหม่ๆ มีลมเบ่งประมาณ ๖ ชั่วโมง คลอดยาก

...ก็ตกลงให้เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ เป็นผู้เชิญ ก็สรงน้ำแต่งพระองค์เสร็จ ขึ้นพระยี่ภู่ แล้วมอบให้กับเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ พอไปถึงพระที่นั่งจักรพรรดิ เราไม่เห็นแล้ว เราไม่มีสิทธิ์จะเข้าไป”

จากหนังสือเฉลิมพระเกียรติ พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีในรัชกาลที่ ๖ บันทึกไว้ว่า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรพระราชธิดาอย่างใกล้ชิดในบ่ายวันที่ ๒๕ คือวันรุ่งขึ้น แต่พระองค์ก็มิสามารถมีพระราชดำรัสได้เสียแล้ว หากแต่ได้วางพระหัตถ์บนพระเศียรของพระราชกุมารี จากนั้นก็ทรงรู้สึกพระองค์น้อยลงกระทั่งสวรรคตเมื่อเวลา ๑ นาฬิกา ๔๕ นาทีของวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ณ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

ภายหลังจากที่นางพยาบาลผู้ถวายพระประสูติการจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้กลับยังต้นสังกัดแล้ว คุณพนักงานที่เคยถวายงานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มารับหน้าที่พระอภิบาลในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ โดยผลัดกันวันละ ๓ เวร เวรละ ๒ คน

รายนามพระอภิบาลประกอบด้วย คุณสัตยวดี จารุดุล[๒] คุณอนินทิตา นาวีเสถียร[๓] คุณนิธิวดี กูรมะโรหิต คุณจำเนียร กงกะนันท์ คุณมงคลยา เวณุภูติ คุณจิตรินี ณ สงขลา

“ตอนเข้าเวรเลี้ยงสมเด็จเจ้าฟ้าฯ หลังจาก ๔ เดือน ที่พยาบาลเขากลับหมดแล้ว พวกเราต้องเลี้ยง โดยเป็นลูกมือท่านหญิงจันทร์จำรัส ซึ่งเป็นหัวหน้าพยาบาลอยู่โรงพยาบาลศิริราช ท่านพระทัยดี

...รุ่นพี่เป็นคนอุ้มสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และเป็นคนสระพระเกศ าเราเป็นคนคอยส่งผ้าห่ม ตอนนั้นฉันอายุ ๑๕

...เห็นพยาบาลเขาทำ ก็รัดกุมไปหมด จะสระพระเกศา เขาก็บีบพระกรรณไว้ แล้วสระพระเกศาจอกน้ำก็ไม่เห็นเข้าพระเนตร และฟองน้ำเช็ดพระพักตร์ ก็ไม่ทรงกันแสง เราก็มองอยู่ทุกวันก็ทำได้

...เสด็จฯ ก็ทรงเป็นห่วงพระราชธิดา ท่านสงสารว่ากำพร้า และเป็นลูกคนเดียว เลี้ยงไม่ดีเจ้านายก็จะว่าเอาได้ ท่านก็ต้องดูแลใกล้ชิด

---

๒ *คุณหญิงสัตยวดี ภูวานนท์*

๓ *คุณหญิงอนินทิตา อาขุบุตร*

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ท่านฉลาดมาก และอยากเล่นเหมือนเด็กธรรมดาทั่วไป ท่านโปรดเปียโน ก็มีครูมาถวายการสอนและท่านก็เล่นเก่ง

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ท่านเคยรับสั่งกับฉันว่า นิๆ ฟ้าหญิงไม่ชอบประทับข้างหลังรถหรอกนะ ชอบนั่งข้างหน้า อยากให้ทูลกระหม่อมก๊ะอยู่ แล้วให้ทูลกระหม่อมก๊ะขับรถ ฟ้าหญิงจะได้นั่งคู่ท่าน เรียกทูลหม่อมพ่อว่าทูลหม่อมก๊ะ

...ท่านรับสั่งเพราะท่านไม่โปรดการแต่งองค์ จะเสด็จไหนทีต้องอ้อนวอนแล้วอ้อนวอนเล่าให้ทรงสายสร้อยสักเส้นหนึ่ง จะทรงเฉพาะนาฬิกา เพราะต้องการทอดพระเนตร

...การเป็นพระพี่เลี้ยง ดุได้ ฉันบอกว่าสมเด็จฯ เพคะทรงทำอย่างนี้ไม่งามนะเพคะ ท่านก็ฟัง แต่ไม่ต้องไปดุท่านหรอกจะให้ท่านทำอะไรก็ทูลดีๆ ท่านโปรดพูดดีๆ ไม่ชอบให้ดุ ท่านไม่ดื้อ”

นอกจากจะเป็นพระพี่เลี้ยงแล้ว คุณหญิงนิธิวดีรับหน้าที่ดูแลฉลองพระองค์ของทั้งสองพระองค์ด้วย

“ฉันเย็บเสื้อเป็นตั้งแต่อายุ ๑๒ เป็นก่อนเข้าวังแล้ว เพราะคุณแม่เปิดร้านตัดเสื้อ แต่คุณแม่ห้ามขึ้นจักร ถ้าขืนขึ้นโดนไม้เรียว สมัยก่อนไม้เรียวเป็นที่ตั้ง วางอยู่ข้างที่นอนเลย

...คุณแม่มีพี่เลี้ยง ๒ คน ชื่อป้าหุ่นกับป้าแช่ม ต่อมาก็ไปอยู่กับพี่สาวคุณแม่ เมื่อคุณแม่เข้าวัง ลูกสาวของป้าหุ่นป้าแช่ม เขาแก่กว่าฉัน ๒ - ๓ ปี ก็มาอยู่กับคุณแม่ เพื่อหัดเย็บเสื้อช่วยงานบ้าน ก็เลยได้มาเป็นเพื่อนกับฉัน

...คุณแม่ก็เอาเขาไปสอนเย็บเสื้อ โดยให้เอาเศษผ้าเย็บก่อนไม่ให้คดเคี้ยว แต่หัวเขาไม่ไหว พอถีบจักรแล้วมันจะวิ่งไปทีนี้เขาส่งมือเข้าไป เข็มก็ตำนิ้ว ร้องเอ็ดตะโร คุณแม่ตกใจก็หมุนล้อจักรจะดึงเอาเข็มขึ้น แต่มันไม่ขึ้น เนื้อคนมันดูดเหล็ก...เข็มหักคานิ้วเลย คุณแม่ก็ให้คนเอาปากคีบมาดึง ก็ไม่ออก ต้องให้หมอผ่าตัด

...ตั้งแต่ชั่วโมงนั้น คุณแม่บอกว่า เห็นมั้ยๆ และห้ามฉันขึ้นจักรตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา เสียดาย เราก็อยากจะเย็บเป็นบ้าง ผลสุดท้ายเป็นจนได้

...วันไหนคุณแม่ไปซื้อของ ถ้าลูกค้าสั่งซื้อของเยอะวันนั้นสบายมาก ไป ๓ ชั่วโมงแน่นอน เราก็หัดเย็บเอง คนเย็บเขาก็หัวเราะ เห็นว่ากลัวแม่มาก ฉันสั่งเขาว่าทุกคนช่วยฉันหน่อยนะ เวลาไม่เย็บจักรให้เงยหน้าคอยดูนะ ว่ารถรางมาถึงแล้วคุณแม่ลงจากรถรางหรือเปล่า

...รถยนต์ไม่ต้องพูดถึง สมัยนั้นนานๆ จะมีรถเจ๊กคันหนึ่ง

...ตอนหลังคุณแม่จับได้ แต่ตอนนั้นเย็บเก่งแล้ว เพราะคนเย็บเขาสงสาร พอรถรางออก เราก็ไปขอเขาเย็บหน่อย คันละ ๙ นาที ๑๐ นาที เขาก็ให้ เขาก็ไปสอยผ้า หรือทำอย่างอื่น

...ถ้าคุณแม่ชมคนนี้ว่าฝีมือดี เจ้านายขึ้น เราก็ต้องไปดูคนนี้ คุณแม่ชมคนไหนดูคนนั้น เขาตีเกร็ดละเอียดยังไง ไม่มีใครสอน เราต้องไปจ้องดูแล้วจำเอา ก็ทำจนได้

...ทำไงถึงจะเรียบ เห็นเขารีดแล้วเอาน้ำฉีดให้มันชื้นแล้ว ดึง รีด จนแห้ง ก็เรียบ พอแห้งเราก็เก็บใส่กล่องกระดาษไว้ มีทั้งกุ๊น ทั้งตีเกร็ดกลาง เกร็ดใหญ่ คือเรื่องของเสื้อนี่ได้หมดทุกแบบ แต่คุณแม่ไม่รู้เรื่อง เพราะฉันสั่งคนเย็บว่าอย่าฟ้องนะจ๊ะ เขาก็สงสาร นั่งหัวเราะ”

ด้วยวิชาที่ติดตัวมานี้จึงได้มาทำฉลองพระองค์ถวายพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีในรัชกาลที่ ๖ และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

"ครั้งแรกไม่ได้เย็บฉลองพระองค์ไม่ได้ทำพระเกศา ไม่ได้ซื้อของ ก็ทำหน้าที่เหมือนทั่วๆ ไป เมื่อก่อนมีน้าเสด็จฯ เป็นคนไปซื้อของ ก็เอาฉันไปด้วย บางทีเราเข้าเวรตี ๑ ออกเวรโมงเช้า ง่วงนอน ก็ต้องไปกับคุณน้า กว่าจะกลับก็เกือบเที่ยง อะไรขาดเหลือก็ไปซื้อ

...ตอนหลังท่านรู้ว่าฉันเย็บเสื้อได้ ก็กลายเป็นเย็บฉลองพระองค์ประจำ แล้วก็ขึ้นไปช่วยแต่งพระองค์ด้วย

...ทีนี้เราก็มานั่งคิดว่า ที่เขาเย็บตามร้านถวาย ส่วนใหญ่เป็นฉลองพระองค์ผ่าหน้า ซึ่งต้องใส่ก่อน ถึงจะติดกระดุมแล้วใส่สายสะพาย ฉันก็แปลงเป็นผ่าหลัง ใส่ซิป เอาเข้าหุ่นเลยวัดพระองค์ท่านเท่าไรแล้วไปซื้อหุ่น สบายมาก

...ฉันขอซื้อหุ่น ท่านก็ยอม ฉันบอกว่าเพื่อความรวดเร็วและความเรียบร้อย

...เมื่อเย็บฉลองพระองค์เสร็จแล้วเราก็สวมหุ่น ใส่สายสะพาย ติดเหรียญตรา ดวงดารา แล้วปลดซิปจากหุ่นมาสวมกับองค์ท่าน รูดซิปก็เสร็จแล้ว สายสะพายพร้อมหมดแล้ว ไม่อย่างนั้นท่านจะต้องประทับยืน แล้วเราก็เล็ก ดวงดาราเตี้ยไปไหม เหรียญตราเป็นอย่างไร เสียเวลา เล็งกับหุ่นง่ายกว่า

...สมัยนั้น มวยหอยโข่ง มวยหลอด มวยกล้วยหอม ฉันทำได้หมด แล้วแต่คิดเอา ตอนนั้นไว้ผมยาวก็ทำผมตัวเอง ท่านบอก ใครเกล้ามวยให้ บอกว่าเกล้าเอง มาทำให้ฉันบ้างสิ

...พอเวรตามเสด็จ เราต้องอาบน้ำของเราก่อน ใส่ชุดข้างในให้เสร็จ แม้แต่ถุงเท้า เหลือแต่เสื้อนอก แล้วไปทำพระเกศามวย เสร็จแล้วมีอะไรที่ยังต้องทำถวายอีกก็ทำ

...เมื่อท่านเสร็จ ท่านก็เสด็จลง รถพระที่นั่งคอยอยู่แล้ว เราต้องวิ่งปรู๊ดลงบันไดมา ถอดเสื้อสวมชุด ใส่รองเท้า แล้ววิ่งตาม ต้องให้ทัน

...ฉันก็กลายมาเป็นคนเย็บฉลองพระองค์ทั้งสองพระองค์ และซื้อผ้า สมัยก่อนต้องเย็บหมดทุกอย่าง ไม่มีสำเร็จรูปฉันเย็บคนเดียวเลย

...เวลาออกแบบฉลองพระองค์ให้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ท่านไม่มายุ่งเลย แต่เสด็จแม่ต้องขอทอดพระเนตรก่อน เราก็ต้องตัดไปตามพระชันษาท่าน พระชนมายุ ๔ พรรษา กระโปรงก็ต้องเป็นชั้นๆ ชีฟองก็ตัดมาตลอดจนท่านเสด็จเมืองนอก

...ฉันเป็นคนไปซื้อผ้า ซื้อแคตตาล็อก สมัยก่อนไปซื้อที่พาหุรัด ถ้าไม่มีต้องไปสี่พระยาห้างฝรั่ง ไม่ค่อยมีมากเหมือนเดี๋ยวนี้ ซื้อมาแล้วก็เอาแคตตาล็อกเข้าไปถวาย เราต้องนั่งอยู่ด้วย

...เสด็จฯ ทรงเลือกแบบแล้วปรึกษาเราว่าดีไหม พอตกลงแล้ว เราก็ต้องจดใส่ลงสมุด ท่าน

ไม่ได้เลือกว่าเอาแบบนี้ แต่เอาแขนหน้านี้ เอวหน้านี้ เราก็ต้องเปิดแคตตาล็อกเรื่อยไป ตอนหลังเลยหัดเขียนแบบ วาดคอไหล่ แขน ทีหลังเขียนคล่องเลย แล้วกลัดไว้กับผ้าเพราะไม่ใช่องค์เดียว

...พอเสร็จแล้วทูลลาบ่ายๆ ท่านก็ให้คนไปตามมาอีก ให้เอาแคตตาล็อกมาด้วย ขอเปลี่ยนแบบ แล้วเราจะทำอย่างไร ตอนหลังพอเขียนแบบแล้วทูลลา หั่นผ้าเลย หั่นแล้วมันแก้ไม่ได้ รุ่งเช้ารีด พอมีรับสั่งว่าแบบนั้นดีไหม เราว่างามนี่เพคะ แต่หม่อมฉันตัดเรียบร้อยแล้ว”

เมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี มีพระชนมายุ ๑๒ พรรษา ได้เสด็จไปต่างประเทศกับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี เพื่อรักษาพระองค์ และประทับอยู่ต่างประเทศเป็นเวลานานถึง ๒๒ ปี

เมื่อท่านเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งแรก ฉันได้ไปรับเสด็จถึงเครื่องบินพระที่นั่ง ท่านก็ยังจำฉันได้ และเวลาเข้าไปเฝ้า ท่านก็จะคุย แต่ฉันก็ไม่ได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ เพราะมีครอบครัวแล้ว ได้แต่เข้าไปเฝ้าเวลามีงานการ และท่านย้ายไปประทับที่วังรื่นฤดี ที่สุขุมวิท

...แม้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จะประทับอยู่ที่ต่างประเทศเป็นเวลานาน แต่ท่านทรงเคร่งครัดเรื่องภาษาไทยมาก ถ้าใครไปใช้ภาษาอังกฤษผสมนิดๆ หน่อยๆ ท่านจะกริ้วมาก รับสั่งว่าเรื่องอะไรไม่ใช้ภาษาของไทย ท่านเป็นเจ้านายที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยมาก

...ในเวลาว่างท่านโปรดการถักไหมพรมมาก เราก็ช่วยกันถักไหมพรม ท่านก็คุยไปถักไป และนำไปพระราชทานให้ทหาร

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ประหยัด เป็นพระนิสัยท่านเอง ไม่มีใครสอน และละเอียด”

คุณหญิงได้ใช้ชีวิตอยู่ในวังจนกระทั่งแต่งงานถึงได้ออกจากวังมาดูแลครอบครัว

“ตอนแต่งงาน ก็กรรมอีก ถูกบังคับ ตอนนั้นก็อยู่ในวัง คุณแม่ท่านรับอุโบสถมาตั้งแต่ฉันยังไม่เกิด วันพระไปวัด พอท่านอายุมากแล้ว ท่านขอร้องให้แต่งงาน

...ฉันบอกว่าไม่ต้องห่วง ถ้าคุณแม่อยากไปอยู่วัดจะไปปลูกกุฏิให้ เราก็มีรายได้ของเรา เย็บเสื้อเป็นอาชีพ ท่านก็ไม่ยอมบอกว่าเป็นผู้หญิงอาจจะถูกเขากลั่นแกล้งได้ เราบอกว่าเรามั่นใจในตัวเรา ถ้าเราวางตัวดีเสียอย่าง ผู้ชายไม่กล้า นอกจากจะให้ท่าเขา เขาถึงจะกล้า

...คุณแม่บอกว่าถ้าเธอไม่ยอม ฉันก็ไปวัดไม่ได้ ก็นั่งคิดว่าถ้าเราจะไม่ยอมก็ได้ แต่กรรมนั้นจะตกกับเราหรือเปล่า ก็กลัวกรรมอันนี้ไปขัดขวางทางบุญของแม่ ก็ยอมสละชีวิตเพื่อแม่จะได้เข้าวัด

...ฉันกับสามีก็ไม่รู้จักกันมาก่อน ไม่เคยเห็นหน้า โบราณไม่เหมือนกับสมัยนี้ เป็นเรื่องของบุญของกรรม ถึงชอบกันก็ไม่ใช่ว่าจะตลอดรอดฝั่งไปทั้งคู่ ตลอดก็มี ไม่ตลอดก็มี

...แต่งงานแล้วก็ออกเรือน มีลูก ๖ คน ตายไป ๒ คน คนหนึ่งตอนเด็กๆ ชัก ๑๗ วัน ๑๗ คืน ไม่หยุดเลย อายุ ๗ เดือนก็ตาย อีกคนตกเตียงตาย อายุ ๔ ขวบ

...ลูกคนนี้ท้องร่วง ไปโรงพยาบาลศิริราช เราก็ขอนอนเตียงเดียวกลัวตกด้วย เขาบอกไม่ได้ ให้ตั้งตียงข้างๆ ได้และห้ามแตะต้องลูก เขากลัวเชื้อมาติด เตียงเด็กก็มีมุ้งคลุม

...เมื่อเขาห้ามเรา เราก็ทำตามที่เขาห้าม ฉันก็นอนดู ๔ ทุ่ม พยาบาลเดินเข้ามา เขาดูเด็กเปลี่ยนผ้า ตอนเขาออกไป คงไม่ได้ยกที่กั้นเตียงขึ้น ไม่ถึง ๑๕ นาที เสียงโผละ ฉันตกใจ ลืมตา ลูกตกเตียง ฉันก็วิ่งไปตามพยาบาลข้างนอก เขาก็ชี้หน้าว่าฉันทำ เขาไม่ยอมรับผิด

...ถ้าฉันผิดแล้วยอมรับผิด ฉันไม่ว่า ยกโทษให้ เป็นกรรมของเด็ก แต่ถ้าไม่ยอมรับ ฉันรายงานหมอ โดนออกเลย”

คุณหญิงได้ติดตามสามีซึ่งเป็นแพทย์ไปรับราชการอยู่หัวเมืองไกล และต้องพบกับความลำบากมากมาย

“ตอนนั้นสามีถูกย้ายไปสุราษฎร์ฯ ไปก่อตั้งโรงพยาบาลโรคจิตแห่งที่ ๓ โรงพยาบาลโรคจิตแห่งที่หนึ่งก็คือโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา แห่งที่ ๒ ก็ที่เชียงใหม่ แห่งที่ ๓ สุราษฎร์ฯ อำเภอควน อยู่ตรงสถานีรถไฟ และไม่มีทางเดินต้องขึ้นเนิน เขาเรียกว่าควน มีต้นไม้ใหญ่ เป็นป่า ไม่มีถนน ไม่มีรถวิ่ง งูชุม

...จากวังก็ออกไปอยู่ป่า เราก็ต้องสู้ เขายังไม่ทันจะปลูกบ้านพักผู้อำนวยการ มีแต่บ้านพักแพทย์เล็กๆ หลังหนึ่งและมีเรือนแถวสำหรับรับคนไข้ นอกนั้นยังเป็นป่า ก็ไปเช่าห้องแถวอยู่ที่สถานีรถไฟ

...เป็นห้องแถวบ้านนอก มีประตูพับบานใหญ่ สูงกว่าแผ่นดินสัก ๕๐ ซม. มีไม้หนาๆ ขั้นหนึ่งอีกขั้นหนึ่งก็เข้าห้องบ้านก็ยังไม่มีสตางค์จะปลูก คุณหมอก็เดินขึ้นเดินลง

...ไปอยู่สุราษฎร์ฯ ๓ ปี ๓ เดือน คุณหมอก็ให้ไปช่วยดูเขาตัดต้นไม้เพื่อจะสร้างบ้าน เราก็ต้องตะกายขึ้นไป เห็นเขาตัดต้นไม้ น่าสงสาร แต่ชาวปักษ์ใต้ตัดเก่งชะมัด ไม่ใช่มีเครื่องจักรนะ ใช้จอบค่อยๆ ฟัน เซาะ จนกระทั่งมันล้ม

...๓ ปี สร้างบ้านเสร็จ เราเพิ่งจะย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านพื้นที่เป็นไม้แผ่นๆ ก็ไม่เท่ากัน เดินแล้วเจ็บต้องไปจ้างเขาไสอีก ที่นั่นไม่มีกระดาษทรายขาย ฉันต้องขึ้นรถไฟเข้ากรุงเทพฯ มาซื้อกระดาษทราย ก็เลยศึกษาเลย

...เขาบอกว่าต้องใช้กระดาษทรายละเอียดขัดก่อนถึงจะทาชะแล็กได้ ผสมยังไง เขาขายที่ไหนก็ไปหาตามร้านก่อสร้าง ไปศึกษาจากเขา ให้เขาสอนให้

...ก็ไปช่วยเขาถูบ้านจนเรียบร้อยทุกห้อง ตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้งก็ขนไปด้วย ไปทางรถไฟพนักงานรถไฟบอกว่าผมทำงานมาก็นานแล้ว เพิ่งเห็นขนของแบบนี้ คือเช่าตู้ทั้งตู้ ก็บ้านที่กรุงเทพฯจะให้เขาเช่า เราก็เอาเฉพาะเตียงนอน ตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง ๓ ชิ้นไปด้วย เพราะเสียดาย

...น้องคุณควง อภัยวงศ์ เขาทำงานกับฝรั่ง ขายเฟอร์นิเจอร์สวยมาก ก็บอกเขาว่าจะแต่งงานช่วยจัดเครื่องเรือนให้ชุดสิ เอาตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง เตียงนอน เอาแค่ ๓ อย่าง ๒๘๐ บาท แถมหีบอบผ้าใบหนึ่ง ค่าหีบอบ ๖ บาท ไม้สักนะ เดี๋ยวนี้ยังอยู่เลย

...จะทิ้งไว้ให้บ้านเขาเช่า คงพังหมด ก็ยอมเสียค่าเช่าตู้รถไฟทั้งตู้ เต็มตู้เลย รวมทั้งเครื่องใช้ด้วย

...พอพื้นไสเรียบร้อย ขัดกระดาษทรายหยาบ ละเอียดเรียบร้อย ช่วยเขาชุลมุนวุ่นวาย จัดห้องเรียบร้อย คุณหลวงวิเชียรแพทยาคม จดหมายไป เขาจะมาประชุม ๕ วัน ก็ต้องยกบ้านให้ เราไม่มีบ้านก็ไปอยู่ห้องเก็บของ มีอีกห้องให้พี่เลี้ยงกับลูกอีก ๒ คน

...๒ ปียังไม่มีบ้านอยู่ ได้อยู่ปีที่ ๓ เหนื่อยแทบตาย นอนได้คืน ๒ คืน ยกให้คุณหลวง ไม่มีที่รับแขก เราก็ลำบากเอาหน่อย

...แม่บ้านไม่มี โรงพยาบาลเพิ่งเปิด ฉันทำกับข้าวไม่ค่อยเป็น ก็อายเขา ถ้าเผื่อพี่เลี้ยงตายถ้ามีแขกมาเราไม่อายเขาหรือ ฉันก็เริ่มสนใจกับข้าวจนกระทั่งทำกับข้าวเก่ง

...อันไหนที่เราชอบเราก็ศึกษา ดูเขาทำ คนมีกรรมนะ ไม่ได้เข้าโรงเรียน ก็เที่ยวเก็บตกเอาถ้าไม่ทำมันไม่ได้ มันจำเป็น ก็เลยมีความรู้ทุกอย่าง ไม่เก่งหรอกนะ

...พอกลับมากรุงเทพฯ ก็มาอยู่โรงพยาบาลศรีธัญญา ครั้งแรกเขาเอาไปปล่อยป่า คราวนี้ปล่อยท้องนา มาถึงไม่มีอะไรเลย มีแต่ควาย

...เขามาบอกขายที่ เราก็บอกไม่มีสตางค์ซื้อ ก็ไม่คิดจะซื้อที่เปลี่ยวจะตาย เขานั่งอ้อนวอน

...๕ โมงครึ่งเขามา จะว่ามาฝากคนไข้ก็ไม่ใช่ ขับรถมาคนเดียว จะมาพบผู้อำนวยการ ก็เชิญขึ้นบ้าน เขาแนะนำตัวว่าคือหลวงภูวนาถอยู่บางลำพู พูดไปพูดมา บอกขายที่ เป็นนายหน้าเราก็ฟังเฉยๆ จะไปเอาสตางค์ที่ไหน

...ฉันก็ปฏิเสธ คุณหมอเป็นคนไม่พูด ฉันรำคาญ เลยพูดแทน เขาจะพาไปนั่งรถตากอากาศ เราก็ว่าโรงพยาบาลนี้ที่พันกว่าไร่ ท้องนาเหมือนกัน อากาศก็ดี แล้วจะไปไหนอีก เขาก็ไม่ยอม เอาคุณหมอขึ้นรถไปจนได้ ฉันก็กระโดดขึ้นรถไปด้วยเห็นว่าค่ำแล้ว

...มาถึงตรงนี้ (ถนนติวานนท์ในปัจจุบัน) จอดรถเวิ้งว้าง หาคนสักคนไม่มี เราก็ไม่รู้จักว่าเป็นใคร เป็นสมัยนี้แย่นะ อันตราย เขาชวนคุณหมอลงเดินไปตากอากาศ เดินไปตามคันนา มีแต่ควาย

...ที่ ๕ ไร่ ๓๒ ตารางวา เขาจะขาย ๓ พัน สมัยนี้ใครๆ ได้ยินบอกว่าเหมือนได้เปล่า แต่สมัยนั้นคุณหมอเงินเดือน ๒๐๐ บาท เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลนะ ถึงเดือนก็ให้เขา ๒๐๐ บาท มันก็ไม่มีเงินเหลือ เราก็ต้องหาสารพัด สอนทำกับข้าวบ้าง”

ด้วยวิชาแม่บ้านการเรือนที่คุณหญิงได้มาแต่ในวังก็ได้ช่วยเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้ โดยการเปิดร้านอาหารที่หน้าบ้านและต่อมาก็ทำขนมไทย และอาหารไทยส่งตามสั่ง

“ทำร้านอาหารก็ขายดีมาก ทั้งข้าวแช่ชาววัง เมี่ยงหมูชาววัง คนติดที่นั่งไม่พอ เปิดอยู่หน้าบ้านร่มเย็น เปิดอยู่หลายปี

...ขนมเทียนของเราห่อสวยใช้ใบตองน้อย และน่ารับประทาน ที่เขาห่อขาย ซื้อไปไหว้ตรุษจีน มีแต่ใบตอง ๒ ใบประกบกันและทำเป็นกรวย เอาขนมเทียนใส่ไป แล้วพับ ของเราไม่ได้ทำแบบนั้น

...ต่อมาฉันถวายที่ ๕๐ ไร่กับสมเด็จญาณฯ วัดบวร ก็ไม่รู้จักท่าน สมเด็จพระสังฆราชขอร้องให้ไปคุมการก่อสร้างวัดญาณฯ ฉันตกใจ พนมมือ เรียนท่านว่าไม่ได้เรียนทางสถาปัตย์ฯ มา ท่านบอกว่าไปเถอะ ทำได้

...พอเราไปทางโน้น ที่ร้านอาหารก็ไม่เหมือนเราอยู่ ส่วนต่างๆ ที่สอนไว้ไม่รักษา ก็ขาดทุน และวัดญาณฯ ทิ้งไม่ได้มันเป็นเรื่องของกรรม เราไม่คิดว่าถวายที่แล้วจะต้องไปดูอีก แต่เราเป็นผู้ไม่มีบารมี ไม่คิดว่าจะมีที่ดินถวายวัด ฐานะอย่างเราไม่ใช่คนร่ำรวย เก็บหอมรอมริบมาตลอด พ่อแม่ก็ไม่มีจะให้”

ชีวิตคุณหญิงนิธิวดีมีบุตรธิดา ๔ คน และมีหลานอีกหลายคนซึ่งอยู่ทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ

“เดี๋ยวนี้โลกมันเปลี่ยนไป เราจะไปทำอย่างเก่าไม่ได้ด้วยประการทั้งปวง”

...เดี๋ยวนี้ฉันนอน ๕ ทุ่ม ๒ ยาม ตื่น ๘ หรือ ๙ โมง บางทีก็ตื่นตี ๕ ไม่แน่ ตื่นมาก็ช่วยตัวเอง อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า สวดมนต์ รับประทานข้าว ๘ โมงกว่า บางทีก็สวดมนต์ก่อน บางทีก็รับประทานข้าวก่อน ไม่แน่ บางทีปวดเมื่อย ทนไม่ไหวก็ต้องนอน ปวดหลังเป็นกำลัง

...ข่าวสารก็ไม่ค่อยได้ติดตาม มันขัดหูขัดตากับเด็กสมัยใหม่

...สมัยเราหมั้นกันแล้วยังไม่เคยโดนตัวกันเลย นี่เขาไม่ต้องหมั้นหรอก เขาจูบกันกลางถนน

เห็นเข้าตกใจ สมัยนี้ไวไฟเพราะทางราชการปล่อยมาก ความเป็นกุลสตรีไทยไม่มีเหลือแล้วปล่อยขนาดนี้ แก้ไม่ได้นะคะ แก้ยาก

...ฉันโทษผู้ใหญ่มากกว่า ผู้ใหญ่ทำให้เด็กเห็น ทุเรศเสียหมด ความประพฤติเหลวแหลกหมดแล้ว ไม่มีเหลือ และไม่มีทางแก้ไข ฉันรับรอง ปล่อยขนาดนี้แล้ว เขาเห็นเป็นโก้เป็นเก๋ พูดต้องพยักหน้า สมัยก่อนถูกตีตาย ไม่ได้ พูดต้องเรียบร้อย ฉันเห็นแล้วก็รำคาญ ขัดหูขัดตา และไม่มีทางแก้

...คนสมัยนี้ฉลาด มักมาก พวกเราสู้ไม่ได้

...บ้านเมืองสมัยนี้มีแต่ข่าว ตายกันทุกวัน คนใหญ่ๆ ที่สำคัญอย่าลืมตัว อันนี้สำคัญมาก จะใครก็ตาม จะใหญ่ไม่ใหญ่ถ้าเหลียวหลังอยู่เสมอ ไม่เป็นไร

...เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องมีดับ สุดท้ายก็เหลือกองเท่านี้ เวลาไปเผาศพทำไมไม่คิด ถ้าเขาคิดก็ต้องไม่เป็นแบบนี้ นี่พูดภาษาคนที่ไม่ได้เล่าเรียนมา

ตลอดชีวิตที่ผ่านมาคุณหญิงมักพูดเสมอว่าชีวิตมีกรรมและต้องชดใช้กรรม แต่ชีวิตมีบุญสูงสุด ก็คือการได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาททุกพระองค์ในพระบรมราชวงศ์ ซึ่งนำความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณมาสู่ชีวิตอย่างหาที่เปรียบมิได้

ด้วยว่าเป็นชีวิตที่อุทิศให้กับใต้เบื้องบาทบงสุ์

“สำนึกในพระกรุณาธิคุณ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี *

บทสัมภาษณ์ พ.ต.อ. (พิเศษ) อำพล สุนทรเวช

ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ผมจบการศึกษาจากวชิราวุธวิทยาลัยแล้วจึงเดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ ในเวลาต่อมา คุณพ่อของผมคือจมื่นอมรดรุณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช) ได้เดินทางไปดูงานที่ยุโรป และโดยเหตุที่คุณพ่อคุณแม่และตระกูลของผมเคยรับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ และสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง (พระบรมราชชนนีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) มาเป็นเวลายาวนาน ท่านก็ได้พาผมไปเข้าเฝ้าและถวายตัวกับสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ที่เมืองไบรตัน (Brighton) ซึ่งเป็นเมืองตากอากาศชายทะเลทางตอนใต้ของอังกฤษ

ภายหลังจากที่คุณพ่อของผมกลับไปแล้ว ผมจึงได้เดินทางจากลอนดอนไปถวายงานรับใช้ทั้งสองพระองค์ที่ไบรตันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นประจำ โดยเฉพาะให้ผมขับรถพระที่นั่งถวาย ผมจำได้ดีว่า รถพระที่นั่งเป็นรถสีดำคันใหญ่มากยี่ห้อเดมเลอ สเตรท เอท (Daimler Straight Eight) คือมี ๘ สูบเรียงต่อกันเป็นแนวนอน ทำให้เป็นรถที่มีฝากระโปรงหน้ายาวเป็นพิเศษ ซึ่งเหมือนกับรถพระที่นั่งของสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธของอังกฤษ และเป็นรุ่นพิเศษที่ผลิตเพียงไม่กี่คันเท่านั้น รถพระที่นั่งของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ มีตรามงกุฎครอบอักษรพระนาม พ.ร. ติดอยู่ข้างประตูรถ

** จากเพชรรัตนขัตติยนารีศรีพิสุทธิ์ วชิราวุธวิทยาลัยพิมพ์ฉลองพระกรุณาธิคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒*

ตำรวจที่ไบรตันจะรู้จักรถพระที่นั่งคันนี้เป็นอย่างดี และเวลาไปจอดที่ไหนจะมาคอยดูแล เนื่องจากมักมีผู้คนที่นั่นมามุงดูด้วยความสนใจ ซึ่งทั้งสองพระองค์จะรู้สึกไม่ค่อยโปรดที่จะใช้รถพระที่นั่งคันนี้ไปทำธุระในเมือง เพราะไม่มีความเป็นส่วนพระองค์ แต่เสด็จพระนางกลับโปรดที่จะให้ผมขับรถคันเล็กของผมถวายในการเสด็จไปธุระส่วนพระองค์ ตอนนั้นผมใช้รถมอริส ไมเนอร์ สีเขียว ๒ ประตู แบบเปิดประทุนได้

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นผมเริ่มรู้จักกับคุณแต๋ว (สอาดโฉม พนมยงค์) ซึ่งเป็นลูกของคุณหลุย น้องชายของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐ์มนูธรรม) อดีตนายกรัฐมนตรีและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ ๘ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ที่ลอนดอนเช่นกัน โดยวันหนึ่งในขณะผมนอนป่วยอยู่ในห้องพัก เจ้าของห้องเช่าซึ่งเป็นสามีภรรยาเศรษฐีชาวรัสเซียมาตรวจความเรียบร้อยของตึก ก็เลยมาพบเข้าและถามผมว่าเป็นอะไร ผมก็บอกไปว่าไม่สบาย เป็นไข้ เขาจึงกลับไปเล่าให้คุณแต๋วซึ่งเช่าห้องพักในบ้านของเขาว่า มีนักเรียนไทยนอนป่วยอยู่คนเดียว ไม่มีใครดูแล คุณแต๋วจึงได้ไปเยี่ยมและนำยาให้ผมรับประทาน พอผมสร่างไข้ขึ้นมาก็พบว่าห้องผมที่รกเต็มไปด้วยข้าวของ ถ้วยชามที่ไม่ได้ล้างกองเต็มอ่างล้างจาน กลับเรียบร้อยสะอาดหมดจด ดูไม่เหมือนห้องเดิมของผม ทราบว่านอกจากคุณแต๋วจะนำยาแก้ไข้มาให้แล้ว ยังช่วยทำความสะอาดห้องให้อีกด้วย จึงทำให้ผมบังเกิดความประทับใจในตัวคุณแต๋ว ซึ่งผมเริ่มสังเกตเห็นว่าคุณแต๋วนั้นทั้งสวยทั้งน่ารัก และมีความเป็นแม่บ้านแม่เรือน ดีกว่าเพื่อนแหม่มที่ผมรู้จักมากมาย

ช่วงนี้เองที่ผมได้เดินทางไปถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ไบรตันเป็นประจำทุกสุดสัปดาห์ และเนื่องจากผมไม่ค่อยมีโอกาสได้พบคุณแต๋วเพราะวันธรรมดาก็ต้องเรียนหนัก วันหนึ่งผมจึงออกปากชวนคุณแต๋วไปเฝ้าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ไบรตันด้วยกัน ซึ่งก็เป็นวิธีที่เราจะได้พบกัน อย่างน้อยก็ได้นั่งพูดคุยกัน

ในรถระหว่างขับไปไบรตัน ปรากฏว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดคุณแต๋วมาก ต่อมาจึงได้ชวนไปเฝ้าด้วยกันทุกครั้ง พระองค์ทรงตั้งคุณแต๋วให้เป็นข้าหลวงคนสวย และต่อมาทรงให้เป็นข้าหลวงคนโปรดอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

ในเวลาต่อมา เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ จะเสด็จไปที่ไหน ก็จะโปรดที่จะเสด็จโดยรถของผมแทนรถพระที่นั่งคันใหญ่อยู่เสมอๆ ทั้งสองพระองค์โปรดประทับรถคันเล็กนี้มาก แม้จะคับแคบไปสักหน่อย แต่ไปที่ไหนก็ไม่มีใครมาสนใจ บางทีพอถึงวันศุกร์เสด็จพระนางก็จะทรงโทรศัพท์มารับสั่งว่า "อำพลอย่าลืมไปโซโห ซื้อเม็ดกวยจี๊ให้ฉัน และเป็ดย่างถวายสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ด้วย" พอซื้อมาถวายก็ประทานเงินให้มากกว่าราคาของที่ซื้อมาเสมอ รวมทั้งเติมน้ำมันรถให้ด้วย ซึ่งนับเป็นพระกรุณาอย่างยิ่ง

วันหนึ่ง เสด็จพระนางรับสั่งว่าอยากจะหาตำหนักใหม่ให้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เนื่องจากทรงเจริญพระชนมายุมากขึ้น อยากให้มีที่สำหรับออกพระกำลัง และตำหนักเดิมที่ถนนหลุยส์เครสเซนต์ (Lewes Crescent) คับแคบ และผมก็เลยขับรถพาทั้งสองพระองค์เสด็จไปทั่วไบรตัน จนกระทั่งไปพบบ้านของเศรษฐีเก่าหลังหนึ่งแถวไดค์โรด (Dyke Road) เป็นบ้านที่มีตึกสองหลัง บริเวณกว้างขวาง ตึกหลังใหญ่สวยงามมาก ด้านในโอ่โถงสมพระเกียรติ มีสนามใหญ่หน้าบ้าน หลังบ้านก็มีสวนดอกไม้สวยงามและมีสนามเทนนิสด้วย ด้านข้างเป็นโรงรถ ชั้นบนเป็นตึกสำหรับคนขับรถและคนรับใช้ เสด็จพระนาง โปรดมากและได้ตกลงซื้อ หลังจากนั้น ผมได้ชวนคุณแต๋วไปช่วยขนของจากตำหนักที่ประทับเดิมมาที่วังแห่งใหม่นี้ ซึ่งที่นี่มีห้องมากมาย เสด็จพระนางโปรดให้ผมและคุณแต๋วค้างคืนวันเสาร์ โดยให้คุณแต๋วนอนห้องข้างห้องสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และผมนอนห้องด้านหลังของตึกใหญ่ ในวังเราทั้งสองจะระมัดระวังกิริยามารยาทตลอดเวลา หมอบคลานถวายพระเกียรติอย่างเคร่งครัด ถึงจะไม่ได้แสดงความใกล้ชิดสนิทสนม แค่ได้ถวายงานอยู่ด้วยกันก็มีความสุขแล้ว

เสด็จพระนางเจ้าสุวัทนาฯ โปรดให้มิสเตอร์ค็อกซ์ซึ่งเป็นสามีของท่านหญิงจันทรจำรัส เกษมสันต์ จัดการดูแลระบบการเงินและทรัพย์สินของท่าน บ่อยครั้งก็เสด็จไปที่บ้านพักของท่านหญิงจันทรฯ ซึ่งอยู่อีกเมืองหนึ่งใกล้ๆ กับไบรตัน มิสเตอร์ค็อกซ์คนนี้เคยอยู่เมืองไทย โดยทำงานค้าไม้สักกับบริษัทหลุยส์ ตี. เลียวโนเวนส์ จำกัด

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดที่จะเสด็จไปเสวยพระสุธารสยามบ่ายที่พาร์คใกล้ทะเล ที่นี่มีสวนน้ำที่มีคลองเล็กๆ คดเคี้ยวไปมา และมีเรือเล็กๆ นั่งได้ ๒ คน ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า สมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดขับเรือด้วยพระองค์เองโดยมีคุณแต๋วตามเสด็จไปในเรือด้วย ส่วนผมก็คอยเฝ้าถวายงานเสด็จพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ซึ่งประทับดูอยู่ด้วยความเป็นห่วง ด้วยเกรงว่าถ้าเรือล่มจะมีอันตราย แต่ต่อมาก็ทราบว่าน้ำในคลองนั้นลึกเพียงแค่หัวเข่าก็ทรงคลายความเป็นห่วง อีกทั้งสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพระปรีชาสามารถ ทรงขับเรือได้อย่างแคล่วคล่องโดยไม่ชนอะไรเลย

พูดถึงพระจริยาวัตรของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ แล้ว ทรงเป็นเจ้านายที่ร่าเริง แจ่มใส และมีน้ำพระทัยงดงาม ทรงวางพระองค์สง่างาม เป็นที่น่าเคารพเทิดทูนอย่างยิ่ง ในช่วงเวลากว่าห้าสิบปีที่เราทั้งสองคนรับใช้ถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ มานี้ ยังไม่เคยถูกท่านกริ้วเรื่องอะไรเลย

เวลาผมกับคุณแต๋วไปเฝ้า โปรดที่เสด็จออกทรงพระดำเนินในสวนหลังตำหนักซึ่งมีพรรณไม้หลากชนิด ทั้งดอกไม้และผลไม้ เช่น ต้นแอปเปิ้ลและต้นแพร์ บางครั้งเมื่อทรงพระสำราญ ก็จะทรงเล่นเปียโนและทรงขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ให้ฟังเสมอ

เสด็จพระนางโปรดที่จะไปดูหมอดูยิปซีในเมือง ซึ่งใช้วิธีทำนายโชคชะตาด้วยการเพ่งดูลูกแก้วใสๆ แต่ท่านก็มิได้จริงจังกับคำทำนายของหมอดู แต่เป็นการเสด็จไปเพื่อทรงเปลี่ยนพระอิริยาบถและความเพลิดเพลิน บางครั้งก็เสด็จไปหาซื้อเครื่องแต่งเรือนประเภท Antique เพื่อใช้ตกแต่งวังใหม่ซึ่งที่ไบรตันมีร้านขายของ Antique หลายแห่ง มีทั้งของที่มาจากอังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี บางชิ้นก็ถูกปกปิดเอาสีดำมาทาทับไว้ ผมจำได้ว่าเสด็จพระนางทรงเลือกกระจกบานใหญ่บานหนึ่ง กรอบกระจกเป็นสีดำดูแล้วสกปรก ผมคิดในใจว่าไม่สวย แต่ก็ไม่กล้ากราบทูลทัดทาน พอกลับมาถึงที่ประทับเสด็จพระนางทรงให้ทำความสะอาด โอ้โห สีทองอร่ามเลย พระองค์ท่านมีสายพระเนตรที่เฉียบแหลมและละเอียดลึกซึ้งมาก

ทุกปีในช่วงปิดเทอม สมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษซึ่งมีชื่อว่า สามัคคีสมาคมจะจัด Meeting ทุกปี แทนการเดินทางกลับเมืองไทยซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางและค่าใช้จ่ายมาก จึงได้จัด Meeting ให้นักเรียนไทยพบปะสังสรรค์กันโดยจะไปเช่าโรงเรียนประจำที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แล้วก็เชิญนักเรียนไทยมาอยู่ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นเวลาประมาณ ๕ - ๖ วัน แบ่งผู้หญิงผู้ชายไปพักอยู่คนละตึก แล้วก็จะมีสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สนามเทนนิส ห้องแสดงดนตรี ละคร และเต้นรำ

ปีหนึ่ง ผมต้องรับหน้าที่ไปรายงานให้คณะกรรมการจัดงานทราบว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และเสด็จพระนางจะเสด็จไปงานครั้งนี้ด้วย เพื่อให้จัดการรับเสด็จอย่างสมพระเกียรติ เมื่อถึงกำหนดการดังกล่าวก็โปรดให้ผมขับรถพระที่นั่งเดมเลอสีดำคันนั้นถวาย คืนวันหนึ่งซึ่งจะมีการแสดงละครของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ เสด็จอัญเชิญพระบรมทนต์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใส่พานมาตั้งบนโต๊ะหมู่บูชา แล้วทรงทำพิธีจุดธูปเทียนบวงสรวงดวงพระวิญญาณ มาประทับทอดพระเนตรการแสดงละคร

เมื่อละครเริ่มแสดงไปได้สักพักหนึ่ง ก็มีเรื่องเกิดขึ้น ปรากฏว่ามีนักเรียนไทย ๓ คนเมาสุราแล้วเข้ามาส่งเสียงดังล้อเลียนเพื่อนที่กำลังเล่นละครอยู่ พวกคณะกรรมการต้องรีบพาตัวออกไปโดยเร็ว หนึ่งในสามคนนั้นเป็นลูกเศรษฐีเพิ่งซื้อรถสปอร์ต โจเวท จูปิเตอร์ (Jowett Jupiter) รุ่นพิเศษใหม่เอี่ยม มีที่นั่ง ๓ ที่นั่ง คนขับนั่งตรงกลาง อีก ๒ คนนั่งด้านข้าง ซึ่งแปลกกว่ารถทั่วๆ ไป

หลังจากนั้น เจ้าของรถกับเพื่อนๆ ซึ่งอยู่ในอาการมึนเมาก็เอารถมาขับเล่นบนสนามหญ้าที่สวยงามของโรงเรียนจนเป็นร่องรอยเสียหาย แล้วก็ขับรถออกไปทางด้านหน้าของโรงเรียนด้วยความเร็วสูง แต่ด้วยความไม่ชำนาญและความมึนเมา ทำให้รถเสียหลักพุ่งชนต้นโอ๊คขนาดใหญ่ข้างทางอย่างแรงจนพังยับเยิน รถทั้งคันขึ้นไปเกยกับต้นโอ๊คใหญ่ต้นนั้น ทั้งสามคนบาดเจ็บสาหัส เลือดเปรอะเต็มตัวไปหมด คนหนึ่งถึงกับสลบเหมือดคาอยู่บนรถ ผู้บาดเจ็บคนหนึ่งคลานกลับมาที่หอประชุมด้วยเลือดโชกตัว พวกเพื่อนๆ เห็นก็ตกใจ คณะกรรมการจัดงานเป็นห่วงว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ จะตกพระทัย จึงต้องกั้นเต็มที่ไม่ให้ท่านเห็น แต่ทั้งสามคนก็ไม่มีใครตาย แค่กรามแตก ซี่โครงแขนขาหัก

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่เป็นเรื่องน่าเสียใจ คือมีคนเอาเหรียญไปขูดสีรถพระที่นั่งของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ อย่างแรงจนลึกถึงเนื้อเหล็ก ยาวตั้งแต่หน้าจนถึงท้ายรถ เสด็จพระนางทรงเห็นเข้าก็กริ้ว แต่ก็ไม่ได้รับสั่งให้หาผู้กระทำผิดแต่อย่างใด ทรงอดกลั้นไว้ แม้ว่าจะทรงเสียพระทัยมากก็ตาม

เมื่อคุณแต๋วเรียนจบก็ต้องเดินทางกลับประเทศไทยไปก่อน ต่อมาเมื่อผมจบการศึกษาก็ไปเข้าเฝ้ากราบทูลลา เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยแล้ว คุณพ่อคุณแม่ของผมก็รู้เรื่องที่ว่าผมมีแฟนแล้ว แต่พอทราบ

ว่าเป็นหลานท่านปรีดี พนมยงค์ เท่านั้น ก็รู้สึกไม่สบายใจ เพราะในขณะนั้นมีเหตุการณ์น่าเศร้ากรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘ และมีคณะบุคคลที่ไม่หวังดีกล่าวหาว่าท่านปรีดีฯ ซึ่งเป็นลุงแท้ๆ ของคุณแต๋วอยู่เบื้องหลังในเรื่องนี้ และยังไม่เห็นชอบที่จะให้เราทั้งสองคนได้แต่งงานกัน เรื่องนี้เราทั้งสองคนก็ยังยืนยันที่จะรักกันต่อไป แม้จะต้องคอยอีกยาวนานเท่าใดก็ตาม

โชคยังดีที่หลังจากนั้นไม่กี่ปี สมเด็จเจ้าฟ้าฯ และเสด็จพระนางเสด็จนิวัตมาประทับที่ประเทศไทยตามพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน พอเสด็จกลับแล้ว ก็มีรับสั่งให้ผมและคุณแต๋วเข้าเฝ้าแล้วมีรับสั่งถามว่า

"แต่งงานกันหรือยัง"

"ยังพ่ะย่ะค่ะ" ผมตอบ

"อ้าว ทำไมล่ะ"

"เพราะคุณพ่อคุณแม่ท่านไม่เห็นด้วยพ่ะย่ะค่ะ"

พอทรงถามถึงเหตุผล ผมก็กราบทูลตอบว่า "เพราะเขาเป็นหลานท่านปรีดีพ่ะย่ะค่ะ"

เสด็จก็มีรับสั่งตอบว่า

"เรื่องของผู้ใหญ่ ไม่น่าจะเกี่ยวกันนะ"

ต่อมา เลยมีรับสั่งให้คุณพ่อคุณแม่เข้าเฝ้า เสด็จพระนางทรงถามคุณพ่อคุณแม่ว่า "จำเรื่องเก่าของตัวเองได้หรือเปล่า"

คุณพ่อคุณแม่ผมก็กราบทูลตอบว่า "จำได้พ่ะย่ะค่ะ"

มีรับสั่งต่อไปว่า "เด็กสองคนมันรักกัน ไม่น่าจะเอาเรื่องของผู้ใหญ่มาเกี่ยว ถ้าไม่กล้าแต่งให้ฉันจะจัดการให้เอง"

ถึงตรงนี้ ต้องย้อนกลับไปถึงที่มาของเรื่องเก่าที่เสด็จพระนางทรงถามคุณพ่อคุณแม่ของผม

เรื่องก็มีอยู่ว่า หลังจากคุณตาของผม คือ นายพลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ (ฮวด วีระไวทยะ)

ถึงอนิจกรรมไปได้ไม่นานนัก สมเด็จพระพันปีหลวงก็สวรรคต คุณแม่ซึ่งเป็นข้าหลวงของสมเด็จพระพันปีหลวงจึงกราบถวายบังคมลาออกจากวังกลับมาอยู่ที่บ้าน ตอนนั้นคุณพ่อกับคุณแม่ผมก็เพิ่งรู้จักกันได้ไม่นานและแอบติดต่อกันบ้าง และเขียนจดหมายที่สมัยนั้นเรียกกันว่าเพลงยาวถึงกันบ้าง ก็รวมความว่าท่านทั้งสองรักกัน แต่ไม่มีโอกาสแม้แต่จะถูกเนื้อต้องตัวกันเลยด้วยซ้ำ โดยในขณะนั้นคุณพ่อเรียนจบมัธยม ๘ จากโรงเรียนมหาดเล็กหลวงแล้วก็เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสังกัดกองตั้งเครื่อง กรมมหาดเล็ก

วันหนึ่งคุณยายต้องไปทำธุระเรื่องที่ดินที่นครปฐม ซึ่งเวลานั้นท่านมีที่ดินที่นั่นหลายแปลง แต่เนื่องจากไม่มีผู้ชายไปด้วยเลย ถือว่าไม่ค่อยดีนัก คุณแม่ผมก็เสนอแนะให้ชวนคุณพ่อซึ่งเป็นน้องชายของพระยาแพทยพงศาวิสุทธาธิบดี (สุ่น สุนทรเวช) เพื่อนของคุณตาไปด้วย คุณยายก็เห็นด้วยเพราะไม่ทราบว่าคุณแม่ของผมชอบพอกับคุณพ่ออยู่แล้ว เมื่อไปถึงนครปฐม ท่านเจ้าเมืองเอารถม้ามารับ เจ้าเมืองเวลานั้นเป็นพ่อหม้าย แล้วเกิดมาชอบคุณแม่ ซึ่งตอนนั้นอายุเพิ่งจะ ๑๖ เท่านั้น

ต่อมาเจ้าเมืองได้มาทาบทามคุณยายจะสู่ขอคุณแม่ ซึ่งคุณยายก็ดีใจ แต่คุณแม่ไม่ยอมท่าเดียว พอคุณพ่อรู้ข่าวก็กลุ้มใจมาก ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะทอดพระเนตรเห็นคุณพ่อเงียบผิดปกติเหมือนมีเรื่องกลุ้มอกกลุ้มใจอยู่ จึงมีพระราชกระแสถามคุณพ่อว่า “แจ่มเป็นอะไร”

คุณพ่อกราบบังคมทูลว่า “รักลูกสาวเจ้าคุณดำรงฯ พระเจ้าค่ะ”

มีพระราชกระแสถามต่อว่า “อ้าวแล้วอย่างไรล่ะ เขาไม่รักเราหรือ”

คุณพ่อก็กราบบังคมทูลฯ ว่า ชอบพอกัน และเขียนจดหมายถึงกันอยู่เสมอๆ แต่ขณะนี้เจ้าเมืองนครปฐมได้มาทาบทามเพื่อจะสู่ขอคุณแม่แล้ว ทรงนิ่งไปสักพัก แล้วก็มีพระราชกระแสว่า “เอ...เจ้าเมืองนครปฐมเขาเป็นหม้าย อายุก็มากแล้ว และจะไปขออุทุมพรมันไม่เหมาะสมนะ”

ที่นี้เราต้องไม่ลืมว่าล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ นั้นทรงสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เวลาจะทรงทำอะไรจึงต้องมีหลักการ แทนที่จะทรงใช้พระราชอำนาจในฐานะพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กลับทรงเลือกที่จะใช้หลักกฎหมายแทน ในเวลาต่อมาจึงได้มีรับสั่งให้คุณยายเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเป็นการส่วนพระองค์ แล้วมีพระราชกระแสรับสั่งกับคุณยายว่า “คุณหญิงสงวน อุทุมพรลูกสาวของคุณหญิงเคยถวายตัวไว้กับสมเด็จแม่ของฉันนี่ ฉันจำได้ตอนนั้นยังตัวเล็กๆ อยู่เลย แล้วสมเด็จแม่ฉันก็เลี้ยงมา ส่งเสียเล่าเรียนจนจบ และโกนจุกให้ แล้วตอนนี้สมเด็จแม่ของฉันก็สวรรคตไปแล้ว ลูกสาวของคุณหญิงจึงต้องเป็นมรดกตกทอดถึงฉันสิ ใครจะมาสู่ขอก็ต้องมาสู่ขอที่ฉัน”

คุณยายก็ต้องยอมรับสภาพ คนที่เศร้าที่สุดก็คือเจ้าคุณที่เป็นพ่อเมืองนครปฐม เรื่องนี้ก็เงียบไปสักระยะหนึ่ง ไม่นานนักพระองค์ท่านก็รับสั่งให้คุณยายไปเฝ้าฯ อีกครั้ง แล้วมีพระราชกระแสกับคุณยายว่า

“ฉันเห็นว่าลูกสาวของคุณหญิงโตเป็นสาวแล้วนะ เรียนจบแล้ว ฉันมีไอ้แจ่ม ฉันเลี้ยงของฉันมา มันเป็นคนดี คนฉลาด ความประพฤติก็ดี ดีพร้อม ฉันรับรองเลยว่ามันจะต้องมีชีวิตที่ก้าวหน้า ฉันจะขอลูกสาวคุณหญิงให้ไอ้แจ่ม คุณหญิงจะขัดข้องไหม”

คุณยายก็ก้มลงกราบ แล้วกราบบังคมทูลฯ ว่า “สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระเจ้าข้า”

วันแต่งงานพระองค์ท่านทรงประกอบพิธีสมรสพระราชทานด้วยพระองค์เองเป็นกรณีพิเศษที่พระที่นั่งเทวราชสภารมย์ ในพระราชวังพญาไท

คุณแม่เล่าให้ผมฟังว่าทรงพระมหากรุณาออกบัตรเชิญเป็นการ์ดใบใหญ่ เชิญเจ้าพระยา เสนาบดีต่างๆ มาร่วมเป็นสักขีพยาน โปรดพระราชทานรถพระประเทียบไปรับคุณยายและคุณแม่ถึงบ้าน แล้วพามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่พระที่นั่งเทวราชสภารมย์ วันนั้นทรงฉลองพระองค์สีแดง ทรงประกอบพิธีด้วยพระองค์เอง เมื่อจุดธูปเทียนบูชาพระแล้ว คุณพ่อคุณแม่คลานเข้าไปหมอบกราบแทบเบื้องพระยุคลบาท ทรงพระมหากรุณาพระราชทานคำสั่งสอนเรื่องการครองเรือนการใช้ชีวิตคู่ ผู้ชายต้องทำอย่างนั้นต้องทำหน้าที่อย่างนี้ ผู้หญิงต้องทำหน้าที่อย่างนั้นอย่างนี้ หลังจากนั้นก็โปรดให้สวมแหวน แล้วมีพระราชกระแสกับคุณยายว่า "ฉันไม่เอาเปรียบหรอกนะ ในฐานะที่ฉันเป็นคนเลี้ยงไอ้แจ่มมา พ่อมันก็ไม่มี ขอมา ๔ อย่าง ฉันให้"

คุณยายก็ขอพระราชทานอย่างแรก คือบ้านหลังที่พระราชทานให้อยู่อาศัย ณ เวลานั้น ขอพระราชทาน สิทธิให้ครอบครองเป็นเจ้าของ ก็พระราชทานให้ตามที่ขอ อย่างที่สองขอให้คุณน้าสมัค (นักเรียนมหาดเล็กหลวงสมัค วีระไวทยะ) ได้ไปเรียนต่อ ก็โปรดให้คุณน้าสมัคออกจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง แล้วพระราชทานทุนส่วนพระองค์ให้ไปเรียนต่อที่โรงเรียนเอาน์เดอล (Oundle) ที่อังกฤษ แล้วไปศึกษาต่อจนจบแพทยศาสตรบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยเอดินบะระ (Edinburgh) รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น ๑๖ ปี

อย่างที่สาม ขอทำศพให้คุณตาซึ่งเสียชีวิตในหน้าที่ เพราะตอนที่วังของสมเด็จพระพันปีหลวงเกิดมีอหิวาตกโรคระบาด คุณตาในฐานะแพทย์ประจำพระองค์สมเด็จพระพันปีหลวงต้องเข้าไปจัดการรักษาคนป่วย สมัยนั้นยังไม่มีน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เชื้อโรคก็เข้าไปอยู่ในเล็บ ล้างมือสะอาดแล้ว แต่พอเปิบข้าวเหนียวมะม่วงเข้าไป ภายในไม่กี่ชั่วโมงท่านก็ติดเชื้ออหิวาตกโรค และถึงแก่อนิจกรรมในเวลาต่อมา คุณยายเองในเวลานั้นก็ไม่มีที่พึ่งเพราะคุณตาเสียไปเร็วมาก อายุเพิ่งจะ ๔๒ เท่านั้นเอง โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีศพคุณตาอย่างสมเกียรติ คือมีกองเกียรติยศ ให้นำศพคลุมด้วยธงชาติ วางบนรถปืนใหญ่แห่ไปทำพิธีที่วัดต่อไป

คำขอสุดท้ายคือคุณยายของานทำเพราะขาดรายได้ และต้องเลี้ยงลูกหลานจำนวนมาก ล้นเกล้าฯ ท่านก็พระราชทานเงินเดือน โดยให้เป็นผู้จัดการโรงครัวของโรงเรียนมหาดเล็กหลวง

แล้วนี่แหละคือรับสั่งที่เสด็จพระนางย้อนคุณพ่อคุณแม่ผมว่า "จำเรื่องเก่าของตัวได้หรือเปล่า" ถ้าไม่ใช่เพราะพระมหากรุณาธิคุณของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ แล้ว คุณพ่อและคุณแม่ของผมก็คงจะไม่ได้แต่งงานกัน

ด้วยเหตุนี้ เราทั้งสองจึงได้แต่งงานกัน โดยสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และเสด็จพระนางทรงเป็นเจ้าภาพในงานแต่งงานของเราทั้งสอง

หลังจากเราทั้งสองคนได้แต่งงานกันแล้ว ก็ยังได้ไปเข้าเฝ้าถวายงานอยู่เสมอ แม้จนเมื่อเสด็จพระนางได้สิ้นพระชนม์ไปแล้ว

คุณแต๋วทราบดีว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดเสวยพระกระยาหารแบบอังกฤษ เพราะประทับอยู่ที่นั่นเป็นเวลานานหลายสิบปี คุณแต๋วจึงมักทำขนมไทรเฟิลแบบอังกฤษ (เค้กเยลลี่ผลไม้ราดด้วยคัสตาด) ไปถวายตอนแรกทำใส่ชามแก้วใบใหญ่ พอท่านเสวยแล้วยังเหลืออีกมาก พนักงานเจ้าหน้าที่ก็เลื่อนไปรับประทานต่อจนหมด

รุ่งขึ้นสมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดที่จะเสวยอีกก็ไม่มีแล้ว จึงรับสั่งให้คุณแต๋วทำไปถวายใหม่ แต่ให้ทำเป็นถ้วยเล็กๆ หลายถ้วยแทนทำใส่ชามใหญ่ และท่านได้รับสั่งว่าพระองค์จะเสวยครั้งละถ้วย ที่เหลือให้เก็บใส่ตู้เย็นไว้ห้ามทุกคนแตะต้อง

เวลาเราทั้งสองคนไปเที่ยวต่างจังหวัด และได้พักที่เรือนรับรองตามเขื่อนต่างๆ สนุกมาก ก็มาเล่าถวายทรงฟังอย่างสนพระทัยและรับสั่งว่าอยากไปบ้าง แต่ก็ไม่ได้ไป ต่อมาในระยะหลังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการทรงแต่งตั้งให้ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ ซึ่งเป็นภรรยาของคุณมีชัย ลูกชายของนายแพทย์สมัค วีระไวทยะ ที่เคยได้รับทุนพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปศึกษาต่างประเทศ มาเป็นผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ซึ่งท่านก็ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจัดระเบียบงานทุกด้านให้มีความรัดกุม ปลอดภัย โดยถวายพระเกียรติอย่างเต็มที่ แม้แต่วังพัชราลัยที่หัวหิน ก็ปรับปรุงใหม่อย่างดี สังเกตเห็นได้ว่า สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพระเกษมสำราญดีขึ้นอย่างมาก ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งให้ทูลเชิญสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จออกไปเปลี่ยนพระอิริยาบถตามสถานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร สวนหลวง ร.๙ และพระราชวังบางปะอิน เป็นต้น เพื่อให้ทรงได้เปลี่ยนบรรยากาศ และเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเฝ้าและชื่นชมพระบารมี

ที่บ้านของผมและคุณแต๋วก็เคยได้มีโอกาสจัดต้อนรับถวายถึง ๔ ครั้งด้วยกัน ซึ่งก็โปรดมาก เนื่องจากปลูกเป็นเรือนไทยหลังใหญ่ริมแม่น้ำนครไชยศรี บนพื้นที่กว่า ๑๐ ไร่ โดยจัดเป็นสวนและสนามสวยงาม โดยเฉพาะมีศาลาริมน้ำ ซึ่งมีสะพานทอดยาวเชื่อมต่อกับเรือนไทย อากาศริมแม่น้ำสดชื่นดีมาก โปรดที่จะประทับพักผ่อนอยู่เป็นเวลานานทั้งวัน หลังเสวยพระกระยาหารกลางวันแล้ว ได้เข้า

บรรทมพักผ่อน เมื่อตื่นบรรทมก็ทูลเชิญเสด็จเสวยพระสุธารสที่เต็นท์รับรองบนสนามหญ้าริมแม่น้ำ จัดให้มีดนตรีไทยวงใหญ่ของคุณหญิงเสริมศรี บุนนาค เล่นถวาย ซึ่งโปรดมาก ทรงเคาะพระหัตถ์และทรงขับร้องด้วย หลังจากนั้นยังเสด็จประทับรถกอล์ฟชมบรรยากาศสวนดอกไม้และสนามอยู่จนพลบค่ำจึงเสด็จกลับ

การเสด็จมาครั้งที่ ๔ เป็นเวลาที่ท่านเริ่มอาการประชวร ไม่ใคร่รับสั่งเหมือนครั้งก่อนๆ ในวันนั้นผมได้สังเกตเห็นท่านทรงจับมือคุณแต๋วไว้แน่นอยู่นาน และพยายามรับสั่งด้วยความยากลำบากว่า “โปรด...มาก...นะจ๊ะ” ทั้งผมและคุณแต๋วถึงกับน้ำตาไหลด้วยความปลาบปลื้มเป็นที่สุด เพราะไม่มีใครได้ยินรับสั่งอะไรมานานแล้ว

ผมและคุณแต๋วมีความสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และเสด็จพระนางเป็นอย่างยิ่ง เราสองคนจึงมีหน้าที่ถวายการรับใช้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จนกว่าชีวิตนี้จะหาไม่ ในวันก่อนที่เสด็จจะสิ้นพระชนม์ ได้รับสั่งกับผมและคุณแต๋วว่า “อย่าทิ้งเจ้าฟ้านะ”

ผู้สัมภาษณ์ : หม่อมหลวงจิรเศรษฐ ศุขสวัสดิ์ วรชาติ มีชูบท กิตติเดช ฉันทังกูล

ถ่ายภาพ : กรรณ จงวัฒนา

พิมพ์ครั้งแรกในอนุมานวสาร : จดหมายข่าวสมาคมนักเรียนเก่าวชิราวุธวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ **ฉบับที่ ๑๓ ๕ - ๒๕๕๒ กันยายน - ตุลาคม ๒๕๕๒.**

พิมพ์ครั้งที่ ๒ ใน เพชรรัตนขัตติยนารีศรีพิสุทธิ์ จัดพิมพ์ฉลองพระกรุณาธิคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

พระเมตตา...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ [๑]

"พัตรา"

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี มีพระชนมายุ ๗๒ พรรษา ผู้ที่มีโอกาสใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทได้ถ่ายทอดความประทับใจที่ได้เข้าเฝ้า และถวายงาน

พลเอก ประพัทธ์ กูวานนท์ [๒]

ราชองครักษ์ในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี วัย ๘๗ ปี พลเอก ประพัทธ์ กูวานนท์ เข้ารับหน้าที่ราชองครักษ์ประจำพระองค์ ตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ พลเอก ประพัทธ์ ได้กล่าวย้อนไปถึงวันที่มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษให้ฟังว่า

"ผมเริ่มเข้ามาถวายงานในฐานะราชองครักษ์ ตอนที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯเสด็จกลับจากอังกฤษมาประทับที่กรุงเทพฯ แล้ว ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ผมได้มีโอกาสเข้าเฝ้าก่อนหน้านั้น คือตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ผมก็เรียนที่นั่น แล้วก็ได้ไปถวายงานทั้งสองพระองค์ คือพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ บ้าง เป็นบางครั้งบางคราว

....วันที่ได้เข้าเฝ้าทั้งสองพระองค์หนแรก เห็นจะเป็นที่งานพบปะสังสรรค์นักเรียนไทยของสามัคคีสมาคมเราจัดกันที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในเมืองฮาร์เพนเดน ซึ่งอยู่ห่างจากลอนดอนประมาณ ๕๐ - ๖๐ กิโลเมตร

...พูดถึงสามัคคีสมาคมนี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ อย่างยิ่ง ที่ทรงริเริ่มก่อตั้งสมาคมนี้ขึ้น เพื่อให้นักเรียนไทยและคนไทยที่อยู่ในประเทศอังกฤษได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน

---

๑ นิตยสารพลอยแกมเพชร ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๔๑ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

๒ ปัจจุบันถึงแก่กรรม

...งานครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปร่วมงานด้วย ส่วนพระนางเจ้าฯ และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ได้เสด็จจากลอนดอนมาทรงร่วมงานเช่นเดียวกัน ก็เป็นที่ปลาบปลื้มของนักเรียนไทยที่นั่นกันมาก ที่ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าเจ้านาย

...ในสามัคคีสมาคมประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลานั้นผมทำหน้าที่เป็นปฏิคม (แม่บ้าน) ก็ต้องช่วยทำกับข้าวด้วย เพราะต้องเลี้ยงนักเรียนที่มาประชุมประมาณ ๑๒๔ คน วันนั้นผมต้องมานั่งหั่นเนื้อเพื่อปรุงอาหารเป็นสิบกิโลเลย หั่นไปก็คิดว่าเอ! เมื่อไหร่จะหมดเสียที

...พระนางเจ้าฯ ท่านคงทรงทราบและสงสาร เลยมีรับสั่งให้คุณสัตยวดีมาช่วยในครัว ผมเลยได้รู้จักกับคุณสัตยวดีตั้งแต่นั้นมา

...ทีนี้พระนางเจ้าฯ มีรับสั่งถามคุณต่อ (หม่อมหลวงต่อ กฤดากร) ว่า ผมเป็นใคร คุณต่อก็กราบทูลท่านว่า เป็นบุตรของเจ้าคุณพิพิธฯ (พระยาพิพิธสมบัติ ปลัดทูลฉลองกระทรวงพาณิชย์)

...พระองค์ก็มีรับสั่งกับผมด้วยพระเมตตาว่า ว่างๆ ก็ไปเที่ยวที่วังบ้าง หลังจากวันนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ปิดภาคเรียน พลเอก ประพัทธ์ ก็จะไปเข้าเฝ้าและถวายงานอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างที่อยู่ที่อังกฤษ บางครั้งพอถึงช่วงวันหยุด โปรดเสด็จประพาสสกอตแลนด์ ก็จะมีการเตรียมการถวาย

...เวลานั้นผมยังไม่มีตำแหน่งอะไรหรอกครับ เราเป็นแค่นักเรียนธรรมดาเท่านั้นเอง เพียงพระองค์ท่านทรงคุ้นเคยก็ทรงเรียกใช้สอย

...การเสด็จสกอตแลนด์ ก่อนที่ขบวนเสด็จจะไปถึง มีการตรวจสอบดูว่าเส้นทางเป็นอย่างไรบ้าง การจองโฮเต็ลที่สมพระเกียรติ ใช้เวลาท่องเที่ยวประมาณ ๒ - ๓ อาทิตย์จึงเสด็จกลับลอนดอน

...นอกเหนือจากนั้น ผมก็เรียนหนังสือของผมไป ไม่ได้เข้าเฝ้า หรือถวายงานแต่อย่างใด

...ความจริงแล้วตอนนั้นผมยังไม่มีตำแหน่งทางการทหารหรอกครับ เพราะตอนนั้นไปเรียนสาขา วิศวะไฟฟ้า ไม่ได้ตั้งใจเป็นทหาร

...แต่ตอนเรียนที่มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ช่วงประมาณปี ๓ นั้นผมมีปัญหาเรื่องทุนการศึกษา เนื่องมาจากการปฏิวัติ คือตอนนั้นเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง

...เอ! มีปัญหาเรื่องเงินทุนแล้วทำไงดีล่ะ ทีนี้คุณแม่รู้จักผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ก็เล่าให้ท่านฟัง ท่านก็บอกเป็นทหารมั้ย จะขอยืมเงินหลวงได้ เราเลยได้ทุนเป็นค่าเรียนจนจบปริญญาปีสุดท้าย และเข้าโรงเรียนทหารสื่อสารต่อ”

เพราะเหตุใด พลเอก ประพัทธ์ จึงได้เข้ามาถวายงานในฐานะราชองครักษ์

“ผมมีโอกาสได้มาถวายงานพระองค์ท่านเต็มตัว ในลักษณะที่เป็นการเป็นงาน เมื่อตอนที่ผมเป็นทหารนั่นแหละ ซึ่งเจ้านายท่านเสด็จกลับจากอังกฤษกันมาแล้ว

...หลังจากเรียนจบทหาร ผมกลับมาใช้ทุนโดยการรับราชการทหารตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ตอนนั้นผมได้ยศร้อยตรี ประจำอยู่ที่กรมการทหารสื่อสารสะพานแดงถึงปี พ.ศ.๒๔๙๓ ก็ย้ายไปอยู่กรมข่าวทหารบก

...ล่าสุดก่อนที่จะมาถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ผมประจำอยู่ที่กองบัญชาการทหารสูงสุด ในยศพลตรี ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗

...สำหรับนายทหารเหล่ารบ หรือราบ ม้า ปืนใหญ่ ช่าง และสื่อสาร เมื่อได้เป็นนายพลแล้วจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวร

...ที่ผมได้มาถวายงานในตำแหน่งราชองครักษ์ประจำสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เพราะบังเอิญ พลเรือเอก หม่อมเจ้ากาหวรรณดิศ ดิศกุล ตอนนี้ท่านสิ้นชีพิตักษัยไปแล้ว ในขณะนั้นท่านทรงดำรงตำแหน่งสมุหราชองครักษ์

...ผมเคยเป็นนักเรียนร่วมชั้นเดียวกับท่านที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ ผมมีโอกาสได้พบท่านอีกในราชการทหาร ท่านก็ทรงเลือกผมแทนที่จะใช้นายทหารกรมราชองครักษ์

...ท่านรับสั่งว่า

... "ประพัทธ์นี่แหละ เคยใกล้ชิดกับทั้งสองพระองค์ รับหน้าที่นี้เถอะ พระองค์ท่านเสด็จไปไหนก็ให้ตามเสด็จด้วย"

...ท่านทรงบอกว่า ไม่ต้องมีคำสั่งของกรมราชองครักษ์ เป็นคำสั่งด้วยวาจา คือหากมีหมายเสด็จมาให้เราตามเสด็จได้เลย ผมจึงทำหน้าที่เรื่อยมาจนบัดนี้

...เมื่อสมุหราชองครักษ์คนปัจจุบันมารับตำแหน่ง ท่านได้สอบประวัติว่า ผมรับตำแหน่งมาจากครั้งไหนกัน ไม่เห็นมีคำสั่ง เลยต้องย้อนถึงที่มาที่ไป แล้วท่านก็กรุณาออกคำสั่งใหม่ที่ถูกต้องเป็นทางการ

...ผมได้รับพระกรุณาให้รับตำแหน่งนี้จริงๆ แล้ว คือปี พ.ศ.๒๕๑๔ ตอนปลดเกษียณแล้ว"

...หน้าที่หลักของราชองครักษ์คือ ตามเสด็จเจ้านายทั้งสองพระองค์ในงาน ทั้งงานพระราชพิธี งานที่มีผู้กราบทูลเชิญ และงานที่เสด็จเป็นการส่วนพระองค์

...ในการตามเสด็จนั้น ครั้งที่พระนางเจ้าสุวัทนาฯ ยังมีพระชนมชีพอยู่นั้นจะเสด็จออกพร้อมกันทั้งสองพระองค์ สมัยก่อนไม่ค่อยมีกำหนดเป็นพิธีประจำอย่างในปัจจุบัน

...งานที่จะเสด็จออกเป็นประจำคือ

...งานวชิราวุธ ซึ่งเสด็จออกแทนพระองค์ ...งานสังเวยพระป้าย หรือการเสด็จออกถวายเครื่อง เช่น พระป้าย คือช่วงตรุษจีน ณ พระที่นั่งเวหาสจำรูญ พระที่นั่งรูปทรงเก๋งจีน ที่พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

...ทุกวันนี้ หากสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จออกงาน ณ ที่ต่างๆ ผมก็จะตามเสด็จโดยตลอด"

แม้กระทั่งวันนี้ พลเอก ประพัทธ์ ก็ยังถวายงานอยู่ตรงนี้ด้วยความจงรักภักดี และสิ่งที่ท่านได้รับนอกจากความภาคภูมิใจแล้ว ยังมีพระเมตตาและพระกรุณาจากสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสมอมา

เป็นความประทับใจและความปลาบปลื้มที่มิอาจกล่าวเทียบเปรียบได้ด้วยถ้อยคำใดของนายทหารราชองครักษ์ผู้นี้

*หม่อมราชวงศ์ บุตรี วีระไวทยะ **
เลขาธิการคณะองคมนตรี วัย ๕๕ ปี

เพราะคุณแม่ คือ หม่อมหลวงต่อ กฤดากร ได้เคยมีโอกาสถวายงาน และทำหน้าที่เป็นผู้ถวายพระอักษรภาษาไทยสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ สมัยประทับ ณ ประเทศอังกฤษ

** ปัจจุบันคือท่านผู้หญิงบุตรี วีรไวทยะ ดำรงตำแหน่งรองราชเลขาธิการ และผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี*

ทำให้ หม่อมราชวงศ์บุตรีมีโอกาสเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด และถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ บ้างในบางครั้ง ครั้งแรกที่คุณหญิงมีโอกาสได้เข้าเฝ้าพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ นั้นคือ เมื่อประทับ ณ ประเทศอังกฤษในปี พ.ศ.๒๔๙๐ เพราะได้ติดตามท่านพ่อ คือพลโท หม่อมเจ้าชิดชนก กฤดากร ที่ไปดำรงตำแหน่งทูตทหารบกและทูตทหารอากาศประจำประเทศอังกฤษ "เป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ตอนนั้นดิฉันยังเล็กมากค่ะอายุ ๕ - ๖ ขวบเห็นจะได้ ตอนนั้นครอบครัวเราต้องย้ายไปอยู่กันที่โน่น เพราะท่านพ่อทรงไปทำหน้าที่เป็นทูตทหาร ถ้าเป็นสมัยนี้จะเรียกตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร เพราะเวลานั้นเป็นช่วงหลังสงครามโลกยังมีนักเรียนไทยที่ไปเรียนต่อทางทหารอยู่ จึงต้องมีผู้ใหญ่ไปดูแล...ที่ดิฉันมีโอกาสได้เข้าเฝ้าเจ้านายทั้งสองพระองค์เพราะคุณแม่ซึ่งสมัยก่อนยังสาวๆ นั้น เคยได้ถวายพระอักษรสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ตอนที่ประทับในอังกฤษ...แล้วพอช่วงเกิดสงครามคือ สงครามเกิดทางยุโรปก่อน คุณแม่เลยถวายบังคมลากลับมาแต่งงาน...ในช่วงสุดสัปดาห์ที่อังกฤษท่านพ่อกับคุณแม่เข้าเฝ้า เราก็จะตามไปวิ่งเล่นตามประสาเด็ก...ตำหนักที่ประทับอยู่ที่เมืองไบรตันเป็นเมืองชายทะเลมีสวนสาธารณะอยู่ตรงกันข้าม แล้วจะมีกุญแจให้เราสามารถไขเข้าไปเล่นได้

...ในบางครั้งก็ไปเดินตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เวลาที่ทรงพระดำเนินเล่นที่สวน ดิฉันเลยได้เข้าเฝ้าพระองค์มาตั้งแต่นั้น...คุณหญิงสัตยวดีภรรยาของลุงป๊ะคือ พลเอก ประพัทธ์ กุวานนท์ ท่านเป็นน้องของพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ท่านก็ส่งลูกสาวไปเรียนหนังสือที่นั่น คุณปิ๋ว (สุรัสวดี กุวานนท์) อายุอ่อนกว่าดิฉัน ๒ ปี เราไปเจอกันที่นั่น...พอสุดสัปดาห์ บางครั้งพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ก็โปรดให้ดิฉันไปค้างที่ตำหนักเพื่อให้เป็นเพื่อนปิ๋วและไปถวายงาน...การถวายงานของเราก็ไม่มีอะไรมากค่ะ เพราะตอนนั้นยังเด็กอยู่ก็ไปเดินตามเสด็จเวลาทรงพระดำเนินในสวน

...ช่วง ๔ ปีที่ท่านพ่อทรงเป็นทูตทหารอยู่ที่อังกฤษ ดิฉันได้มีโอกาสเข้าเฝ้าบ่อยค่ะ แต่ก็ไม่ทุกสัปดาห์ เพราะบางครั้งท่านกับคุณแม่ก็จะไปเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ด้วย

...หรือบางครั้งถ้ามีการสังสรรค์ของนักเรียนไทยที่สามัคคีสมาคมจัดขึ้น ก็จะได้เฝ้าทุกพระองค์ แม้ตอนนั้นเรายังเด็ก แต่ก็รู้สึกว่าภูมิใจนะคะที่ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าเจ้านาย"

พออายุ ๙ ขวบ หม่อมราชวงศ์บุตรีต้องเดินทางกลับประเทศไทยพร้อมครอบครัว เพราะวาระการดำรงตำแหน่งท่านพ่อได้สิ้นสุดลง

...และอีก ๕ ปีต่อมาท่านพ่อก็ทรงย้ายไปรับตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารที่สหรัฐอเมริกา

"...ช่วงที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จกลับเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ครอบครัวไปอยู่อเมริกา จากนั้นท่านพ่อก็ไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตที่ญี่ปุ่น ช่วงนั้นดิฉันจึงไม่ได้อยู่เมืองไทยเลย

...หลังจากท่านพ่อปลดเกษียณแล้ว ท่านพ่อซึ่งเคยถวายงานเป็นนายทหารราชองครักษ์ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้มาตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เพราะพระนางเจ้าฯ มีรับสั่งว่าอยากให้มีผู้ใหญ่มาตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าฯ บ้าง ส่วนคุณแม่จะตามเสด็จบ้างเป็นบางโอกาส...ดิฉันเองพอกลับมาจากเมืองนอกได้มารับราชการที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นเลย ถ้าเสาร์อาทิตย์ไม่ติดงานก็จะมีโอกาสไปเฝ้าถวายงานบ้าง ตามเสด็จบ้าง หรือถ้าเป็นงานคล้ายวันประสูติก็จะเข้าไปช่วยงานต่างๆ ถือเป็นฝ่ายใน เพราะปิ๋วเองก็มาถวายงานที่วังรื่นฤดีก่อนที่จะแต่งงานไป

...หรือบางครั้งมีงานอะไรที่จะโปรดให้ตามเสด็จ พระองค์ก็จะมีรับสั่งมา อย่างไปต่างจังหวัดถ้าดิฉันลาราชการได้ก็ไปค่ะ

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดเสด็จไกลๆ อย่างนครศรีธรรมราชไปประทับแรม ๒ - ๓ วัน เพื่อไปปฏิบัติพระกรณียกิจทางภาคใต้

...ในการตามเสด็จ ปิ๋วจะเชิญพระกระเป๋า ส่วนดิฉันจะเชิญพระกลด หรือมีใครถวายดอกไม้ จะไปช่วยกัน คือปิ๋วเขาจะเป็นตัวยืนโรงเพราะใกล้ชิดพระองค์มานานกว่า

...เวลาตามเสด็จจะทราบเลยค่ะ ว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดทรงพระดำเนินมาก

...ช่วงที่เสด็จประพาสหัวหินไปประทับที่ตำหนักพัชราลัย สมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดที่จะทรงพระดำเนินจากตำหนักไปเขาตะเกียบทั้งไปทั้งกลับ ทรงพระดำเนินได้เร็วมาก และเก่งมากทีเดียวค่ะ ทรงเป็นที่น่าชื่นชมมาก

...แล้วสมัยก่อนผู้คนจะไม่เยอะเหมือนเดี๋ยวนี้หรอกค่ะ ใครอยู่บ้านแถวนั้นจะรู้จักไปหมดเลย ทุกคนจะมาเฝ้า แม้ท่านจะเป็นเจ้านายแต่ท่านก็ไม่ถือพระองค์นะคะ ทรงมีพระจริยวัตรที่เรียบง่ายค่ะ

...อย่างถ้าทรงพบใครที่พระองค์ทรงรู้จัก จะแย้มสรวลแล้วเข้าไปทรงทักทายคนๆ นั้นในทันทีเลย สิ่งนี้เป็นที่ปลาบปลื้มของทุกฝ่ายเลย

...บางครั้งพระนางเจ้าฯ จะพยายามทูลว่าให้เสด็จทางนั้นทางนี้ ไม่ได้เลยค่ะ จะมีรับสั่งว่ายังคุยไม่เสร็จเลย ทรงน่ารักมากค่ะ

...การที่เราได้มาตามเสด็จเช่นนี้รู้สึกภาคภูมิใจค่ะที่ได้ถวายงานพระองค์ สิ่งหนึ่งนั้นก็เป็นเพราะว่าดิฉันเป็นเด็กที่พระองค์ทรงคุ้นเคยแล้ว ก็เริ่มมาตั้งแต่คุณแม่แล้ว ดิฉันถือว่าทำอะไรถวายได้ก็จะทำมาโดยตลอด"

นอกจากความประทับใจในพระจริยวัตรของพระองค์แล้ว หม่อมราชวงศ์บุตรียังชื่นชมในพระปรีชาสามารถในการคำนวณปฏิทินของพระองค์ยิ่งนัก

"ทุกคนที่ได้ใกล้ชิดพระองค์จะชื่นชมมากที่ทรงมีพระอัจริยภาพในเรื่องการคำนวณต่างๆ ทรงแม่นมาก ทรงคำนวณได้ในเวลาเพียงนิดเดียว

...สมมุติพระองค์รับสั่งถามว่าเกิดวันที่เท่าไหร่ เราก็จะกราบทูลว่าวันที่นี้ เดือนนี้ พ.ศ.นี้ ท่านก็จะทรงบอกได้เลยว่าเราเกิดวันจันทร์ วันอังคาร หรือวันพุธ

...ทรงมีความทรงจำที่ดีมาก หากไม่เคยพบใครมาเป็นสิบๆ ปีแล้ว ก็ยังทรงจำได้เลย จะทรงทักทายอย่างไม่ทรงถือพระองค์

...ดิฉันเคยตามเสด็จไปที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย มีคนเฝ้ารับเสด็จอยู่มาก มีคนหนึ่งที่เคยเฝ้าดิฉันกราบทูลว่า ทรงจำได้มั้ยว่าใคร ก็รับสั่งถามว่าชื่ออะไร กราบทูลว่าชื่อพัฒน์พงศ์ พระองค์รับสั่งว่าไม่รู้จัก ดิฉันเลยทูลว่าคนๆ นี้สมัยก่อนชื่อจุ้นเค็ง ท่านรับสั่ง "อ๋อ! จำได้แล้ว ขอแสดงความยินดีวันนี้วันเกิดจุ้นเค็ง"

...ไม่ผิดเลยสักนิดค่ะ เป็นที่ปลื้มกันมากเลย คือเราเองยังไม่รู้ พระองค์ก็รับสั่งบอกวันนี้วันเกิดครบรอบ ๕๐ ปีของจุ้นเค็ง"

แม้หม่อมราชวงศ์บุตรีมิได้เป็นข้าหลวงในสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ แต่คุณหญิงก็ได้รับพระเมตตาจากพระองค์เสมอ

"เรื่องของพระเมตตานี่เป็นสิ่งที่พระองค์จะทรงมีให้กับทุกๆ คน สำหรับดิฉันก็ทรงมีพระกรุณามากๆ เลยค่ะ

...อย่างตอนที่แต่งงานดิฉันก็ได้รับพระราชทานของขวัญ ไม่เคยคิดว่าพระองค์จะพระราชทานเพราะว่าไม่ได้ถวายงานอยู่เป็นประจำเป็นเข็มอักษรพระนาม

...เข็มอักษรพระนามนั้นมีอยู่หลายลำดับค่ะ แต่ที่ปลื้มเป็นพิเศษคือ เข็มเพชรกับเข็มทับทิม ถ้าไปถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็จะติดเข็มนี้ประจำเพื่อถวายพระเกียรติ

...นอกจากนี้พระกรุณาที่ทรงมีต่อครอบครัวของเรานั้นมากเหลือเกินค่ะ ไม่ว่าจะเป็นวันประสูติของท่านพ่อ หรือวันเกิดคุณแม่ พระองค์จะพระราชทานของขวัญ หรือเวลานี้ท่านพ่ออยู่โรงพยาบาลก็พระราชทานดอกไม้อยู่เสมอ

...อย่างเมื่อเร็วๆนี้ วันประสูติท่านพ่อ ๒๓ ตุลาคมที่ผ่านมาได้พระราชทานดอกไม้มาที่ไอซียู ธรรมดาเขาไม่ให้นำดอกไม้เข้าไปในห้องคนไข้ แต่พยาบาลก็อุตส่าห์จัดโต๊ะวางไว้ที่หน้าห้อง

...ทรงพระกรุณาต่อครอบครัวเราเป็นอย่างยิ่งค่ะ พวกเรารู้สึกปลาบปลื้มมากเลยค่ะ"

*คุณลออ พนมวัน ณ อยุธยา**

ข้าหลวงในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี วัย ๗๑ ปี คุณลออ พนมวัน ณ อยุธยา เป็นข้าหลวงที่มีความใกล้ชิดสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ มากที่สุดผู้หนึ่ง โดยได้เข้ามาถวายงานตั้งแต่เสด็จกลับจากอังกฤษ นับจนถึงวันนี้เป็นเวลากว่า ๓๗ ปีแล้ว

"ดิฉันเข้ามาถวายงาน พ.ศ.๒๕๐๓ คือหลังจากเสด็จกลับจากประเทศอังกฤษ แล้วมาประทับที่วังรื่นฤดี สุขุมวิท ๓๘ ตอนนั้นดิฉันอายุ ๓๕ แล้ว พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีมีรับสั่งผ่านสามีของดิฉันให้เข้าเฝ้าถวายตัว...คือ คุณตาม สามีของดิฉันซึ่งตอนนั้นเป็นมหาดเล็กถวายงานพระนางเจ้าสุวัทนาฯ อยู่สวนรื่นฤดี ถนนสุโขทัย มาบอก...ช่วงนั้นดิฉันเปิดร้านเสริมสวยอยู่ ดิฉันเลิกกิจการ เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับใช้พระองค์ท่าน...พอเข้ามาถวายตัว เจ้านายทรงปลูกบ้านประทานหลังหนึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับพระตำหนัก สามีและลูกๆ ก็มาอยู่ที่นี่หมดเลยค่ะ... แรกที่เข้ามาถวายงานมีตื่นเต้นบ้าง เพราะเพิ่งได้เข้าเฝ้าเจ้านายชั้นสูง แต่คิดว่ามาทำหน้าที่นี้ด้วยความจงรักภักดี ไม่มีอะไรหนักใจ พยายามศึกษาไปเรื่อยๆ ไม่นานก็คุ้นค่ะ เพราะพระองค์ทรงมีพระเมตตามาก" งานในหน้าที่ของคุณลออ คือถวายงานรับใช้ใกล้ชิด ดูแลเรื่องส่วนพระองค์ เช่น จัดฉลองพระองค์ประจำวัน ฉลองพระองค์ในการเสด็จออกงาน แต่งพระพักตร์ แต่งพระเกศา และตามเสด็จไปยังที่ต่างๆ "ตามปรกติถ้าพระองค์ไม่เสด็จที่ไหนเป็นพิเศษ จะตื่นบรรทมประมาณ ๘ โมงเช้าจริงๆ แล้วตื่นบรรทมก่อนหน้านั้น แต่จะทรงลุกจากพระแท่น ๘ โมง เสด็จลงเสวย ๙ โมงเช้า และจะตรงเวลาทุกครั้ง เพราะพระองค์ท่านทรงเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลามากๆ

เครื่องเช้าจะมี ไข่ดาว หมูแฮม แล้วแต่โปรด เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ค่ะ กลางวันแล้วแต่จะจัดถวาย แต่ละสัปดาห์จะต้องมีของที่โปรด จะทรงสั่งเอง เช่น วันอาทิตย์เสวยข้าวผัด ก็จะจัดให้ตามพระประสงค์ ของหวานนี่ไม่ค่อยโปรด แต่โปรดไอศกรีม เมื่อก่อนเสวยเกือบทุกวัน แต่เดี๋ยวนี้ต้องนานๆ ครั้ง ส่วนผลไม้โปรดมังคุดมาก...อาหารที่โปรดมากจะเป็นอาหารจีน หากสิ่งไหนยากเกินที่จะทำถวาย ก็จะสั่งจากภัตตาคารมังกรทอง หรือนิวเซี่ยงไฮ้ อย่างหูฉลามจะโปรดมากเชียวค่ะ ...เวลาเสวยกลางวันเสร็จจะบรรทมพักถึงประมาณ ๓ - ๔ โมงเย็น หากมีพระประสงค์สิ่งใดจะทรงกดกริ่งเรียก... หรือหลังจากตื่นบรรทม เสวยเครื่องว่างแล้ว ก็จะทรงออกกำลังพระวรกาย โดยทรงพระดำเนินรอบพระตำหนักในสวน ๕ - ๖ รอบ แต่ตอนหลังพระองค์รับสั่งว่า ไม่เดินแล้ว เพราะยุงกัด คืออะไรมากวนนิดหน่อยจะไม่โปรด เลยเปลี่ยนมาเป็นทรงพระดำเนินบนตำหนักแทน ... แล้วจะเข้าบรรทมประมาณ ๓ ทุ่ม ....พระองค์โปรดประทับเงียบๆ ค่ะ ถ้าใครจะเข้าเฝ้าก็จะเป็นช่วงเช้า พอบ่ายไม่โปรดให้ใครเข้าเฝ้า ในกลุ่มข้าหลวงจะเป็นที่ทราบกัน แต่ก็จะอยู่ในบริเวณนั้น หากรับสั่ง จะได้เฝ้าได้ทันที"

---

* *ปัจจุบันถึงแก่กรรม*

การจัดฉลองพระองค์เป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่คุณลออจะต้องถวายงานอย่างใกล้ชิด “พระจริยาวัตรของพระองค์ทรงทำอะไรละเอียด อย่างเรื่องฉลองพระองค์นั้นต้องเรียบร้อย โปรดแบบเรียบๆ พระศอลึกไม่โปรดเลย แล้วจะทรงฉลองพระองค์ตามอย่างโบราณ คือ ๗ สี ตามวัน เช่นวันอาทิตย์ - สีแดง วันจันทร์- สีเหลือง เป็นต้น ....แต่หากว่าเป็นฉลองพระองค์ที่ต้องเสด็จออกงาน ก็จะรับสั่งว่าไปงานไม่ต้องเลือกสีตามวันก็ได้ ก็จะเลือกแบบฉลองพระองค์ตามความเหมาะสมของงาน ....หากพระองค์จะเสด็จทรงงานไหนสิ่งที่จะต้องทำอย่างแรกเลยคือ แต่งตัวเองก่อน สมมุติต้องไปแต่งพระองค์ตอน ๔ โมง แล้วมีเสด็จตอน ๕ โมงเย็น ช่วงเวลา ๓ โมงดิฉันจะต้องกลับไปบ้านดูแลตัวเองให้เรียบร้อยก่อนจึงจะมาถวายงาน...เวลาที่ถวายงาน พระองค์จะไม่ทรงจุกจิกเลย แต่ไม่โปรดเครื่องสำอางมาก ก็แต่งถวายพองามส่วนพระเกศาโปรดเรียบๆ หากวันไหนที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไม่ได้เสด็จนอกพระตำหนัก เหล่าข้าราชบริพารก็จะมีโอกาสได้ชื่นชมเปียโนที่ไพเราะจากฝีพระหัตถ์ดังกังวานทั่ววังรื่นฤดี “สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ท่านทรงเปียโนเก่งมากค่ะ ทรงเล่นโดยไม่ต้องดูโน้ตเลย ทรงมีความจำที่ดีมากค่ะ หากไม่ทรงเล่นเปียโน ก็จะทรงเล่นเครื่องเล่นเทป พระองค์โปรดฟังเพลงของสุนทราภรณ์เพราะโปรดเพลงไทย” การที่คุณลออได้มีโอกาสถวายงานในฐานะข้าหลวงในพระองค์นับเป็นความภาคภูมิใจสูงสุดในชีวิตของคุณลออและครอบครัว ด้วยทรงเป็นผู้ที่มีน้ำพระทัยโอบอ้อมอารีต่อทุกๆ คน “ทรงมีพระทัยเอื้อเฟื้อต่อทุกคน อย่างเมื่อถึงวันเกิดดิฉันพระองค์ก็พระราชทานของขวัญให้ เป็นที่ปลาบปลื้มที่สุด คือทรงจำวันเกิดของดิฉันได้...ลูกดิฉัน ๖ คนได้รับพระเมตตาจากพระองค์หมดได้เรียนจนจบปริญญากันทุกคน

....พระเมตตาของพระองค์มากจนไม่รู้จะเทียบเปรียบสิ่งใด ดิฉันและครอบครัวซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างที่สุด”

*ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ วัย ๘๒ ปี**

คุณหญิงศรีนาถ สุริยะเป็นอีกท่านหนึ่งที่ได้มีโอกาสถวายงานสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีอย่างใกล้ชิดในฐานะพระอาจารย์เมื่อครั้งที่ยังทรงพระเยาว์ ปัจจุบันแม้ว่าจะมิได้ถวายพระอักษรแล้วก็ตาม แต่คุณหญิงยังได้เข้าเฝ้าถวายงาน และตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ อยู่เป็นนิจ คุณหญิงศรีนาถย้อนถึงความทรงจำที่ยังประทับใจเมื่อสมัยที่ยังเป็นนางสาวศรีนาถ สุทธะสินธุ นักเรียนฝึกหัดครูจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้เดียวที่ได้รับเลือกให้เข้าไปถวายพระอักษร

“จำได้ว่า ดิฉันเข้าไปถวายพระอักษรพระองค์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ประมาณเดือนพฤศจิกายน ภายหลังจากที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จกลับจากจังหวัดสงขลา

...โดยก่อนหน้านั้นเกิดเหตุการณ์ไม่ปรกติในเมืองไทย คือเหตุการณ์กบฏบวรเดช พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์จากกรุงเทพฯ ไปประทับที่สงขลา เมื่อเหตุการณ์สงบแล้วจึงเสด็จกลับ

---

* *ต่อมาคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ปัจจุบันถึงแก่อนิจกรรม*

หลังจากเสด็จกลับ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ได้ประทับในสวนสุนันทา พระราชวังดุสิตระยะหนึ่ง เวลานั้นพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี พระมารดาทรงเห็นว่าพระราชธิดาทรงเจริญพระชนมายุขึ้น จึงมีพระดำริให้สร้างวังส่วนพระองค์ คือตำหนักสวนรื่นฤดี ขึ้นที่มุมถนนสุโขทัย ปัจจุบันเป็นที่ทำงานของทหาร

เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จมาประทับที่ตำหนักหลังใหม่ก็ไม่ได้เสด็จกลับไปทรงเรียนที่โรงเรียนราชินีอีก แต่ทรงเรียนที่ตำหนักแห่งใหม่

"การศึกษาที่ตำหนักมีพระองค์เจ้าธานีนิวัต ตอนนั้นท่านทรงเป็นกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงเคยเป็นราชเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และหม่อมเจ้าหญิงเสมอภาค โสณกุล ทรงดูแลเอาใจใส่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เรื่องการศึกษา

ตอนนั้นเจ้านายท่านทรงเตรียมจะให้สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เสด็จต่างประเทศอยู่แล้ว เลยให้ทรงเรียนที่ตำหนัก เพราะเห็นว่าจะให้หนักทางไหนก็จะทำได้สะดวกกว่าที่โรงเรียน

...ผู้ที่ถวายการสอนในเวลานั้นก็มีหม่อมเจ้าหญิงเสมอภาค และแหม่มเดวิสเป็นอาจารย์ฝรั่งถวายการสอนภาษาอังกฤษ แหม่มเดวิสเป็นชาวอเมริกัน สามีเป็นชาวอังกฤษสอนอยู่ที่จุฬาฯ ทางผู้ใหญ่ก็บอกกับแหม่มว่า สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ต้องทรงรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และต้องทรงรู้อะไรพิเศษนอกเหนือจากที่จะทรงเรียนภาษาอังกฤษอย่างเดียว

...แหม่มเลยกลับไปที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยที่เคยสอน ไปปรึกษาอาจารย์ใหญ่ คือ แหม่ม เอ เจ แอเลี่ยนวู้ดส์บอกให้ช่วยหาครูให้ที

...ตอนนั้นดิฉันเป็นนักเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรก อาจารย์ใหญ่ก็เลือกมา แหม่มเดวิสก็บอกจะให้เข้าไปถวายพระอักษรสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ เราก็ตื่นเต้นมากเลยเพราะตอนนั้นอายุ ๑๗ ย่าง ๑๘ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรง ๑๑ พรรษา

จำได้เพราะว่าปีรุ่งขึ้นท่านก็ฉลอง ๑๒ พรรษา

พอแหม่มบอก ดิฉันก็ตัดสินใจเลย แหม่มพูดเลยว่า

"ศรีนาถนี่เหมาะที่สุดที่จะมาถวายพระอักษร เพราะรู้ว่าเป็นคนใจเย็น ดีลกับเด็กได้"

...แล้วก็พาดิฉันไปเฝ้าพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ดิฉันจึงได้มาถวายพระอักษรสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ตำหนักสวนรื่นฤดี ตอนนั้นทรงอยู่ชั้นประถม ๔-๕"

แม้จะเป็นการถวายพระอักษรสมเด็จเจ้าฟ้าฯ คุณหญิงศรีนาถก็มิได้มีความหนักใจแต่อย่างใด ด้วยพระนางเจ้าฯ ทรงมีพระกรุณาต่อคุณหญิงเป็นอย่างมาก

"พระนางเจ้าฯ ทรงเมตตาต่อดิฉันมากค่ะ ท่านทรงบอกว่า

ให้ครูสอนเต็มที่เลย ถ้าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงทำผิดก็ให้ลงโทษได้ทุกอย่าง ไม่ต้องหมอบคลานคุกเข่า ให้ทำหน้าที่เป็นครูไป

...ตัวดิฉันถวายงานเคร่งครัดมากค่ะ สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการทุกอย่าง ตีตารางเวลาไว้ด้วย สมุดเตรียมการสอนดิฉันยังเก็บไว้อยู่เลยค่ะ

...พระอาจารย์อีกสองท่าน คือท่านหญิงเสมอภาค ท่านถวายพระอักษรภาษาไทยเกี่ยวกับวรรณคดีที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ต้องทรงทราบ เช่นพระราชนิพนธ์ต่างๆ

...ส่วนแหม่มเดวิสถวายการสอนภาษาอังกฤษ แล้วก็มีการเล่นเกมกีฬา แหม่มจะพาเด็กอเมริกัน เด็กอังกฤษมาเฝ้าเสมอ เพราะเตรียมการจะไปเมืองนอกแล้วก็ต้องหัดภาษาอังกฤษ

...แล้วแหม่มเดวิสนี่แหละค่ะที่เป็นผู้ถวายการสอนให้ทรงคำนวณปฏิทินตั้งร้อยปีพันปีที่คิดได้โดยไม่ต้องใช้กระดาษ แบบคำนวณในใจเลย

...สำหรับดิฉันถวายการสอน วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา และแปล เราสอนตามตารางทุกอย่างมีรายละเอียดเลยว่าจะเรียนวิชาไหนทำอะไรบ้าง

...จำได้ว่าตอนนั้นมีลูกศิษย์ที่ร่วมชั้นเรียนกับสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ตำหนักอีกสองคน คือ คุณโรสรินทร์ เศวตศิลา น้องสาวของพลเอก สิทธิ เศวตศิลา องคมนตรี แล้วก็มีคุณจงรักษ์ สุจริตกุล ซึ่งคุณจงรักษ์นี่ สมเด็จพระพันวัสสาฯ ทรงให้มาเป็นพระสหายเล่นกับสมเด็จเจ้าฟ้าฯ”

สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ในชั้นเรียนของ “ครูศรีนาถ” ทรงเป็นศิษย์ที่น่ารัก ไม่ทรงสร้างความหนักใจให้กับครูเลยแม้สักนิด

ดิฉันไม่เคยเห็นพระองค์ทรงแสดงปฏิกิริยาอะไรที่เป็นการไม่เชื่อฟังครูเลย กับดิฉันท่านจะทรงเรียกครูศรีนาถตลอดเลยค่ะ ทรงเป็นผู้ที่อยู่ในระเบียบต่างๆ เป็นอย่างมาก ดิฉันถวายการสอนแค่ครึ่งวันเท่านั้น แล้วก็จะเป็นเวลาของพระอาจารย์ท่านอื่น ทรงเรียนดนตรีและอะไรต่างๆ อีก

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเป็นนักเรียนที่มีความจำดีมากๆ เลยค่ะ อย่างหนังสือนี่ จะทรงจำได้ว่าเรื่องนั้นอยู่หน้าอะไร เรื่องนี้อยู่หน้าไหน

...ที่พระองค์ทรงสนพระทัยมากเลย คือ ภูมิศาสตร์ เรื่องของลมฟ้าอากาศ ทิศทางลม ฝน เรื่องข้างขึ้นข้างแรม

...ยิ่งช่วงหลังๆ พระองค์ยิ่งทรงเก่งนะคะ ว่าวันไหนขึ้นกี่ค่ำ วันแรกพระจันทร์จะขึ้นกี่ทุ่ม พระองค์จะทรงบอกได้เลย โปรดเรื่องเหล่านี้มาก

...มีอยู่ครั้งค่ะที่ดิฉันตามเสด็จไปเชียงใหม่ พระองค์ประทับรถไฟพระที่นั่งแล่นขึ้นไปทางเหนือ เดี๋ยวสักพักท่านมีรับสั่งถาม

“ครูๆ ทำไมเดี๋ยวนี้รถไฟมันเลี้ยวไปทางใต้

...เอ๊ะ! เราก็ตกใจ มีด้วยหรือเพคะ

...ตัวดิฉันเองเป็นคนชอบแผนที่เรากางดูเส้นทางรถไฟ ถูกเลยค่ะพอถึงแถวลำปาง รถไฟก็เลาะลงมาทางใต้เพราะว่าข้ามเขาไปไม่ได้ คือพระองค์ทรงรู้ได้ในทันทีเลย

...สัมผัสทางด้านนี้ของพระองค์ดิฉันว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์มากกว่าที่จะเรียกว่าแม่น”

ในครั้งนั้นคุณหญิงศรีนาถมีโอกาสทำหน้าที่พระอาจารย์อยู่เพียงปีกว่าๆ เท่านั้นก็ถึงเวลาที่สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ต้องทรงเตรียมพระองค์เสด็จไปยังประเทศอังกฤษพร้อมพระมารดา

"ดิฉันถวายการสอนเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๘ และปี พ.ศ. ๒๔๗๙ อยู่เต็มปี ตอนนั้นเจ้านายทรงเตรียมพระองค์เสด็จเมืองนอกกันแล้ว

...ตอนนั้นสมเด็จเจ้าฟ้าฯ รับสั่งกับดิฉันว่า

"ครู ไปอยู่เมืองนอกด้วยกันมั้ย"

...เราก็มาคิดนะคะว่า ถ้าหากไปเมืองนอก สงสัยจะไม่ได้เรียนต่อแน่ เลยทูลลาขอไปเรียนต่อที่จุฬาฯ พระองค์จึงมีรับสั่งว่า "ให้ครูอยู่ที่นี่ต่อไป ไม่ให้ไปอยู่ที่อื่น"

...เพราะตอนแรกดิฉันไม่ได้พักอยู่ที่สวนรื่นฤดี ถวายการสอนเสร็จก็ให้เขาไปส่งที่โรงเรียนวัฒนาฯ คือดิฉันกินนอนอยู่ที่วัฒนาค่ะ แล้วเมื่อพระนางเจ้าฯ กับสมเด็จเจ้าฟ้าฯ รับสั่งให้มาอยู่ที่สวนรื่นฤดีเราก็เลยหมดมานะ

พอปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ดิฉันก็เข้าจุฬาฯ เลย ระหว่างที่พระองค์ยังไม่เสด็จเมืองนอก พอดิฉันกลับจากเรียนแล้วพระองค์ก็โปรดให้เฝ้า และมีรับสั่งด้วยตลอดค่ะ

...ตอนหลังเมื่อทั้งสองพระองค์เสด็จไปอังกฤษแล้ว ดิฉันก็พักอยู่ที่สวนรื่นฤดีต่อไปตั้งเกือบ ๒ ปีค่ะ แม้จะไม่ได้มีโอกาสถวายพระอักษรสมเด็จเจ้าฟ้าฯ แล้ว แต่ระหว่างที่ประทับอยู่ต่างประเทศก็จะมีลายพระหัตถ์มาถึง "ครูศรีนาถ" อยู่มิได้ขาด ยังความปลาบปลื้มใจให้แก่ผู้ที่ได้รับเป็นยิ่งนัก

"แม้ไม่ได้ประทับในเมืองไทยแล้วก็ยังทรงมีพระเมตตากับดิฉันมาก มีลายพระหัตถ์ส่งข่าวมาถึงอย่างน้อยเดือนละฉบับ

...สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเขียนเล่าเรื่องได้สนุกมากเลย ทุกวันนี้ดิฉันยังเก็บเอาไว้อยู่เลยค่ะ ส่วนดิฉันเองจะตอบจดหมายถึงพระองค์ กราบทูลถามเรื่องต่างๆอยู่เสมอ ตลอดเวลาที่พระองค์ประทับอยู่ต่างประเทศ

...จนกระทั่งเสด็จกลับมาประทับในกรุงเทพฯ ที่ตำหนักรื่นฤดีซอยสุขุมวิท ๓๘ ดิฉันก็มีโอกาสเข้าเฝ้าโดยตลอด

...เพียงแต่การเข้าเฝ้าในครั้งหลังนี้มิใช่เป็นการถวายพระอักษร แต่ตามเสด็จอย่างเดียว

...พระองค์ยังมีพระเมตตากับดิฉัน มีรับสั่งกับดิฉันด้วยทรงคุ้นเคย ปรึกษาหารือบ้าง ทรงวานให้ไปซื้อของอะไรต่ออะไรแล้วแต่จะโปรดค่ะ”

พระจริยวัตรของสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ที่ผู้ที่ได้มีโอกาสเฝ้าอย่างใกล้ชิดทราบกันดี คือโปรดความเรียบง่าย และทรงเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบอย่างมาก

คุณหญิงได้เล่าถึงพระจริยวัตรของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ที่ประทับใจให้ฟังว่า

“สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงมีพระจริยาวัตรที่งดงามมาก ทรงเรียบร้อยมากค่ะ ทรงมีความสุภาพมากไม่ว่ากับใคร คือมีกิริยาวาจาที่เหมือนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมชนกนาถมากเลย

...ดิฉันไม่เคยเห็นพระองค์รับสั่งด้วยความมีโทสจริตเลยสักครั้ง

...ที่น่าทึ่งที่สุดเลย คือพระองค์ทรงถือศีล ๕ ได้อย่างไม่มีขาด ดิฉันไม่เคยเห็นทรงตบยุงเลยสักตัว หรืออย่างใครจะไปกราบทูลถามว่า คนนี้ไม่สวยไม่ได้หรอก พระองค์จะรับสั่งว่า

“เราจะไปพูดให้ใครเขาเสียใจทำไมกัน”

...พระองค์มีพระทัยที่อ่อนโยนต่อสัตว์มาก ที่วังรื่นฤดีก่อนนี้เต็มไปหมดเลย ทั้งสุนัขซึ่งโปรดมาก นกต่างๆ หรือไก่ก็โปรดเสียงขัน เวลาไปเฝ้าเราจะได้ยินเสียงประสานกันทั้งวันเชียวค่ะ

...อีกสิ่งหนึ่งที่คนใกล้ชิดจะรู้เลยคือ ทรงเป็นผู้ที่มีความละเอียดลออมาก พระโอสถที่ถวายจะต้องทรงรู้ว่าแต่ละชนิดที่จะเสวยนี่ชื่ออะไร แก้อะไรบ้าง ต้องรับกี่เม็ด ถ้าพยาบาลถวายไม่ครบจะทรงท้วงในทันที

...ถ้าเป็นเรา ก็จะรู้แค่ว่ายาเม็ดสีแดง ยาเม็ดสีเขียวแค่นั้นเอง”

ตลอดเวลาที่ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าใกล้ชิด ทั้งในฐานะพระอาจารย์เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์และผู้คุ้นเคยในคณะผู้ตามเสด็จ นับเป็นเวลาที่คุณหญิงศรีนาถจดจำได้ดีอย่างยิ่ง

“ดิฉันปลาบปลื้มและประทับใจ ในพระองค์มากเลยค่ะ ในสิ่งที่ทรงเทิดทูนพระบรมราชบุพการี

...พระองค์จะถวายเครื่องสังเวยคาวหวานและกราบไหว้พระบรมรูปพระบรมชนกนาถ พระรูปพระชนนีทุกวัน ทรงจัดการเองหมด

...ถ้าเป็นคนธรรมดาก็มีช่วงสงกรานต์หรือวันครบรอบเท่านั้นเอง

...ที่ดิฉันประทับใจมากอีกอย่าง คือเรื่องทรงรักความเป็นไทยของพระองค์นี่เป็นที่สุดเลย เป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพระบรมชนกนาถ

...พูดถึงเรื่องนิยมไทย พวกเราที่มีโอกาสเข้าเฝ้าจะรู้เลยค่ะว่า ถึงแม้ว่าเคยไปประทับอยู่อังกฤษกว่า ๒๒ ปี แต่ไม่ทรงนิยมการใช้คำภาษาอังกฤษอย่างมาก

...ไม่โปรดเลยหากใครจะมาพูดไทยคำอังกฤษคำ ถ้าคำนั้นมีภาษาไทยใช้อยู่แล้ว

อย่างแอร์นี่ให้ใช้คำว่าเครื่องปรับอากาศ ทีวีให้ใช้คำว่าโทรทัศน์ บางครั้งก็ทรงบัญญัติคำศัพท์เองอย่างเน็ตคลุมผม ก็ทรงใช้ว่า “ร่างแห” ทรงละเอียดมากกับเรื่องภาษาไทย

...มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านรับสั่งกับดิฉันถึงทูลกระหม่อมพ่อว่า

“รักทูลกระหม่อมก๊ะเหลือเกิน (ทรงเรียกทูลกระหม่อมพ่อว่า ทูลกระหม่อมก๊ะ) แม้จะไม่ได้มีโอกาสพบท่าน หากเกิดชาติหน้าขอให้ได้เป็นลูกท่านอีก

...และขอให้เกิดเป็นคนไทย

...ถ้อยรับสั่งนี้ดิฉันยังจำได้ดี และรู้สึกปลาบปลื้มและประทับใจในสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ มากที่ทรงมีความกตัญญู และรักความเป็นไทยอย่างที่สุด

มงคลชีวิต

เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี แล้วที่เชื้อพร รังควรได้ถวายตัวเป็นข้าทูลละอองพระบาท สมเด็จเจ้าฟ้าฯ พระองค์หนึ่งตลอดเวลาเหล่านั้นเขาได้รับพระเมตตาจากสมเด็จเจ้าฟ้าฯ พระองค์นี้เสมอมา

ความจงรักภักดีที่เขามีต่อเจ้านายพระองค์นี้มิได้เกิดขึ้นเพียงแค่เวลาที่เขาได้เข้าถวายงาน หากแต่หยั่งอยู่ในจิตวิญญาณตั้งแต่วัยเยาว์ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ที่มีต่อบรรพบุรุษของเขา

ความจงรักภักดีที่เขามีต่อพระราชธิดาพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ จึงโยงใยสืบมาเสมือนเป็นตัวแทนแห่งความภักดีของตระกูล “ผมเป็นหลานที่ใกล้ชิด...มาเรื่อยๆ

...คุณทวดผม (พระศิริไอยสวรรค์) และคุณปู่ผม (นายวรกิจบรรหาร) เป็นข้าทูลละอองธุลีพระบาทในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

...ส่วนคุณทวด (พระยาอมเรศสมบัติ) ซึ่งเป็นคุณพ่อของคุณย่า เป็นเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ตระกูลเราตั้งตัวกันได้ก็เพราะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กู้เงินพระคลังข้างที่มาดำเนินธุรกิจ เรามีกิจการหลายอย่างที่เป็นที่รู้จักกันในสมัยนั้น เช่น โรงพิมพ์ชื่ออักษรนิติ บริษัทสะอาด และกิจการรถเมล์เขียว

...จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖"

คุณเชื้อพรซึ่งดำรงตำแหน่งผู้จัดการส่วนอาวุโส ฝ่ายทรัพยากรบุคคลและบริหารงานทั่วไปของบริษัท เงินทุนธนชาต จำกัด (มหาชน) [๑] เกริ่นถึงภูมิหลังของตระกูล ก่อนจะเล่าถึงจุดเริ่มต้นของการได้เข้าไปรับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

"ผมได้มีโอกาสเข้าไปถวายงาน เป็นครั้งแรกเมื่อเรียนอยู่ชั้น ม.ปลาย ของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

...ตอนนั้นผมเป็นนายกสมาคมถ่ายรูปของโรงเรียน ได้มีโอกาสฉายพระรูปในงานพระศพพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในปี พ.ศ.๒๕๒๘ ที่พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตรฯ

...ภายหลังงานพระศพ พระองค์ก็โปรดให้เข้าเฝ้าและประทานเข็มอักษรพระนามทองคำแก่ผม

...ความรู้สึกในตอนนั้นคือดีใจมาก เพราะไม่คิดว่าพระองค์จะพระราชทานพระเมตตาถึงเพียงนี้"

...นอกจากความประทับใจในน้ำพระทัยของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ในครั้งนี้แล้ว ในโอกาสต่อมาคุณเชื้อพรยังได้รับพระกรุณาอันเป็นมงคลสูงสุดในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

"ต้นปี พ.ศ.๒๕๓๕ ผมตัดสินใจบวช และตั้งใจจะเข้าเฝ้าเพื่อกราบทูลลา ตอนนั้นพระองค์ประทับที่หัวหิน ใจผมก็คิดว่าคงไม่มีโอกาสแน่แล้ว

...เผอิญพระองค์ทรงมีพระกรณียกิจที่กรุงเทพฯ และเสด็จไปเสวยพระกระยาหารกลางวันที่โรงแรมดุสิตธานี

จึงโปรดให้ผมเข้าเฝ้าเป็นการส่วนพระองค์ที่นั่น ประทานทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นค่าใช้จ่ายในการบวช ผมก็นำไปซื้อผ้าไตรและเครื่องใช้ในการบวช"

พระเมตตาครั้งนี้จึงเป็นความประทับใจยิ่งในชีวิตของเขา

---

[๑] *ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี*

ใต้เบื้องพระบาท*

"พจมาน"

ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ

กล่าวกันว่า สำหรับชีวิตชีวิตหนึ่งหากมีโอกาสได้สร้างคุณงามความดี และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการสนองคุณแผ่นดินนั้น ก็เรียกได้ว่าชีวิตนี้คุ้มค่าแล้ว ทว่า หากบุคคลใดมีโอกาสได้ถวายงานเป็นข้ารับใช้ใต้เบื้องพระบาท ก็ยิ่งนับได้ว่า เป็นมงคลแก่ชีวิตอันหาที่สุดมิได้

เช่นเดียวกับท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ ที่ได้มีโอกาสถวายการรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตลอดจนสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระธิดาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยอย่างใหญ่หลวง

ปัจจุบัน นอกจากท่านผู้หญิงดำรงตำแหน่งเป็นรองราชเลขาธิการ สำนักราชเลขาธิการ รองเลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง รองประธานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รองประธานคนที่๑ปฏิบัติงานแทนประธานกรรมการ) และผู้อำนวยการสำนักงานมูลนิธิอานันทมหิดล ฯลฯ แล้ว ท่านผู้หญิงยังรับหน้าที่เป็นผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ถวายการรับใช้ในกิจการในพระองค์ทั้งหลายทั้งปวง

แต่ก่อนอื่นคงจะต้องขอเริ่มด้วยชีวิตในวัยเด็กของท่านผู้หญิงเสียก่อน

"จำได้ว่า เกิดในปีน้ำท่วมพอดี ปี พ.ศ.๒๔๘๕ ตอนสงคราม (ยิ้ม) สมัยนั้นทุกคนจะเกิดกันที่บ้าน ดิฉันก็เกิดที่บ้านที่พร้อมพงษ์ สุขุมวิท แต่บ้านเดิมคือบ้านคุณยาย อยู่ที่รองเมือง ใกล้หัวลำโพง

...ก่อนจะมาแต่งงานกับท่านพ่อ (พลโท หม่อมเจ้าชิดชนก กฤดากร) แม่ (หม่อมหลวงต่อ กฤดากร สกุลเดิมคือ ชุมสาย) เคยแต่งงานกับหม่อมหลวงจิ๋ว สนิทวงศ์ มาก่อน แต่ หม่อมหลวงจิ๋วท่านเสียชีวิตที่ปักษ์ใต้ เนื่องจากเป็นมาลาเรีย แม่ก็เป็นแม่ม่าย เขาว่ากันว่าสวยมาก (ยิ้ม)

...เมื่อพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ทรงนำเสด็จสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ไปทรงพระอักษรต่อและไปประทับรักษาพระอนามัยที่ประเทศอังกฤษ

---

* นิตยสารลิปส์ ปักษ์หลัง พฤศจิกายน ๒๕๔๘

เมื่อครั้งที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๑๒ พรรษา ก็โปรดให้แม่ตามเสด็จไปด้วย เพื่อถวายพระอักษรไทย และไปอภิบาลสมเด็จเจ้าฟ้าฯ

...เนื่องจากทรงรู้จักกับแม่เป็นอย่างดี ก็ตามเสด็จกันไปหลายคน หลังจากอังกฤษมีสงคราม เสด็จพระนางท่านทรงเป็นห่วงคนไทยที่ตามเสด็จไป ท่านก็ส่งคนไทยกลับหมด แต่ท่านกับสมเด็จฯ ยังประทับอยู่ต่อ

...แม่ก็เลยได้กลับมาแต่งงานกับพ่อที่เมืองไทยตอนนั้น หลังแต่งงานกับท่านพ่อแล้วก็มาปลูกบ้านที่พร้อมพงษ์ สมัยนั้นราคาไม่กี่บาทต่อไร่ ท่านพ่อซื้อที่ติดกับท่านลุงสมัยเฉลิม (หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร) พี่ชายของท่านพ่อ

...สองพี่น้องนี้ไปไหนจะไปด้วยกันตลอด ซื้อที่ก็ซื้อด้วยกัน ดิฉันก็เลยเกิดที่บ้านที่พร้อมพงษ์ แล้วบังเอิญช่วงนั้นบ้านเราเป็นบ้านชั้นเดียว พอน้ำท่วมทุกคนก็พายเรือมาหากัน เพราะสมัยนั้นไม่มีทางอื่น นั่นคือที่ได้ยินผู้ใหญ่เล่าให้ฟังมา

...ทีนี้พอหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อดิฉันอายุได้ ๕ ขวบ ท่านพ่อก็ถูกส่งตัวไปเป็นทูตทหารบกกับทูตทหารอากาศที่ประเทศอังกฤษ แต่ก่อนหน้านี้ท่านพ่อทรงเป็นราชองครักษ์ประจำรัชกาลที่ ๘ พอจะไปอังกฤษก็ต้องทรงลาออกจากราชองครักษ์ประจำ"

การเดินทางไปประเทศอังกฤษในสมัยนั้น ท่านผู้หญิงเล่าว่า ต้องใช้เวลาเดินทางถึง ๓ วันเต็มๆ เลยทีเดียว

"กว่าจะไปถึงนี่แวะไปเรื่อย ตั้งแต่อินเดีย อัมสเตอร์ดัม กว่าจะถึงอังกฤษ นี่ ๓ วันเต็มๆ ไปกันเต็มเรือบินเลย (ยิ้ม) นอกจากครอบครัวเรา แล้วก็มีหลานของเสด็จพระนางที่ชื่อปิ๋ว หรือ ด.ญ.สุรัสวดี มีพี่สรรเสริญ ไกรจิตติ เป็นนักเรียนที่ได้ทุนไปเรียนนอกในตอนนั้น

...ไปถึงอังกฤษ ก็ไปเฝ้าเสด็จพระนางกับสมเด็จฯ ฉะนั้น ทุกวันเสาร์เราก็จะไปเฝ้าทั้งสองพระองค์ พอวันอาทิตย์ท่านพ่อกับแม่จะหิ้วเรากับน้องชาย (พลเอก หม่อมราชวงศ์กฤต กฤดากร) ซึ่งตอนนั้นเพิ่งจะขวบเดียวเองไปเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ซึ่งประทับอยู่ที่อังกฤษด้วย

...ยิ่งช่วงนั้นเป็นช่วงที่รัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต คนไทยก็จะไปเฝ้ากันเยอะ ก็เลยมีความสนิทสนมกับข้าราชบริพารที่ตามเสด็จไปในสมัยนั้น ก็มีป้าอิน (คุณอินทุประภา นิโครธวณิช) กับคุณจงรัก สุจริตกุล ไปถวายงานอยู่ ซึ่งก็เดินทางไปพร้อมกัน

...ตอนไปอยู่อังกฤษช่วงนั้นเป็นช่วงที่ในเมืองเขามี ration เนื่องจากเป็นช่วงหลังสงคราม ต้องมีการปันส่วนอาหาร ทำให้ไม่มีไข่ ไม่มีนมรับประทาน

...ท่านพ่อกับแม่ก็ไล่เราให้ไปอยู่ฟาร์มของมิสซิสฟาร์มเมอร์ ซึ่งเป็นนางพยาบาลที่ถวายงานเป็นพระอภิบาลสมเด็จฯ อยู่ แล้วลูกชายเขาเป็นเจ้าของฟาร์ม เราก็เลยต้องไปอยู่ฟาร์ม เพื่อจะได้มีไข่มีนมรับประทานกัน"

ใช้ชีวิตอยู่ที่อังกฤษจนอายุได้ ๙ ขวบ เมื่อท่านพ่อของท่านผู้หญิงย้ายกลับเมืองไทย ท่านผู้หญิง หรือ หม่อมราชวงศ์บุตรี กฤดากร ในขณะนั้น ก็ย้ายตามกลับมาเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

"เมื่อถึงเวลาที่ท่านพ่อต้องกลับเมืองไทย ครอบครัวเราก็กลับมาแต่เสด็จฯ ท่านยังประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ก็กลับมาเรียนหนังสือที่ตอน ๙ ขวบ เรียนอนุบาล ๒ ซึ่ง น่าอายมาก (ยิ้ม)

...เพราะพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่ฟังได้ ความที่ลิ้นมันแข็ง มันไม่พูด อ่านไม่ได้เลย หนูมาลีหนูมาลัยนี่โอ้โฮ - น้ำตาตกทุกวัน โตแล้วนะ แต่ยังอนุบาล ๒ ทีนี้พอปิดเทอมก็ต้องไปเรียนพิเศษภาษาไทยสิ เพราะไม่รู้ภาษาไทยเลย ได้แต่ภาษาอังกฤษอย่างเดียว

...ก็ได้เข้า ป.๑ พอเรียน ป.๑ อายุเราก็มากกว่าเพื่อนในห้องอีก ในที่สุดก็กระโดดข้าม ป.๒ ไปอยู่ ป.๓ แล้วก็ ป.๔ ต้องอยู่ประจำแล้ว

...ตั้งแต่ตอนกลับมาใหม่ๆ ความที่แม่กลัวลืมภาษาอังกฤษ แม่ก็ส่งไปเป็นลูกเสือฝรั่งที่ไครซ์เชิร์ช ถนนคอนแวนต์ เขามีเนตรนารีฝรั่ง เรียกว่าบราวนี่ ใส่ชุดสีน้ำตาล

...ทีนี้โรงเรียนวัฒนาฯ เขาจะหยุดทุกวันพฤหัสฯ พอวันพุธเย็นเราก็จะไปเป็นลูกเสือ เพื่อไม่ให้ลืมภาษาอังกฤษ นี่คือนโยบายของแม่

แล้วบ้านเราทางสายคุณแม่ คือชุมสายนี่ เรื่องอาหารมาหมดทุกคน ตั้งแต่หม่อมหลวงติ๋ว มาก่อนเลย หม่อมหลวงต้อย หม่อมหลวงต๋อย หม่อมหลวงตุ้ย หม่อมหลวงต่อ หม่อมหลวงเติบ หม่อมหลวงศรีต่อ พี่น้องพ่อแม่เดียวกันหมดเลย แล้วทุกคนทำอาหารหมด

...เราก็ได้รับการสอนเรื่องการทำขนม ทำอาหารมาตั้งแต่เด็ก จำได้ว่าตอนพ่อเป็นจเรทหารม้า เป็นเจ้ากรมข่าวทหารบก เราก็อยากทำขนม

...มีอยู่วันหนึ่งจะทำขนมครก ก็ต้องโม่แป้ง ต้องทำอะไรต่ออะไรเอง ทีนี้ที่บ้านเราไม่มีที่โม่แป้ง ก็ไปเบ่งใส่ชาวบ้านเขา ลูกจเรทหารม้ามา ลูกนายมา เขาก็ต้องให้ยืม เราก็ไปโม่ๆๆๆ หยอดขนมครกกัน"

ท่านผู้หญิงเล่าถึงวีรกรรมของตัวเองในวัยเด็ก

"แล้วพอจบ ม.๑ ท่านพ่อก็ย้ายไปเป็นทูตทหารบกที่อเมริกา เราก็ย้ายไปเรียนอเมริกา ที่วอชิงตัน ดี.ซี. แม่ก็จับไปอยู่โรงเรียนประจำเพราะกลัวว่าถ้าเผื่ออยู่บ้าน จะมัวแต่สนุกสนาน ไม่ทำการบ้าน เพราะที่บ้านมีงานเลี้ยงตลอดเวลา

...ก็เลยส่งลูกทั้งสองคนเข้าโรงเรียนประจำกันหมด แล้วพอท่านพ่อไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยที่ญี่ปุ่น คราวนี้เราไม่ได้ตามไปแล้ว อยู่เรียนหนังสือที่อเมริกาต่อเลย ก็สอบเป็นนักเรียนทุน ก.พ. ไม่ได้เป็นทุน พ.ก. แล้ว (ยิ้ม)

...พอเข้ามหาวิทยาลัยก็เรียนทางประวัติศาสตร์ ที่ Hood College อยู่ที่แมริแลนด์ ใกล้ๆ กับวอชิงตัน คือเราเลือกตรงนี้เพราะมันใกล้ และผู้ที่ดูแลเป็นฝรั่ง เป็นเพื่อนท่านพ่อกับแม่ เราไม่อยากไปไกล

...ที่เรียนประวัติศาสตร์นี่ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า โรงเรียนนี้อยู่ระหว่างเวอร์จิเนียกับแมริแลนด์ แล้วตรงนั้นมันเป็นสนามรบ

...ถ้าตอนนั้นใครเรียนประวัติศาสตร์ แล้วไปเดินที่สนามรบ มันจะอิน (ยิ้ม) แล้วจะจบได้ง่ายกว่าไปเลือกวิชาอื่น เลยเลือกวิชานี้ เวลาเรียนก็ไปเดินตามที่กองทัพเขาเดินกัน เพราะครูที่เป็นหัวหน้าภาควิชาท่านจะชอบ ถ้าเวลาสอนแล้วใครไปเดินอะไรกับท่านในสนามรบนี่ได้คะแนนดี"

ท่านผู้หญิงเผยเทคนิคในการเรียน เมื่อสำเร็จการศึกษา หม่อมราชวงศ์บุตรี ก็เดินทางกลับเมืองไทย และใช้ทุนด้วยการเข้าทำงานเป็นอาจารย์ ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

"กลับมาตอนอายุประมาณ ๒๔ - ๒๕ ทีนี้พอไปสอนที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เขาก็ไม่มีวิชาประวัติศาสตร์ เพราะสมัยนั้นเขามีอยู่ ๓ คณะ ได้แก่คณะวิทยาศาสตร์ วิศวะ และเกษตร

...เขาก็เลยจับเราไปสอนภาษาอังกฤษ ที่ต้องไปสอนไกลถึงโน่นเพราะทุน ก.พ. ที่เราได้รับเป็นทุนของขอนแก่น

...และขอนแก่นก็เป็นมหาวิทยาลัยแรกที่ออกไปอยู่ต่างจังหวัด สมัยก่อน ม.ขอนแก่น กับ ม.เชียงใหม่ ๒ ปีแรกจะเรียนกันอยู่ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ถนนศรีอยุธยา

...แล้วปีแรกที่ย้ายไปจังหวัดขอนแก่นเลย คือปี ๒๕๐๙ เราก็ขึ้นๆ ลงๆ เพราะเขาให้เราคุมสำนักงานที่กรุงเทพฯ ด้วย

...ดังนั้น จันทร์ - พฤหัสฯ อยู่ที่ กรุงเทพฯ ศุกร์ - เสาร์ - อาทิตย์ เราก็ไปขอนแก่น ทำอย่างนี้มา ๒ ปี ก็ชักอยากจะไปอยู่ที่โน่นเลย เพราะไม่อย่างนั้นเราต้องขับรถไกล (ยิ้ม)

...เพราะสมัยนั้นเป็นยุคสงครามเวียดนาม ไปทีไรถนนก็แย่ แล้วเราก็ขับรถเอง ตอนนั้นใช้โฟล์ก แวเรียน ซึ่งรถคันนี้ท่านพ่อเอามาจากเอธิโอเปีย

...ซึ่งท่านทรงไปเป็นทูตตำแหน่งสุดท้ายอยู่ที่นั่น ก็ขนกลับมาทางรถไฟแล้วก็ไปลงเรือที่เมืองอะไรก็ไม่รู้ (ยิ้ม) กว่าจะมาถึงที่เมืองไทยซึ่งปัจจุบันรถคันนี้ก็ยังอยู่

...แต่ซ่อมอยู่ ซ่อมมา ๓ ปีแล้ว ยังไม่เคยเห็นหน้าเลย ก็หวังว่าปีนี้ปีหน้าอาจจะได้กลับมาใช้ เพราะเป็นรถที่ท่านพ่อทรงรักมาก เนื่องจากมีคันเดียวในประเทศไทยที่มี Corps diplomatique แล้วก็มีภาษาเอธิโอเปีย เขียนติดอยู่ เท่มาก"

ท่านผู้หญิงเล่ายิ้มๆ เมื่อพูดถึงรถคู่บุญที่ใช้งานมาตั้งแต่รุ่นสาวด้วยความที่เป็นคนค่อนข้างจะเฮี้ยวมาตั้งแต่เด็ก เมื่อต้องไปสอนหนังสือไกลถึงต่างจังหวัด ท่านผู้หญิงก็สู้ไม่ถอย

"ไปสอนหนังสือก็สนิทกับนักศึกษา จนกระทั่งทุกวันนี้ก็ยังเจอกันอยู่ เดี๋ยวนักเรียนวิศวะ เดี๋ยวนักเรียนเกษตร ก็จะรวมกลุ่มกันมารับประทานอาหารด้วยกัน

...ตอนนั้นสอนภาษาอังกฤษนักเรียนเกษตร แต่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนวิศวะ แล้วนักเรียนวิศวะนี่เฮี้ยวพอสมควร พอกลับมากรุงเทพฯ ก็ไปสอนพิเศษที่คณะบัญชี จุฬาฯ กับธรรมศาสตร์

...ก็สอนภาษาอังกฤษอีกละ เพราะว่าตอนนั้นคนที่จะสอนภาษาอังกฤษมีน้อย ไม่เหมือนสมัยนี้ สมัยนั้น ๓๐ กว่าปีแล้ว

...อย่างนักเรียนวิศวะนี่เราเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาด้วย ก็ค่อนข้างสนิทกัน แล้วอย่างที่ว่าคือเรามีทั้งรถ ทั้งนักเรียน ทั้งเพื่อนอาจารย์ด้วยกันชอบมาขอยืมรถ บางครั้งนักเรียนก็ถามเราว่า อาจารย์เมื่อคืนอาจารย์ไปจอดรถที่นั่นได้ยังไง เราก็ถามว่าทำไม นั่นมันถิ่นไม่ดีนะอาจารย์

เราก็ ฉันไม่ได้ไป แต่อาจารย์ท่านอื่นขอยืมรถไป (หัวเราะ) คือพวกอาจารย์ผู้ชายออกไปเที่ยวกลางคืนกัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานี่เราต้องดูแลเขาอย่างดี

...ถ้าเผื่อเด็กมีอะไรก็จะมาบอก เผื่อเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็ต้องพาไปโรงพยาบาล หรือว่าถ้าประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตเราก็ต้องไปทำศพ คือพอเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับเด็กๆ นี่คือเราต้องทำทุกอย่างให้เด็ก

...แต่ว่าบางทีเราจะเป็นฝรั่งเกินไป ความที่เรียนเมืองนอกนานเราก็ไม่ได้ถือว่าเด็กกับอาจารย์จะต้องห่างกัน แต่บางคนเขาถือกัน ก็มองคนละแบบ”

หลังสอนได้อยู่ประมาณ ๔ ปีท่านผู้หญิงก็ย้ายจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นมาประจำที่สภาการศึกษาแห่งชาติ ทำงานอยู่ได้ประมาณ ๒ ปีก่อนจะต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต

“อยู่มาวันหนึ่ง ไปทานอาหารกลางวันกับเพื่อนๆ แล้วเพื่อนๆ อยากจะไปดูหมอดูกัน (ยิ้ม) ทุกคนก็บอกว่า ที่วัดภคินีนาถ มีพระองค์หนึ่งดูแม่นมาก ให้เราช่วยพาไปหน่อย เพราะเรามีรถ

...พอไปถึงพระท่านก็ดูให้ทุกคน จนมาถึงเรา ท่านก็ถามว่า ไม่ดูหรือเราก็บอกไม่ดูค่ะ แค่พาเพื่อนๆ มาเท่านั้น ท่านก็ว่า มาทั้งทีแล้วก็บอกให้เราสับไพ่

...พอสับไพ่เสร็จ ท่านก็บอกว่า จะได้เลื่อนตำแหน่งนะ เราก็บอกว่าเลื่อนไปแล้วเมื่อวันจันทร์ ท่านก็บอกว่าไม่ใช่ จะย้ายที่ทำงาน เราก็บอกว่าก็เพิ่งย้ายจากห้องนี้มาอีกห้องนึงนะ ท่านก็บอกว่าไม่ใช่อีก จะย้ายออกเลย แล้วจะไปอยู่ในวัง

...เราก็เอ๊ะ - ยังไม่เห็นมีอะไรที่จะต้องเข้าไปในวังเลย คือสมัยก่อนโน้นทุกวันศุกร์ เราต้องเข้าไปในวัง เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวทรงดนตรีหรือตอนปีใหม่ ที่พระองค์ท่านโปรดเกล้าฯ ให้พวกหม่อมราชวงศ์ต่างๆ เข้าไปช่วยเด็กพิการที่พระราชทานเลี้ยงให้กับเด็กๆ

...ไม่ว่าจะเป็นเด็กตาบอด เด็กหูหนวก อะไรอย่างนี้ เราก็ไปปฏิบัติอยู่แล้ว ถวายงานพระองค์ท่านอยู่แล้ว พระท่านก็บอกว่า ไม่ใช่ จะได้เข้าไปทำงานเลย เราก็ไม่ได้คิดอะไร

...จนถัดมาอีก ๒ วัน ท่านราชเลขาธิการในตอนนั้น ให้หม่อมราชวงศ์ทองน้อย ทองใหญ่ ซึ่งอยู่ในสำนักราชเลขาฯ ชวนไปทำงาน บอกว่าท่านราชเลขาฯ อยากพบ

...ท่านก็บอกว่า พระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ จะให้ตั้งกองข่าวขึ้นมาอยากจะให้มาเป็นหัวหน้ากองข่าว

แต่ในตอนนี้กองข่าวยังไม่ได้ตั้งเพราะฉะนั้น ถ้ามาก็ต้องมาเป็นหัวหน้ากองการในพระองค์ก่อน ซึ่งท่านราชเลขาธิการได้กราบบังคมทูลฯ และโปรดเกล้าฯ ลงมาแล้ว

...เพราะฉะนั้นจะมาได้เมื่อไหร่ เราก็เออนะ - พระท่านแม่นมากเลย (ยิ้ม) ก็เลยได้มาถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ เป็นต้นมา”

ท่านผู้หญิงเล่าถึงจุดเปลี่ยนในชีวิต โดยเริ่มเข้ามาถวายงานในฝ่ายหน้า ในส่วนของกองการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

ฝ่ายหน้านี่คือฝ่ายผู้ชาย เรียกว่าอยู่ฝ่ายหน้ามาตลอด สมัยก่อนนี่ก็ลำบากพอสมควร เพราะเราเป็นผู้หญิง แล้วพอขึ้นไปทำข่าวบนพระตำหนักจิตรลดารโหฐานนี่ คือพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกให้เฝ้าฯ เราก็มีหน้าที่ไปจดว่าเฝ้าฯ เรื่องอะไร เหมือนข่าวในพระราชสำนัก แต่ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นมา เพราะพระองค์ท่านทรงอยากจะให้มีการจดให้ละเอียดมากขึ้น

...ถ้ามีการเสด็จออกในช่วงแรกๆ ก็จะทำงานยากนิดหน่อย (ยิ้ม) เพราะข้าราชบริพารส่วนใหญ่ในพระเจ้าอยู่หัวก็เป็นผู้ชายทั้งนั้น ขณะที่ข้าในสมเด็จพระนางเจ้าฯ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้หญิง เวลาเราขึ้นไปก็จะเป็นผู้หญิงคนเดียว ผู้ชายรอบด้าน (ยิ้ม) ก็จะแปลกๆ เล็กน้อย

...ตอนนั้นก็จะมีมหาดเล็กมาถาม เนื่องจากตอนนั้นเราแต่งงานแล้ว ได้รับพระราชทานน้ำสังข์เมื่อปี ๒๕๑๔ แล้วเข้ามาทำงานในวังปี ๒๕๑๖ ก็เปลี่ยนมาใช้นามสกุลสามี คือ คุณมีชัย วีระไวทยะ

...แต่ชื่อเรายังมี "หม่อมราชวงศ์"นำหน้าอยู่ ก็มีมหาดเล็กมาถามว่า "นามสกุลเดิมคุณหญิงนามสกุลอะไร" เราก็บอก "กฤดากร" เขาก็ เอ๊ะ - ถามต่อว่า คุณหญิงเป็นอะไรกับท่านชายชิดชนก ดิฉันก็ตอบว่า เป็นลูกสาวค่ะ

...โอ้โฮ - เท่านั้นละ ตั้งแต่นั้นมานะ ทุกอย่างได้ล้นเลย (หัวเราะ) เพราะว่ามหาดเล็กที่ถามคือคุณมังกร กับคุณโล ซึ่งทั้งสองท่านเป็นมหาดเล็กที่เคยถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ ตอนสมัยท่านพ่ออยู่ ก็คุ้นเคยกับท่านพ่อมาตั้งแต่ตอนนั้น

...ทั้งสองท่านก็ไม่เคยรู้มาก่อนเลยนะ ว่าเราเป็นลูกสาวของท่านชายชิดชนก เพราะตอนเข้าไปเราก็ยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทุกคน เพราะท่านพ่อสอนมาอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าเราเป็นลูกท่านพ่อหรืออย่างไร เป็นลูกหม่อมเจ้าหรืออะไร จะว่าไปแล้ว มหาดเล็กนี่ใกล้ชิดกับเจ้านายมากกว่าเราอีกนะ (ยิ้ม)

...อย่างมหาดเล็กเฝ้าห้องบรรทม มหาดเล็กเชิญเครื่อง มหาดเล็กตั้งเครื่อง เขานี่อยู่ติดใกล้ชิดกับเจ้านายเลย ขณะที่เรานี่ถอยอยู่นอกประตู แต่ก็เป็นบุญของเรามั้งที่พ่อแม่ดี ลูกก็เลยพลอยสบายไปด้วย ก็เรียกได้ว่าได้อาศัยบารมีของท่านพ่อ จึงทำให้ประสานงานกับผู้ใหญ่ในวังได้อย่างราบรื่นมาโดยตลอด"

นอกจากจะถวายงานในส่วนของกองการในพระองค์แล้ว ในเวลาต่อมาท่านผู้หญิงยังมีโอกาสได้ถวายงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อีกด้วย

“คือช่วงหนึ่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตรให้แก่ผู้สำเร็จปริญญาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ แล้ว และโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จฯ แทนพระองค์เราก็จะตามเสด็จ สมเด็จพระเทพฯ เพื่อจะเชิญพระราชดำรัสไป

...แต่มาช่วงหลังพองานอื่นเพิ่มขึ้น ก็ขอพระราชทานพระราชานุญาต สมเด็จพระเทพฯ ว่า ขอให้ชุดเด็กขึ้นมาถวายงานแทน ก็ฝึกเด็กๆ ขึ้นมาแทน ซึ่งท่านก็พระราชทานพระราชานุญาต ทรงน่ารักมาก

...แล้วพอดีกับช่วงหลังๆ มีงานอื่นเข้ามาตั้งแต่สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ ท่านประชวร ต้องประทับอยู่โรงพยาบาล เราต้องเข้าเฝ้า ก็ขอพระราชทานพระราชานุญาตมาถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ

...คือเราเปลี่ยนมาเรื่อย ตั้งแต่กองข่าว กองโครงการ กองการในพระองค์ฯลฯ จนในปัจจุบันถึงจะไม่ได้อยู่ในกองข่าว กองการในพระองค์ ฯลฯ เราก็ยังต้องบริหารกองการในพระองค์ ยังต้องเซ็นหนังสือที่จะออกจากสำนักราชเลขาฯ เชิญพระราชกระแสเอย อะไรเอย แล้วก็ยังดูงานในกองงานพระวรราชาทินัดดามาตุ (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีฯ) อยู่

...และก็ดูเหมือนว่าชีวิตของท่านผู้หญิงนั้นจะได้ถูกกำหนดมาเพื่อถวายการรับใช้สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ มาแต่แรก ด้วยความผูกพัน และความจงรักภักดี ที่มีมาตั้งแต่รุ่นท่านพ่อ และคุณแม่ของท่านผู้หญิงสืบมา

...ตั้งแต่เรียนจบกลับมาเมืองไทย ถ้ามีเวลาว่างเราก็จะเข้าเฝ้าถวายงาน และตามเสด็จอยู่เป็นระยะๆ แล้วแต่โอกาสจะอำนวย แล้วบังเอิญว่าลุงป๊ะ หรือพลเอก ประพัทธ์ กุวานนท์ ซึ่งแต่งงานกับน้าน้อยซึ่งเป็นน้องของเสด็จพระนาง

...คือน้าน้อยกับแม่นี่ตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ไปอังกฤษ พร้อมกัน เป็นเพื่อนกันพอสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ เสด็จนิวัตประเทศไทยลุงป๊ะก็เข้ามาถวายงานเป็นราชองครักษ์ประจำพระองค์และราชเลขานุการส่วนพระองค์ ท่านก็ขอให้ดิฉันเข้ามาช่วยงานเป็นครั้งคราว ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๔๐

...เนื่องจากตอนนั้นดิฉันเป็นรองราชเลขาธิการ อยู่สำนักราชเลขาธิการ และเป็นเลขาธิการคณะองคมนตรี จนกระทั่งลุงป๊ะเสียไป เมื่อปี ๒๕๔๑ ก็ขาดผู้ที่จะเข้ามาถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าฯ

...ดิฉันก็กราบบังคมทูลฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำหนังสือผ่านราชเลขาธิการตามระเบียบ ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาไปว่า ควรต้องมีคนมาดูแล

...คือขอพระราชทานไปเป็นข้อๆ ซึ่งพระองค์ท่านก็โปรดเกล้าฯ ลงมาทุกข้อ และโปรดเกล้าฯ ให้ดิฉันมาถวายงานที่นี่ ในตำแหน่งผู้บริหารงานในสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ

...โดยมีเชื้อพร รังควร ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนวชิราวุธฯ ที่เคยมาช่วยลุงป๊ะ กับลูกหลานข้าราชบริพารเก่าแก่ทั้งหลาย เข้ามาช่วยกันถวายงานท่าน

...จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๔๓ ท่านประชวรพระโรคเส้นพระโลหิตตีบ ก็เลยต้องมีคณะแพทย์มีนางพยาบาลคอยถวายการดูแล ก็มีการขอคนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์นี่เป็นหมอจากศิริราช เป็นนักเรียนทุนอานันทมหิดล

...ซึ่งดิฉันก็อยู่ในส่วนสำนักงานประสานงานมูลนิธิอานันทมหิดล การประสานงานกันหลายๆ ฝ่าย ก็ได้คุณหมอเข้ามาถวายการรักษาพระองค์ท่าน

...ซึ่งเจ้านายทุกพระองค์ท่านก็ทรงห่วงใยกัน แม้กระทั่งการสร้างศาลาแก้ว ที่ตำหนักพัชราลัย ที่หัวหิน เนื่องจากสมเด็จฯ โปรดไปประทับที่หัวหิน ตั้งแต่สมัยที่พระมารดายังมีพระชนมชีพอยู่

...และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงเป็นห่วงว่าท่านไม่ได้อยู่ติดทะเล ก็ทรงอยากให้อยู่ติดทะเล และในช่วงนั้นหม่อมหลวงบัวกำลังเจ็บอยู่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ทำทางเดินที่เข็นรถที่วังไกลกังวล หัวหิน ที่ตำหนักสุขเกษมที่หม่อมหลวงบัวพำนักอยู่

...พอดีคุณท่านไม่ได้ใช้ เนื่องจากเสียไปก่อน สมเด็จพระนางเจ้าฯ ก็ทรงเป็นห่วงสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ให้รีบสร้างทางลาดเผื่อไว้ถวายสมเด็จฯ ก็บังเอิญพอสร้างเสร็จท่านประชวรพอดี เราก็ได้ใช้ ถึงได้บอกว่าเจ้านายท่านทรงเป็นห่วงกันและกันมา และทรงช่วยเหลือกันมา

...โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงเป็นห่วง ส่งสำรับอาหาร ผลไม้ หรืออะไรที่เสวยได้ จะรับสั่งอยู่ตลอดเวลา มีองคมนตรีมาเฝ้าฯ

...คือตั้งแต่ปี ๔๐ ปี ๔๑ นี่ทรงเริ่มเป็นห่วงสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ มากเนื่องจากมีพระชนมายุมากขึ้น โปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีมาเฝ้าอาทิตย์ละหน ของพระราชทานมาก็มาก อันนี้ก็นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณมาโดยตลอด

...และตั้งแต่เสด็จพระนางประชวร ก็ทรงเป็นห่วงเจ้านายทั้งสองพระองค์นี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็โปรดเกล้าฯ ให้มีฝ่ายใน มาอยู่เวร ฝ่ายในนี่ก็ ๒๔ ชั่วโมง แล้วก็ผลัดเวรกัน

...อันนี้ทำกันมาเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว ตั้งแต่เสด็จพระนางประชวรที่มีฝ่ายในเข้ามาถวายงานด้วย บางครั้งเวลาที่เสด็จประทับที่หัวหินด้วยกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็พระราชทานสิ่งของให้มหาดเล็กนำมาถวายแด่สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ที่ตำหนักพัชราลัย

...คือสมัยก่อนถ้าเกิดประทับที่หัวหินด้วยกันวันที่ ๒๘ เมษายน จะเป็นช่วงที่ประทับอยู่ เวลามีงานในวังไกลกังวล ท่านก็เชิญเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ มาร่วมงาน สมัยก่อนนี่จะเป็นงานภายใน จะมีพวกข้าราชบริพารจริงๆ แล้วก็มีเจ้านายฝ่ายในที่ทรงคุ้นเคย

...มีอยู่ช่วงหนึ่ง พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ (องค์หริภา) ทรงทราบว่าสมเด็จยายประชวรท่านก็ทรงมาเยี่ยม แล้วก็ให้คนเชิญดอกไม้มาถวาย ท่านทรงน่ารักมาก

...องค์หริภาท่านทรงอ่อนโยน ครั้งหนึ่งท่านเคยนำสุนัขพันธุ์ ไซบีเรียนฮัสกี้ ซึ่งเป็นสุนัขทรงเลี้ยงของพระองค์มาถวายสมเด็จยาย เนื่องจากทรงเคยเห็นว่าสมเด็จยายเคยทรงเลี้ยงสุนัข เผื่อว่าสมเด็จยายจะโปรดจะได้เกิดความสบายพระทัย”

ท่านผู้หญิงเล่าด้วยความซาบซึ้ง ในฐานะที่เป็นผู้หนึ่งที่ได้เห็นสายใยแห่งความผูกพัน และพระมหากรุณาธิคุณที่เจ้านายทุกพระองค์ทรงมีต่อกัน

“สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนประชวรตั้งแต่พระชนมายุได้ ๖ พรรษา ซึ่งเสด็จพระนาง - พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ก็ทรงดูแลพระธิดาด้วยพระองค์เองเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

...ทรงอยู่คู่กัน ไม่เคยทรงห่างกันเลย เสด็จไปไหนมาไหนก็จะเสด็จด้วยกัน จนเมื่อเสด็จพระนางสิ้นพระชนม์ไปเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๘ เกือบ ๒๐ ปีที่แล้ว

...แต่ก่อนหน้านี้ ถึงทั้งสองพระองค์จะบรรทมกันคนละห้อง แต่ประตูห้องไม่เคยปิดเลย เสด็จพระนางไม่ให้ปิด เผื่อสมเด็จฯ ทรงเป็นอะไร ท่านจะต้องถึงองค์ได้ คือท่านอภิบาลของท่านมาตลอดตั้งแต่เล็กจนโต ทรงดูแลกันอย่างใกล้ชิด

...ถ้าเกิดสมเด็จฯ ท่านทรงพระอารมณ์ไม่ดี หรืออะไร เสด็จพระนางก็จะทรงสอนว่า ให้วางพระองค์อย่างไร แล้วถ้าเกิดท่านไม่โปรดอะไร คำที่ท่านรับสั่งคือ "ปากซีด"

...คือถ้าเมื่อไรที่ท่านรับสั่งว่า "ปากซีด" หมายความว่าท่านไม่โปรดแล้ว คือท่านจะเตือนเราก่อนว่า "ฟ้าหญิงเริ่มปากซีดแล้วนะ" (ยิ้ม) เราก็จะได้รู้ว่าเราไม่ควรทำอะไร

...แต่ว่าทุกอย่างของท่าน ตั้งแต่ฉลองพระองค์ลงมา ซักนี่พอเสร็จแล้วก็ถวายขึ้นไป ท่านก็ทรงเก็บในตู้ของท่านเอง ไม่ต้องมีคนมาจัดถวาย

...สมัยก่อนเวลาจะแต่งพระองค์ ท่านจะทรงปรึกษากับพระมารดาว่า "แม่ก๊ะว่ายังไง อันนี้ดีมั้ย แม่ก๊ะจะใส่อะไร หรืออะไร จะเห็นว่าเวลาท่านจะเสด็จไปไหน ท่านก็จะคอยระวังด้วยกันอยู่ตลอดเวลาไปด้วยกันคู่กันไป"

เมื่อถามถึงพระอัจฉริยภาพของสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ ที่คนไทยน้อยคนนักจะมีโอกาสได้ทราบนั้น ท่านผู้หญิงเล่าว่า สมเด็จฯ มีพระอัจฉริยภาพในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านดนตรีหรือความทรงจำ

"อย่างเรื่องเพลงนี่ ถ้าเผื่อท่านฟังเปียโน คือถ้าท่านฟังใครเล่น ท่านก็ทรงเปียโนได้เลยโดยไม่ต้องอ่านโน้ต

...คือท่านมีอะไรของท่าน ที่เฉพาะแรกๆ ท่านทรงเคยมีครูสอน แต่ตอนหลังนี่ พอฟังปุ๊บท่านทรงเล่นได้เลย ไม่ต้องทรงดูโน้ต

...สมัยก่อนที่ท่านจะทรงเปียโน เพิ่งจะเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ที่ทรงไม่ได้ แต่ก็ยังทรงรักเปียโนอยู่ก็ยังตั้งไว้ในตำหนักของท่าน

...แล้วพระองค์ท่านจะโปรดการเขียนไดอารี โปรดการเขียนหนังสือ และมีพระอัจฉริยภาพทางด้านการคำนวณ ที่เราเรียกว่า ปฏิทิน ๑๐๐ ปี เช่น จะทรงถามว่า เกิดวันที่ไร แป๊บเดียวเท่านั้น ท่านจะทรงบอกได้เลยว่า เป็นวันอะไร เดือนอะไร ปีอะไร ทรงแม่นยำมาก

...อย่างตอนที่ท่านเสด็จกลับมาเมืองไทย ท่านพบกับคุณหญิงอรุณธดี ที่เคยเป็นพระพี่เลี้ยงแล้วไม่เจอกัน ๒๒ ปี พอท่านกลับมาท่านก็ทรงจำได้ทันทีเลย

...และสิ่งที่เราประทับใจในพระองค์ท่านมาตลอดก็คือ ทรงรัก และผูกพันในทูลกระหม่อมพ่อและเสด็จแม่มาก

...พระกิจวัตรสำคัญประจำวันคือ การตั้งพระกระยาหารสังเวยพระบรมอัฐิ ทุกเช้า และกลางวัน ส่วนตอนค่ำก็ทรงสวดมนต์ถวายพระราชกุศล และถวายราชสักการะ ด้วยดอกไม้ธูปเทียน มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์มิเคยขาด

...นอกจากนี้ ที่ข้างพระแท่นพระบรรทมก็จะมีพระฉายาลักษณ์ของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ พระนางเจ้าสุวัทนา อยู่ข้างๆด้วย

...และทรงเรียกทูลกระหม่อมพ่อ และเสด็จแม่ว่า "ทูลกระหม่อมก๊ะ" กับ "แม่ก๊ะ" ก็มาจากคำว่า "เพคะ" เนื่องจากทุกคนก็พูดเพคะกับท่านมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์

...และตั้งแต่สมัยเสด็จพระนางยังมีพระชนมชีพ ก็จะเสด็จประพาสโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังพระบรมราชานุสาวรีย์ของทูลกระหม่อมพ่อ ที่สวนลุมพินี แล้วทรงคมในรถ

...ทรงปฏิบัติอย่างนี้เกือบทุกวัน จนกระทั่งเสด็จพระนางเริ่มประชวรและรถเพิ่มมากขึ้นๆ จึงไม่ได้เสด็จ”

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเจริญพระชนมายุ ๘๐ พรรษา จึงถือเป็นวโรกาสอันเป็นมงคลยิ่ง ที่คนไทยจะได้มีโอกาสรับทราบถึงพระสุขภาพ และพระพลานามัยของพระองค์ท่าน โดยท่านผู้หญิงบุตรีได้กรุณาเล่าให้ฟังถึงพระองค์ท่านในปัจจุบันว่า

“หลังจากที่ประชวรเมื่อปี ๒๕๔๓ แล้ว พระอาการก็ทรงดีขึ้นเป็นลำดับ ทรงรับรู้ทุกอย่าง แค่เพียงไม่รับสั่งเท่านั้นเอง แต่ทรงทราบหมด

...อย่างเมื่อตอนที่หลานท่านที่ชื่อปิ๋ว หรือสุรัสวดี กลับมาจากเมืองนอกมาเฝ้าท่าน แล้วกราบทูลท่านเป็นภาษาอังกฤษ ท่านก็ทรงรับรู้ ทรงทำตามที่กราบทูล ก็แสดงว่าท่านรับรู้ และไม่ทรงลืมภาษาอังกฤษ

...อย่างวันก่อนท่านเสด็จกลับมาจากหัวหิน เราก็กราบทูลท่านว่า วันนี้วันเกิดครูศรีนาถ ซึ่งครูศรีนาถนั่งอยู่ทางด้านซ้าย วันนั้นท่านทรงปลอกพระศออยู่ ทรงหันไม่ได้ แต่ท่านก็ทอดพระเนตร ทรงส่งสายพระเนตรมาทางคุณหญิงศรีนาถที่นั่งอยู่ทางด้านซ้าย

...แสดงว่าทรงจดจำ และทรงรับรู้ทุกอย่าง หรืออย่างเวลาที่มีคณะบุคคลที่ทรงคุ้นเคยมาเฝ้า อย่างคณะโรงเรียนวชิราวุธฯ มาถวายงาน แล้วก็มาร้องเพลง เล่นดนตรี ท่านก็จะทรงลืมพระเนตรตลอดเลย

...หรืออย่างตอนเย็นๆ นี่ ถ้าเผื่ออากาศดี ก็จะเชิญเสด็จลงไปที่บ่อแล้วปลาจะมาเลย ทั้งเต่าทั้งปลารู้เวลา

...๕ โมงเย็น เป็นเวลาที่เสด็จลงเสวยข้างล่างน่ะค่ะ คือสมัยก่อนท่านทรงทำอย่างนั้น ปลากับเต่าก็จะมาคอยรอ แล้วท่านก็จะประทานขนมปัง

...เต่าที่นี่มีบุญมาก อย่างเมื่อก่อนก็ได้รับประทานขนมปังจากพระหัตถ์ท่านด้วยนะ (ยิ้ม) แต่ตอนหลังพระสุขภาพท่านไม่เหมือนเดิมท่านจะประทานให้นางพยาบาลไปให้อาหารแทน

...นางพยาบาลก็จะกราบทูลท่านว่า ตัวนี้มาแล้ว ตัวนั้นมาแล้ว คืออยู่นานจนรู้ว่าตัวไหนเป็นตัวไหน ก็ช่วยให้ท่านทรงรื่นรมย์ และชื่นพระทัย

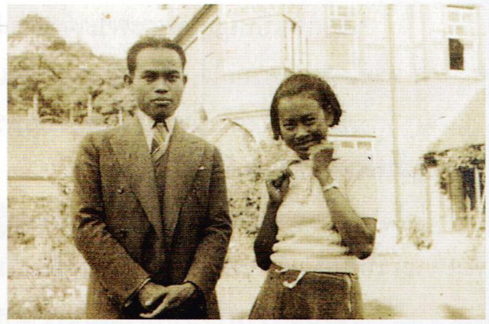
...อย่างล่าสุด วันก่อนนี้ได้มีการประชุมคณะแพทย์กันที่โรงพยาบาลคุณหมอก็ถามหมอกายภาพบำบัด ว่าท่านทรงมีพระอาการอย่างไรบ้าง คุณหมอก็บอกว่า ท่านทรงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

...เช่น เมื่อกราบทูลว่าให้ทรงหายใจลึกๆ ท่านก็ทรงทำ ท่านทรงรู้เรื่องหมดทุกอย่าง เพียงแต่ว่าท่านรับสั่งไม่ได้ แต่ท่านทรงแสดงปฏิกิริยาออกมาให้เราทราบว่าท่านเป็นอย่างไร

...ซึ่งเจ้านายองค์นี้ ตั้งแต่ไหนแต่ไรท่านจะสุขุมมาก แล้วถ้าเกิดนางพยาบาลส่งเสียงเอะอะส่งเสียงดัง ในสมัยก่อนท่านรับสั่งได้ ท่านก็จะเอ๊ะ! นั่นก็คือท่านทรงดุแล้ว

...พระพลานามัยของท่านทุกวันนี้ ถ้าหมอกราบทูลให้ท่านทรงทำอะไรท่านจะทรงทำ แต่ถ้าให้ทรงกลืนนี่ลำบาก ก็จะมีนางพยาบาลถวายการดูแลใกล้ชิด เพราะถ้าเกิดท่านทรงกลืนเข้าช่องลมจะไม่ดี ก็จะสำลักจะต้องมีพยาบาลเวรคอยถวายการดูแล

...และในช่วงหลังนี่ ในเรื่องอาหารก็จะถวายพระกระยาหารที่เป็นน้ำ และต้องละเอียดพอสมควร เนื่องจากเราจะพยายามไม่ถวายทางสายยาง พยายามให้ทุกอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด

...อย่างสมัยก่อนท่านโปรดเชอร์เบ็ต ก็ถวายเชอร์เบ็ตแต่ตอนนี้หมอบอกว่าอย่าถวายมาก เพราะว่าเย็น ก็เลยงดไปนาน ๆ ถึงจะถวายท่านสักที ท่านก็กริ้ว รู้ว่ากริ้วเล็ก ๆ เราก็ทำทุกอย่างที่จะทำให้ท่านเสวยได้มากที่สุด”

ตลอดระยะเวลาที่ได้ถวายงานสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรฯ มาโดยตลอดนั้น สิ่งหนึ่งที่ท่านผู้หญิงได้รับพระราชทานมาตลอดนั้นก็คือ พระเมตตาที่ทรงห่วงใยผู้อื่นอยู่เสมอ

“ในข้าราชบริพารก็ดี หรือว่าประชาชนที่ท่านไปเยี่ยมเยียน ท่านจะรับสั่งด้วยพระเมตตาและทรงคิดถึงผู้อื่นเสมอ ท่านโปรดถักนิตติ้งก็จะทรงถักผ้าพันคอพระราชทานทหาร ตำรวจที่อยู่ตามชายแดน เวลาหน้าหนาวเพราะทรงเป็นห่วง ว่าเขาจะหนาว แล้วก็ถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จย่า

...เพราะท่านทรงรู้ว่าสมเด็จพระศรีฯ ทรงงานอยู่กับตำรวจตระเวนชายแดน แล้วก็โปรดที่จะพระราชทานสิ่งของพวกนี้

...แม้กระทั่งพวกเราเอง สมเด็จพระศรีฯ ตอนที่ประทับอยู่ตำหนักน้อย วังไกลกังวล หลังจากรับประทานข้าวกันแล้ว รับพระราชทานเลี้ยงแล้ว ก็จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

...คืออัดกะปิใส่ถุง เด็ดพริก บรรจุของ เพื่อถวายสมเด็จพระศรีฯ นำไปพระราชทานตำรวจตระเวนชายแดน”

ตลอดชีวิตการทำงานมาจนถึงปัจจุบันท่านผู้หญิงบอกว่ารู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสถวายงานเจ้านายหลายๆ พระองค์ นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่

"เรียกว่าเป็นบุญ เพราะพระเจ้าแผ่นดินนี่เป็นศูนย์รวม ที่ทำให้คนไทยทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ราษฎร หรือใครต่อใครอยู่ได้ เพราะว่าท่านทรงเป็นห่วง

...พระเจ้าอยู่หัวนี่หมายถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะไม่ใช่พระเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียว แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ด้วย

...พระองค์ท่านทรงทำให้ประชาชนรู้ว่า ท่านทรงอยู่ใกล้ ๆ เสมอ ทรงดูแลเขาเหมือนเป็นพระชนก เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ดูแลทุกข์สุขในเรื่องของแผ่นดินทั้งหมดเลย

...จะบอกว่าพระองค์ท่านเป็นเจ้ามหาชีวิตก็เป็นได้ ท่านทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ท่านทำในสิ่งที่ถูกที่ควร ท่านทรงเป็นผู้นำที่คนทำตาม ท่านเป็นในหลวง งานท่านไม่มีวันจบ ทรงทำอยู่ตลอด และทรงทำอย่างต่อเนื่อง และก็พัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อราษฎรของพระองค์"

ท่านผู้หญิงเล่าด้วยความประทับใจ

"การที่ได้มีโอกาสมาถวายการรับใช้สนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ นั้น จะว่าไปแล้วก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน พอมานั่งนึกในตอนนี้ จะว่าเป็นเรื่องแปลกก็เป็นได้ เรื่องนี้ดิฉันยังไม่เคยเล่าให้ใครฟัง ครั้งนี้ถือเป็นโอกาสพิเศษ (ยิ้ม)

...คือตอนที่ดิฉันอายุ ๕ ขวบ ท่านพ่อทรงได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นทูตทหารบก และทูตทหารอากาศที่อังกฤษ ซึ่งในระหว่างนั้นเสด็จพระนาง และสมเด็จฯ ประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ

...ตอนที่ไปเข้าเฝ้าระหว่างที่พักอยู่ที่ตำหนักในเมืองไบรตัน ดิฉันก็ฝันเห็นผู้ชายแต่งชุดสีแดงยืนถือดาบ แล้วก็มีทางเดินลงทะเล

...เช้าตื่นขึ้นมาก็ไปกราบทูลพระนางเจ้าสุวัทนาว่า เมื่อคืนฝันเห็นผู้ชายแต่งชุดสีแดงยืนถือดาบอยู่ด้านหน้าศาลาริมทะเล ชุดที่ใส่ดูแปลกดี เพราะตอนนั้นยังไม่เคยเห็นโจงกระเบน ก็ไม่ทราบว่านั่นคือโจงกระเบน

...แต่ทราบว่า ทางเดินลงทะเลนั้นไม่ใช่ที่ตำหนักไบรตันแน่นอน เพราะที่ไบรตันมีทางลงทะเลที่ยาวมาก แต่ที่เห็นในฝันนั้นมีหลังคาด้วย

...พอได้ฟังเสด็จพระนางท่านก็ตรัสว่า โอ้-พระสวามีฉันเอง ซึ่งเราก็รู้ว่า รัชกาลที่ ๖ ทรงเป็นพระราชสวามีของท่าน แต่ก็ไม่ได้คิดอะไร

...ทีนี้พอกลับมาเฝ้าท่านหลังจากเรียนจบจากที่อเมริกาเอย อะไรเอย เมื่อปี ๒๕๐๙ ที่วังรื่นฤดี ดิฉันได้เห็นพระรูปสีน้ำมันที่แขวนอยู่ในวังรื่นฤดี ก็ตกใจมาก

...เพราะเหมือนกับภาพที่เราเห็นในฝันตั้งแต่ตอนเรา ๕ - ๖ ขวบ เป๊ะเลย พอเห็นพระบรมรูปพระองค์ท่านเราก็หมอบกราบไปตามปกติ หลังจากนั้นท่านก็จะโปรดให้ตามเสด็จไปสุราษฎร์ฯ ไปนครศรีธรรมราช ไปภูกระดึง หัวหิน ฯลฯ

...ซึ่งถ้าเราว่างก็จะตามเสด็จแทบทุกครั้ง เพราะพอเรียนจบกลับมาต้องไปสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะฉะนั้น ช่วงไหนว่างก็จะมาเฝ้าแล้วก็ตามเสด็จ ถ้าท่านเสด็จขอนแก่นก็จะไปเฝ้าท่าน เพราะท่านเสด็จมาทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยด้วย

...ทีนี้มีอยู่ครั้งหนึ่งตามเสด็จไปหัวหิน พระนางเจ้าสุวัทนาฯ ก็รับสั่งว่า ให้ดิฉันตามเสด็จเจ้าฟ้าฯ ไปมฤคทายวัน ตอนนั้นดิฉันยังไม่ทราบว่า มฤคทายวันคืออะไร เพราะไม่เคยไป ก็ตามเสด็จเจ้าฟ้าฯ ไปเมื่อประมาณปี ๒๕๑๗ ก็ไปกับขบวน

...พอไปถึงก็ตกใจอีก เพราะว่าทางเดินศาลาลงสรงนี่คือสิ่งที่เราเห็นในฝันเลย คือเราฝันก็คิดว่าใช่แล้ว เราคงต้องมารับใช้สมเด็จฯ แน่นอนแล้ว

...พอต่อมาหลังจากตำรวจตระเวนชายแดน เขาเริ่มทำมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวันขึ้นมา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทรงพบกันระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ และเสด็จพระนาง เขาให้เราไปช่วยเป็นที่ปรึกษา ก็มีโอกาสได้ถวายงานท่านต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงวันนี้ ดังนั้นที่ทำอยู่ทุกวันนี้ก็ด้วยเหตุผลอันนี้"

ท่านผู้หญิงเล่าด้วยน้ำเสียงแจ่มใส ถึงชะตาชีวิตที่ถูกกำหนดมาเพื่อถวายการรับใช้เจ้านายพระองค์นี้ และสำหรับชีวิตส่วนตัว ท่านผู้หญิงสมรสกับคุณมีชัย วีระไวทยะ เมื่อปี ๒๕๑๔ ซึ่งจะว่าไปแล้ว ทั้งคู่เกือบจะพบกันมาตั้งแต่เกิดเลยก็ว่าได้

"ที่ได้รู้จักกับคุณมีชัย เพราะคุณพ่อคุณแม่ของเขา - คุณหมอสมัค กับคุณหมอเอลล่า เป็นหมอทำคลอดเรา (ยิ้ม) เขาอยู่ซอยพร้อมมิตร เราอยู่ซอยพร้อมพงษ์ ก็ต่อเป็นซอยเดียวกัน

...รุ่นเดียวกันนี้แทบจะรู้จักกันหมดทุกคน เพราะคุณหมอสมัคกับหมอเอลล่า จะเป็นแพทย์ที่ทำคลอดกันมาทั้งนั้น เนื่องจากเป็นตอนสงครามไม่มีใครไปคลอดที่ไหน ก็คลอดกันที่บ้าน

...มีคุณหมอสมัคกับคุณหมอเอลล่าทำคลอดให้ ก็เลยเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็กๆ มีชัยกับน้องชายเราเรียนอยู่วชิราวุธฯ คุณหมอสมัคไปรับที่โรงเรียนเสร็จก็มาบ้านเรา ก็วิ่งเล่นตามท้องร่อง

...คุณหมอสมัคกับท่านพ่อก็คุยกัน กินเหล้ากัน ถึงเวลาก็กลับ ลูกก็เป็นเพื่อนกัน จนกระทั่งเราไปเรียนที่อเมริกา จบกลับมาก็ไปทำงานที่ขอนแก่น มาพบกันอีกทีในงานศพพี่เขยเขา

...คือพี่สาวของมีชัยเขาแต่งงานกับฝรั่ง ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ลาว บังเอิญวันที่จะกลับมาจากลาวเนี่ยระเบิด ถูกระเบิด ก็ไปช่วยเรื่องงานศพ ก็รู้จักกันมา สนิทกันขึ้น ก็แต่งงานกัน

...ชีวิตครอบครัวของเราก็สบาย ๆ มีชัยเขาเป็นคนทำงานเยอะ เราก็ทำงานเยอะ ปีหนึ่งเราออกต่างจังหวัด ๘ เดือน สมัยก่อนพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ๘ เดือนต่อปี เราต้องตามเสด็จตลอด มีชัยเขาก็มีงานอื่นของเขา ตอนนั้นเขาอยู่สภาพัฒนาฯ ตอนหลังถึงได้มาสมัครผู้แทน

...ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ลำบากมาก เพราะเราท้องพอดี เขาก็มาสมัครผู้แทนฯ แล้วการเมืองไทยนี่ด้วยความทุกข์ทรมานมาก ช่วงนั้นทำให้เราแท้งลูกไป

...ไม่ใช่แท้งเพราะมีชัยไปสมัคร ส.ส. แต่แท้งเพราะจะมีคนโทร.มาตี ๒ ถึงตี ๓ แล้วมีชัยไม่อยู่ เราไม่สบายใจด้วย คนยังไม่รู้จักว่าประชาธิปไตยคืออะไร

...จนตอนหลังเขาก็เลยลาออกจากราชการ และมาเปิดสมาคมพัฒนาประชากร ทำเรื่องการคุมกำเนิด ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนไปในขณะเดียวกัน

...คนก็เลยจะนึกถึงเขาคู่ไปกับคอนดอม (หัวเราะ) ยิ่งตอนที่เขารณรงค์ให้คนไทยใช้คอนดอมนี่เขาให้ลูกสาวไปเป่า แม่ดิฉันก็ตกใจใหญ่ว่า ทำไมให้หลานสาวเขาไปเป่าคอนดอม ไม่พูดกับมีชัยไปเป็นปี (หัวเราะ)"

ท่านผู้หญิงเล่าด้วยน้ำเสียงสนุกสนานกับชีวิตครอบครัว ซึ่งมีลูกสาวเพียงคนเดียว

"ก็มีเวลาให้ครอบครัวเท่าที่จะมี มีชัยเขาก็มีเท่าที่จะมี และลูกเกิดมาก็อยู่บ้านท่านตา คุณยาย พอลูกไม่สบายเป็นฝีน่ากลัวมาก ก็ไปอยู่โรงพยาบาล ๓ เดือน

...ตอนนั้นเราก็กลับมาอยู่บ้านพ่อแม่ เพื่อที่จะได้ช่วยดูแล เพราะเราต้องไปโน่นไปนี่ ลูกสาวก็แต่งงานเรียบร้อยแล้ว มีลูกฝาแฝด เราก็มีหลานแฝด เพิ่ง ๓ เดือนกว่า”

ไม่เพียงแต่จะมุ่งมั่นถวายตัวและถวายงานสนองพระเดชพระคุณเจ้านายหลายๆ พระองค์แล้ว ในส่วนของทุนทรัพย์นั้น ท่านผู้หญิงก็ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลอีกด้วย

“บังเอิญช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ เงินทุนอานันทมหิดลที่เราบังเอิญไปช่วยงานอยู่พอแปลงเป็นดอลลาร์แล้วก็พรึบหายไปเลย เงินสำรองก็ลดลงด้วย

...พอดีท่านพ่อสิ้นชีพิตักษัย ซึ่งท่านก็ตั้งใจจะถวายเงินพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ อยู่แล้ว เนื่องจากท่านพ่อทรงเป็นองครักษ์ประจำรัชกาลที่ ๘

...ก็เลยนำเงินก้อนนี้มาทำสำนักงานประสานงานมูลนิธิอานันทมหิดล สมเด็จพระเทพฯ ก็ทรงบอกว่า เดี๋ยวไม่ปรากฏชื่อนะ ปรากฏชื่อคือทูลเกล้าฯ ถวายเงิน เราก็กราบบังคมทูลว่าไม่เป็นไร

...ในเมื่อตั้งใจจะทำอยู่แล้ว ก็เลยทำมาตั้งแต่ตอนนั้น ในส่วนของสำนักงานมูลนิธิอานันทมหิดล”

ในส่วนของการถวายงานเพื่อเป็นการสนองคุณแผ่นดินนั้น ท่านผู้หญิงบอกว่า คนไทยทุกคนก็สามารถที่จะถวายงานเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อเจ้านายทุกพระองค์ได้เช่นเดียวกัน แม้จะไม่ได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทก็ตาม

“คือคนไทยทุกคน ถ้าเราทำหน้าที่ของเราด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และถ้าสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้แล้วก็เป็นการถวายงานพระองค์ท่านอยู่แล้ว อย่างที่เจ้านายทุกพระองค์ได้ทรงงานกันตลอดเวลาเลย

...แต่ถ้าใครอยากจะถวายเป็นพระราชกุศล ในปีนี้ก็มีการจัดงาน ณ วังรื่นฤดี เช่นที่เคยเป็นทุกปี แต่ปีนี้อาจจะพิเศษก็ตรงที่เป็นปีที่เสด็จพระนางมีพระชนมายุครบ ๑๐๐ พรรษาพอดี และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็ทรงครบ ๘๐ พรรษา

...หากใครมีความประสงค์จะร่วมถวายเงินเพื่อจัดสร้างพระบรมราชานุสรณ์ รัชกาลที่ ๖ หรือมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เสด็จพระนางได้ทรงพบกับพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่นั่น ก็ยินดีค่ะ”

ท่านผู้หญิงปิดท้ายด้วยใบหน้าอิ่มเอิบ ด้วยความรู้สึกอิ่มเอมที่มีโอกาสถวายงานอย่างใกล้ชิดใต้เบื้องพระยุคลบาท อย่างที่น้อยคนนักจะได้มีโอกาสที่งดงามเช่นนี้ -ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ

*ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ**

หากจะมองหาใครสักคนที่มีความใกล้ชิดพอที่จะสามารถถ่ายทอดพระประวัติของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์แล้วนั้น

บุคคลหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ สุภาพสตรีวัย ๘๙ ปี ผู้เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ผู้ถวายพระอักษรสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ตั้งแต่เมื่อ ๗๐ ปีที่แล้ว และยังคงอยู่ปฏิบัติงานถวายอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เริ่มต้นชีวิตครู

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ เดิมมีชื่อว่า ศรีนาถ สุทธะสินธุ เป็นบุตรีของหลวงนาถปัญญา รับราชการเป็นผู้พิพากษา ซึ่งต้องย้ายไปประจำยังจังหวัดต่างๆ ทุก ๓ ปี ทำให้ในวัยเด็กคุณหญิงต้องติดตามเดินทางไปในหลายพื้นที่

“แม้ว่าจะเกิดที่จังหวัดนครราชสีมา แต่ก่อนจะรู้ความ คุณพ่อก็ได้ย้ายไปรับตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่จังหวัดชัยภูมิ และเข้าโรงเรียนชั้นประถมฯ ที่ร้อยเอ็ด และเพชรบุรี

...เลิกย้ายโรงเรียนตามคุณพ่อตอนที่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เป็นนักเรียนประจำที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

...กระทั่งจบชั้น ม.๘ ในปี พ.ศ.๒๔๗๖ และศึกษาต่อด้านวิชาชีพครูในปีต่อมา”

ที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยนี้เอง นางสาวศรีนาถ นักเรียนวิชาฝึกหัดครู ณ เวลานั้น ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนให้สอนหนังสือเป็นครั้งแรก ด้วยการรับหน้าที่เป็นผู้ถวายพระอักษรสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

“ตอนที่เข้ามาสอน สมเด็จฯ มีพระชนมายุราว ๑๐ พรรษา เป็นช่วงที่ทรงลาออกจากโรงเรียนราชินีมาแล้ว เสด็จฯ (พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี) ทรงให้มิสซิสเดวีส์ อดีตครูโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยมาถวายพระอักษรวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ณ สวนรื่นฤดี ซึ่งเป็นที่ประทับในเวลานั้น

...แต่เสด็จฯ ทรงห่วงว่า สมเด็จฯ จะทรงลืมภาษาไทย จึงมีพระประสงค์ให้สมเด็จฯ ทรงศึกษาภาษาไทยด้วย”

** ต่อมาคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ ปัจจุบันถึงแก่อนิจกรรม*

เหตุการณ์ในครั้งนี้ หนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๖ รอบ ระบุไว้ว่า

"เมื่อมิสซิสเดวีส์ได้ถวายพระอักษรอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้ติดต่อกับโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ขอให้ส่งอาจารย์มาถวายพระอักษรวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และอื่นๆ

...ดังนั้น อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยจึงส่งนางสาวศรีนาถ สุทธะสินธุ มารับหน้าที่ถวายพระอักษรวิชาคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เป็นต้น

...โดยมีการถวายพระอักษรตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีตารางสอนครบทุกวิชา และมีการสอบไล่ทุกปลายปี โดยเริ่มถวายพระอักษรเวลา ๐๘.๔๐ น. จนถึง ๑๕.๓๐ น. หยุดทุกวันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์

...นอกจากสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ จะทรงพระอักษรตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนางสาวศรีนาถ สุทธะสิทธุ เป็นผู้ถวายพระอักษรแล้วยังทรงเรียนเปียโนกับมิสเซดี้อีกด้วย"

ถวายพระอักษร

แม้ว่าการได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ถวายพระอักษรของพระบรมวงศ์ชั้นสูงนั้นจะเป็นเรื่องที่น่ายินดียิ่ง แต่สำหรับเด็กสาววัย ๑๙ ปี การต้องเข้ารั้ววังนั้น ยังคงเป็นเรื่องที่น่าวิตก

"ตอนนั้นรู้สึกกลัวมาก เพราะราชาศัพท์เราก็พูดไม่ได้ เจ้านายต่างๆ ก็ไม่รู้จัก แต่ที่อาจารย์ใหญ่เลือกเราน่าจะเป็นเพราะเรามีวิญญาณของความเป็นครูอยู่มาก

...ในเทอมสุดท้ายก่อนจะเข้ามาเป็นผู้ถวายพระอักษร ได้เรียนวิชาการสอนมาก่อน โดยครูประจำวิชาให้คะแนนเรามากถึง ๑๑๐ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนนเท่านั้น ซึ่งถ้าคิดเป็นเกรดก็ต้องเรียกว่าได้เกรดเอบวก" คุณหญิงรำลึกความหลังให้ฟังด้วยความภาคภูมิใจ

และเมื่อเวลาผ่านไป การทำหน้าที่ถวายการสอนสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เป็นไปด้วยความราบรื่น ความรู้สึกของคุณหญิงต่อภารกิจที่ได้รับก็เปลี่ยนแปลง

"สมเด็จฯ ทรงเรียกครูว่า "ครูศรีนาถ" และทรงให้ความนับถือครูตลอดไม่เคยทรงเถียงหรือคัดค้าน แม้ว่าในเวลานั้นประเทศไทยจะยังอยู่ภายใต้การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

...พระองค์ท่านทรงน่ารักมาก ไม่เคยทรงปฏิเสธ หรือบอกว่าไม่ชอบไม่ทำ ท่านทรงมีพระมารยาทสูงมาก และทรงปฏิบัติต่อคนที่ปฏิบัติต่อพระองค์ท่านอย่างดีเสมอ"

ทว่า หลังจากถวายพระอักษรได้ไม่นาน สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้เตรียมพระองค์ไปทรงพระอักษรต่อ อีกทั้งเสด็จไปประทับรักษาพระอนามัย ณ ประเทศอังกฤษ ซึ่งในการนี้ พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ได้ตรัสชวนให้ครูศรีนาถตามเสด็จไปด้วย

"ความจริงเราน่าจะอยากไปเรียนเมืองนอก แต่ตอนนั้นตัดสินใจแล้วว่า อยากเรียนปริญญาตรีที่เมืองไทย ประกอบกับสอบเข้าคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงตัดสินใจเรียนปริญญาตรีจนจบ และสอบชิงทุนฟูลไบรท์ไปศึกษาต่อที่ University of California, Los Angeles (UCLA) สหรัฐอเมริกาในภายหลัง"

คุณหญิงศรีนาถเข้ารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ และลาออกจากราชการในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ สมรสกับพลอากาศโท มานพ สุริยะ มีบุตร-ธิดา ๓ คน

คืนสู่เหย้า

แม้ว่าช่วงเวลา ๒๒ ปี ที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ประทับที่ประเทศอังกฤษนั้น คุณหญิงศรีนาถไม่เคยมีโอกาสได้เข้าเฝ้า แต่ความระลึกถึงที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ มีต่อครูศรีนาถ ยังคงไม่รู้เลือน

ครั้งหนึ่งระหว่างที่เสด็จไปยังประเทศต่างๆ ในยุโรปนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้มีลายพระหัตถ์ถึงคุณหญิงศรีนาถ โดยทรงบรรยายเหตุการณ์ต่างๆ ที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรระหว่างการเสด็จครั้งนั้นอย่างละเอียด

"จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี เสด็จกลับประเทศไทยเป็นการถาวรแล้ว จึงได้เข้ามาถวายงานอีกครั้ง

...สมเด็จฯ โปรดให้ตามเสด็จเป็นครั้งคราว ไม่ได้เข้ามาถวายงานเป็นประจำ เพราะตอนนั้นยังเป็นข้าราชการ เป็นคณบดีคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่นครปฐมด้วย

...นอกจากการถวายงานในการตามเสด็จแล้ว อีกหน้าที่หนึ่งก็คือ ได้ถวายพระอักษรเรื่องเกี่ยวกับความรู้รอบตัว เช่น ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ หรือเรื่องทั่วไปที่พบเห็นระหว่างทาง เนื่องจากพระองค์สนพระทัยเรื่องทิศทางมาก"

เหตุการณ์หนึ่งที่คุณหญิงจำได้อย่างแม่นยำเกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพด้านภูมิศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ คือเมื่อครั้งที่ได้ตามเสด็จไปยังจังหวัดเชียงใหม่โดยทางรถไฟในปี พ.ศ. ๒๕๐๙

"เมื่อขบวนรถไฟพระที่นั่งถึงสถานีลำปางสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้มีรับสั่งถามว่า "ครูเราจะไปเชียงใหม่ทางทิศเหนือ ทำไมรถไฟแล่นลงทางทิศใต้"

...เนื่องจากพระองค์ท่านมักจะพกเข็มทิศ ทรงสังเกตทิศทางตลอดเวลา พอทรงทักขึ้นเราก็รู้สึกประหลาดใจมาก จึงเอาแผนที่มาดู พบว่าเมื่อรถไฟใกล้ถึงสถานีที่ลำปางจะเลี้ยวลงทางใต้ในระยะสั้น ๆ เพื่ออ้อมภูเขาที่ขวางอยู่ จึงกราบทูลอธิบายพร้อมถวายแผนที่ให้ทอดพระเนตร

...นอกจากพระอัจฉริยภาพในด้านการคำนวณทิศทาง และทรงช่างสังเกตแล้ว การพูดการใช้ภาษาไทยของพระองค์ยังแม่นยำ และมั่นคง แม้ว่าพระองค์ได้ประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษนานถึง ๒๒ ปีก็ตาม

...ในการใช้ภาษาไทยนั้น ตัวสะกดตัวการันต์ไม่เคยทรงใช้ผิดพลาด คำบางคำที่คนทั่วไปเรียกทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ พระองค์ก็จะทรงบัญญัติศัพท์ภาษาไทยใหม่ เพื่อใช้เป็นการส่วนพระองค์เองหลายคำ

...นอกจากนี้ ยังทรงนิยมใช้เลขไทยในการเขียนตลอดเวลา เมื่อคำนวณวันเดือนปี พระองค์จะทรงสังเกตพระจันทร์ และคำนวณข้างขึ้น ข้างแรม น้ำขึ้น น้ำลงด้วยเสมอๆ ทั้งๆ ที่พระองค์ท่านไม่ได้ทรงศึกษาเรื่องนี้ แต่ทรงทราบเอง”

การถวายงานในการตามเสด็จเป็นครั้งคราวของคุณหญิงศรีนาถ ได้ดำเนินเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ คุณหญิงได้ตัดสินใจลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุเพียง ๓ ปี และเริ่มต้นเข้ามาถวายงานเป็นประจำ

แม้ว่าเรื่องราวทั้งหมดนี้จะล่วงเลยมานานถึง ๗๐ ปีแล้ว แต่ความจงรักภักดีของครูศรีนาถต่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ไม่เคยลดน้อยลง ทว่า กลับเพิ่มพูนขึ้นอย่างไม่รู้จบโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ทั้งลูกสาว และหลานชายคุณหญิงได้มีโอกาสเข้ามาปฏิบัติงานถวายในเวลาต่อมา

คนรุ่นใหม่

คุณมานวี (สุริยะ) จัตตารีส์ นับว่าเป็นคนในสกุล “สุริยะ” รุ่นที่ ๒ ที่ได้เข้ามาถวายงานในช่วงที่วังรื่นฤดีมีงานสำคัญต่างๆ เป็นครั้งคราวตั้งแต่ยังเล็ก โดยผ่านการชักชวนของผู้เป็นมารดา

“ก่อนหน้านี้ไม่คิดเลยว่าจะได้เข้ามาปฏิบัติงานถวายเต็มตัว เพราะรับราชการมาตลอด และตั้งใจว่าหลังจากเกษียณอายุจะปล่อยวางจากงานต่างๆ เสียที

...แต่โอกาสก็มาถึง ในเดือนเมษายนที่ผ่านมานี้เอง ที่มีการจัดงานเฉลิมฉลองพระประสูติกาลครบ ๑๐๐ ปี พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ซึ่งคุณแม่ (คุณหญิงศรีนาถ) ได้ตามเสด็จไปที่หัวหินเป็นเวลาหลายวัน

...ตอนนั้นคุณแม่ไม่ค่อยสบาย ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ เลยให้ตามไปอยู่เป็นเพื่อนคุณแม่ด้วย คิดว่าเป็นโอกาสที่จะได้เข้ามาปฏิบัติงานถวายเป็นการชั่วคราว แต่เมื่อเข้ามาแล้วมีโอกาสได้อ่านหนังสือพระราชประวัติของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าหลายเล่ม รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อประชาชน

...หลังจากนั้นท่านผู้หญิงบุตรีก็ให้เข้ามาถวายงานเป็นประจำ ก็คิดว่าการได้เข้ามาเป็นข้ารับใช้พระราชธิดาของพระองค์นับเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต จึงได้ทำงานมาจนถึงปัจจุบัน ในส่วนของการดูแลกิจการส่วนพระองค์

ไม่เพียงคุณมานวีเท่านั้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจที่ดำเนินมานานกว่า ๗ ทศวรรษของสกุลสุริยะ แต่ครั้นเมื่อคุณจารุภัทร จัดตารีส์ บุตรชายคนเล็กของคุณมานวี ได้รับโอกาสให้เข้ามาช่วยดูแลคุณยายระหว่างปฏิบัติงานถวายที่ตำหนัก คุณจารุภัทรก็ได้รับมอบหมายงานอื่นตามมาด้วย

"เคยได้ยินว่าคุณยายและคุณแม่เข้ามาปฏิบัติงานถวายที่วังตั้งแต่ยังเด็ก แต่ไม่เคยมีโอกาสได้เข้ามาเอง จนกระทั่งเมื่อ ๕ ปีที่แล้ว ขณะที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงเข้ามาช่วยดูแลคุณยาย

...เนื่องจากชอบถ่ายรูปมาตั้งแต่ไหนแต่ไร เลยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ฉายพระรูปเวลาพระองค์ท่านเสด็จออกสำราญพระอิริยาบถ หรือทรงพระกรุณาพระราชทานพระอนุญาตให้บุคคลต่างๆ เข้าเฝ้า รวมทั้งในโอกาสสำคัญ อาทิ พิธีฉลองวันคล้ายวันประสูติ ๗๕ พรรษา"

ด้านคุณมานวีกล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า คุณจารุภัทรไม่เพียงแต่เป็นลูกหลานสกุลสุริยะที่ได้ปฏิบัติงานถวายแก่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เป็นรุ่นที่ ๓ เท่านั้น แต่ยังเป็นสมาชิกครอบครัวจัดตารีส์รุ่นที่ ๔ ที่ได้ทำหน้าที่อันทรงเกียรตินี้ด้วย

"การแต่งงานกับ พล.ต.ต.ปิยะวัฒน์ จัดตารีส์ ทำให้ดิฉันกลายเป็นคนบ้านจัดตารีส์ที่เข้าปฏิบัติงานถวายสมเด็จฯ เป็นรุ่นที่ ๓ หลังจากที่ พล.ต.ต.ธีรบุล จัดตารีส์ อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล บิดาของ พล.ต.ต.ปิยะวัฒน์ เคยได้รับพระราชทานซองบุหรี่จากพระองค์

...ทั้งนี้เนื่องจาก พล.ต.ต.ธีรบุล เคยปฏิบัติหน้าที่ถวายการอารักขาพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ บริเวณที่ประทับ ณ พระตำหนักรื่นฤดีด้วยดี ตลอดช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้กำกับการตำรวจนครบาลที่ ๗

...ส่วนต้นตระกูลจัดตารีส์นั้น คือ พ.ต.ท.ซี เอช ฟอร์ตี้ ชาวอังกฤษ ซึ่งเคยเป็นทหารประจำการที่เดียวกันกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ครั้งที่ยังทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ณ Durham Light Infantry

...จากนั้นคุณปู่ได้เข้ามารับราชการเป็นตำรวจไทยนานถึง ๒๐ ปี โดยตำแหน่งสุดท้ายของคุณปู่ก็คือ ผู้บังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้ และลาออกหลังจากที่รัชกาลที่ ๖ สวรรคต"

จากประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก่อให้เกิดความผูกพันและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ครอบครัวสุริยะ และจัตตารีส์ จึงยังคงน้อมเกล้าฯ ปฏิบัติงานถวายด้วยความภาคภูมิใจ และอิ่มเอมใจจนถึงทุกวันนี้

เชื้อพร รังควร

รับหน้าที่เป็นมือขวาของท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี มานานกว่า ๖ ปี แล้ว นอกจากนี้คุณเชื้อพรยังเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนวชิราวุธฯ ที่มีทั้งคุณทวดและคุณปู่เป็นข้าราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ ๖ จึงไม่น่าแปลกใจ ที่คุณเชื้อพร รังควร จะมีเรื่องราวมากมายมาเล่าสู่กันฟัง

มรดกคำสอน

คุณเชื้อพรเท้าความถึงจุดเริ่มต้นของการเข้ามาทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ด้วยการย้อนเวลาไปนานกว่าร้อยปี

"เริ่มต้นแต่คุณทวดของผม คือพระศิริไอยสวรรค์ รับราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ท่านเป็นคนที่มีหัวก้าวหน้า พยายามจะทำกิจการของตัวเอง แม้จะไม่ได้มีทุนรอนอะไรมาก

...คุณทวดกราบพระบาท (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ขอพระราชทานกู้เงินจากพระคลังข้างที่ไปทำกิจการคือโรงพิมพ์อักษรนิติ โรงพิมพ์ก็ดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี

...ต่อมาท่านจึงขยายกิจการทำบริษัทสะอาด ซึ่งเป็นบริษัทรับขนสิ่งปฏิกูลไปทิ้ง และทำ

โรงไฟฟ้า ซึ่งแต่ละครั้งที่ขยายกิจการทำอะไร คุณทวดจะขอพระราชทานกู้ยืม พระองค์ท่านก็พระราชทานพระมหากรุณาทุกครั้ง

...ด้วยเหตุนี้ ผู้ใหญ่ทุกคนจึงสั่งสอนอยู่เสมอว่า ให้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ว่าถ้าไม่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาจากพระองค์ท่าน พวกเราจะไม่มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนถึงวันนี้

...พอมาถึงยุคคุณปู่ ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนราชวิทยาลัย ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในลักษณะของมหาดเล็กเรือนนอก จนกระทั่งเข้ารับการเกณฑ์ทหารประจำการในกองเรือยนต์หลวง และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นนายวรกิจบรรหาร

...ทางด้านคุณย่า ท่านเป็นลูกของข้าราชการที่มีความผูกพันกับเจ้านาย โดยทั้งท่านคุณปู่ และคุณย่านั้นได้รับพระราชทานนามสกุลทั้ง ๒ ฝ่ายด้วย

...คุณย่า ซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูผมมาตั้งแต่เล็กจึงคอยสอนอยู่เสมอว่า ถ้าเราทำอะไรถวายได้ก็จะเป็นการสนองพระเดชพระคุณที่ทำให้พวกเราเป็นปึกแผ่นมาจนถึงวันนี้”

จากความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันคงอยู่ในสายเลือดลูกหลานสกุลรังควรมานานกว่า ๑๐๐ ปี เมื่อมีโอกาส คุณเชื้อพร จึงไม่รีรอที่จะเข้ามาถวายงาน ณ วังรื่นฤดี

ความประทับใจแรก

ด้วยความชื่นชอบการถ่ายภาพ จนได้เป็นประธานสมาคมถ่ายรูปของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้น และยังเป็นโรงเรียนที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงพระกรุณารับไว้ในพระอุปการะ

คุณเชื้อพรจึงได้รับคัดเลือกให้เข้ามาถวายงาน ในการฉายพระรูปในงานประจำปีของโรงเรียนวชิราวุธฯ หลายต่อหลายครั้ง

“ในปีที่พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี สิ้นพระชนม์ มีงานพระศพที่วัดเบญจมบพิตร นักเรียนวชิราวุธฯ ทั้งหมดมางานทุกวัน เวลานั้นผมจึงมีโอกาสได้ฉายพระรูปทุกวัน

...จนกระทั่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงจำได้ วันหนึ่งท่านเสด็จผ่านแถวนักเรียนที่รับเสด็จ ทรงหยุด และกล่าวว่า “ฉันจำเธอได้นะจ๊ะ” ซึ่งนับเป็นความประทับใจอย่างมากที่พระราชทานพระเมตตา

...พอเสร็จงานพระศพแล้วก็ได้มาเข้าเฝ้าที่วัง สมเด็จฯ ท่านรับสั่งถามผมว่า “เธอชื่ออะไร นามสกุลอะไร เกิดเมื่อไหร่” ผมก็กราบทูลไป

...ท่านทรงเคาะพระหัตถ์ทีเดียว และบอกว่า “เธอเกิดวันเสาร์นะจ๊ะ” นี่คือพระอัจฉริยภาพของพระองค์ และเป็นประโยคแรกที่ผมได้กราบทูล และท่านทรงตอบ

...หลังจากนั้นก็ได้มาเฝ้าเรื่อยๆ เพราะว่าช่วงนั้นมีทั้งการเตรียมงานฉลองพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ของสมเด็จฯ และเป็นช่วงงานพระศพของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

...สำหรับการเข้าเฝ้าครั้งที่ประทับใจที่สุด คือหลังจากที่ไม่ได้เข้าเฝ้านานระยะหนึ่ง พอกราบพระบาท ท่านบอกว่า “ฉันจำได้นะครั้งที่แล้วที่เธอมาเฝ้าเมื่อวันที่...” ซึ่งเราเองยังจำไม่ได้เลยว่าครั้งสุดท้ายที่เรามาเฝ้าเป็นวันที่เท่าไหร่ แต่ท่านทรงจำได้”

ถวายงาน

หลังจากเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว คุณเชื้อพรยังคงเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ โดยต่อเนื่อง และได้รับโอกาสให้ตามเสด็จ เริ่มจากงานเสด็จเป็นการส่วนพระองค์

"เมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเป็นผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปงานต่างๆ ผมมีโอกาสตามเสด็จมาเรื่อยๆ จนเข้าทำงานที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ธนชาตในตำแหน่งผู้จัดการอาวุโส สายบริหารงานกลาง

...ผมเริ่มทำงานเอกสารถวายมาตั้งแต่บัดนั้น โดยเป็นการช่วยงานพลเอก ประพัทธ์ กุวานนท์ ราชองครักษ์ประจำพระองค์และเลขานุการในพระองค์ โดยเป็นการถวายงานเพียงบางครั้งบางคราว เพราะว่าผมยังมีงานประจำ

...หลังจากพลเอก ประพัทธ์ล้มป่วย จึงได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานให้ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ รองราชเลขาธิการเข้ามาเป็นผู้ดูแลรับสนองพระบัญชาสืบต่อในตำแหน่งผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าพระภคินีเธอฯ

...ส่วนตัวผมนั้น ท่านผู้หญิงได้กรุณาให้โอกาสเข้ามาช่วยถวายงานอยู่ระยะหนึ่ง จนในที่สุดผมได้ตัดสินใจเข้ามาถวายงานอย่างจริงจังประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยท่านผู้หญิงกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มีตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารงานในพระองค์

...การได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ เข้ามาปฏิบัติงานในหน้าที่นี้จึงถือว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณสูงสุด และถือเป็นเกียรติยศ

...สำหรับความประทับใจในการทำงานตรงนี้คือ สมเด็จฯ ท่านพระราชทานพระเมตตาเป็นอย่างมาก อย่างมีอยู่ครั้งหนึ่งที่ประทับใจมากที่สุด คือ ท่านทรงเปียโน และท่านตรัสถามว่าอยากฟังเพลงอะไร

...ผมกราบทูลว่าแล้วแต่จะโปรด ท่านก็ทรงเปียโนเพลงเต่ากินผักบุ้ง ซึ่งท่านตรัสว่า "แม่ก๊ะเคยร้องให้ฟัง"

...นอกจากนี้ ท่านยังพระราชทานพระกรุณาอย่างมาก อาทิ ในเวลาฉายพระรูป ซึ่งท่านไม่เคยทรงรำคาญเลย ท่านแย้มพระสรวล ทรงหันพระองค์ตามที่ขอพระราชทานทุกครั้ง"

พระมหากรุณาธิคุณ

อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้คุณเชื้อพรรู้สึกปลาบปลื้มเป็นอย่างมาก ระหว่างการถวายงานสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ นั่นคือพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ โดยตลอด

"ประมาณ ๒ ปีที่แล้ว พระอาการประชวรของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ปรากฏชัดว่าเส้นพระโลหิตอุดตัน ทำให้รับสั่งน้อยลง แต่ยังทรงทราบกิจการทุกระยะ เวลาใครที่ทรงคุ้นเคยอย่างครูศรีนาถ (คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ) มาเฝ้า ก็ทรงดีพระทัย

...และเมื่อได้รับพระราชทานสิ่งของต่างๆ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ จะทอดพระเนตรด้วยความสนพระทัยเสมอ

...มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ทรงพระประชวรไข้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงทราบ และโปรดให้เชิญดอกไม้เยี่ยมแจกันเล็กๆ น่ารักมาก ท่านผู้หญิงก็เชิญขึ้นทอดพระเนตร

...พอหันแจกันไปอีกทาง พระเนตรก็ขึงมาเลย ว่ายังทอดพระเนตรทรงชื่นชมอยู่ ก็ต้องขอพระราชทานอภัย และเชิญขึ้นให้ทอดพระเนตรอีก

...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงห่วงใยและพระราชทานพระเมตตาเสมอมา โดยพระราชทานเครื่องเสวยมา ๒ เวลาทุกวัน และโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีผลัดกันมาเฝ้าเยี่ยมอาทิตย์เว้นอาทิตย์

...นอกจากนี้ สำนักงานผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ยังต้องฉายพระรูปและนางพยาบาลต้องเขียนรายงานทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทุก ๑๕ วันด้วย"

พระเมตตาของทั้งสองพระองค์ จึงเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น"

"เจ้าฟ้า" กับ "เจ้าพี่"
สายสัมพันธ์ระหว่าง สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี กับ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ *

ดร. ชัชพล ไชยพร

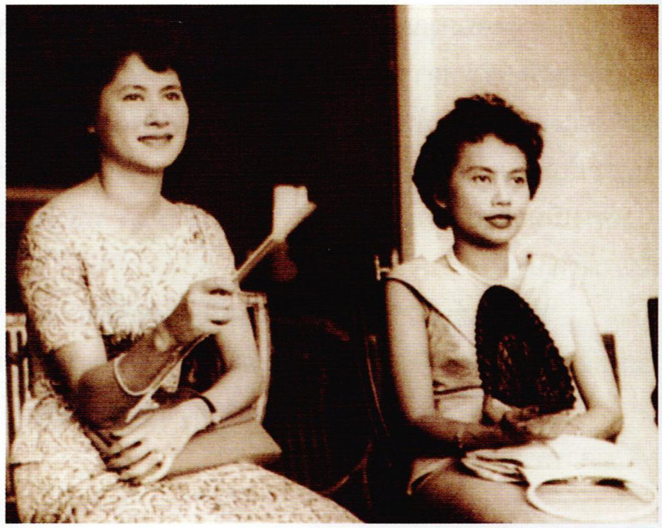
กระแสลมเย็นสบายในฤดูหนาวพัดผ่านมาคราวใด จิตใจของใครหลายคนก็โน้มไปในทางที่ชุ่มชื่นรื่นรมย์ เวลาปลายฝนต้นหนาว จึงนับเป็นช่วงเวลาแห่งความสุขและความบันเทิงของการจัดงานเฉลิมฉลองหลายงาน บ้างก็จัดเป็นงานรื่นเริงใหญ่โตประจำปี เช่นงานฤดูหนาวที่จัดขึ้นเป็นงานโก้เก๋เอิกเกริกที่ชาวพระนครต่างเฝ้ารอเป็นประจำทุกปีเมื่อร่วมศตวรรษก่อน แต่ช่วงต้นฤดูหนาวเมื่อ ๘๕ ปีที่ล่วงมาแล้ว หัวใจของชาวสยามกลับมีแต่ความร้อนรนกระวนกระวาย จนดูเหมือนว่าลมโชยชื่นที่พัดผ่านเข้ามาไม่มีค่าใดๆ ต่อความรู้สึก เมื่อทราบว่าในยามนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นประมุขของพวกเขากำลังทรงพระประชวรหนัก และพระอาการของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ผู้กำลังมีพระครรภ์แก่จวนจะประสูติพระหน่อพระองค์แรกแห่งรัชสมัย ก็ไม่ใคร่จะสู้ดี จากที่เคยคาดหมายกันไว้ว่าจะประสูติตั้งแต่ราวเดือนตุลาคม มาจนบัดนี้ ปลายเดือนพฤศจิกายนเข้าไปแล้ว ก็ยังไม่ประสูติสักที

ในช่วงเวลานั้นเอง มีเจ้านายพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่พระองค์หนึ่ง ผู้ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระราชหฤทัยใสสะอาด ทรงห่วงใย ยื่นพระหัตถ์เข้ารับภาระทั้งปวงมาเป็นพระราชธุระของพระองค์เอง ทั้งในเรื่องพระอาการประชวรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทั้งการทรงพระครรภ์ของพระวรราชเทวี พระบรมวงศ์พระองค์นั้นคือ สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือที่ต่อมาทรงได้รับพระราชทานเฉลิมพระนามาภิไธยเป็น "สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า"

---

* *"สกุลไทย"* ปีที่ ๕๕ ฉบับที่ ๒๘๒๓ ประจำวันอังคารที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ข้าราชสำนักยุคนั้นทราบกันดีอยู่แล้วว่า พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ กับสมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าพระองค์นี้ ทรงสนิทสนมรักใคร่กันเป็นอย่างดี พระเจ้าอยู่หัวเองก็ทรงเคารพนับถือและไว้วางพระราชหฤทัยปรึกษากิจการต่างๆ กับ "สมเด็จป้า" เสมือนหนึ่งว่าเป็นพระบรมราชชนนีแท้ๆ ส่วนสมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าก็ทรงซื่อตรงจงรักต่อเบื้องพระยุคลบาทอย่างบริสุทธิ์พระราชหฤทัย การใดทรงเห็นเหมาะสมก็ทรงสนับสนุน การใดที่ทรงพระปริวิตกก็ทรงกล้าหาญไม่หวั่นเกรงที่จะกราบบังคมทูลพระกรุณาตักเตือนหรือแนะนำ เป็นสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยากจะหาใดเสมือน

ปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงพระประชวรหนักด้วยพระอาการทางพระอันตะ (ลำไส้) จึงทรงเรียกหา "สมเด็จป้า" อยู่ตลอดเวลา สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าก็รีบรุดเสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วยความห่วงใยทุกครั้ง ความกังวลในพระราชหฤทัยของพระเจ้าอยู่หัวในเวลานั้น เห็นจะไม่มีสิ่งใดเกินไปกว่าพระประสูติการของพระหน่อที่ทรงเฝ้ารอมาเป็นเวลาเนิ่นนาน แต่ลึกๆ ในพระราชหฤทัยแล้ว ก็คงจะทรงทราบพระองค์ถึงพระอาการประชวรอันหนักหนาดีอยู่ว่าอาจจะไม่ทรงมีโอกาสได้ทรงฟูมฟักดูแลพระหน่อพระองค์นั้นให้ทรงพระเจริญเติบใหญ่ขึ้น ด้วยพระองค์เองอีกแล้ว

เมื่อพระอาการประชวรเพียบหนัก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำรัสกับสมเด็จป้าว่า

"ขอฝากลูกด้วย"

สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าทรงรับพระราชกระแสนั้นใส่ไว้ในพระราชหฤทัยไม่มีลืม

"เจ้าฟ้านี่ ฉันตายก็นอนตาไม่หลับ พระมงกุฎเกล้าฯ ทรงฝากฝังเอาไว้"

"เจ้าฟ้า" ในที่นี้ทรงหมายถึง "สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี" พระราชธิดาในรัชกาลที่ ๖ ซึ่งประสูติเมื่อวันอังคารที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ก่อนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเพียงวันเดียว

พระมหากรุณาของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ต่อสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ กับพระนางเจ้าสุวัทนาฯ นั้นมีเป็นอเนกประการ ครั้นสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเจริญพระวัยขึ้น สมเด็จพระพันวัสสาฯ ก็ทรงรับมาดูแลที่วังสระปทุมเป็นประจำ ทำให้ทรงมีโอกาสได้ทรงรู้จักคุ้นเคยกับเจ้านายเล็กๆ ๓ พระองค์ในราชสกุลมหิดล ผู้เป็นพระราชนัดดาในสมเด็จพระพันวัสสาฯ และทรงเป็น "ลูกพี่ลูกน้อง" แท้ๆ ของเจ้าฟ้าหญิง หนึ่งในนั้นได้แก่ "พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา"

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ แม้จะมีพระอิสริยยศสูงส่งกว่า แต่ทรงออกพระนามเรียกขานพระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา ผู้มีพระชันษาสูงกว่าพระองค์ ๒ ปี ด้วยความนับถือว่า "เจ้าพี่"

ส่วนพระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงออกพระนามเจ้าฟ้าพระราชธิดาในรัชกาลที่ ๖ ด้วยความเคารพว่า ***"สมเด็จ"*** หรือ ***"เจ้าฟ้า"***

วันเวลาอันเปี่ยมสุขสนุกสนานในวัยเยาว์ของเจ้านายน้อยๆ ดำเนินไปตามประสาเด็ก มิได้ทรงเดือดร้อนไปกับความผันผวนของเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงนั้นมากนัก ทำให้ความทรงจำอันงดงามยังคงฝังแน่นอยู่ในพระหฤทัยของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ อยู่ตลอดเวลา เมื่อทรงมีโอกาสได้เฝ้าแหนพบปะกับเจ้านายในราชสกุลมหิดลคราใด ก็จะทรงตื่นเต้นดีพระทัยเสมอ

แล้ววันหนึ่งพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล พระโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ ก็ได้เสด็จผ่านพิภพเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทำให้คำนำพระนามบ่งบอกพระสถานะของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ในฐานะลูกผู้น้องของพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ เปลี่ยนแปรไปเป็น "สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ" และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา ผู้เป็นพระโสทรเชษฐภคินี จึงทรงได้รับพระราชทานเฉลิมพระยศเป็นเจ้าฟ้าที่ "สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา" และพระราชอนุชาได้รับพระราชทานเฉลิมพระยศเป็นเจ้าฟ้าที่ "สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลเดช" [๑]

ครั้นถึงเวลาที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ต้องเสด็จไปประทับรักษาพระองค์และทรงศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ พระนางเจ้าสุวัทนาฯ จึงทรงพาเจ้าฟ้าหญิงเสด็จแวะประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อทรงเฝ้าฯ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลเดช และพระราชชนนีศรีสังวาลย์

ณ พระตำหนักวิลลาวัฒนา เมืองโลซานน์ ในเวลานั้นคงเปี่ยมด้วยความรื่นเริงบันเทิงพระทัยของเจ้านายทุกพระองค์ที่ทรงมีโอกาสได้พบกันอีกครั้ง หลังจากประทับห่างไกลกันมาเป็นเวลานานปี

สมัยประทับที่สยาม เจ้าฟ้าหญิงได้เสด็จออกทรงร่วมการพระราชพิธีกับเจ้าพี่ - เจ้าน้องในราชสกุลมหิดลอยู่เนืองๆ ยังมีวัตถุพยานเป็นภาพยนตร์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร ทรงบันทึกเหตุการณ์วันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าฯ รับพระราชทานน้ำพระมหาสังข์เป็นสิริมงคลเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน

---

๑ *"ประกาศสถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศ พระราชปิตุจฉา พระเชษฐภคินี และพระอนุชา,"* ***ราชกิจจานุเบกษา ๕๒*** *(๑๔ กรกฎาคม ๒๔๗๗) : ๑๑๗๘ - ๑๑๗๙*

ด้วยพระอิสริยยศสูงส่งในฐานะเจ้าฟ้าพระราชธิดาในรัชกาลที่ ๖ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จึงประทับนิ่งอย่างสำรวมอยู่หัวแถว พระเก้าอี้อีกหมู่หนึ่งเป็นที่ประทับของบรรดาเจ้านายน้อยๆ ที่โดดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเจ้านายเล็กๆ น่ารักสามองค์แห่งราชสกุลมหิดล นั่นคือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา พระองค์เจ้าอานันทมหิดล และพระองค์เจ้าภูมิพลอดุลเดช

เมื่อถึงลำดับที่พระองค์เจ้าภูมิพลฯ พระชันษาเพียงไม่กี่ปี เสด็จเข้าไปทรงรับพระราชทานน้ำพระมหาสังข์ ทรงหมอบลงอย่างรวดเร็วตรงพระบาทของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ พอน้ำพระมหาสังข์หยาดลงบนพระเศียรก็ทรงสะดุ้ง แต่ยังทรงหมอบไม่เงยพระพักตร์อยู่อย่างนั้น จนพระปกเกล้าฯ ต้องทรงเชยพระหนุขึ้นเพื่อจะได้ทรงเจิมได้ จากนั้นก็ไม่ทรงลืมที่จะกราบถวายบังคมลงแทบพระบาทแล้วทรงวิ่งปร๋อไปในทันที เจ้านายทั้งหลายในที่เฝ้าฯ ต่างทรงพระสรวลเอ็นดูกันทุกพระองค์

วันเวลาอันรื่นรมย์เช่นนั้นผ่านไปเนิ่นนานแล้ว การที่ทรงมีโอกาสได้เฝ้ากันอีกที่สวิตเซอร์แลนด์คงช่วยย้อนความทรงจำดีๆ ในอดีตให้หวนกลับมาอีกครั้ง

สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ กับสมเด็จเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ นั้น ต้องทรงเหินห่างกันไปเป็นเวลาร่วมสองทศวรรษ เนื่องจากต่างพระองค์ก็ประทับอยู่คนละประเทศกัน แม้กระนั้น สายสัมพันธ์ระหว่างสมเด็จเจ้าฟ้าฯ และพระชนนี กับครอบครัวราชสกุลมหิดล ยังคงเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น ถ้าทรงมีโอกาสเมื่อใด จะเสด็จไปมาหาสู่กัน เช่นเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เมื่อเสวยราชย์แล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังประเทศอังกฤษ ก็ทรงแวะเยี่ยมเยียนเจ้าฟ้าหญิงและพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ที่ตำหนัก ส่วนสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ในยามเสด็จไปยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก็ทรงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเฝ้าฯ เช่นกัน

"เจ้าฟ้า" กับ "เจ้าพี่" ทรงมีโอกาสได้ทรงงานและทรงใกล้ชิดสนิทสนมกันอีกครั้ง เมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ เสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการถาวรแล้ว ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๐๒ ข้าในพระองค์ของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เล่าถึงสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ และพระนางเจ้าสุวัทนาฯ กับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ไว้อย่างน่าฟัง

"...ไม่ทรงทอดทิ้งกันเลยค่ะ ทุกพระองค์ยังไปมาหาสู่ถามข่าวคราวกันอยู่เสมอ ...ทราบมั้ยคะ สมเด็จพระศรีนครินทราฯ เคยทรงม้ามาเยี่ยมสมเด็จฯ กับเสด็จฯ ถึงวังรื่นฤดี..."

"พอเสด็จพระนางฯ ทรงทราบว่าสมเด็จพระศรีฯ กำลังต้องพระประสงค์จะทรงสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ปราจีนบุรี ก็ทรงขอถวายเงินสร้างทันที ยังเปิดทำการเรียนการสอนจนทุกวันนี้เลยค่ะ อยู่ที่สระแก้ว ...สมเด็จพระศรีฯ พระราชทานชื่อว่า 'โรงเรียนเพชรรัตน'..."

ผู้คนยุคก่อนๆ อาจจะเคยได้เห็นภาพข่าวในพระราชสำนัก หรือข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้ว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ กับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ จะเสด็จไปทรงร่วมการพระราชพิธี รัฐพิธีและงานสาธารณกุศลต่างๆ งานเดียวกันเสมอๆ เรียกได้ว่า ความเอาพระทัยใส่ของทั้งสองพระองค์ที่จะทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจเพื่อสนองพระเดชพระคุณพระบรมราชจักรีวงศ์ และเพื่อประโยชน์สุขแก่ราษฎรนั้นสอดคล้องต้องตรงกัน และบ่อยครั้งที่เป็นงานอันนับเนื่องใน "จุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์" คืองานอันเนื่องด้วยสมาชิกราชสกุลมหาสาขารัชกาลที่ ๕ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงเป็นประธาน และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็ทรงเป็นหนึ่งในจุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์ เมื่อคราวที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ

ทรงบูรณปฏิสังขรณ์สุสานหลวงวัดราชบพิธ ครั้งใหญ่ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ก็ทรงรับเป็นเจ้าภาพซ่อมแซมพระอนุสรณ์สุนันทานุสาวรีย์ และเสาวภาประดิษฐาน เป็นการโดยเสด็จพระกุศลร่วมกันในจุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์

ยังมีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่าแม้นับโดยลำดับแล้ว พระอิสริยยศของเจ้าฟ้าพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ สูงกว่าเจ้าฟ้าผู้ได้รับพระราชทานสถาปนาขึ้นจากพระองค์เจ้าก็ตาม แต่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จะทรงเคารพนบนอบต่อ "เจ้าพี่" เสมอ ในฐานะพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ที่มีพระชนมายุสูงกว่า เมื่อสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงพบกับ "เจ้าพี่" คราใด จะทรงคมด้วยพระกิริยาอันอ่อนน้อมทุกครั้ง

ภาพประทับใจที่ยังตราตรึงอยู่ในความทรงจำของข้าราชบริพาร คืองานฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๘ ณ วังรื่นฤดี สุขุมวิท ๓๘ ที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ เสด็จพร้อมด้วยเจ้านายพระราชวงศ์อีกหลายพระองค์มาทรงร่วมงานกันพร้อมพระพักตร์

พอถึงเวลาตัดเค้ก สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงจุดเทียนที่เค้กขนาดใหญ่ซ้อนกันสามชั้น ทรงจุดเสร็จมีลมพัดแรงมาดับเทียนพอดี กระนั้นสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ไม่ได้ทรงถือสาหรือกริ้วอะไร กลับทรงพระสรวลอย่างพระอารมณ์ดี แล้วรับสั่งสร้างบรรยากาศให้เจ้านายทุกพระองค์ทรงครื้นเครง

"...อ้าว...ดีเหมือนกันมีลมช่วยเป่า ฟ้าหญิงเลยไม่ต้องเป่าเอง"

ทรงตัดเค้กถวายแด่ "เจ้าพี่" เป็นพระองค์แรก และพระราชทานแก่เจ้านายทุกพระองค์ที่ร่วมโต๊ะเสวยแล้ว ยังทรงลงมีดตัดต่อไปอีกหลายชิ้น คงจะทรงหมายพระทัยว่าจะทรงตัดเค้กก้อนโตนั้นแบ่งให้หมดก้อน จนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ มีรับสั่งเย้า

"สมเด็จทรงตัดแค่นี้ก็พอแล้วเพคะ ที่เหลือให้มหาดเล็กตัดถวายเถอะ..."

บรรยากาศเป็นกันเองใน "ครอบครัว" ใหญ่ที่ชื่อว่าพระบรมราชจักรีวงศ์นั้น อบอุ่นและอบอวลไปด้วยความรักใคร่สนิทสนม สายสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพี่เจ้าน้องร่วมสายพระโลหิตล้วนเป็นไปอย่างสมานฉันท์แน่นแฟ้น ใครเห็นเป็นอันต้องกล่าวขวัญชื่นชมทุกครั้งไป

นอกจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ จะทรงสนิทสนมคุ้นเคยกับพระราชธิดาในรัชกาลที่ ๖ แล้ว หากจะย้อนระลึกไปถึงเหตุการณ์ในอดีต ต้องกล่าวว่าพระองค์ทรงเป็นเจ้านายในราชสกุลมหิดลที่มีความผูกพันโดยตรงกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากพระองค์ประสูติในรัชสมัยนั้น ทั้งยังทรงได้รับพระราชทานพระนามจากพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ อีกด้วย สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือทรงศึกษาและสนพระทัยพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพิเศษ ถึงกับทรงแปลพระราชนิพนธ์ภาษาอังกฤษในรัชกาลที่ ๖ เรื่อง “The Spanish Coronation” หรือ “ราชาภิเษกพระเจ้ากรุงสเปน” มาเป็นภาษาฝรั่งเศสในชื่อเรื่องว่า “Le Couronnement Espagnol”

ความสนพระทัยร่วมกับอีกประการหนึ่งของ “เจ้าฟ้า” กับ “เจ้าพี่” คือเรื่องดนตรี ทั้งสองพระองค์ทรงโปรดปรานดนตรีคลาสสิกเหมือนกัน ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่ว่าสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงเป็น “นักดนตรี” ชั้นยอด ทรงมีความสามารถในการบรรเลงเปียโนด้วยพระปฏิภาณเป็นที่น่าอัศจรรย์ ส่วนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ก็ทรงเป็น “นักฟังดนตรี” ผู้รอบรู้อย่างลึกซึ้ง

ความมีศิลปะและพรสวรรค์ด้านการดนตรีของทั้งสองพระองค์จึงเป็นอีกหนึ่งสิ่งซึ่งเกื้อหนุนพระอัธยาศัยให้สอดคล้องต้องกัน

มีบางเวลาที่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ทรงต้องการ “ที่ปรึกษา” เกี่ยวกับการทรงงาน แต่สมเด็จเจ้าฟ้าฯ เองก็ทรงอยู่ในฐานะที่อาจเรียกได้ว่าโดดเดี่ยวลำพังพระองค์อยู่ไม่น้อย เพราะพระองค์ไม่ทรงมีพระภราดาหรือพระภคินีร่วมพระอุทรเลย ยิ่งเมื่อพระชนนีสิ้นพระชนม์จากไปแล้วในปี ๒๕๒๘ ยิ่งทรงว้าเหว่และขาดผู้คอยถวายคำปรึกษาแนะนำ ครั้งหนึ่ง เมื่อเกิดปัญหาขัดข้องเกี่ยวกับกิจการของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นประธาน และล้มป่วย สมเด็จเจ้าฟ้าฯ จึงทรงกังวลพระหฤทัยอย่างยิ่งว่ากิจการของมูลนิธิจะสะดุดหยุดลง ถึงกับมีลายพระหัตถ์ด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวานอย่างยิ่งไปทรงปรึกษา “เจ้าพี่” เพื่อขอประทานคำแนะนำ

ทรงขึ้นต้นลายพระหัตถ์ว่า

“๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

ทูล เจ้าพี่ ทรงทราบ

หม่อมฉันมีเรื่องสำคัญเกี่ยวกับมูลนิธิวชิราวุธานุสรณ์ ที่อยากขอประทานความช่วยเหลือจากเจ้าพี่ คือขณะนี้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประธานกรรมการ ได้ทำงานมานาน สุขภาพเสื่อมโทรมมาก จนป่วยต้องเข้ารับการผ่าตัดนิ่ว และอยากขอลาออก...”

จากนั้น ทรงปรารภกิจการต่างๆ อีกหลายเรื่อง ด้วยทรงเล็งเห็นว่า “เจ้าพี่” พระองค์นี้มีพระปรีชาสามารถด้านภาษาและวรรณกรรม ตรงกับแนวทางของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงปรึกษาด้วยความสนิทพระทัย

“...หม่อมฉันขอประทานพระกรุณาครั้งนี้ด้วยเพคะ

เพชรรัตนราชสุดา”

เมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงได้รับลายพระหัตถ์แล้วก็ทรงตอบโดยไม่ชักช้า โดยได้ถวายคำแนะนำอันเป็นประโยชน์หลายประการ เช่น ทรงแนะนำให้คณะกรรมการพิจารณาหาคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจและความสามารถมาปลูกฝังและฝึกฝนเพื่อให้เป็นกำลังสืบทอดกิจการของมูลนิธิต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ยังทรงใช้ถ้อยคำที่ถ่อมพระองค์ยิ่งตอบกลับมา ดังจะเห็นได้จากคำขึ้นต้นลายพระหัตถ์ ทรงใช้ว่า

"กราบทูล สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ"

ในที่สุด กิจการของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็สามารถดำเนินต่อไปได้ และเจริญรุดหน้าขึ้นตราบจนปัจจุบัน โดยมีสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ ทรงเป็นประธานกรรมการ

เมื่อถึงโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวครบ ๑๒๐ ปี มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ฯ ได้จัดสร้าง "พระนิรโรคันตราย" ขึ้นสำหรับให้ประชาชนได้บริจาคบูชาเพื่อนำรายได้สมทบทุนมูลนิธิและเพื่อถวายแด่พระอารามสำคัญฝ่ายมหานิกาย ตามพระราชดำริในรัชกาลที่ ๖ ที่ทรงริเริ่มไว้ อนุโลมแนวทางเดียวกันกับการสร้างพระนิรันตรายถวายแด่พระอารามสำคัญฝ่ายธรรมยุติ ครั้งนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ประชวร ไม่สามารถเสด็จไปทรงเททองหล่อพระพุทธรูป ณ วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ได้ มูลนิธิฯ จะได้นำความกราบทูลขอพระราชทานเชิญเสด็จ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระองค์ก็ทรงรับเชิญเสด็จ

นายอร่าม สวัสดิวิชัย อดีตผู้จัดการมูลนิธิฯ เล่าให้ฟังถึงพระปรารภของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ที่ทรงรับเชิญเสด็จว่า

"ทรงถามผมว่ามูลนิธิทูลเชิญพระองค์ท่านด้วยเหตุใด ผมกราบทูลเหตุผลว่าทรงเป็นพระบรมวงศ์ผู้มีพระชันษายืนที่สุดเป็นกุลเชษฐ์ในปัจจุบันนี้ และทรงเป็นเจ้านายที่ประสูติในรัชกาลที่ ๖ ทรงได้รับพระราชทานพระนามจากล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ...สมเด็จฯ กรมหลวงฯ ทรงพอพระทัยและทรงรับเชิญเสด็จ"

ผู้เฝ้าในวันนั้นจำได้แม่นยำว่า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงตั้งพระทัยเตรียมพระองค์มาเพื่อทรงปฏิบัติพระกรณียกิจในวันนั้นอย่างเห็นได้ชัด สังเกตได้จากเครื่องประดับที่ทรงประดับมาทรงเลือกสรรแล้วเป็นอย่างดีให้มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับงาน นั่นคือ ทรงสร้อยพระศอคล้องเหรียญเสมา ร.๖ ทองคำลงยาประดับเพชร ซึ่งทรงได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมกับที่ทรงได้รับพระราชทานพระนาม ซึ่งนับเป็นน้อยครั้งที่มีโอกาสได้เห็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงประดับเหรียญนี้

ในระยะหลัง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงรับเชิญเสด็จไปทอดพระเนตรคอนเสิร์ตที่ชมรมคนรักวัง ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ จัดขึ้นเป็นประจำที่ "พระราชวังพญาไท" ซึ่งเป็นพระราชฐานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คอนเสิร์ตซึ่งจัดขึ้นที่นี่มีหลากหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่เป็นแนวเพลงคลาสสิก แต่ละครั้งที่เสด็จไปคงได้ทอดพระเนตรเห็นถึงความทรุดโทรม

ของพระราชวังที่ยังไม่ได้รับการปฏิสังขรณ์อย่างจริงจัง และความทรุดโทรมของพระราชวังพญาไทนี้เองที่ยังคงติดค้างเป็นความกังวลพระหฤทัยของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ อยู่เสมอ

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ มีพระปณิธานที่จะทรงซ่อมแซมปรับปรุงพระราชฐานที่สมเด็จพระบรมชนกนาถของพระองค์ทรงสร้างไว้ให้กลับมาสดใสมีชีวิตชีวาทุกแห่ง ทรงเริ่มต้นที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ต่อมาที่พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน จังหวัดเพชรบุรี จนบัดนี้ การบูรณปฏิสังขรณ์พระราชฐานทั้งสองแห่งแล้วเสร็จลงอย่างสมบูรณ์งดงามด้วยพระบารมี เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งของแผ่นดิน จะยังคงเหลืออยู่ก็แต่พระราชวังพญาไท ซึ่งอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เท่านั้น ที่ยังขาดทุนรอนในการดำเนินงาน

เมื่อ "เจ้าพี่" ทรงทราบพระดำริของ "เจ้าฟ้า" ดังนั้น ในวันคล้ายวันประสูติ ๒๔ พฤศจิกายน จึงโปรดให้เชิญเงินส่วนพระองค์มาถวายสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เป็นเงินเฉลิมพระขวัญ เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์พระราชวังพญาไท หลายครั้ง ด้วยคงจะทรงหวังว่าเงินจำนวนนี้จะช่วยให้ "เจ้าฟ้า" ทรงยินดีและเป็นแบบอย่างให้ข้าราชบริพารและประชาชนที่ได้รับทราบ ได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทในการอนุรักษ์ดูแลมรดกสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืนสืบไป

ซองเงินที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงเขียนด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เองว่า ***"ถวายสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ"*** นั้น สมเด็จเจ้าฟ้าฯ โปรดให้เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี

ทุกปีเมื่อถึงวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ หรือเมื่อทรงทราบข่าวพระอาการประชวร สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ก็ทรงพระกรุณาโปรดให้เชิญดอกไม้ไปถวายเสมอไม่ทรงเคยลืม ยิ่งไปกว่านั้น ยังทรงบริจาคเงินสมทบทุนองค์กรหรือทุนที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงอุปถัมภ์หรือทรงเกี่ยวข้องเสมอ เช่น มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง มูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทย ศิริราชมูลนิธิ ทุนการกุศลสมเด็จย่า ทุนการกุศล ก.ว. เป็นต้น

พระอัธยาศัยไมตรีที่ทรงมีต่อกันนี้ จึงมิได้ส่งผลดีต่อสัมพันธภาพในหมู่พระราชวงศ์เท่านั้น หากแต่ยังอำนวยความวัฒนาผาสุกแก่ประชาชน ผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากองค์กรการกุศลที่ทั้งสองพระองค์ทรงอุปการะอีกด้วย

การทรงงานร่วมกันของเจ้าฟ้าทั้งสองพระองค์เพื่อประเทศชาติและประชาชน ดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกันเสมอมา เป็นกำลังอันยิ่งใหญ่สองกำลังที่เกื้อหนุนและแบ่งเบาพระราชภาระของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เป็นอย่างดี

แต่แล้วเวลาแห่งความสูญเสียที่แม้ไม่มีผู้ใดปรารถนาจะให้บังเกิดก็เกิดขึ้น เมื่อเจ้าฟ้าพระองค์หนึ่งเสด็จจากเจ้าฟ้าอีกพระองค์หนึ่งไปไม่มีวันเสด็จหวนกลับคืน... สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สิ้นพระชนม์เมื่อวันพุธที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๑

พยาบาลประจำพระองค์ได้นำความกราบทูลสมเด็จเจ้าฟ้าฯ ให้ทรงทราบถึงประกาศสำนักพระราชวังเรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ สิ้นพระชนม์ ผู้เฝ้าในที่นั้นต่างเห็นตรงกันว่า สมเด็จเจ้าฟ้าฯ ซึ่งถึงแม้จะไม่มีรับสั่งใดๆ มานานแล้ว แต่ยังทรงสามารถแสดงพระประสงค์หรือความรู้สึกพระองค์ได้ทางพระอากัปกิริยา ทุกคนสังเกตได้ว่าวันนั้น เจ้าฟ้าหญิงมีพระอาการนิ่งไปเป็นเวลานานแล้วถอนพระทัยยาว พระอาการเช่นนี้พยาบาลที่เฝ้าอยู่ใกล้ชิดพระองค์ทุกคนยืนยันว่าไม่ได้เห็นบ่อยครั้ง หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่เคยเห็นว่าทรงนิ่งอั้นและถอนพระทัยยาวเช่นนี้มาก่อนเลย

หลังจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ สิ้นพระชนม์ได้ ๓ ปี สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ก็ได้ตามเสด็จ "เจ้าพี่" ของพระองค์ไป เมื่อวันพุธ ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงพยาบาลศิริราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระศพถวายพระเกียรติยศสูงสุดแด่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ผู้ทรงสถิตในพระฐานะ "พระเชษฐภคินี" คือพี่สาวผู้ทรงเป็นลูกผู้พี่ ของพระองค์ เสมือนดังที่ทรงปฏิบัติพระราชทานแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ผู้ทรงสถิตในพระฐานะ "พระโสทรเชษฐภคินี" คือพี่สาวแท้ๆ ของพระองค์ แทบทุกประการ

อีกไม่ช้านาน เมื่อเสร็จสิ้นการพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในวันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๕ ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง แล้วในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๒ เมษายน พระอัฐิของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ก็จะได้ขึ้นประดิษฐานบนพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทที่เดียวกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ และพระสรีรางคารของพระองค์ก็จะได้บรรจุไว้ ณ "เสาวภาประดิษฐาน" อันเป็นพระอนุสรณ์สถานที่ตั้งอยู่เคียงข้าง "รังษีวัฒนา" ซึ่งเป็นที่บรรจุพระสรีรางคารของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นที่ทรงพำนักพักพระภารกิจที่ทรงตรากตรำมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานตลอดพระชนมชีพ เป็นครั้งสุดท้ายร่วมกันของเจ้านายน้องพี่แห่งจุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์ ผู้ทรงเป็น "พี่สาวของพระเจ้าแผ่นดิน" และทรงไว้ซึ่งพระกรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่แก่ประชาชาติไทยทั้งสองพระองค์

ขอเชิญชวนชาวไทยทุกหมู่เหล่า เดินทางไปร่วมงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง ในวันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๕ และร่วมพิธีถวายดอกไม้จันทน์ ณ พระอารามที่กำหนดในแต่ละจังหวัด ในวันเดียวกัน เวลา ๑๖.๐๐ น. โดยพร้อมเพรียงกัน

เบื้องหลังความทรงจำอันล้ำค่ากับสมเด็จฯ เจ้าฟ้าเพชรรัตนฯ คุณพยาบาลประจำพระองค์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี*

"พิชามญชุ์"

เมื่อวันพุธที่ ๒๔ พฤศจิกายนของปีที่แล้ว ภายในวังรื่นฤดีเต็มไปด้วยผู้คนที่แต่งกายด้วยสีเขียวตามสีวันประสูติในปีนั้นของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในท่ามกลางแขกมากมายที่มาร่วมถวายพระพร มีหญิงสาวกลุ่มเล็กๆ ในชุดสีเขียว ปฏิบัติงานอยู่ไม่ห่างไกล จากพระองค์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี บางคนเดินปะปนอยู่กับผู้มาร่วมงานโดยที่อาจไม่มีใครรู้เลยว่าพวกเธอมีส่วนเชื่อมโยงอย่างไรกับวังรื่นฤดีแห่งนี้..

นอกรั้ววังรื่นฤดี หญิงสาวทั้งแปดคนนี้สวมชุดสีขาวปฏิบัติงาน ในฐานะพยาบาลวิชาชีพที่โรงพยาบาลศิริราช แต่ที่วังรื่นฤดีพวกเธอทั้งหมดสวมเสื้อผ้าสีตามวัน ปฏิบัติหน้าที่คุณพยาบาลและคุณข้าหลวงประจำพระองค์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี โดยได้ถวายการดูแลอย่างใกล้ชิดตลอด ๒๔ ชั่วโมง จนกระทั่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สิ้นพระชนม์ลง เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔

แม้ว่าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีเสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว แต่พระจริยวัตรอันงดงาม และเรื่องราวของพระองค์ยังคงประทับอยู่ในหัวใจของผู้ที่เคยแวดล้อมใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ดังเช่นคณะคุณพยาบาลที่ถวายการรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท อันได้แก่ สุชาดา สงวนพรรค อุระวรา บุญเจือ จิตรา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต สุพิศ พันธินา ศรีวิไล บุญป้อง กรรณิการ์ บัวสมบุญ วรรณรัตน์ มัลลิกะมาลย์ ดวงตา โสมาบุตร และวารินทร์ ตันตระกูล

---

*นิตยสารสกุลไทย ปีที่ ๕๘ ฉบับที่ ๒๙๘๐ ประจำวันอังคารที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ในงานพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ได้พบคณะคุณพยาบาลเกือบครบทีม ขาดเพียงท่านเดียว คือ วารินทร์ ตันตระกูล (ไม่สามารถมาร่วมพูดคุยได้เนื่องจากประสบเหตุอุทกภัย) วันเวลาที่ผ่านไปทำให้ทุกคนคลายจากความเศร้าโศกจากการสูญเสียลงได้บ้างแล้ว ถ้อยคำสนทนาและบรรยากาศการพูดคุยจึงเป็นไปอย่างสบายๆ มีเสียงหัวเราะเมื่อพูดคุยถึงคืนวันเก่าๆ และความทรงจำอันงดงามกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และน้ำตาในบางช่วงบางตอนของความรำลึกถึง..

คณะคุณพยาบาลทุกคนในชุดนี้ล้วนจบการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นพยาบาลปฏิบัติการที่โรงพยาบาลศิริราชก่อนหน้าที่จะเข้ามาถวายการรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท โดยแต่ละคนเข้ามาทำหน้าที่ในเวลาต่างๆ กัน คุณพยาบาลชุดแรก คือ อุระวรา บุญเจือ ดวงตา โสมาบุตร และ วารินทร์ ตันตระกูล ที่เข้ามาถวายการรับใช้ฯ ต่อจากชุดก่อนที่ได้เกษียณอายุไป

อุระวรา เล่าถึงความเป็นมาของคุณพยาบาลที่ได้เข้าไปถวายงานว่า

“ดิฉันเข้าไปถวายงานครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๓ ตอนนั้นมีที่ถวายงานอยู่แล้วคือ พี่สุภาอายุ ๖๐ และพี่วรววรรณ ๗๒ ก็เลยพาพวกเรา ๔ คนไปช่วยก่อนคือ อุระวรา ดวงตา วารินทร์ พี่อารีพร หลังจากนั้นอีก ๖ เดือน พี่สองคนเกษียณไป ก็มีน้องสุชาดากับน้องวรรณรัตน์ตามเข้าไปเป็น ๖ คน หลังจากนั้นพอท่านเริ่มพระชนมายุมากขึ้น ต้องถวายการดูแลใกล้ชิดมากขึ้น เลยขอทางสโตรค ยูนิตไปช่วยคือจะดูแลคนไข้ที่ต้องการการดูแลที่ละเอียดมากขึ้น ก็ได้น้องจิตรากับน้องสุพิศเข้าไปเป็นกำลังเสริม หลังจากนั้นท่านผู้หญิงบุตรีเกรงว่า พวกเราจะเหนื่อยเกินไป เพราะเราต้องกลับมาทำงานที่ศิริราชด้วย สักระยะหนึ่งก็ขอกำลังเสริมเข้าไปเพิ่ม พอพี่อารีพรออกมา ก็มีน้องศรีวิไลเข้าไป แล้วก็มีช่วงหนึ่งที่วรรณรัตน์ลาคลอด ก็เลยเป็นกรรณิการ์เข้ามา นี่คือความเป็นมาที่พวกเราได้เข้ามาถวายงานค่ะ”

จากวันแรกที่เข้ามาถวายงานจนถึงวันนี้ อุระวรา ดวงตา วารินทร์รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทมานาน ๑๑ ปี ตามด้วยสุชาดาและวรรณรัตน์ถวายงานมานาน ๑๐ ปี ๖ เดือน จิตราและสุพิศ ๙ ปี ศรีวิไล ๗ ปี และกรรณิการ์ ๑ ปี ทุกคนต่างมีความทรงจำอันงดงามเมื่อนึกถึงวันเวลาที่ได้ถวายงาน

ดวงตา "ท่านทรงพระเมตตากับพวกเรามาก ไม่ว่าเราจะทำอะไรผิด ท่านก็ไม่เคยกริ้วค่ะ

มีอยู่ครั้งหนึ่งดิฉันเคยเมารถตอนอยู่บนรถพระที่นั่ง ตอนเสด็จประพาส เกิดคลื่นไส้อาเจียนขึ้นมา ท่านประทับบนเบาะ เราก็นั่งที่พื้น แล้วรถก็วนบนทางด่วนไกลมาก พยายามอดทนจนจะถึงวังอยู่แล้วแต่ก็ไม่ไหวแล้ว ก็เลยหมอบ บอกสารถีว่าหนูไม่ไหวแล้ว เขาก็ส่งหมวกมาให้ ดิฉันก็จัดการเลย (หัวเราะ) แล้วก็มองท่าน ตอนแรกก็กลัวว่า ท่านจะกริ้วไม่พอพระทัย แต่ก็ไม่ทรงว่าอะไรเลย"

วรรณรัตน์ "เวลาที่ท่านวางพระหัตถ์ตรงที่เท้าแขน บางทีท่านก็จับศีรษะดิฉัน รับสั่งว่านี่ปิแอร์เหรอ (สุนัขทรงเลี้ยง) เพราะดิฉันตัวเล็ก เวลาที่นั่งข้างๆ ท่าน มันจะพอดี เพราะศีรษะเราจะเสมอที่เท้าแขนท่านพอดี ดิฉันเคยร้องเพลง "ช้าง" ถวายท่าน เสียงก็ใช้ได้มากเลยค่ะ (หัวเราะ) ความที่เพลงช้างมันจังหวะค่อนข้างเร็ว ตอนแรกๆ ก็ไม่เร็วมาก ท่านก็ทรงเปียโนเข้าจังหวะ หลังๆ เริ่มร้องเร็วท่านก็รับสั่งว่า "กลัวจัง" แต่ก็ไม่ทรงหยุดทรงเปียโนนะคะ รับสั่งว่ากลัวไม่ทราบว่าท่านกลัวช้างหรือกลัวพวกเรา (หัวเราะ)"

กรรณิการ์ "เรื่องเล่าของดิฉันจะน้อยค่ะ เพราะว่ามาทำหน้าที่ได้แค่ ๑ ปี แต่จริงๆ แล้วเคยอยู่ตึก ๘๔ ปี ชั้น ๕ ได้ถวายงานแต่ไม่ได้เป็นในฐานะพยาบาลประจำพระองค์ เป็นพยาบาลประจำตึกที่ท่านประทับอยู่เมื่อปี ๒๕๔๕ พอปี ๒๕๕๓ ก็ได้มารับใช้ พอดีเคยถวายงานสมเด็จฯ กรมหลวงฯ มาก่อน คือ ช่วงที่อยู่ชั้น ๕ ตะวันออก พอไปถวายงานตรงนั้นก็ห่างจากสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ท่านไป พอสมเด็จฯ กรมหลวงฯ สิ้นพระชนม์ ก็ย้ายไปอีกตึกหนึ่ง แต่ด้วยความที่เคยอยู่ชั้น ๕ ตะวันออกมาก่อน รู้จักพี่ๆ ทุกคน ก็เลยได้มีโอกาสเข้ามาถวายงานช่วงที่พี่วรรณรัตน์ลาคลอด ความตื่นเต้นก็น้อยลง

ตอนปี ๒๕๔๕ จบพยาบาลใหม่ๆ ก็ได้มีโอกาสได้รับใช้พระองค์ ไม่ใช่ฐานะพยาบาลประจำ แต่ก็มีโอกาสได้ช่วยพี่ๆ ถวายงาน เวลาแอดมิท พยาบาลประจำตึกก็จะเดินเข้าเดินออกถวายงานช่วย ก็ได้เห็นพระจริยวัตรของพระองค์ คือเราเป็นพยาบาลจบมาใหม่ก็ไม่เคยเข้าเฝ้าฯ พระราชวงศ์มาก่อนเลย ก็ได้เฝ้าท่านเป็นพระองค์แรก ตอนแรกก็ตื่นเต้น ก็มีพี่แนะนำ พระจริยวัตรของพระองค์ตอนประทับอยู่ที่โรงพยาบาลก็ไม่ต่างกับประทับอยู่ที่วังเลย เวลาที่ท่านประทับที่โรงพยาบาล จะมีการร้องเพลง เคาะจังหวะ ถ้าท่านแอดมิทอยู่ในช่วงลอยกระทง ทางวังก็จะจัดที่ตึกเลย ไม่ให้ท่านทรงรู้สึกว่าท่านประทับอยู่โรงพยาบาล"

ศรีวิไล "ดิฉันเข้ามาถวายงานตอนที่ท่านรับสั่งไม่ได้แล้ว ตอนแรกท่านก็รับรู้ว่าเราเป็นคนอื่น วันแรกที่เข้าไปถวายปรนนิบัติช่วงเสวยพระกระยาหารท่านก็หันพระพักตร์มาดูว่า เอ๊ะ! นี่ใคร พี่พยาบาลก็กราบทูลว่าเป็นพยาบาลใหม่ ท่านก็ให้โอกาสเราถวายงานท่านต่อ

...พี่ๆ เขาบอกว่าสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ จะกลัวเสียงฟ้าร้อง แต่ว่าวันแรกที่ไปถวายงานที่หัวหิน ฝนตกหนัก ฟ้าร้องเสียงดัง เราก็กลัวฟ้า (หัวเราะ) วันนั้นอยู่เวรดึก มีแต่เรากับท่าน พี่เวรบ่ายก็นอนหลับสนิท เราก็ไปเกาะพระแท่นบรรทมแล้วก็กราบทูลสมเด็จฯ ว่ากลัว ท่านก็ไม่บรรทม คือรู้สึกได้ว่าท่านทราบว่าเรากลัว ท่านก็ไม่บรรทม ตอนเช้าก็มาเล่าให้พี่ๆ ฟัง เขาบอก อ้าว! ไหนบอกให้ไปอยู่เป็นเพื่อน

เจ้านาย แต่ทำไมให้เจ้านายอยู่เป็นเพื่อน (หัวเราะ) ประทับใจมากค่ะเพราะหลายๆ อย่างถึงแม้ท่านไม่รับสั่ง แต่เราก็รู้สึกได้ว่าท่านทรงทราบ”

สุพิศ “ดิฉันมาถวายงานครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๕ มาพร้อมกับพี่จิตราตอนนั้นท่านยังพอรับสั่งได้ วันแรกที่เข้ามาก็ต้องถวายตัว มีกรมวังมาช่วยเตรียมธูปเทียนแพไว้ให้ เขาจะให้ท่องคำพูดถวายตัว ๒ - ๓ บรรทัด แต่ตอนนั้นจำไม่ได้เลยค่ะ แต่จำได้ว่าขึ้นต้น แล้วใส่ชื่อเราเข้าไป แล้วก็ลงท้าย ก็คิดว่าไม่เป็นไร เราเป็นน้อง ให้พี่เขาพูดก่อน เดี๋ยวเราค่อยตาม ไม่น่าจะเป็นอะไร ตอนนั้นท่านประทับที่ศิริราช พี่จิตราก็คลานเข้าไปเฝ้าฯ ก่อน เราก็ตามเข้าไป

ตอนแรกที่รู้ว่าจะถวายงานท่าน ก็มาดูรูปและศึกษาประวัติของท่านก็มีความรู้สึกว่าท่านจะดุหรือเปล่า เพราะพระเนตรท่านดูดุ พอคลานเข้าไปพี่จิตราก็พูดก่อน เรากะจะตามเขาเต็มที่ พี่เขาพูดไปนิดเดียว เอ๊ะ! จบแล้วเหรอทำไมมันสั้น (หัวเราะ) เราก็พูดตามไป พูดเท่าที่คนนำพูด แต่ก็รู้ว่าพูดไม่ครบ เราก็กราบท่านแล้วเงยหน้าดูท่าน พระพักตร์ท่านยิ้ม และพี่ที่ถวายงานก็พยักหน้าให้เราออกไปได้ เราก็รีบถอยออกไป แล้วก็มาคุยกันว่าทำไมพูดสั้นอย่างนี้ล่ะ พี่จิตราบอกว่าก็ท่องได้แค่นี้น่ะ (หัวเราะ) นั่นเป็นครั้งแรกที่เห็นท่าน จากนั้นเรามีความประทับใจมาตลอด ไม่คิดว่าจากวันนั้นถึงวันนี้จะ ๙ ปีแล้ว เป็นความประทับใจทุกวันทุกครั้งที่เข้าไปถวายงาน ไม่คิดว่าเราจะได้เข้าไปถวายงานใกล้ชิดกับท่านขนาดนั้น”

จิตรา “ตั้งแต่สมัยเรียนปี ๔ ก็ได้รับทุนสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ได้รับจากพระหัตถ์ของท่าน ครั้งแรกที่เห็นท่านเราก็รู้ว่าท่านมีพระกรุณาธิคุณแก่เรา พอปี ๒๕๔๕ ก็ได้เข้ามาถวายงาน ตอนแรกๆ ก็ยังเงอะๆ งะๆ ค่ะ ด้วยความที่เข้าไปใหม่ ครั้งหนึ่งได้ถวายครีมที่พระพักตร์ ตอนนั้นพี่อุ๊ (อุระวรา) ก็อยู่ด้วย พอดิฉันถวายเสร็จท่านก็รับสั่งว่า “นี่อะไรจ๊ะ ไม่โปรดจ้ะ” ก็เลยไม่รู้จะทำยังไง มาบอก...พี่อุ๊ ท่านไม่โปรด...

ตอนนั้นก็ยังตกใจเหมือนกันนะคะ เพราะเพิ่งเข้าไปวันแรกๆ เราก็ไม่รู้ว่าเราต้องทำอะไรบ้าง ขนาดท่านไม่โปรดเราแต่ท่านก็ยังรับสั่งเพราะกับเรา ลงท้ายด้วยจ๊ะตลอด กว่าจะให้ท่านคุ้นเคยกับเราก็ใช้เวลาสักพักหนึ่งค่ะ”

อุระวรา “ต้องเรียนก่อนว่าเวลาที่พยาบาลเข้ามาถวายงานใหม่ๆ ถ้าท่านไม่คุ้น ท่านก็จะมีวิธีปฏิเสธของท่าน เช่น พอถวายเครื่องเสวยท่านมองมาแล้วไม่คุ้น หรือไปโดนพระองค์ ท่านก็จะบอกเลยว่าท่านไม่โปรด ก็ต้องกราบทูลท่านว่านี่น้องพยาบาลมาช่วยงานอีกคนหนึ่ง เพิ่งมาใหม่

...เวลาถวายงาน เราทราบจากพระเนตร และแสดงสีพระพักตร์ ถ้าไม่พอพระทัย ตกใจใครมาเวลาเรากราบทูลท่านจะหันตามได้หมด ท่านไม่โปรดก็หันพระพักตร์หนี และท่านจะมีวิธีเรียกพวกเรา เช่น กระแอม หรือกรรสะ ถ้ายังไม่มาเดี๋ยวจะยาวขึ้น (หัวเราะ) บางทีเราจัดพระโอสถหรือเก็บของอยู่ ถ้าเราส่งเสียงไปแล้วว่าเดี๋ยวนะเพคะ แต่ยังไม่ถึงองค์ก็จะเริ่มมาอีกชุดหนึ่ง” (หัวเราะ)

อุระวราเล่าปิดท้ายถึงความประทับใจพระจริยวัตรของพระองค์ว่า “ประทับใจในพระองค์ท่านทุกอย่าง อย่างแรกคือท่านรับสั่งเพราะ ต่อให้ท่านกริ้วยังไงก็ไม่เคยใช้คำไม่สุภาพ และท่านจะลงท้ายด้วยคำว่าจ๊ะทุกครั้ง ถ้าท่านกริ้วจริงๆ ท่านก็จะแค่รับสั่งว่า นี่ โกรธแล้วนะ หรือทรงกริ้วแล้วนะจ๊ะ แต่ท่านจะไม่ต่อว่าอะไรเลย อย่างที่ดวงตาเมารถ ท่านก็ไม่เคยต่อว่า ทรงพระเมตตามาก อีกอย่างหนึ่ง ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีให้เราเรื่องความอดทน อย่างตอนที่ไปบำเพ็ญพระกุศลที่ปราจีนบุรี ระหว่างทางไปกลับก็ค่อนข้างนาน ปกติประมาณห้าโมงเย็นจะเป็นเวลาเสวยอาหารค่ำแล้ว แต่วันนั้นรถติดอยู่บนทางด่วน เราก็เป็นห่วงท่านก็เลยกราบทูลถามท่านว่าทรงหิวหรือยังเพคะ ท่านก็รับสั่งว่าไม่เป็นไร ฟ้าหญิงเคยแล้ว ทนได้ หรืออย่างที่พวกเราเข้าไปถวายงานใหม่ๆ คำราชาศัพท์ก็ไม่แข็งแรง มั่วไปหมด ท่านก็ไม่เคยต่อว่าอะไรเรา ก็แค่ทอดพระเนตรพวกเราอย่างเอ็นดู ยิ้มๆ บ้างว่า อ๊ะ! พูดผิดนะ

ตอนแรกเวลาที่เข้าไป ท่านรับสั่งเก่ง ก็คือจะคุยกับเราทั้งวัน ท่านจะรับสั่งเรื่องทั่วไป หรือเวลาที่เราเล่าข่าวให้ท่านฟัง ท่านก็จะถาม หรือพอเราอ่านข่าวภาษาอังกฤษ ความที่ภาษาไม่แข็งแรง พอถึงท่อนที่เป็นภาษาอังกฤษก็จะหันไปกราบทูลท่านว่าตรงนี้หม่อมฉันอ่านไม่คล่องนะเพคะ ท่านก็จะรับสั่งว่า... “แต่ฟ้าหญิงอ่านออกนะจ๊ะ” ท่านก็จะช่วยอ่านให้ เวลาทำอะไรถวายท่านก็ยอมให้ทำ ดีบ้างไม่ดีบ้างท่านก็ไม่ว่าอะไร อาทิตย์ไหนที่ออกเวรมาก็จะรู้สึกคิดถึงพระองค์ท่านจังเลย ก็จะต้องโทร.ไปถามเพื่อนว่าเจ้านายเป็นยังไง”

สุชาดา “สมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ท่านโปรดที่จะเรียกชื่อพวกเราให้เป็นคำสั้นๆ สองพยางค์ อย่างอุระวรา ท่านจะเรียกว่าอุรา อย่างอารีพรก็เหลือแค่อารี วรรณรัตน์ก็จะเป็นวรรณา พอของเรา เราก็เลยกราบทูลท่านว่า สมเด็จฯ เพคะ หม่อมฉันชาดานะเพคะ ท่านก็รับสั่งว่า

“อ๋อ! ชาเย็นนะจ๊ะ”

ดิฉันก็ทูลว่าไม่ใช่เพคะ ชาดาเพคะ ท่านก็รับสั่งอีกว่า “ชาเย็นนะจ๊ะ” แล้วก็ทรงพระสรวลใหญ่เลย ทรงแกล้งเรา บางครั้งก็ถามเราว่าลูกใครจ๊ะ เกิดวันอะไรจ๊ะ เราก็ทูลไปเรื่อยๆ

มีครั้งหนึ่งดิฉันอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ถวาย เป็นช่วงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงที่คนแต่งงานกันเยอะมาก เราก็เลยทูลเปรยๆ ว่าสมเด็จฯ เพคะ มีแต่คนเขาแต่งงานกันเต็มไปหมดเลยเพคะเดือนนี้ ท่านก็รับสั่งว่า “อยู่อย่างนี้ก็ดีแล้วนี่จ๊ะ” ก็เลยต้องอยู่อย่างนี้ จนบัดนี้ก็ยังไม่ได้แต่งเลยค่ะ (หัวเราะ)

...โปรดเต้นรำ ตอนแรกที่มาใหม่ๆ ก็ไม่ทราบ แต่ท่านผู้หญิงศรีนาถ ท่านเล่าว่าตอนประทับอยู่ที่อังกฤษ ท่านโปรดเต้นรำมาก เวลามีงานที่สมาคมปกติจะทรงเต้นคู่กับผู้ชาย แต่ท่านโปรดที่จะนำก็เลยลองดู เราก็ไม่คิดว่าท่านจะเต้นได้ ท่านผู้หญิงก็เปิดเพลง แล้วก็ลองดูว่าท่านจะเต้นไหม ท่านก็พาเราหมุนไปเรื่อยๆ เต้นรำกับเรา วันไหนกลางคืนก็จะโปรดเต้นรำมาก เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ท่านโปรด รำวงก็โปรดนะคะ ถ้าท่านเหนื่อยระหว่างพักรอบ ที่เหลือก็ต้องออกไปรำวงกัน เข้าคิวให้ท่านทอดพระเนตร ท่านก็จะเคาะจังหวะไป พอพระทัยก็ทรงพระสรวล”

การถวายการรับใช้เบื้องพระยุคลบาทของคณะคุณพยาบาลชุดนี้จะแบ่งเป็นเวร ๗ วัน อาทิตย์เว้นอาทิตย์ ผลัดเวรกัน ครั้งละ ๑๒ ชั่วโมง ถวายการรับใช้อย่างน้อย ๒ คน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง นอกจากนี้คุณพยาบาลยังทำหน้าที่คุณข้าหลวง ไปในตัวด้วย มีหน้าที่ดูแลพระพลานามัย พระภูษา แต่งพระองค์ถวาย ถวายเครื่องประดับ แต่งพระพักตร์ ดูแลเครื่องเสวย ฯลฯ

อุระวรา ในฐานะพี่ใหญ่ของคณะคุณพยาบาลเล่าให้ฟังถึงการทำงานว่า “เราทำงานกันเป็นทีมนะคะ เวลาที่เข้าเวรกันจริงๆ วันหนึ่งจะมี ๔ คน แต่เราจะผลัดหน้าที่กัน จะมีเช้าหนึ่ง เช้าสอง เวรบ่าย เวรดึก สมมุติตกลงกันเป็นเช้าหนึ่ง เช้าหนึ่งก็เหมือนหัวหน้าเวร จะมีหน้าที่เขียนรายงาน ถ้ามีเหตุการณ์อะไรจะเป็นคนที่ตัดสินใจเป็นคนแรก แล้วก็แบ่งหน้าที่เล็กๆ น้อยๆ เวลาที่จะถวายงานแต่เรื่องความใกล้ชิดทุกคนจะเสมอภาคกันหมด อีกอย่างหนึ่งเวลาที่เราทำงาน เราจะมีการประชุมร่วมกับคณะแพทย์กับฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลศิริราชเป็นประจำอยู่แล้ว ว่าจะมีแนวทาง วิธีการในการดูแลท่านยังไงจะต้อง check up ยังไง เป็นการวางแผนการรักษาร่วมกัน และด้วยความที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นห่วงพระพลานามัยของสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ท่านก็จะให้เราเขียนรายงานพระพลานามัยขึ้นไปถวายทุกๆ ๑๐ วัน และจะให้ท่านผู้หญิงนราวดี (ท่านผู้หญิงนราวดี ชัยเฉนียน) มาคอยติดตามพระพลานามัยต่างพระเนตรพระกรรณเป็นประจำ และเชิญของพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ มาทูลเกล้าฯ ถวายเป็นระยะ มีเครื่องพระสำอาง เครื่องหอม พระภูษาสวยๆ งามๆ อาหารก็มีพวกผลไม้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระกรุณาฯ โปรดเกล้าฯ ให้ห้องเครื่องที่สวนจิตรลดาจัดเครื่องเสวยมาถวายทุกวัน มื้อกลางวันกับมื้อเย็น โดยทางวังรื่นฤดีก็ทำเสริมบ้าง ส่วนใหญ่เครื่องที่มาจากสวนจิตรลดา จะเป็นเครื่องฝรั่งเป็นพวกปลา ซุป ผลไม้สด นอกจากนั้นยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีและภริยา ผลัดเปลี่ยนกันมาเฝ้าเป็นประจำทุกสัปดาห์เว้นสัปดาห์ และเชิญดอกไม้มาทูลเกล้าถวายฯ ในช่วงวันพิเศษสำคัญๆ เช่น วันประสูติหรือถ้าท่านมาประทับที่โรงพยาบาลก็จะทรง

พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใหญ่ในราชสำนักเชิญดอกไม้ หรือสิ่งของพระราชทานมาเฝ้าเยี่ยมพระอาการเป็นพิเศษเสมอ”

ส่วนในเรื่องการจำกัดเครื่องเสวยซึ่งเป็นหน้าที่ของพยาบาลผู้ดูแลโดยตรงนั้น **สุชาดา** ให้ข้อมูลว่า “โปรดเสวยเค้ก ไอศกรีมเชอร์เบ็ต เชอร์รี่ นมเปรี้ยว มันฝรั่งทอด สมัยก่อนตอนช่วงประทับพักผ่อนก่อนอาหารกลางวัน ท่านผู้หญิงศรีนาถ สุริยะ คุณจริยา (นางจริยา ไชยันต์ ณ อยุธยา) คุณสอาดโฉม (นางสอาดโฉม สุนทรเวช) จะมาเฝ้าท่านบ่อยๆ ทุกวันพุธจะทรงไพ่ต่อแต้ม ระหว่างทรงไพ่ก็จะมีเครื่องดื่มเป็นน้ำเขียว น้ำแดง และจะเสวยมันฝรั่งทอดไปด้วย แต่ส่วนใหญ่ท่านจะทรงชนะ นะคะ

...เรื่องอาหาร เราจะมีการควบคุมเครื่องเสวยตั้งแต่แรก ก่อนฝ่ายในจะเชิญขึ้นไปตั้งถวาย เราจะดูว่าอันนี้ได้ อันนี้ไม่ได้ ตั้งแต่ต้นทางก่อน ไม่ใช่ว่าเชิญขึ้นไปตั้งแล้ว ไปกราบทูลขอไม่ให้ท่านเสวย แต่อันไหนที่โปรดมาก ก็จัดถวายบ้างแต่อาจจะจำกัดสัดส่วนนิดหน่อย ไม่เยอะเกินไป จะเสวยช่วงทรงไพ่นิดๆ หน่อยๆ แล้วก็พอค่ะ ก็จะได้คุณเชื้อพร (นายเชื้อพร รังควร ผู้ช่วยผู้บริหารงานในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี) ช่วยดูแลค่ะ ถ้าช่วงไหนที่เห็นว่าเครื่องเสวยขาดเหลืออะไร ก็จะขอเปลี่ยน เช่นผักผลไม้อันนี้เยอะไปแล้ว”

คณะคุณพยาบาลมีหน้าที่ต้องรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทตลอด ๒๔ ชั่วโมง ให้ทุกอย่างดำเนินไปตามกิจวัตรประจำวันของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี **อุระวรา** “ช่วงแรกๆ พอตื่นบรรทมแล้ว หลังจากสรงน้ำแล้ว สิ่งที่ท่านทำเป็นประจำก่อนออกจากห้องบรรทมคือท่านจะกราบพระรูปของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ กับพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ก่อน หลังจากนั้นก่อนจะเสวย ท่านจะถวายพวงมาลัยหน้าพระรูปของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกวัน ช่วงหลังท่านก็ยังทำอยู่ จากนั้นก็มาเสวยเช้า แล้วพวกเราก็อ่านหนังสือถวาย บางครั้งท่านก็จะร้องเพลงบ้าง วันไหนที่อากาศดีๆ ตอนเช้าๆ ก็จะพาท่านทรงพระดำเนินออกกำลังภายในสวน หรืออย่างเวลาไปหัวหิน ที่ตำหนักพัชราลัย เสด็จลงตอนเช้า มาพักแป๊บหนึ่ง กลางวันก็เสวยกลางวัน แล้วก็มีบรรทมช่วงบ่ายประมาณ ๒ ชั่วโมง จากนั้นก่อนเสวยของว่างช่วงบ่ายก็จะทรงพระดำเนินออกพระกำลังนิดหนึ่ง ถ้าอยู่กรุงเทพฯก็จะประทับที่สวนหรือริมสระที่วังรื่นฤดี ประทานอาหารให้ปลา ให้เต่าเพราะที่วังมีปลาเยอะ ถ้าเป็นที่หัวหินก็ประพาสทางรถยนต์ หรือไม่ก็ประทับที่ศาลาแก้ว ริมทะเลซึ่งท่านโปรดมาก บางครั้งก็พาท่านลงทะเลเพื่อให้คลื่นซัดโดนพระบาทบ้าง มีพระเก้าอี้ตามไปเผื่อจะทรงเมื่อย (หัวเราะ) ท่านผู้หญิงจะซื้อรองเท้ายางที่โดนน้ำได้ แล้วท่านก็จะทรง พอจะขึ้นตำหนักก็จะเช็ดพระบาทถวาย”

สุชาดา “เวลาเข็นพระเก้าอี้เข็นลงไปที่ชายหาดต้องใช้สองคน วีลแชร์นี่ถ้าเราอยู่นิ่งมันจะจมทราย คนหนึ่งต้องยกข้างหน้า ข้างหลังต้องเข็นไป มันเข็นยากนะคะ เพราะทรายมันไม่แน่น ถึงขั้นกล้ามขึ้นเลยค่ะ” **อุระวรา** “อันนี้เป็นความสนุกของพระองค์ท่านอีกอย่างหนึ่ง เพราะท่านไม่โปรดพื้นเรียบ เวลาเราจะเข็นวีลแชร์จะต้องเป็นพื้นขรุขระนิดหนึ่ง จะโปรดเพราะมันเหมือนรถวิบาก เวลาพอพระทัยก็จะทรงพระสรวล หากประทับอยู่ที่วังรื่นฤดี ในเวลาก่อนเสวยเที่ยง จะทรงรับแขกที่มาเฝ้าอาทิ องคมนตรีที่จะมาเฝ้าทุกวันพุธ โดยมีดอกไม้กับเครื่องเสวยมาถวาย นอกจากนี้ เด็กนักเรียนจากโรงเรียนวชิราวุธจะมาเล่นดนตรีถวาย ทุกวันเสาร์ เว้นเสาร์ เป็นที่ทราบกันดีว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี โปรดดนตรีอย่างยิ่ง ดังนั้น คณะคุณพยาบาลผู้ใกล้ชิดพระองค์จึงต้องหัดร้องเพลงที่โปรด อาทิ เพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์ เพื่อร้องถวายอยู่บ่อยครั้ง”

สุชาดา "โปรดเพลง "พรานทะเล" "กล้วยไม้" สมัยก่อนท่านจะอัดใส่เทปคาสเซ็ตต์และท่านจะทรงร้องเอง คือทรงฟังก่อน จากนั้นก็ทรงร้องเองอัดใส่เทป เทปหน้าหนึ่งก็จะได้ประมาณ ๑๐ - ๑๒ เพลง แล้วก็ทรงเปิดฟัง เมื่อก่อนก็จะทรงเปิดแผ่น เฉพาะดนตรี แล้วก็ทรงขับร้องเอง บางวันท่านจะทรงเปียโน แล้วพวกเราก็เป็นคนร้อง อันนี้ก็แล้วแต่เสียงของแต่ละคนนะคะ (หัวเราะ) เพลงแรกที่ร้องคือเพลงข้องจิต ท่านก็ทรงเปียโน และทรงร้องกับเราด้วย สมัยก่อนเราก็ไม่เคยฟังเพลงสุนทราภรณ์นะคะพวกเราฟังเพลงพี่เบิร์ด ก็ขอพระราชทานเปิดให้ท่านทรงฟังด้วย แต่จริงๆ ท่านโปรดเพลงคลาสสิกและเพลงสุนทราภรณ์โปรดมาก อย่างเราร้องถวาย เพลงไหนที่ท่านโปรด ก็จะทรงเปียโนตามไปด้วย อย่างเพลงที่เป็นช่วงเทศกาลคริสต์มาส ปีใหม่ จะสนุกมากค่ะ"

อีกกิจกรรมหนึ่งที่โปรดมากคือการเสด็จประพาสโดยเฉพาะการเสด็จไปทรงเยี่ยมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ อาทิ หุบกะพง หนองพลับ เขาเต่า ฯลฯ ทั้งนี้ทรงได้รับพระมหากรุณาจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสมอมา

ดวงตา "โปรดเสด็จประพาสรถยนต์ไปตามสถานที่ต่างๆ เช่น หาดทรายใหญ่ หัวหิน ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงพระกรุณาให้เชิญเสด็จสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ไปทรงพักผ่อนที่หาดทรายใหญ่ อาจจะพักกลางวันบ้าง มีเครื่องเสวย ประทับชายหาด ไปสวนสัตว์ ตอนนั้นยังทรงพระดำเนินได้ ถ้าทรงเหนื่อยก็เข็นวีลแชร์รอบ เพราะที่กว้างมาก ช่วงกลางวันก็เสวย บรรทมกลางวัน บ่ายก็มีเสวยเครื่องว่างก่อนแล้วค่อยกลับวัง"

ธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งในวังรื่นฤดีซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในหมู่ข้าราชบริพารก็คือการแต่งกายด้วยสีตามวัน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี โปรดเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้ คุณพยาบาลจึงไม่จำเป็นต้องสวมเครื่องแบบชุดพยาบาลที่วังรื่นฤดี แต่ให้แต่งกายด้วยสีตามวันแทน

อุระวรา "ท่านผู้หญิงบุตรีอยากให้ท่านรู้สึกสบายๆ พยาบาลเข้าไปถวายงานก็เหมือนข้าหลวงคนหนึ่งคอยดูแลท่าน ถ้าเราใส่ชุดฟอร์มไปมันจะดูเป็นทางการและทำให้ท่านอึดอัด ท่านผู้หญิงคิดว่าให้ใส่ชุดไปรเวท ถ้าไปข้างนอกก็แต่งผ้าไหม

...สมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ท่านโปรดฯ ให้ทุกคนดูสดใส วันหนึ่งประทับที่เรือนรับรอง เราถวายงานกันอยู่ คือด้วยความที่พวกเราเป็นพวกที่ ไม่ค่อยแต่งหน้าปากจะไม่ค่อยมีสี แต่ท่านโปรดทาลิปสติกสีแดงและโปรดฯ ให้พวกเรามีสีสันบ้าง แต่ความที่ถวายงานไประหว่างวัน ไม่ได้เติมแต่งเลย พอตกเย็นท่านก็จะหันมามองน้องดวงตาแล้วก็รับสั่งว่าปากซีดแล้วนะ"

อีกหน้าที่หนึ่งของคุณพยาบาลทุกคนคือแต่งพระพักตร์ และแต่งพระเกศา ซึ่งทุกคนสามารถทำได้แม้จะไม่ได้ร่ำเรียนมา มีเพียงคนเดียวคือ สุชาดา ซึ่งไปเรียนแต่งหน้า และจะเป็นผู้แต่งพระพักตร์ถวายเมื่อต้องเสด็จไปงานที่เป็นทางการ

สุชาดา "คุณหมอไม่อยากให้รองพื้นหนาไม่อยากให้ทาอายแชโดว์ กลัวว่าจะเข้าพระเนตร ขอแค่เป็นแป้งฝุ่น บลัชออนนิดหน่อย แต่ถ้าออกงานก็จำเป็นต้องมีถ่ายรูป ก็ต้องลงรองพื้นบ้าง น้องๆ ก็จะมีลงบ้างด่างบ้าง เพราะแต่งในห้องบรรทมซึ่งแสงน้อยเพราะจะได้สบายพระเนตร ถ้าเราแต่งกับแสงสีส้มมันหลอก ดูข้างในเหมือนชัดแล้วแต่พอออกมาพระพักตร์ยังซีดอยู่ แต่พระฉวีท่านงามมาก

ท่านโปรดเสวยพระสุธารส คือพระชนมายุ ๘๐ ปีแล้วแต่พระฉวีตึงและละเอียด ของเรานี่เวลาหน้าหนาวจะแห้งกร้านไปเอง แต่ท่านไม่เป็นเลย พระฉวีเนียนมาก”

พระพลานามัยของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เริ่มทรุดลงเมื่อปี ๒๕๔๖ ขณะนั้นยังทรงยืนได้ แต่ไม่สามารถทรงพระดำเนินไกลๆ ได้ และไม่รับสั่ง คณะคุณพยาบาลจึงต้องถวายการรับใช้ใกล้ชิดมากขึ้นอีก **อุระวรา** “ก็ระมัดระวังกันมากขึ้นนะคะ ด้วยความที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเป็นห่วงสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ก็จะต้องมีการประชุมกับคณะแพทย์บ่อยขึ้น เชิญท่านประทับที่ศิริราชเพื่อเช็คพระวรกายบ่อยขึ้น เราก็ต้องละเอียดมากขึ้น ดูท่านมากขึ้น แต่การดูแลจะไม่ได้ต่างจากเดิมค่ะ คือ พยายามทำให้เป็นกิจวัตรอย่างที่ท่านเคยทำ เพื่อที่ท่านจะได้ไม่รู้สึกว่าแตกต่างไป”

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ได้เสด็จไปประทับรักษาพระอาการติดเชื้อในพระกระแสโลหิต ณ ตึก ๘๔ ปี ชั้น ๕ ด้านตะวันออกโรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อมาพระอาการประชวรได้ทรุดลงตามลำดับ และสิ้นพระชนม์ เมื่อเวลา ๑๖.๓๗ น. ของวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔

สุชาดา “ต้องเรียนว่าที่เกิดขึ้น เราไม่ได้คิดมาก่อนเลย เราก็ยังถวายงานกันตามปกติเพียงแต่ว่าระวังใกล้ชิดมากขึ้น พอเสด็จไปประทับที่โรงพยาบาลก็รู้สึกอุ่นใจว่าคุณหมออยู่กับเราตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถ้ามีเหตุฉุกเฉินอะไรคุณหมอก็จะเข้ามาช่วยได้ พระอาการก็ไม่ได้อยู่ในภาวะวิกฤต ท่านเคยฟังเพลง ดูโทรทัศน์ ก็ยังทำอยู่ โปรดแต่งพระองค์งามๆ ก็ทำเหมือนเดิม จริงๆ แล้วเข้าโรงพยาบาลคราวนี้ ไม่ได้ถึงกับประชวรมาก แต่ว่าเป็นวันหยุดเข้าพรรษา คุณหมอก็เป็นห่วงว่าถ้าเกิดมีอะไรเกิดขึ้น ช่วงนั้นหมอหยุดกันเยอะ อาจจะตามไม่ได้ ก็เชิญเสด็จไปประทับที่โรงพยาบาลดีกว่า พระอาการตั้งแต่ช่วงหลังสงกรานต์ก็พลิกไปพลิกมา มีไข้บ้าง ประชวรบ้าง จนกระทั่งเลยมาถึงช่วงนี้ เราก็อยู่กันปกติไม่ได้แตกต่างจากที่วังเลย แค่อยู่ใกล้หมอเท่านั้นเอง”

อุระวรา “พอเป็นวันหยุดยาว ตอนนั้นท่านมีไข้ คุณหมอเกรงว่าถ้าให้ท่านประทับอยู่ที่วัง เกรงว่าถ้าไข้สูงมากกว่านี้ การตามหมอจะไม่สะดวกก็เลยเชิญเสด็จมาประทับที่ศิริราชดีกว่า ยังไงก็ยังมีแพทย์ประจำอยู่ในโรงพยาบาลตลอดเวลา วันจันทร์ประชุมแพทย์ก็ยังไม่มีอะไรวิกฤต คณะแพทย์ก็ยังมีความเห็นเหมือนเดิม เราก็พยายามหาสาเหตุว่าไข้เกิดจากตรงไหน ยังมีการประชุมกันอยู่สัปดาห์ละ ๒ - ๓ วัน ก็ยังแพลนว่าถ้าสัปดาห์หน้าไม่มีอะไร ก็จะเชิญเสด็จกลับมาประทับที่วัง”

ในวันสิ้นพระชนม์ คุณพยาบาลที่ถวายงานในเวลานั้น คือ จิตรา กรรณิการ์ และวารินทร์ ส่วนคนอื่นๆ ก็ล้วนกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลศิริราชทั้งหมด **กรรณิการ์** ได้เล่าถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “ปกติท่านจะทรงทำบุญเสมอทุกวันอังคารเพราะเป็นวันประสูติ พยาบาลก็จะเชิญของขึ้นถวายเพื่อให้ท่านทรงจบ จากนั้นกรมวังก็จะเชิญไปใส่บาตร ในวันพุธนั้น คุณป๋ิว (สุรัสวดี แม็กซี่ - พระญาติสนิท) ก็ได้เชิญเครื่องสังฆทานของท่านไปถวายพระที่พระปฐมเจดีย์ตรงที่บรรจุพระบรมราชสรีรางคารของล้นเกล้าฯ รัชกาล ที่ ๖ และพระสรีรางคารของพระนางเจ้าสุวัทนาฯ พอไปทำถวายเรียบร้อยแล้วก็กลับมากราบทูลท่านว่าได้ทรงทำบุญถวายล้นเกล้าฯ กับเสด็จพระนาง แล้ว ท่านก็ยังรู้พระองค์ดีอยู่นะคะ คุณป๋ิวกลับมาเฝ้าสิบเอ็ดโมงกว่าๆ ก็ได้กราบทูลท่านตามปกติ คือคุณป๋ิวจะมาเฝ้าท่านทุกวันเล่าเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอดีตที่ผ่านมา ตอนหลังๆ ท่านจะบรรทมหลับเป็นส่วนใหญ่ เพราะ

ผลข้างเคียงจากพระโอสถและความดันพระโลหิตเริ่มต่ำลงก็จะทำให้หลับเยอะ คุณปิ๋วก็จะเล่าอยู่ข้างพระกรรณว่าวันนี้ไปทำอะไรบ้างท่านก็ไม่ได้พยักพระพักตร์อะไร พระอาการทรงๆ จะทรงลืมพระเนตรเองเวลาเราช่วยพลิกพระองค์ ขยับพระองค์แล้วก็ทรงหลับต่อ พอตกบ่ายความดันพระโลหิตก็เริ่มลดลง

ในขณะนั้นท่านผู้หญิงกับคุณปิ๋วก็อยู่ด้วยตลอดแต่โดยปกติท่านผู้หญิงกับคุณปิ๋วก็จะมาเฝ้าอยู่ทุกวันแต่เวลาจะเหลื่อมๆ กัน ที่น่าแปลกคือวันที่จะสิ้นตอนบ่ายท่านผู้หญิงก็มาเฝ้า ทั้งๆ ที่ปกติท่านไม่ได้มาเฝ้าเป็นเวลา ส่วนคุณปิ๋วไปที่นครปฐมแล้วก็กลับมาพบกัน พอทูลเสร็จประมาณบ่ายโมงโดยท่านก็คุยกันไปเรื่อยๆ อยู่สองคน คือทั้งสองท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ มากที่สุด ก็อยู่ที่นั่นทั้งสองท่าน พยาบาลเอง ก็ยังเคยคิดว่าถ้าสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ จะเสด็จจริงๆ ในเวลาที่ท่านเลือก ตอนนั้นท่านผู้หญิงและคุณปิ๋วมาไม่ทันเราจะทำยังไง แต่วันนั้นเป็นจังหวะพอดี ตกบ่ายความดันพระโลหิตเริ่มตกออกซิเจนปลายพระหัตถ์ก็เริ่มจับไม่ได้ เสด็จไปแบบเงียบๆ คือหายพระทัยปกติเลย แล้วก็ทรงนิ่งไป ในขณะที่ท่านผู้หญิงบุตรีกับคุณสุรัสวดีเฝ้าอยู่ใกล้ๆ พระองค์ ท่านผู้หญิงสวดมนต์ถวาย แล้วกราบทูลว่า ไม่ต้องทรงห่วงอะไรเลยหากต้องพระประสงค์จะเสด็จ ทุกคนจะสานต่องานของท่านและอยู่ตรงนี้ อยู่เป็นเพื่อนท่าน พยาบาลที่ทรงคุ้นเคยก็อยู่ตรงนี้ อยู่เป็นเพื่อนท่านแล้วให้บรรทมหลับให้สบาย เมื่อสิ้นพระชนม์เราทุกคนก็ทำใจมาบ้างแล้ว แต่ก็รู้สึกใจหาย ทำได้ดีที่สุดคือส่งเสด็จ ทำให้ท่านรู้ว่าทุกคนที่อยู่ใกล้ท่านมาตลอดยังอยู่ตรงนี้ ไม่ได้ไปไหนเลย กราบทูลท่านทรงทราบ"

สุชาดา "หลังจากสิ้นพระชนม์ พวกเราก็ร้องไห้ตาปิดกันทุกคน นอนไม่ได้ ผอมลงไป เพราะเราผูกพันกับพระองค์ท่านมาก ทุกคนไม่ได้ไปไหนเลยนอนเฝ้าพระศพอยู่ที่ตึก ๘๔ ปี วันรุ่งขึ้นถึงจะเชิญพระศพมาที่พระบรมมหาราชวัง"

หลังจากสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สิ้นพระชนม์ คณะคุณพยาบาลทั้งหมดที่ได้ถวายงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทตลอดย่อมมีความเศร้าโศกเป็นธรรมดา แต่ในความโศกเศร้านั้น ทุกคนตระหนักดีว่าต่างได้รับประสบการณ์ที่ดีที่สุดในชีวิต จากการได้ถวายงานรับใช้ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สิ่งเหล่านี้คือความทรงจำอันล้ำค่าที่อยากจะลืมเลือน และเมื่อทุกคนเอ่ยถึง "สมเด็จฯเจ้าฟ้าฯ" จึงมีแต่รอยยิ้มและเสียงหัวเราะอยู่เสมอ

สุชาดา ในฐานะคุณพยาบาลที่รับใช้ถวายงานมานานนับสิบปีกล่าวถึงความรู้สึกว่า "เวลาเห็นรูปท่าน จะคิดถึงท่าน...เหมือนเราเคยอยู่กับท่าน (ร้องไห้) ท่านเคยรับสั่งอะไรกับเรา เคยพูดอะไรกับเรา ความผูกพันมันอยู่ในใจตลอดเวลา เวลาเรามาฟังพระสวด ยังรู้สึกได้ (ร้องไห้) เหมือนท่านอยู่กับเรา"

สุพิศ "ทุกวันนี้เวลาเห็นนาฬิกาจะนึกถึงท่านเสมอ เพราะท่านทรงตรงต่อเวลามากค่ะ เวลาที่เราทำกิจวัตรอะไรเราจะทำเป็นผลัด เราก็จะมีหน้าที่ว่าถึงเวลานี้เราจะทำอันนี้ๆ ทุกวันๆ กิจวัตรที่เราทำถวายมันจะเป๊ะๆ ค่ะ ก็รู้สึกว่าเวลานี้ถ้าพอท่านสิ้นเรามองเวลา ก็จะรู้สึกว่าเรายังถวายงานอยู่ เราจะทำอะไรให้ท่าน จะนึกถึงอยู่ตลอด"

ศรีวิไลและดวงตา เล่าถึงคืนวันประทับใจที่มี "สมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ" เป็นที่พึ่งทางใจ

ศรีวิไล "ทุกๆ วันเราจะนึกถึงวันที่เราเคยถวายงาน เรามีหน้าที่ทำอะไรถ้าเราเข้าเวรไป คิดถึงบรรยากาศ ดิฉันจะเข้าเวรทุกวันจันทร์ เราต้องเข้าไปที่วังรื่นฤดี ความรู้สึกวันแรกที่เข้าวัง เรารู้สึกว่าไม่อยากไป

แต่พอไปแล้วก็ไม่อยากกลับ สนุกมากค่ะ ได้อยู่กับพี่ๆ พยาบาล ได้ถวายงาน อย่างเวรดึกก็อยู่กับท่านทั้งคืน เวลาฟ้าร้องทุกครั้งจะนึกถึงท่านและบรรยากาศที่หัวหินตลอดเลยค่ะ”

ดวงตา “คือดิฉันเป็นคนกลัวผีมาก เวลาถวายงานเสียงอะไรมาเราก็จะระแวง แล้วก็วิ่งไปหาท่าน แต่ไม่ได้ปลุกท่านนะคะ คิดถึงภาพเหล่านั้นนะคะแล้วก็นึกถึงเสียงทรงพระสรวลของท่านเพราะจะทรงพระสรวลเสียงดังและสดใส ครั้งหนึ่งทรงฉลองพระองค์ผิดด้านไปนิดหนึ่ง ท่านก็จะรับสั่งว่า “เหลวไหลใหญ่แล้วนะจ๊ะ” แล้วก็ทรงพระสรวล...นึกถึงท่านในวันเวลานั้นน่ะค่ะ”

ส่วนวรรณรัตน์ และกรรณิการ์ คราใดที่ได้ฟังเพลงของดนตรีวงสุนทราภรณ์ จะต้องระลึกถึง “สมเด็จฯเจ้าฟ้าฯ” **วรรณรัตน์** “คิดถึงความเมตตาของท่านน่ะค่ะ (ร้องไห้) อยู่มาตั้งแต่ยังไม่มีครอบครัว ท่านก็แต่งงานให้ พระราชทานเครื่องประดับให้ใส่ จนเรามีลูกท่านก็ให้เรามีโอกาสถวายงานท่านอยู่ ไม่ได้ทอดทิ้ง ก็ยังให้เราเป็นพยาบาลของท่าน วันพิเศษอะไรก็ยังให้มาเฝ้า เวลาฟังเพลงสุนทราภรณ์ก็จะนึกถึงท่านเสมอค่ะ เมื่อก่อนเราไม่เคยฟัง แต่พอมาถวายงานเวลาฟังเพลงจะต้องตีมือ ตอนหลังๆ เวลาฟังเพลงจะติดตีมือเคาะจังหวะ”

กรรณิการ์ “ตอนจบมาใหม่ๆ ยังไม่ได้เป็นพยาบาลถวายงาน ท่านมาประทับทีไร เราก็เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่พี่เขาถวายงาน อันหนึ่งที่ประทับใจคือ เพลงสุนทราภรณ์ เราจบมาใหม่อายุประมาณ ๒๒ เราต้องมานั่งฟังเพลงสุนทราภรณ์ ทั้งๆ ที่เราไม่รู้จักเพลงเหล่านี้เลย แล้วก็ไม่ใช่แนวของเราด้วย แต่พอเราได้มาถวายงาน เราฟังเพลงไปเรื่อยๆ จริงๆ มันเพราะค่ะ บางเพลงก็มีเนื้อหาไม่น่าเบื่อเลย เวลาได้ยินเพลงก็จะนึกถึงท่าน”

จิตราและ**อุระวรา**ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสมเด็จฯ เจ้าฟ้าฯ ทรงเป็นแบบอย่างในการทำงานและในการดำเนินชีวิต และนี่คือสิ่งที่ล้ำค่าที่สุดที่ได้รับจากพระองค์ท่าน

“ท่านเป็นพระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ แต่บางครั้งหลายคนอาจจะไม่รู้จักท่านและไม่ทราบว่าท่านทำอะไร ท่านทำงานปิดทองหลังพระค่อนข้างเยอะ (ร้องไห้) คือท่านเป็นองค์อุปถัมภ์องค์กรต่างๆ มากมาย เวลาที่เราทำงานเราก็เคยรู้สึกว่างานของเราก็เหมือนปิดทองหลังพระ ท่านก็คือแบบอย่างของเราในเรื่องของการทำงาน”

อุระวรา “ถ้าเห็นทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับท่านก็จะนึกถึง ท่านเป็นเหมือนศูนย์รวมของพวกเรา คือนอกจากตลอดเวลาที่ถวายงาน เราจะเห็นถึงพระจริยวัตรที่งดงาม ความมีน้ำพระทัย นอกจากว่าเราได้รับเกียรติที่ได้ถวายงาน มันเป็น...ความภาคภูมิใจ ความผูกพัน แล้วเรายังได้ประสบการณ์ดีๆ ที่เราไม่ได้จากข้างนอก มันกลายเป็นครอบครัว ท่านเป็นจุดศูนย์รวมตรงนี้ ทำให้พวกเรารักกันมากขึ้น ท่านเป็นแบบอย่างที่ดี การที่เราไปถวายงาน มันไม่ใช่แค่ว่าเราได้ไปถวายงานท่านเท่านั้น แต่ท่านยังสอนให้เรารู้ว่าบางครั้งเราไม่จำเป็นต้องใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหาต่างๆ เวลาที่ท่านทรงไม่สบายพระทัย แต่ท่านยังยิ้มได้ เวลาท่านกริ้วเรา ท่านก็ไม่เคยแสดงอารมณ์โมโห ก็ยังมีคำพูดเพราะๆ ให้เรา หรืออย่างบางทีเวลาที่มันเกิดปัญหาในการถวายงาน มันทำให้เรารู้ว่าถ้าเราสามัคคีกัน เราเป็นหนึ่งเดียวกัน ทุกอย่างก็ผ่านไปได้

...พวกเราเป็นผู้หญิงนะคะ เวลาที่อยู่กันมันอดไม่ได้ที่จะมีเรื่องนินทากันด้วยความที่บางทีเราแอบกระซิบกันแล้วท่านได้ยิน ท่านก็รับสั่งเลยว่า “อย่าทำอย่างนี้นะจ๊ะ ทำอย่างนี้ไม่ดี อย่าทำ” เราก็ต้อง

กราบพระบาทขอพระราชทานอภัยหรือบางอย่างท่านไม่ได้รับสั่งออกมาเป็นคำพูดแต่การแสดงออกของท่าน ทำให้เรารู้ว่าท่านพยายามจะทำเป็นตัวอย่างให้เราเห็น อย่างที่เรียนตอนแรกเรื่องความอดทน ท่านหิว ท่านจะจอดรถหรือสั่งให้กั้นรถเพื่อให้ไปถึงวังให้เร็ว แต่ท่านบอกว่าท่านทนได้ ท่านเคยแล้ว ไม่ต้องเป็นห่วงท่าน”

นอกรั้ววังรื่นฤดี...ประชาชนชาวไทยทั่วไปอาจไม่สามารถมองเข้าไปเห็นถึงพระจริยวัตรของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี แต่คำบอกเล่าของคุณพยาบาลทั้งแปดคน เปรียบเสมือนภาพเล็กๆ หลากหลายภาพที่นำมาประกอบกันให้เราได้เห็นถึงพระจริยวัตรของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในบั้นปลายพระชนมชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่ง ดังที่**อุระวรา**ได้กล่าวถึง “สมเด็จเจ้าฟ้าฯอันเป็นที่รักยิ่งของเธอในท้ายที่สุดว่า “ในฐานะที่ท่านเป็น ท่านได้วางพระองค์สมกับเป็นขัตติยนารี คือท่านเป็นคนที่พระทัยดี คนนอกมองเข้ามาจะรู้สึกว่าพระเนตรดุ หรือไม่เคยรับสั่งกับคนแปลกหน้า แต่สำหรับคนใกล้ชิด จะรู้ว่าท่านพระทัยดีและทรงพระเมตตารับสั่งก็เพราะ คือ ท่านพยายามที่จะรักษาพระเกียรติของท่าน และราชวงศ์ไว้ตลอดพระชนมชีพ ต้องใช้คำว่าท่านเป็นคนที่มีพระทัยบริสุทธิ์จริงๆ อย่างน้อยเก้าคนที่ถวายงานท่านอาจจะรักเราคนใดคนหนึ่งก็ได้ หรือเลือกจะเกลียดใครคนใดคนหนึ่งก็ได้ ถ้าทำให้ไม่พอพระทัย แต่ไม่ใช่ รัก ท่านก็รักเท่ากัน โกรธก็โกรธเท่ากัน เมตตา ก็เมตตาเท่ากัน ท่านไม่เคยเลือกที่จะรักใครมากที่สุด หรือเกลียดใครมากที่สุด เราจะเห็นได้จากการแสดงออกของท่าน ความเมตตาที่ท่านปฏิบัติกับคนรอบข้าง กับคนใกล้ตัว ท่านเกิดมาเป็นเจ้านาย และท่านก็ได้พยายามทำหน้าที่ของท่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้”

รายนามผู้บริจาคสมทบมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์

มกราคม ๒๕๕๕

๑. โรงเรียนเพาะช่าง	๒๒,๐๐๐ บาท

มีนาคม ๒๕๕๕

๑. ธนาคารออมสิน	๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๕,๐๒๒,๐๐๐ บาท

(ห้าล้านสองหมื่นสองพันบาทถ้วน)

รายรับเงินทุน มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สิ้นสุด ณ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕

หน่วย : บาท

ที่	เงินกองทุน	ยอดคงเหลือ ณ 31/12/54	ยอดรับบริจาค ปี 2555	ยอดคงเหลือ ณ 6/03/55
1.	ทุนสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์	7,045,000.00		7,045,000.00
2.	ทุน "พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา"	100,000.00		100,000.00
3.	ทุนหลวงปู่พระธรรมเสนานี (พระพรหมคุณาภรณ์)	700,000.00		700,000.00
4.	ทุนนายชาย วสันตสิงห์	1,000,000.00		1,000,000.00
5.	ทุน "หงส์ประภาส"	110,000.00		110,000.00
6.	ทุนนายประพจน์ – คุณหญิงสุชาดา ถิระวัฒน์	160,000.00		160,000.00
7.	ทุนนายสุขุม – คุณหญิงจันทร์ฟอง ถิระวัฒน์	100,000.00		100,000.00
8.	ทุน "สุวพีร์ ธรรมวัฒนะ"	100,000.00		100,000.00
9.	ทุนแพทย์หญิงน้อย – พนิต เศวตโยธิน	10,000.00		10,000.00
10.	ทุนนายอุดม วิทยะสิรินันท์	2,000.00		2,000.00
11.	ทุนคุณหญิงพรรณี ปิยวรรณ	1,000.00		1,000.00
12.	ทุนนายประสิทธิ สิงหพันธุ์	100,000.00		100,000.00
13.	ทุนบริษัท เมตริก จำกัด	10,000.00		10,000.00
14.	ทุน "กาญจนะวสิต"	44,500.00		44,500.00
15.	ทุนบุตร – ธิดา พระยาบำรุงราชบริพาร (เสมียน สุนทรเวช)	20,000.00		20,000.00
16.	ทุนพระยาสุจริตธำรง (อู๊ด สุจริตกุล)	50,000.00		50,000.00
17.	ทุนพระยาวิศุกรรมศิลปประสิทธิ์ (น้อย ศิลปี)	200,000.00		200,000.00
18.	ทุน "มูลนิธิปรีดี – ดาวใจ สุจริตกุล"	10,000.00		10,000.00
19.	ทุน "กลัมพากร"	30,000.00		30,000.00
20.	ทุน " เพ็ญชาติ"	153,000.00		153,000.00
21.	ทุน "ฉวี ทัศนปรีดา"	100,000.00		100,000.00
22.	ทุน "สุนทรศารทูล"	100,000.00		100,000.00
23.	ทุน "ขุนชำนาญสำรวจรัฐ"	10,000.00		10,000.00
24.	ทุน "โชติกเสถียร"	30,000.00	50,000.00	80,000.00
25.	ทุน "เจริญ – เจียม นรินทรสงคราม"	10,000.00		10,000.00
26.	ทุน "บุปผา หันสกุล"	10,000.00		10,000.00
27.	ทุน "เก่ง – วิลัดดา ณ ระนองและครอบครัว"	10,000.00		10,000.00
28.	ทุน "นายวิเชียร – นางกัญญลักษณ์ จิระพจชพร"	100,000.00		100,000.00
29	ทุน "ศ.นพ.สุนทร ตัณฑนันท์"	10,000.00		10,000.00
30.	ทุน "บุณยรัตนเวช"	30,000.00		30,000.00
31.	ทุน "จินตกานนท์ – ศิริวิสูตร	100,000.00		100,000.00
32.	ทุน "มูลนิธิกาญจนะโหติ	10,000.00		10,000.00
33.	ทุน "เตชะไพบูลย์"	10,000.00		10,000.00
34.	ทุน "ทายาทของพระยาและคุณหญิงอุดมราชภักดี	48,650.00		48,650.00

หน่วย : บาท

ที่	เงินกองทุน	ยอดคงเหลือ ณ 31/12/54	ยอดรับบริจาค ปี 2555	ยอดคงเหลือ ณ 6/03/55
35.	ทุน "นาวาอากาศโท อภิคม มีผลกิจ"	10,000.00		10,000.00
36.	ทุน "สุหัท – ปทุม พิชัยรณรงค์สงคราม"	100,000.00		100,000.00
37.	ทุน "สกุล วัชรสกุณี"	10,000.00		10,000.00
38.	ทุน "พระและนางพิบูลย์ไอศวรรย์"	203,000.00		203,000.00
39.	ทุน "ดร.งามจิต สุวาณิชย์กุล"	10,000.00		10,000.00
40.	ทุน "สมาน – คุณหญิงเบญจา แสงมะลิ"	100,000.00		100,000.00
41.	ทุน "สกุล สิทธิเทศานนท์	27,500.00		27,500.00
42.	ทุน "คุณหญิงศรี ไชยยศสมบัติ"	50,000.00		50,000.00
43.	ทุน "มิลินทเลข"	100,000.00		100,000.00
44.	ทุน "สุวัฒน์ – ถนอม กาญจนะวสิต	10,000.00		10,000.00
45.	ทุน "หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล"	1,006,115.00		1,006,115.00
46.	ทุน "วิจิตรานนท์	5,000.00		5,000.00
47.	ทุน "ศรีสำรวล"	5,000.00		5,000.00
48.	ทุน "ชลายน"	5,000.00		5,000.00
49.	ทุน "นทีนันทน์"	5,000.00		5,000.00
50.	ทุน "กองทุนลูกเสือโรงเรียนอัสสัมชัญ"	400,000.00		400,000.00
51.	ทุน "อุทัยวรรณ ตัณฑสินธุ์"	23,000.00		23,000.00
52.	ทุน "หลวงประจักษ์อักษรนิติ"	300.00		300.00
53.	ทุน "จารุดุลย์ จุฑะรพ"	1,000.00		1,000.00
54.	ทุนผู้ใช้สกุลพระราชทานหรือถือกำเนิดในสกุลพระราชทาน	27,000.00		27,000.00
55.	ทุน "ท่านผู้หญิงดุษฎีมาลา มาลากุล"	1,018,124.00		1,018,124.00
56.	ทุน "คุณยายจันทร์นวล จันทรโชติ"	400,000.00		400,000.00
57.	ทุน"นายดุษฎี สวัสดิ์ชูโต บุตรพระยาจินดารัตน์และคุณหญิง"	10,000.00		10,000.00
58.	ทุน "นายแก้วขวัญ วัชโรทัยและครอบครัว	10,000.00		10,000.00
59.	ทุน "ชิ้นพร สิงหเสนี"	216,451.07		216,451.07
60.	ทุน "อรัณยกานนท์"	50,000.00		50,000.00
61.	ทุน 30 ปี โรงแรมดุสิตธานี	1,010,000.00		1,010,000.00
62.	ทุน "ทัศนียะเวช"	1,000.00		1,000.00
63.	ทุน "นางทองคำ ศรีพันธุ์"	10,000.00		10,000.00
64.	ทุน "พระนฤบาลบดี (พัน ศรีพันธุ์)"	10,000.00		10,000.00
65.	ทุน "นายบัว ศจิเสวี"	40,000.00		40,000.00
66.	ทุน "นางพงศ นวรัตน์"	100,000.00		100,000.00
67.	ทุน "รศ.ประภาณี เกษมศรี"	100,000.00		100,000.00
68.	ทุน "ณรงค์ – บุญเลื่อน คูสำราญ"	100,000.00		100,000.00
69.	ทุน "สกุลจัตตารีส์"	200,000.00		200,000.00
70.	ทุน "คุณสนาน เกตุทัต"	100,000.00		100,000.00
71.	ทุน "ขุนตำรวจเอกพระพิเรนทรเทพ และนางพิเรนทรเทพ"	200,000.00		200,000.00
72.	ทุน "ดร.ไสว และอาจารย์ สนม สุทธิพิทักษ์"	200,000.00		200,000.00
73.	ทุน "สุนทรเวช"	183,000.00		183,000.00
74.	ทุน "นายจาด อุรัสยนันทน์"	10,000.00		10,000.00
75.	ทุน "นางอุรุมิลา สัตยมานะ"	10,000.00		10,000.00
76.	ทุน "นางวนิดา – นายเกษมจิตต์ อัศวจินดา"	10,000.00		10,000.00
77.	ทุน "พลโท หม่อมเจ้าชิดชนก กฤดากร"	55,000.00		55,000.00
78.	ทุน "หม่อมหลวงต่อ กฤดากร"	55,000.00		55,000.00
79.	ทุน "นายงวน แซ่ตัง"	16,000.00		16,000.00
80.	ทุน "ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ"	20,000.00		20,000.00
81.	ทุน "พลตำรวจตรี นิพนธ์ - รศ. อรจิตร บุณยพุกกณะ"	30,000.00		30,000.00

หน่วย : บาท

ที่	เงินกองทุน	ยอดคงเหลือ ณ 31/12/54	ยอดรับบริจาค ปี 2555	ยอดคงเหลือ ณ 6/03/55
82.	ทุน "สวน – พะยอม สีนะวัฒน์"	10,000.00		10,000.00
83.	ทุนผู้ใช้สกุลพระราชทาน "จารุตามระ"	20,000.00		20,000.00
84.	ทุน "ดร.ประศาสน์ – เฉิดโฉม จันทราทิพย์"	160,000.00		160,000.00
85.	ทุน "นางสายต่อ อมาตยกุล ศรีพันธุ์"	20,000.00		20,000.00
86.	ทุน "พีชญ์วินท์ ศรีพันธุ์"	1,000.00		1,000.00
87.	ทุน "มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระอุปถัมภ์"	20,000.00		20,000.00
88.	ทุน "นายอร่าม สวัสดิวิชัย"	10,000.00		10,000.00
89.	ทุน "ขุนและนางวิจิตรพาหนการ"	3,000.00		3,000.00
90.	ทุน "หนังสือนามสกุลพระราชทาน"	230,000.00		230,000.00
91.	ทุน "พระทำนุนิธิผล (เพิ่ม เศาภายน)"	150,000.00		150,000.00
92.	ทุน "รังควร"	20,300.00		20,300.00
93.	ทุน "มูลนิธิ ลิ้มธนากุล (ธนา - ทวีวัฒน์ - ทวีสิน)"	23,000.00		23,000.00
94.	ทุน "อภิรัตน์-วันทนา ไชยพร"	26,500.00		26,500.00
95.	ทุน "พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์)"	5,000.00		5,000.00
96.	ทุน "คุณโชติ – คุณเสนาะจิตร (เทพหัสดินฯ) สุวรรณโพธิ์ศรี"	20,000.00		20,000.00
97.	ทุน "พระยาประวัติสุทธิกรณ์ และคุณหญิง (เจริญ – เอี่ยน ตุลยานนท์)"	10,000.00		10,000.00
98.	ทุน "นายมณีพันธุ์ จารุดุล"	100,000.00		100,000.00
99.	ทุน "ท่านหญิงศรีสว่างวงศ์ (ยุคล) บุญจิตราดุล และครอบครัว"	50,000.00		50,000.00
100.	ทุน "ทายาทหลวงวิจิตรพัสตราภรณ์" (เพี้ยน แสงรุจิ)	100,000.00		100,000.00
101.	ทุน "เทพหัสดิน" (ทายาทพลเอก พระยาเทพหัสดินฯ)			
	- นายสมชาย – นางณัฏฐพร เอื้อมพรวนิช	2,000.00		2,000.00
	- นายอมรเสฏฐ – นางชรัฉรา สิงหะ	2,000.00		2,000.00
	- นายสรภัส – นางเนตรเสลา สุตเธียรกุล	2,000.00		2,000.00
	- นายวรฤทธิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	2,000.00		2,000.00
	- พลตรี เกตุเสพสวัสดิ์ ภักดีกุล นางทัศน์พาชื่น (ภักดีกุล) นิตยะ	2,000.00		2,000.00
	- นางปลื้มฤดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา	3,000.00		3,000.00
	- นายธีรยุทธ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	1,000.00		1,000.00
	- นางบุศรพันธุ์ เทียนประสิทธิ์	1,000.00		1,000.00
	- บุญช่วย เทพหัสดิน ณ อยุธยา	1,000.00		1,000.00
	- กุลพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	1,000.00		1,000.00
	- นันทรัตน์ อุลุชาฎะ (เทพหัสดิน ณ อยุธยา)	1,000.00		1,000.00
102.	ทุน "สุจริตกุล" (ทายาทพระยาสุจริตธำรง) - คุณกุณฑล สุจริตกุล	1,000.00		1,000.00
103.	ทุน "อิศรเสนา" (ทายาทเจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์) - นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา	10,000.00		10,000.00
104.	ทุน "กีระนันทน์" ศาสตราจารย์ เทียนฉาย กีระนันทน์	10,000.00		10,000.00
105.	ทุน "บุณยประสิทธิ์" อุทัยพันธ์ บุณยประสิทธิ์	2,000.00		2,000.00
106.	ทุน "บุนนาค" ทายาทพระอดิศักดิ์อภิรัตน์ (เต็มสุริยวงศ์ บุนนาค) - ดาราวรรณ บุนนาค, ตรรก บุนนาค	10,000.00		10,000.00
107.	ทุน "อมาตยกุล" ทายาทพระยาบุษยรถบดี - ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล และครอบครัว	5,000.00		5,000.00

หน่วย : บาท

ที่	เงินกองทุน	ยอดคงเหลือ ณ 31/12/54	ยอดรับบริจาค ปี 2555	ยอดคงเหลือ ณ 6/03/55
108.	ทุน "ไกรฤกษ์"			
	- นายศรีธร ไกรฤกษ์	4,500.00		4,500.00
	- ดร.วินิตา ไกรฤกษ์ (ศุกรเสพย์)	4,050.00		4,050.00
	- นายปรมาภรณ์ ไกรฤกษ์	4,000.00		4,000.00
	- นายเติมศักดิ์ กฤษณามระ	2,000.00		2,000.00
	- แพทย์หญิงเสริมศรี กฤษณามระ สินธวานนท์	1,000.00		1,000.00
	- นางเฉลิมขวัญ นิวาตวงศ์	1,000.00		1,000.00
	- นายแพทย์ไกรพันธ์ ยูนิพันธุ์	1,000.00		1,000.00
	- นายรัตนชัย ยูนิพันธุ์	1,000.00		1,000.00
	- คุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม	1,000.00		1,000.00
109.	ทุน "ศุขะวณิช" ทายาทพระยาอมเรศสมบัติ (ต่วน ศุขะวณิช)	6,000.00		6,000.00
	- นางนพมาศ ไวยรัชพานิช			
110.	ทุน "สุขุม" ทายาทเจ้าพระยายมราช	50,000.00		50,000.00
	- ทิพย์รักษ์ สุขุม			
111.	ทุน "สถาปิตานนท์" ทายาทหลวงชาญภูเบศร์ (เอื้อน สถาปิตานนท์)	20,000.00		20,000.00
	- นายนิธิ สถาปิตานนท์			
112.	ทุน "นายเพทาย – นางยุลา อมาตยกุล"	30,000.00		30,000.00
	- นางพิริยาภรณ์ ธรรมมารักษ์			
113.	ทุน "พระยาเพชรปาณี" (ดั่น รักตประจิต)			
	- นายพัชโรตม์ รักตประจิต	100,000.00		100,000.00
	- คุณหญิงสุปรียา ประวิตร ณ อยุธยา	5,000.00		5,000.00
	- คุณแน่งน้อย รักตประจิต	4,000.00		4,000.00
114.	ทุน "สายะเสวี" นายโอภาส สายะเสวี	20,000.00		20,000.00
115.	ทุน "ครอบครัวนายโกศล ไกรฤกษ์, พิกุลแก้ว ไกรฤกษ์"	1,000,000.00		1,000,000.00
116.	ทุน "ประทัย – ภิรมย์ พิศภูมิวิถี"	3,000.00		3,000.00
117.	ทุน "ประสงค์ – พรรณี เหลืองอานันทกุล"	2,000.00		2,000.00
118.	ทุน "สุมิตร" นางอารดา กีระนันทน์	20,000.00		20,000.00
119.	ทุน "วัดเครือวัลย์ วรวิหาร" พระธรรมวราภรณ์	100,000.00		100,000.00
120.	ทุน "คุณจันทนี ธนรักษ์"	10,000.00		10,000.00
121.	ทุน "วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม"	150,000.00		150,000.00
122.	ทุน "เทพหัสดิน" (ทายาทเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี)			
	- พล.ต.ต.นิพนธ์ – รศ.อรจิตร บุณยพุกกณะ	5,000.00		5,000.00
	- ศาสตราจารย์ เดชา – คุณสาวิตรี บุญค้ำ	5,000.00		5,000.00
	- นายชยุตตม์ – นางอุไรวรรณ สุวรรณโพธิ์ศรี	5,000.00		5,000.00
	- นายณัฐเสกข์ – นางปรีวีณ์ ฉิมโฉม	5,000.00		5,000.00
123.	ทุน "นายหลวง – นางเสงี่ยม บาลี" โดย พลโท นายแพทย์อำนาจ บาลี"		6,666.66	6,666.66
124.	ทุน "อุชชิน"			
	- นายตริณญ์ อินทรโอภาส		50,000.00	50,000.00
	- นางมานิดา อุชชิน		1,000.00	1,000.00
	- นางนงพร โตวัฒนะ		2,000.00	2,000.00
	- นางสุวิมล อรรถสิษฐ์		1,000.00	1,000.00
	- นางบุญเกื้อ แพทยโยดม		1,000.00	1,000.00
	รวม	19,380,990.07	111,666.66	19,492,656.73

ใบสมัครสมาชิก
วารสารวชิราวุธานุสรณ์สาร

ข้าพเจ้ามีความประสงค์

- ○ สมัครสมาชิกใหม่
- ○ ต่ออายุ หมายเลขสมาชิก.............................

ประเภทสมาชิก

- ○ ๑ ปี ๔ ฉบับ จำนวนเงิน ๒๕๐ บาท
- ○ ๖ ปี ๒๔ ฉบับ จำนวนเงิน ๑,๓๐๐ บาท

สถานที่จัดส่งหนังสือโดยละเอียด

สมัครในนามบุคคล ชื่อ – นามสกุล ....

สมัครในนามหน่วยงาน ....

เลขที่ .... หมู่ที่ .... ซอย .... ถนน .... ตำบล/แขวง ....

อำเภอ/เขต .... จังหวัด .... รหัสไปรษณีย์ ....

โทรศัพท์ .... อีเมล์ : ....@...

ชำระค่าสมัครโดย

- ○ ธนาณัติสั่งจ่าย ป.ณ. วังเทวะเวสม์ ในนาม นางสาวเอกจิตรา ชูสกุลชาติ
  เหรัญญิกมูลนิธิฯ จำนวน .... บาท
- ○ ตั๋วแลกเงิน .... เลขที่ .... จำนวน .... บาท
- ○ เช็ค, แคชเชียร์เช็ค ธนาคาร .... สาขา ....
  เลขที่ .... วันที่ .... ○ เงินสด จำนวน ....บาท

ใบเสร็จรับเงินนี้ออกในนามชื่อ/หน่วยงาน ....

วชิราวุธานุสรณ์สาร วารสารราย ๓ เดือน ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชูปถัมภ์ วัตถุประสงค์ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ ส่งเสริมการศึกษาประชาชน อันเนื่องจากพระบรมราโชบายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประถมศึกษา ส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และความสามัคคีของคนไทยทั้งชาติ ส่งเสริมความมั่นคงของชาติอันเกี่ยวเนื่องมาจากการตั้งกองเสือป่าและลูกเสือ และส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

กำหนดการออกวารสาร

๑	มกราคม	วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๖	เมษายน	วันที่ระลึกมหาจักรี
๑	กรกฎาคม	วันพระราชทานกำเนิดลูกเสือของประเทศสยาม
๑๑	พฤศจิกายน	วันฉัตรมงคลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

จัดส่งใบสมัครสมาชิกที่ : วารสารวชิราวุธานุสรณ์สาร หอวชิราวุธานุสรณ์ สำนักหอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์. ๐-๒๒๘๑-๔๖๕๙, ๐-๒๒๘๒-๓๔๑๙ FAX. ๐-๒๒๘๒-๓๔๖๔

๖ มีนาคม ๒๕๕๕

ธนาคาร
ออมสิน
Government Savings Bank

พิมพ์สนองพระกรุณาธิคุณ

" ฟ้าหญิงรักทูลกระหม่อมก็ะมาก
เกิดชาติหน้าขอให้ได้เป็นลูกท่านอีก...
และขอให้เป็นคนไทย "

(พระปรารภของ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี)

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๒
๒ เมษายน ๒๕๕๘ ISSN 0125-7056